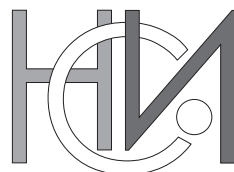

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ 2005 - 2016

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF BULGARIA 2005 - 2016

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
REPUBLIC OF BULGARIA**

**НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
NATIONAL STATISTICAL INSTITUTE**

**УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА
БЪЛГАРИЯ 2005 - 2016**

**SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF
BULGARIA 2005 - 2016**

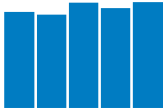
СОФИЯ, 2019
SOFIA, 2019

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENTS

	Стр.		Page
ПРЕДГОВОР	3	PREFACE	3
СЪКРАЩЕНИЯ И ЗНАЦИ	6	ABBREVIATIONS AND SYMBOLS	6
ТЕМА 1. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ.....	7	THEME 1. SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT.....	7
ТЕМА 2. УСТОЙЧИВО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО.....	31	THEME 2. SUSTAINABLE CONSUMPTION AND PRODUCTION....	31
ТЕМА 3. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ.....	51	THEME 3. SOCIAL INCLUSION.....	51
ТЕМА 4. ДЕМОГРАФСКИ ПРОМЕНИ.....	79	THEME 4. DEMOGRAPHIC CHANGES.....	79
ТЕМА 5. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ.....	91	THEME 5. PUBLIC HEALTH.....	91
ТЕМА 6. ПРОМЕНИ В КЛИМАТА И ЧИСТА ЕНЕРГИЯ.....	107	THEME 6. CLIMATE CHANGE AND CLEAN ENERGY.....	107
ТЕМА 7. УСТОЙЧИВ ТРАНСПОРТ.....	125	THEME 7. SUSTAINABLE TRANSPORT.....	125
ТЕМА 8. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ.....	141	THEME 8. NATURAL RESOURCES.....	141
ТЕМА 9. ГЛОБАЛНО ПАРТНЬОРСТВО.....	149	THEME 9. GLOBAL PARTNERSHIP.....	149
ТЕМА 10. ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ.....	153	THEME 10. GOOD GOVERNANCE.....	153

ПРЕДГОВОР

Франс Тимерманс, първи вицепрезидент на ЕК, отговарящ за устойчивото развитие:

- „Не можем да управляваме това, което не измерваме“

Идеята за „устойчиво развитие“ е дългосрочна политическа цел, популяризирана от Световната комисия по околна среда и развитие, в доклада „Нашето общо бъдеще“ пред Генералната асамблея на ООН през 1987 година. Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е във вреда на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. Ангажиментите за устойчиво развитие като резултат от срещата на високо равнище по проблемите на планетата Земя и конференцията на ООН по околна среда и развитие, състояла се през 1992 г. в Рио де Жанейро, водят до приемането през 2001 г. на Стратегия за устойчиво развитие на Европейския съюз и последващото ѝ обновяване през 2006 година.

Система от статистически показатели за измерване на прогреса при постигане на устойчиво развитие

Евростат в координация и сътрудничество с ООН разработи Европейската система от индикатори за устойчиво развитие, която и НСИ прилага чрез системата от 56 показателя в десет тематични области.

В обзора „Устойчиво развитие на България“ са обхванати темите, посочени в стратегията на ЕС за устойчиво развитие, действаща до 2016 година.

Създаването на Системата от показатели за устойчиво развитие на България е резултат от съвместен проект на Евростат и Националния статистически институт в сътрудничество с дирекция „Енергийна стратегия“ на Министерството на икономиката и енергетиката. Консултант беше Федералната статистическа служба на Швейцария.

PREFACE

First Vice-President of the EC Frans Timmermans, responsible for sustainable development:

- ‘You can't manage what you don't measure’

World Commission on Environment and Development has popularized the idea of ‘sustainable development’ as a long-term political objective in the report ‘Our Common Future’ at the UN General Assembly in 1987. Sustainable development is defined as a development that ‘meets the needs of present generation, without compromising the ability of future generations to meet their own needs.’ The commitment to sustainable development as a result of the Earth Summit and the United Nations Conference on Environment and Development, held in Rio de Janeiro, in 1992, led to the adoption in 2001 of the Sustainable Development Strategy of the European Union and its subsequent renewal in 2006.

System of statistical indicators for measuring progress in achieving sustainable development

Eurostat, in coordination and cooperation with the UN, has developed the European system of indicators for sustainable development, which is implemented by the BNSI through its system of 56 indicators in ten thematic areas.

The ‘Sustainable Development of Bulgaria’ publication covers topics that reflect the themes set out in the EU Sustainable Development Strategy, up to 2016.

The establishment of the Sustainable Development Indicators System of Bulgaria is a result of a joint project of Eurostat and the National Statistical Institute in cooperation with the ‘Energy Strategy’ Directorate at the Ministry of Economy and Energy. The consultant was the Federal Statistical Office of Switzerland.

Показателите са избрани на основата на 14 критерия за подбор, свързани с обществената значимост, качеството на данните, валидността и други. Структурата на списъка от показатели е двустепенна, като са определени 13 ключови показателя, които отговарят на ключовите предизвикателства пред устойчивото развитие както на национално, така и на европейско ниво.

Показателите обхващат икономически, социални, екологични и институционални въпроси и са включени в следните 10 теми:

Тема 1. Социално-икономическо развитие

Тема 2. Устойчиво потребление и производство

Тема 3. Социално включване

Тема 4. Демографски промени

Тема 5. Обществено здраве

Тема 6. Промени в климата и чиста енергия

Тема 7. Устойчив транспорт

Тема 8. Природни ресурси

Тема 9. Глобално партньорство

Тема 10. Добро управление.

Основната цел на обзорната публикация е да се оцени напредъкът към устойчиво развитие, базиран на целите и задачите, залегнали в стратегията за устойчиво развитие на ЕС до 2016 година.

През ноември 2016 г. Европейската комисия публикува съобщение, озаглавено „Следващи стъпки за устойчиво европейско бъдеще: европейски действия за устойчивост“. Това е отговорът на Европейския съюз на Програмата за целите на устойчиво развитие до 2030 г., приета на срещата на върха на ООН през 2015 г., и представляваща нова световна политическа рамка.

Евростат, координирано с държавите - членки на ЕС, селектира списък с показатели, основан на принципите и критериите, очертани в документа „Индикатори за целите на устойчиво развитие 2030 в ЕС - критерии и процес“. В този документ се описва и процесът за разработване на този набор от индикатори ЕС - Цели на устойчивото развитие 2030, който включва

The indicators are selected based on 14 selection criteria related to public relevance, data quality, validity, etc. List of indicators is structured in two levels, identifying 13 key indicators that meet the key challenges for sustainable development, both at national and European level.

The indicators cover economic, social, environmental and institutional issues and are included in the following 10 themes:

Theme 1. Socio-economic development

Theme 2. Sustainable consumption and production.

Theme 3. Social inclusion

Theme 4. Demographic changes

Theme 5. Public health

Theme 6. Changes in Climate and clean Energy

Theme 7. Sustainable transport

Theme 8. Natural resources

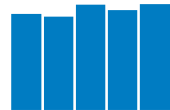
Theme 9. Global partnership

Theme 10. Good governance.

Main objective of the present publication is to assess progress towards sustainable development based on the goals and objectives set out in the EU's sustainable development strategy up to 2016.

In November 2016, the European Commission published a communication entitled 'Next Steps for a sustainable European future: A European Sustainability Action'. This is the European Union's response to the 2030 Sustainable Development Programme adopted at the UN Summit in 2015 and a new global policy framework.

Eurostat in coordination with the EU member states selected a list of indicators, based on the principles and criteria outlined in the document 'EU SDG indicator set criteria and process. docx'. The document also describes the process of development of EU-SDG indicators set, which involves other Commission services and experts at national level (the members of Eurostat's SDI

други служби на Комисията и експерти на национално равнище (членове на работна група на Евростат).

Съставеният набор от индикатори на ЕС за ЦУР е структуриран по 17-те цели на устойчиво развитие до 2030 година. Той е съобразен, доколкото е приложимо, със списъка на глобалните показатели на ООН, като се отбелязва, че те са предназначени за отчитане на световно равнище и следователно невинаги са от значение за ЕС.

Статистическата система от показатели за устойчиво развитие, действаща до 2016 г., се преустановява и се заменя от системата от показатели „Цели на устойчивото развитие 2030“.

Данните в публикацията са към 18.04.2018 година.

Working Group).

The EU SDG indicator set is structured along the 17 SDGs 2030. It is aligned as far as appropriate with the UN list of global indicators, noting that these are designed for global level reporting and therefore not always relevant for the EU.

The Statistical Sustainable Development Indicators System, which runs until 2016, is discontinued and replaced by the 'Sustainable Development Goals 2030' system.

The data in the publication is 18.04.2018.

СЪКРАЩЕНИЯ И ЗНАЦИ

БВП	= брутен вътрешен продукт
БЖЕ	= брой на животинските единици
БНД	= брутен национален доход
БООК	= бруто образуване на основен капитал
ВЕЦ	= водноелектрическа централа
ВИ	= възобновяеми източници
ДМА	= дълготрайни материални активи
ЕС	= Европейски съюз
кг/чов./г.	= килограм на човек за година
МПС	= моторно превозно средство
МСКО 2011	= Международна стандартна класификация на образованието 2011
м т н.е.	= милиони тонове нефтен еквивалент
НИРД	= научноизследователска и развойна дейност
НСИ	= Национален статистически институт
ОИСР	= Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОПР	= Официална помощ за развитие
ПАВЕЦ	= помпено-акумулираща водноелектрическа централа
ПТП	= пътнотранспортно произшествие
РПМ	= републиканска пътна мрежа
т н.е.	= тонове нефтен еквивалент
ЦУР	= Цели за устойчиво развитие
*	= предварителни данни
**	= прекъсване на динамичния ред
%	= процент

ABBREVIATIONS AND SYMBOLS

EU	= European Union
GDP	= Gross Domestic Product
GNI	= Gross national income
GFCF	= Gross fixed capital formation
HPP	= Hydroelectric Power Plant
ISCED - 2011	= International Standard Classification of Education 2011
kg/per capita/year	= kilogram per capita yearly
LSU	= number of livestock units
Mtoe	= Million Tonnes of Oil Equivalent
NSI	= National statistical institute
OECD	= Organisation for Economic Cooperation and Development
ODA	= Official development assistance
PAHPP	= Pump Accumulating Hydroelectric Power Plant
R&D	= Research and experimental development
SDG	= Sustainable development goals
TFA	= Tangible Fixed Assets
toe	= tones oil equivalent
*	= Preliminary data
**	= Break in time series
%	= per cent

ТЕМА 1. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ
THEME 1. SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Темата „Социално-икономическо развитие“ е посветена на социалните и икономическите измерения на устойчивото развитие, както и на връзката на устойчивото развитие с Лисабонската стратегия, която се фокусира основно върху действията, свързани с постигането на устойчив икономически растеж и осигуряването на все повече и по-добри работни места.

Устойчивото развитие налага балансирано икономическо развитие, характеризиращо се с устойчив растеж на икономиката и на производителността, с високи равнища на знания и инвестиции (в човешки капитал и в иновативни и екоефективни процеси и продукти), конкурентен бизнес, пълна и висококвалифицирана заетост, като всичко това не трябва да води до влошаване на околната среда и до социално изключване.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

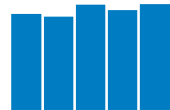
1. Темп на растеж на реалния БВП на човек от населението - ключов показател
2. Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“
3. Инвестиции (общо, от бизнеса - вкл. сектор „Домакинства“ и от сектор „Държавно управление“)
4. Темп на растеж на производителността на труда на отработен час
5. Разходи за научноизследователска и развойна дейност (общо, от бизнеса и от бюджета)
6. Коефициент на заетост
7. Вариация на коефициента на заетост по статистически райони
8. Коефициент на безработица.

The theme ‘Socio-economic development’ is devoted to the social and economic dimensions of sustainable development as well as to the link between sustainable development and the Lisbon strategy, which focuses mainly on actions related to achieving sustainable economic growth and providing more and - better jobs.

Sustainable development requires a balanced economic development characterized by sustainable growth of the economy and productivity, with high levels of knowledge and investments (in human capital and in innovative and eco-efficient processes and products), competitive business, full and highly skilled employment and this should not lead to environmental deterioration and social exclusion.

The indicators included in this theme are as follows:

1. **Growth rate of real GDP per inhabitant - key indicator**
2. General government consolidated gross debt
3. Investment (total, business - including Household sector and Government sector)
4. Growth rate of labour productivity per hour worked
5. R&D expenditures (total, private and public)
6. Employment rate
7. Dispersion of regional employment rate
8. Unemployment rate.

1.1. Темп на растеж на реалния БВП на човек от населението	1.1. Growth rate of real GDP per inhabitant
<p>Брутният вътрешен продукт е измерител за икономическата активност, дефинирана като стойност на всички произведени стоки и услуги, намалена със стойността на стоките и услугите, използвани за тяхното създаване. Реалният БВП на човек от населението се изчислява като съотношение на реалния БВП към средногодишното население за съответната година. Изчисляването на годишния темп на изменение на БВП на човек от населението по съпоставими цени позволява сравнения на динамиката на икономическото развитие както във времето, така и между икономики от различен мащаб. Темпът на изменение е изчислен от показатели по съпоставими цени, тъй като те представят само изменения на обеми, т.е. измененията на цените не влияят на темпа на растеж.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>Gross domestic product is a measure for the economic activity, defined as the value of all goods and services produced less the value of any goods or services used in their creation. Real GDP per capita is calculated as the ratio of real GDP to the average population of a specific year. The calculation of the annual growth rate of GDP per capita at constant prices is intended to allow comparisons of the dynamics of economic development both over time and between economies of different sizes. The growth rate is calculated from figures at constant prices since these give volume movements only, i.e. price movements will not inflate the growth rate.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

БВП на човек от населението се счита за най-комплексния измерител за развитието на националната икономика. Този съставен показател не измерва пряко устойчивото развитие, но е много важен измерител на икономическите и свързаните с развитието аспекти на устойчивото развитие.

Темпът на нарастване на производството на стоки и услуги е основна детерминанта за това как се справя икономиката.

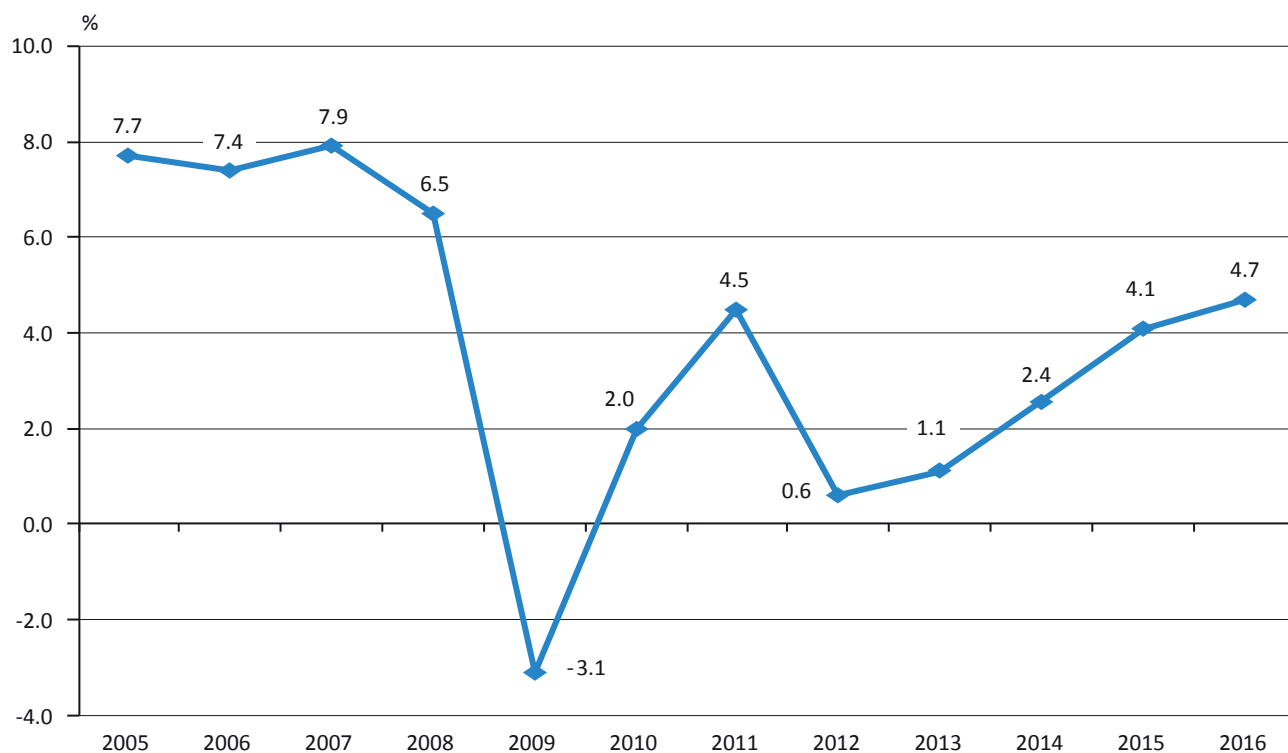
Достатъчно високият темп на нарастване на БВП означава, че обществото генерира икономически ресурси, за да посрещне нарастващите икономически нужди на настоящото поколение да инвестира с цел получаване на по-висока възвращаемост или да ги насочи към различни актуални социални и екологични въпроси.

GDP per capita is considered to be the most comprehensive measure of the development of national economy. This composite indicator does not directly measure sustainable development but is a very important measure of the economic and developmental aspects of sustainable development.

The rate of increase in the production of goods and services is a key determinant of how the economy is doing.

Sufficiently high GDP growth means that society generates economic resources to meet the growing economic needs of the current generation to invest in order to obtain higher returns or to address them to various topical social and environmental issues.

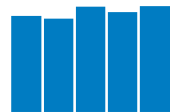
Фиг. 1.1.1. Темп на растеж на реалния БВП на човек от населението в България
 Figure 1.1.1. Growth rate of real GDP per inhabitant in Bulgaria

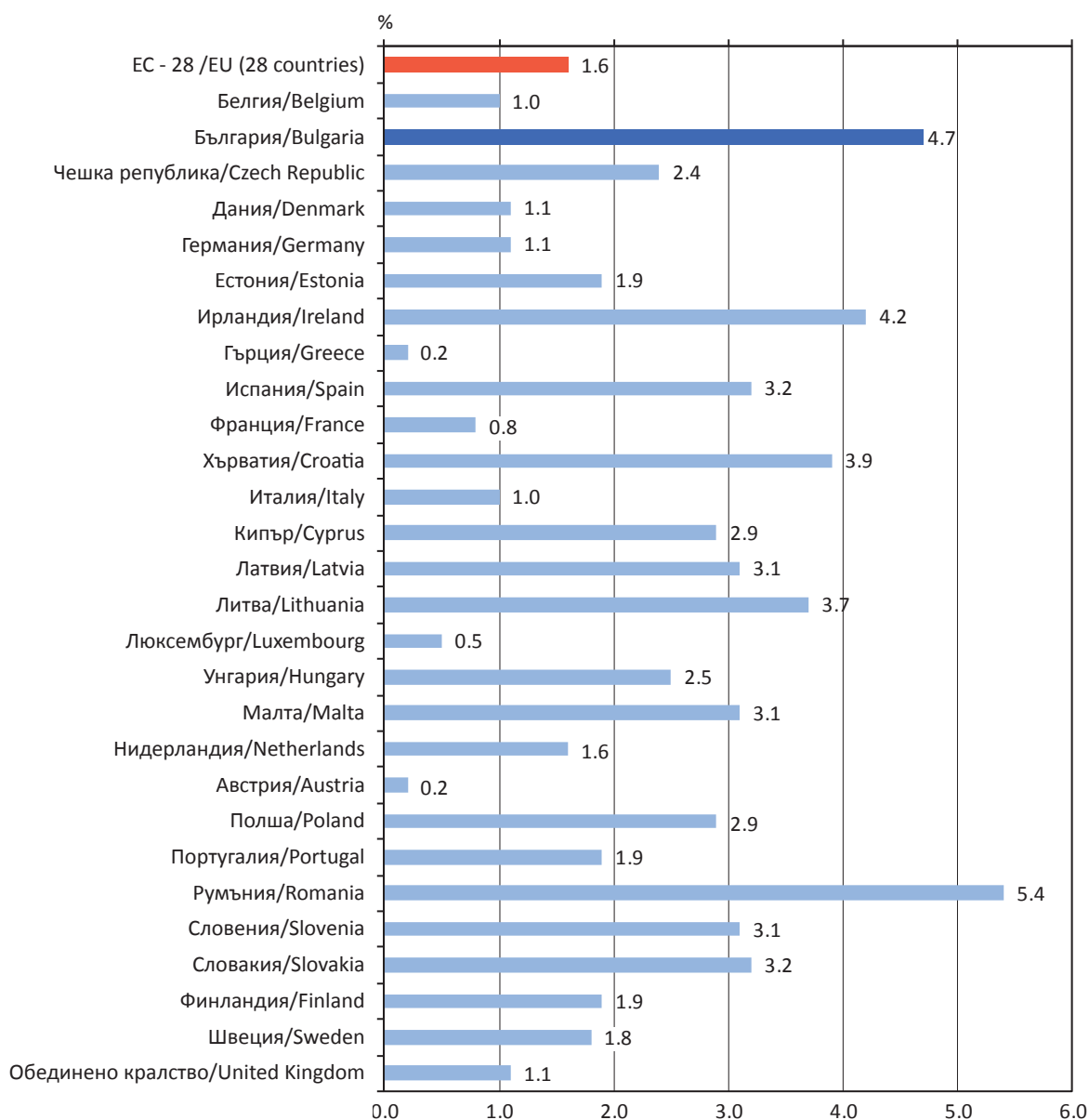
Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

За периода 2005 - 2016 г. темпът на растеж на реалния БВП на човек от населението по съпоставими цени се характеризира със стабилност, като средният темп на растеж за периода е 3.9%. През 2009 г. е регистриран спад в сравнение с предходната година, след което показателят започва да нараства. По данни за 2016 г. стойността на индикатора е 4.7%.

For the period 2005 - 2016 the real GDP growth per capita at constant prices is characterized by stability, with the average growth rate for the period 3.9%. In 2009, there was a decrease compared to the previous year, after which the indicator started to increase. According to data for 2016, the indicator value is 4.7%.

Фиг. 1.1.2. Темп на растеж на БВП на човек от населението през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 1.1.2. Growth rate of real GDP per inhabitant in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

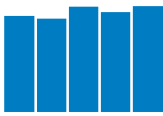
Нарастването на БВП на човек от населението през 2016 г. в сравнение с предходната година за ЕС-28 е 1.6%. Най-висок икономически растеж е отчетен в Румъния (5.4%), а най-нисък - в Австрия и Гърция (0.2%).

GDP growth per capita in 2016 compared to the previous year for the EU (28) is 1.6 per cent. The highest economic growth was recorded in Romania (5.4%) and the lowest in Austria and Greece (0.2%).

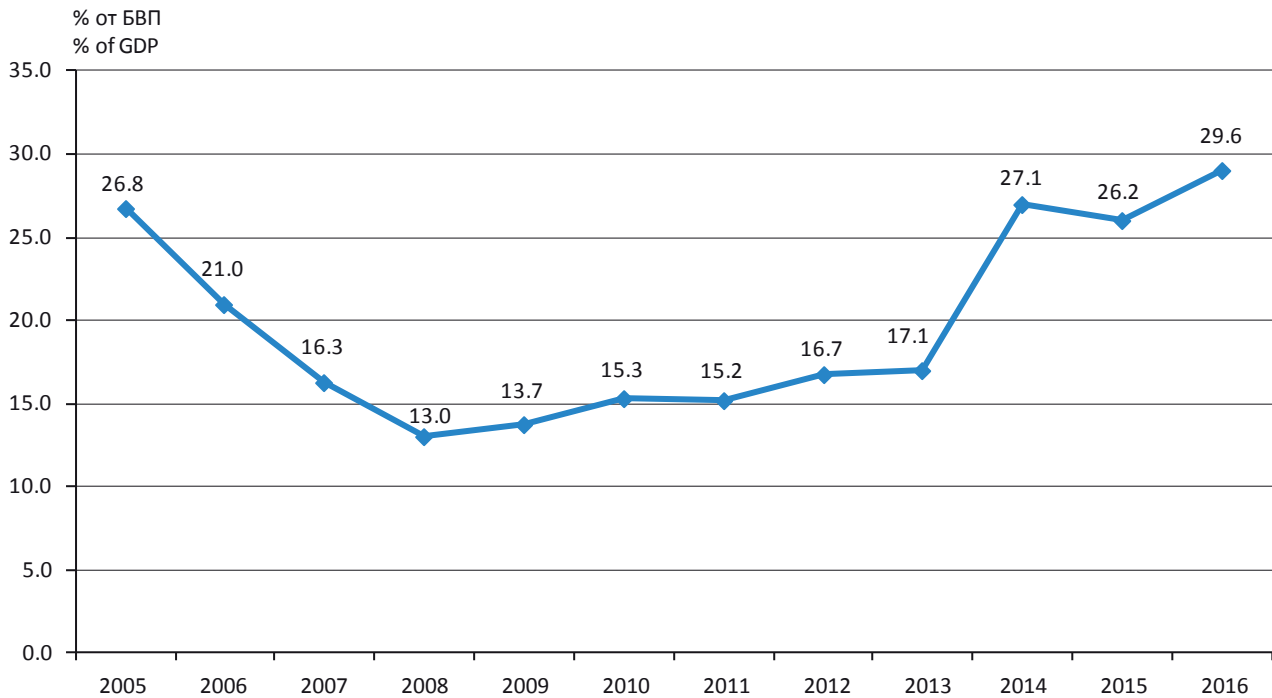
1.2. Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“	1.2. General government consolidated gross debt
<p>Сектор „Държавно управление“ се състои от подсектори „Централно държавно управление“, „Местно държавно управление“ и „Социалноосигурителни фондове“. БВП, използван като знаменател, е по текущи пазарни цени. Дългът се оценява в номинална стойност, външните (чуждестранните) валутни задължения се конвертират в национална валута, като се използват пазарните обменни курсове в края на годината (при договорите се прилагат специални правила). Националните данни за сектор „Държавно управление“ се консолидират между подсекторите. Първичните данни са изразени в национална валута и се конвертират в евро, като се използват обменните курсове на еврото в края на годината, представени от Европейската централна банка.</p> <p>Мерна единица - % от БВП.</p>	<p>The general government sector comprises the sub-sectors of central government, local government and social security funds. GDP used as a denominator is at current market prices. Debt is valued at nominal (face) value, and foreign currency debt is converted into national currency using end-year market exchange rates (though special rules apply to contracts). The national data for the general government sector are consolidated between the sub-sectors. Basic data are expressed in national currency and converted into euro using end-year exchange rates for the euro provided by the European Central Bank.</p> <p>Unit of measurement - % of GDP.</p>

Отношението между консолидиран държавен дълг и БВП показва степента, до която правителството разчита на заеми, за да покрива своите разходи и по този начин дава представа за състоянието на публичните финанси. Постигането на устойчивост на публичните финанси е един от критериите на Пакта за стабилност и растеж (1997 г.) и се използва за оценяване на готовността на държавите - членки на ЕС, за приемане на единната валута. Намалението на нивото на дълга води до намаляване и на бъдещите лихвени плащания, което, от своя страна, осигурява по-голяма финансова свобода за посрещане на увеличаващите се нужди на държавното управление, включително и във връзка със застаряването на населението. Публичният дълг е бремене за бъдещите поколения, тъй като ограничава количеството ресурси, които остават на разположение за потребление и инвестиции. Следователно високите и нарастващи отношения между дълга и БВП могат да се сметнат за признак на неустойчиви публични финанси.

The ratio between consolidated government debt and GDP shows the extent to which the government relies on loans to cover its costs and thus gives an idea of the state of public finances. Achieving sustainability of public finances is one of the criteria of the Stability and Growth Pact (1997) and is used to assess the readiness of the EU Member States to adopt the single currency. The reduction in the level of debt leads to a reduction in future interest payments, which in turn provides greater financial freedom to meet the growing needs of the aging population. Public debt is a burden for future generations because it limits the amount of resources that remain available for consumption and investment. Therefore, the high and growing debt-to-GDP ratios can be seen as a sign of unsustainable public finances.

Фиг. 1.2.1. Консолидиран дълг на институционален сектор „Държавно управление“ в България
 Figure 1.2.1. General government consolidated gross debt in Bulgaria

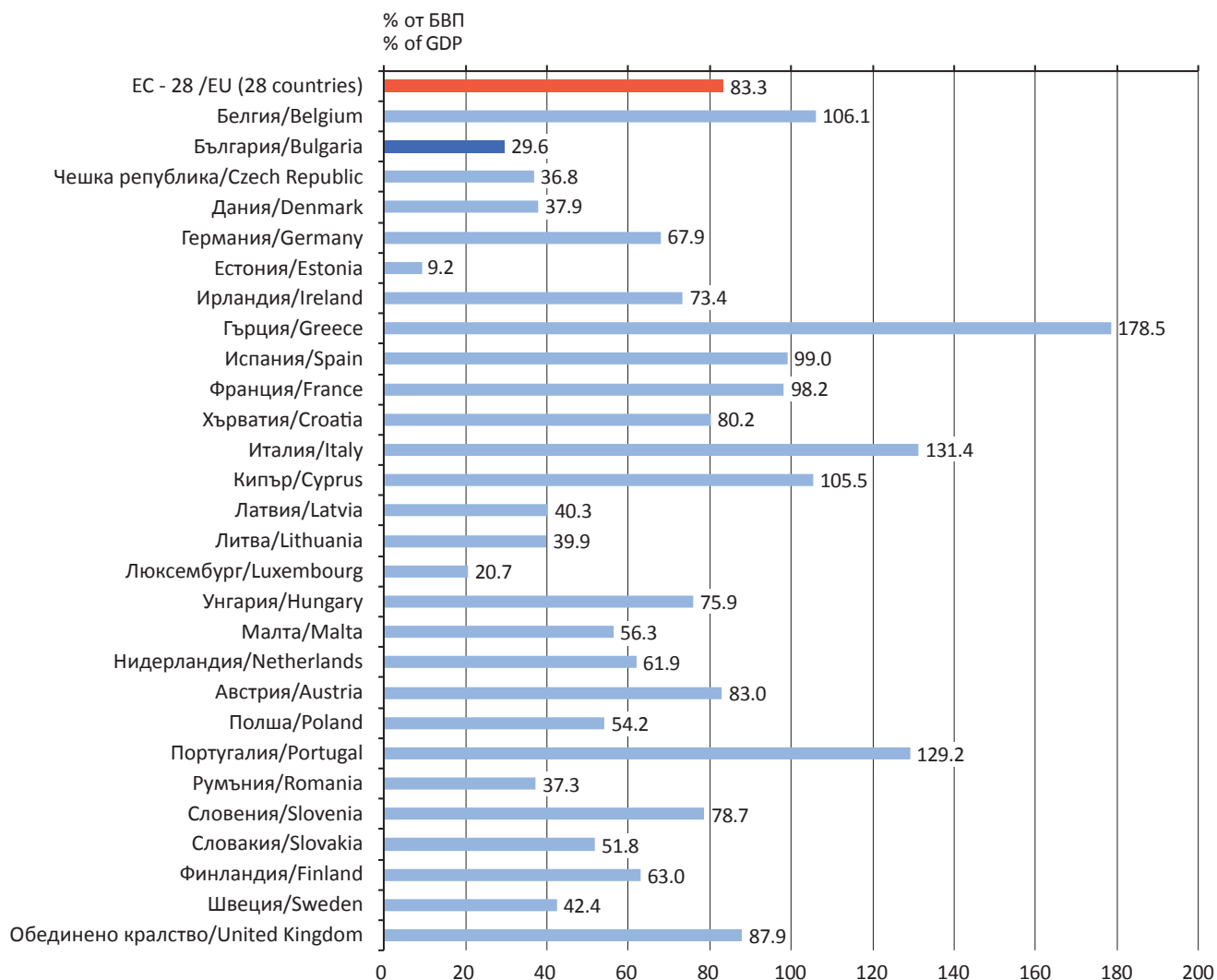

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

За периода 2005 - 2008 г. делът на държавния дълг в БВП намалява от 26.8% през 2005 г. на 13.0% през 2008 година. Следващият период 2009 - 2016 г. се характеризира с известно покачване, като дългът на Р България за 2016 г. е в размер на 27 862 млн. лв., или 29.6% от БВП.

For the period 2005 - 2008, the share of government debt in GDP decreased from 26.8% in 2005 to 13.0% in 2008. The next period 2009 - 2016 is characterized by a certain increase, and the debt of Bulgaria for 2016 amounts to BGN 27 862 million, or 29.6% of GDP.

Фиг. 1.2.2. Консолидиран дълг на институционален сектор „Държавно управление“ през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 1.2.2. General government consolidated gross debt in EU member states in 2016

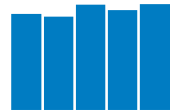

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

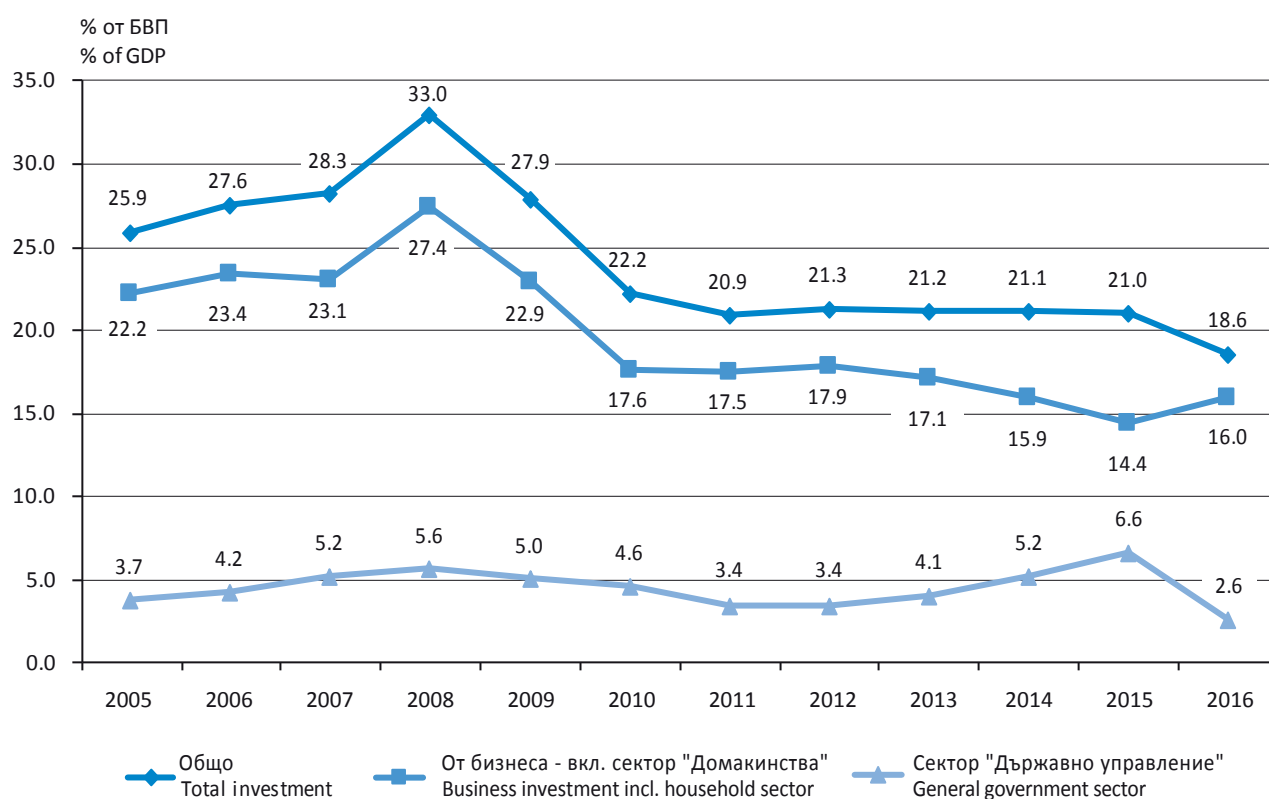
В края на 2016 г. дългът на ЕС-28 възлиза на 12 455 544 евро, или 83.3% от БВП. Най-нисък дълг като процент от БВП е отчетен в Естония (9.2%), следвана от Люксембург (20.7%) и България (29.6%). Най-високо е нивото на държавния дълг от БВП в Гърция (178.5%).

At the end of 2016, EU-28 debt amounted to EUR 12 455 544, or 83.3% of GDP. The lowest debt as a percentage of GDP was reported in Estonia (9.2%), followed by Luxembourg (20.7%) and Bulgaria (29.6%). The highest is the level of government debt of GDP in Greece (178.5%).

1.3. Инвестиции (общо, от бизнеса - вкл. сектор „Домакинства“ и от сектор „Държавно управление“)	1.3. Investments (total, business - including Household sector and Government sector)
<p>Показателят е дефиниран като бруто образуване на основен капитал, изразен като процент от БВП за националната икономика. БООК включва придобитите активи от резидентните производители минус излезлите от употреба дълготрайни активи плюс известни добавки към стойността на непроизводимите (обикновено природни) активи, осъществени от производствени дейности, например подобряване на земята. Съотношението представя дела от БВП, който е използван от националната икономика за инвестиции (вместо да бъде използван например за потребление или износ).</p> <p>Мерна единица - % от БВП.</p>	<p>This indicator is defined as total gross fixed capital formation (GFCF) expressed as a percentage of GDP. GFCF consists of resident producers' acquisitions, less disposals of fixed assets plus certain additions to the value of non-produced (usually natural) assets realized by productive activity, such as land improvements. The ratio gives the share of GDP used by the national economy for investments (rather being used for e.g. consumption or exports).</p> <p>Unit of measurement - % of GDP.</p>

Фиг. 1.3.1. Инвестиции (общо, от бизнеса - вкл. сектор „Домакинства“ и от сектор „Държавно управление“) в България
 Figure 1.3.1. Investments (total, business - including Household sector and Government sector) in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

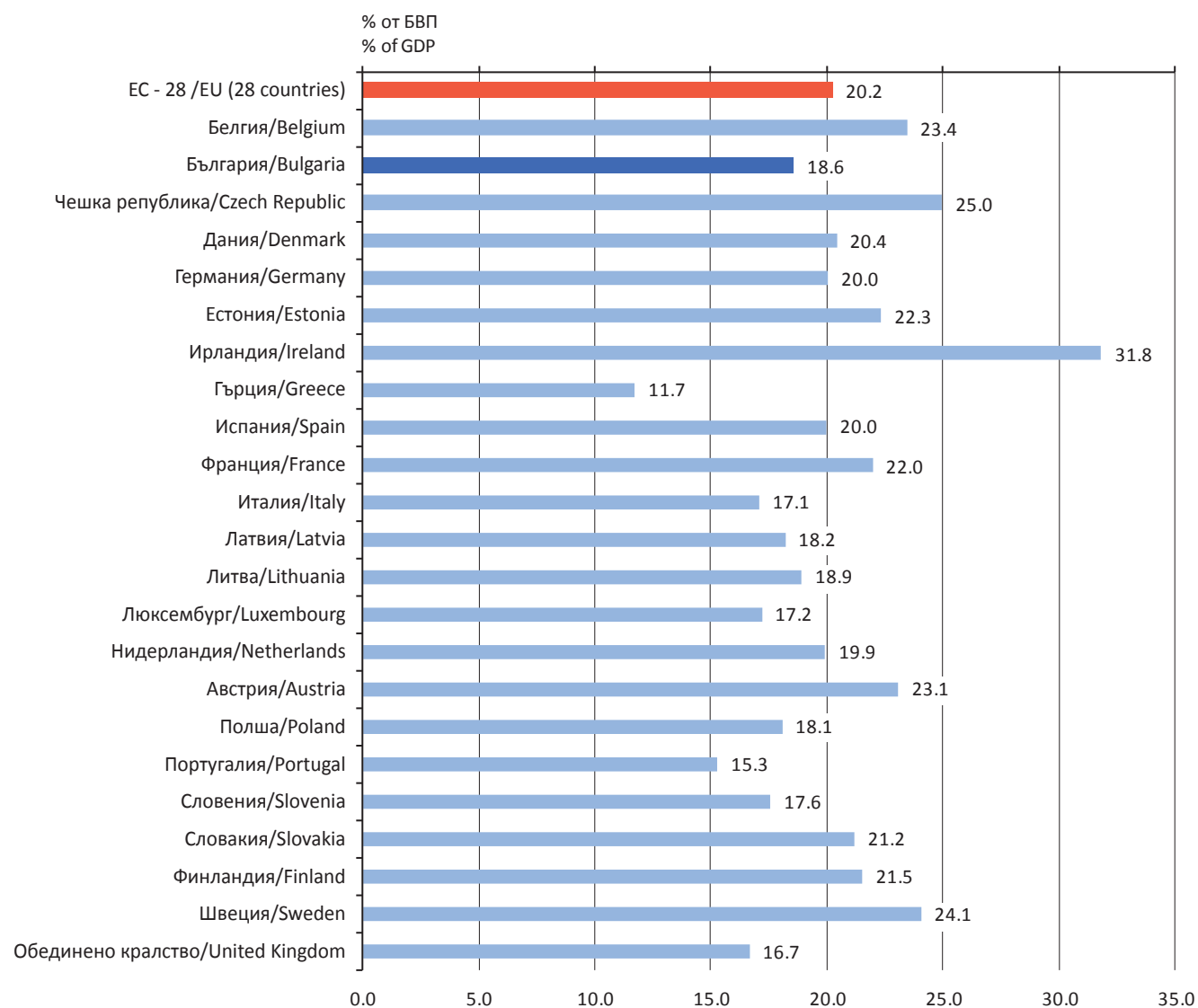
Source: National Statistical Institute.

Средният дял на инвестициите в БВП за периода 2005 - 2016 г. е 24.1%. За периода 2005 - 2008 г. делът на инвестициите в БВП се увеличава от 25.9% през 2005 г. до 33.0% през 2008 година. От 2009 г. се наблюдава намаление на относителния дял на инвестициите в БВП, което се дължи предимно на спад на инвестициите в бизнеса (от 27.9% през 2009 г. на 18.6% през 2016 г.).

The average share of investments in GDP for the period 2005 - 2016 is 24.1%. For the period 2005 - 2008, the share of investments in GDP increased from 25.9% in 2005 to 33.0% in 2008. Since 2009, a decline in the relative share of investment in GDP has been observed, mainly due to a decline in business investments (from 27.9% in 2009 to 18.6% in 2016).

Фиг. 1.3.2. Инвестиции (общо) в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 1.3.2. Investment (total) in EU member states in 2016

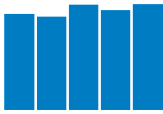

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

За 2016 г. с най-висок относителен дял на инвестициите в БВП е Ирландия (31.8%), а най-ниска е стойността на индикатора за Гърция (11.7%) при дял на инвестициите в БВП 20.2% за ЕС-28.

The Ireland (31.8%) is with the highest relative share of investments in GDP in 2016, the lowest value of the indicator has Greece (11.7%), while a share of investments in GDP for EU-28 is 20.2%.

1.4. Темп на растеж на производителността на труда на отработен човекочас	1.4. Growth rate of labour productivity per hour worked
<p>Производителността на труда на отработен човекочас се изчислява като реална продукция (БВП, измерен в съпоставими цени или по верижно обвързани цени на предходната година) на единица вложен труд (измерен като обща сума на отработените часове). Производителността на труда на отработен човекочас дава по-добра картина за развитието на производителността в икономиката в сравнение с производителността на труда на един зает, тъй като елиминира разликите в структурата на пълно/непълно работно време на работната сила по страни и години.</p> <p>Мерна единица - % от БВП.</p>	<p>Labour productivity per hour worked is calculated as a real output (GDP measured in constant prices or chain - linked prices of previous year) per unit of labour input (measured by the total number of hours worked). Labour productivity per hour worked provides a better picture of productivity developments in the economy than labour productivity per person employed, as it eliminates differences in the full/part time composition of the workforce by countries and years.</p> <p>Unit of measurement - % of GDP.</p>

Този показател осигурява оценки за темповете на растеж на производителността на труда. Всички оценки се правят съгласно приетите практики относно националните сметки, за да се осигури възможност за съпоставимост на производителността на труда между отделните сектори. Следователно производителността на труда е ключов показател за достигнатото икономическо ниво.

Икономическият растеж в страната или сектора може да се дължи или на увеличаването на броя на заетите, или на по-ефективната работа на заетите. Последният ефект може да се покаже посредством статистиката на производителността на труда. Разбирането за движещите сили на производителността на труда, по-специално увеличаването на машините и съоръженията, подобряването на организацията, както и на материалната и институционалната инфраструктура, подобряването на здравето и уменията на работещите („човешкия капитал“) и създаването на нови технологии, е важно за формулирането на политиката за поддържане на икономически растеж.

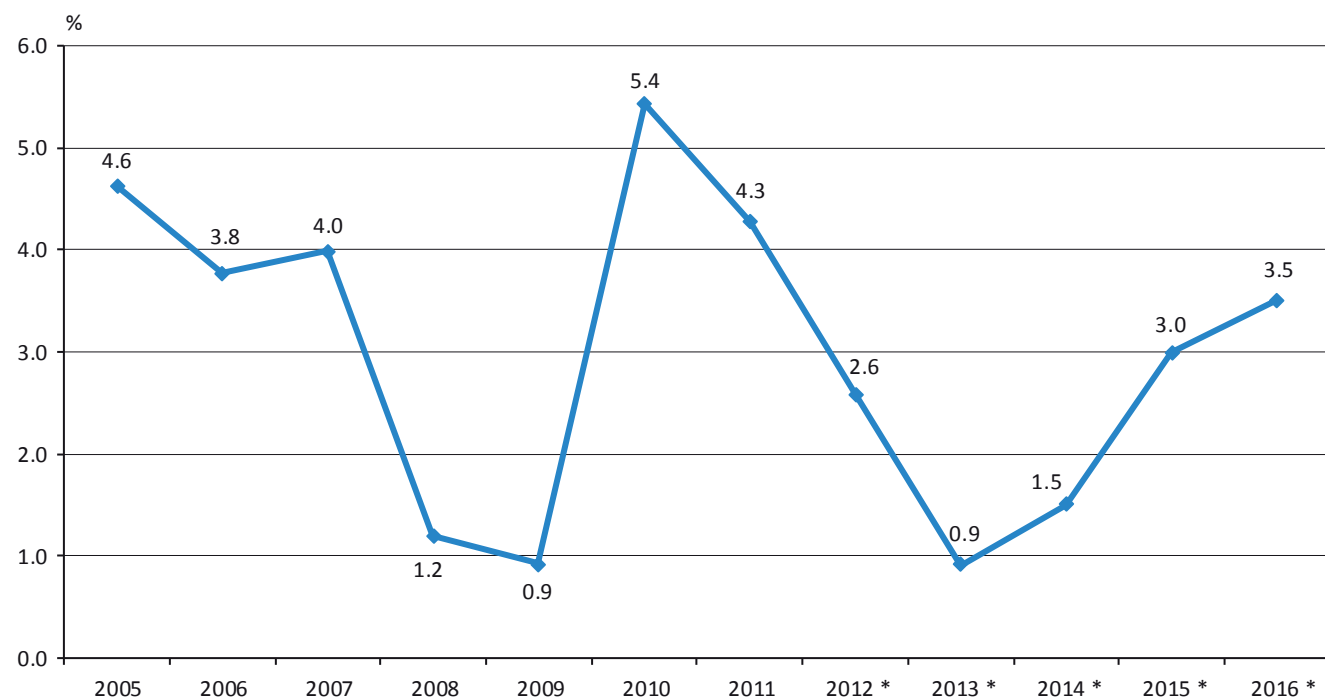
Показателят „брутен вътрешен продукт на отработен човекочас“ е предназначен да даде общ израз на производителността в националните икономики, като тя може да се сравни със средния показател за Европейския съюз.

This indicator provides estimates of the growth rates of labour productivity. All estimates are made according to the national accounts practices to ensure that labour productivity for individual sectors can be compared. Labour productivity therefore is a key measure of economic performance.

Economic growth in a country or a sector could be ascribed either to increased employment or to more effective work of persons employed. The latter effect can be demonstrated through statistics on labour productivity. Understanding of the driving forces behind labour productivity, in particular the accumulation of machinery and equipment, improvements in organization as well as physical and institutional infrastructures, improved health and skills of workers (‘human capital’) and the generation of new technology, is important for formulating policies to support economic growth.

The indicator GDP per hour worked intends to give an overall impression of the productivity of national economies expressed in relation to the European Union average.

Фиг. 1.4.1. Темп на растеж на производителността на труда на отработен човекочас¹ в България
 Figure 1.4.1. Growth rate of labour productivity per hour worked¹ in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

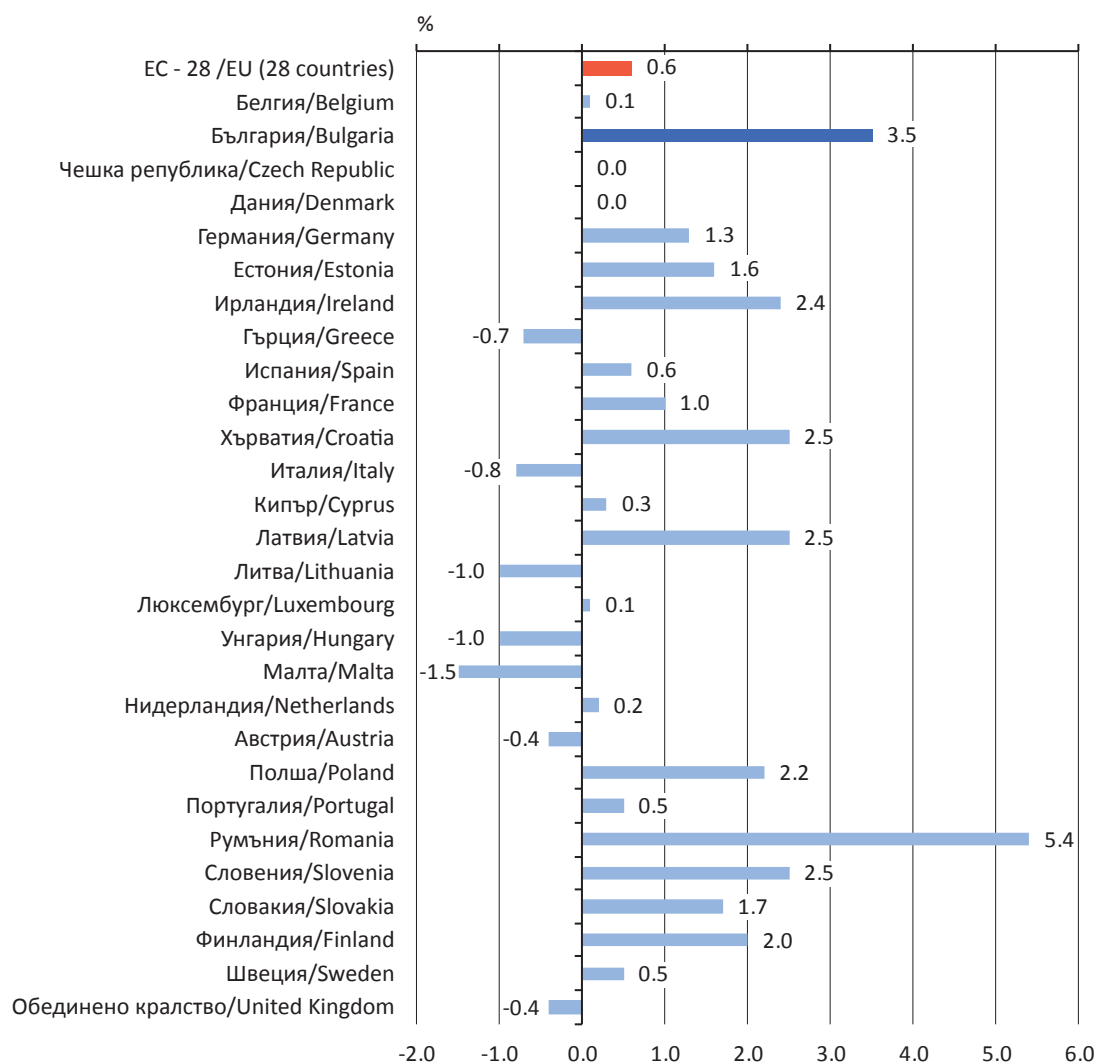
За периода 2005 - 2016 г. производителността на труда на отработен час нараства средногодишно с 3.0%. С най-нисък темп на растеж спрямо предходната година се характеризира производителността на труда през 2009 г. (0.9%), а най-висок се наблюдава през 2010 г. - 5.4%. За 2016 г. производителността на труда на отработен час нараства с 3.5% спрямо 2015 година.

For the period 2005 - 2016 labour productivity per hour worked increased by 3.0% on average per year. Compared to the previous year, lowest is the rate of growth of labour productivity in 2009 (0.9%), and highest in 2010 - 5.4%. In 2016, the labour productivity per hour worked increased by 3.5% compared to 2015.

¹ Индексите са изчислени въз основа на стойностите по съпоставими цени на 2010 година.

¹ The indices are calculated based on the values at constant prices of 2010.

Фиг. 1.4.2. Темп на растеж на производителността на труда на отработен човекочас в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 1.4.2. Real labour productivity per hour worked in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

За 2016 г. нарастването на производителността на труда на отработен час спрямо 2015 г. средно за ЕС-28 е 0.6%. С най-ниска стойност на индикатора за годината е Малта (-1.5%), а с най-висока - Румъния (5.4%), следвана от България (3.5%).

Compared to 2015, the labour productivity per hour worked on average for the EU (28) increased by 0.6 per cent in 2016. Lowest is the indicator value in Malta (-1.5%), and highest in Romania (5.4%), followed by Bulgaria (3.5%).

<p>1.5. Разходи за научноизследователска и развойна дейност (общо, в публичния сектор и в бизнес сектора)</p>	<p>1.5. R&D expenditure (total, public R&D expenditures and business R&D expenditures)</p>
<p>Показателят се дефинира като относителен дял на брунтните вътрешни разходи за научноизследователска и развойна дейност от БВП. НИРД включва творческата работа, която се провежда систематично с цел да се увеличи обемът на знанията.</p>	<p>The indicator is defined as a percentage of Gross domestic expenditure on research and experimental development (R&D) in GDP. R&D comprises creative work undertaken on a systematic basis in order to increase the stock of knowledge.</p>
<p>Мерна единица - % от БВП.</p>	<p>Unit of measurement - Percent of GDP.</p>

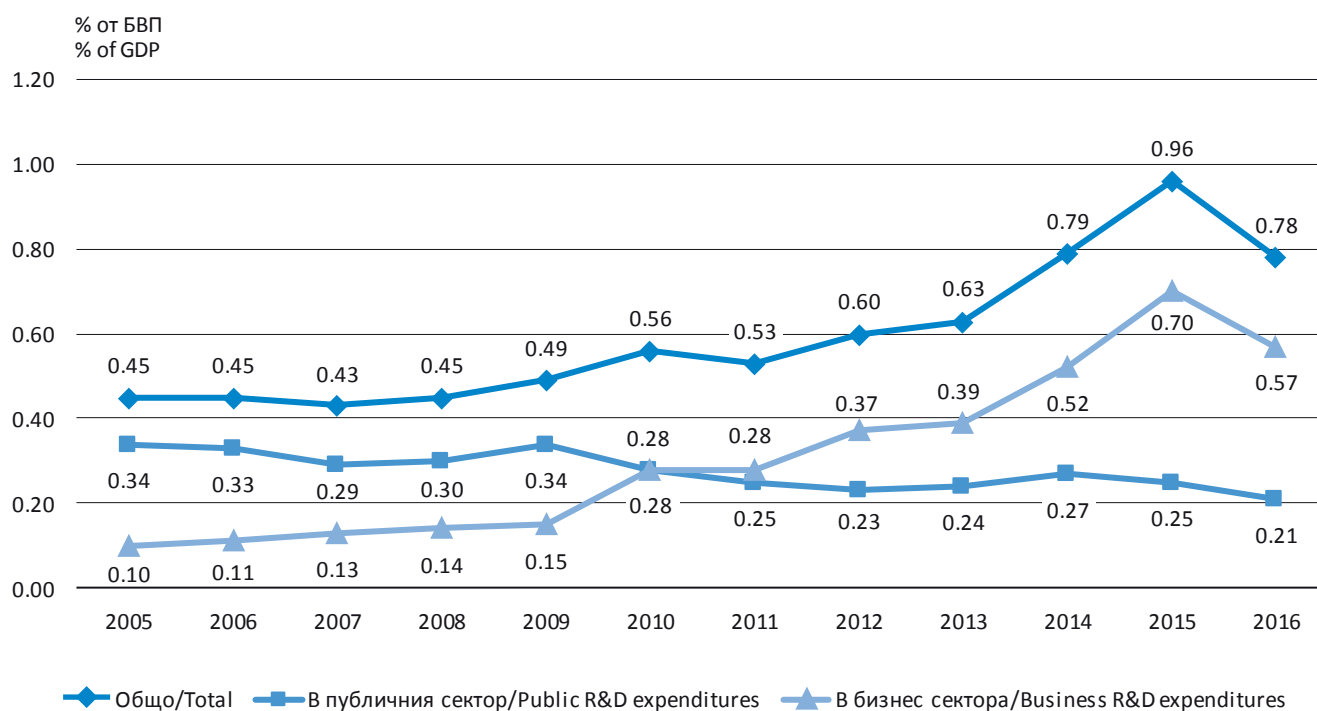
Интензивността на НИРД има съществена роля както за преминаването към икономика, базирана на знанието, така и за подобряването на производствените технологии и стимулирането на растежа. Изменението на този показател дава много важни индикации за бъдещата конкурентоспособност и благосъстоянието на страната. Адекватното ниво на тази интензивност, съответстващо на икономическия растеж и националния доход, е необходима предпоставка за постигането на устойчиво развитие.

Интензивността на НИРД характеризира научното и технологичното развитие на страната и е свързана със степента на образование на населението и човешкия потенциал.

R&D intensity has essential role for transition to a knowledge-based economy, as well as for improving labour productivity and stimulating economic growth. Changes of this indicator provide key indications of the country future competitiveness and wealth. The adequate level of R&D intensity, corresponding to the economic growth and national income, is necessary precondition for achieving sustainable development.

The R&D intensity characterizes the country scientific and technological development and is associated with the level of education and human potential also.

Фиг. 1.5.1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност (общо, в публичния сектор и в бизнес сектора) в България
 Figure 1.5.1. R&D expenditure (total, public R&D expenditures and business R&D expenditures) in Bulgaria

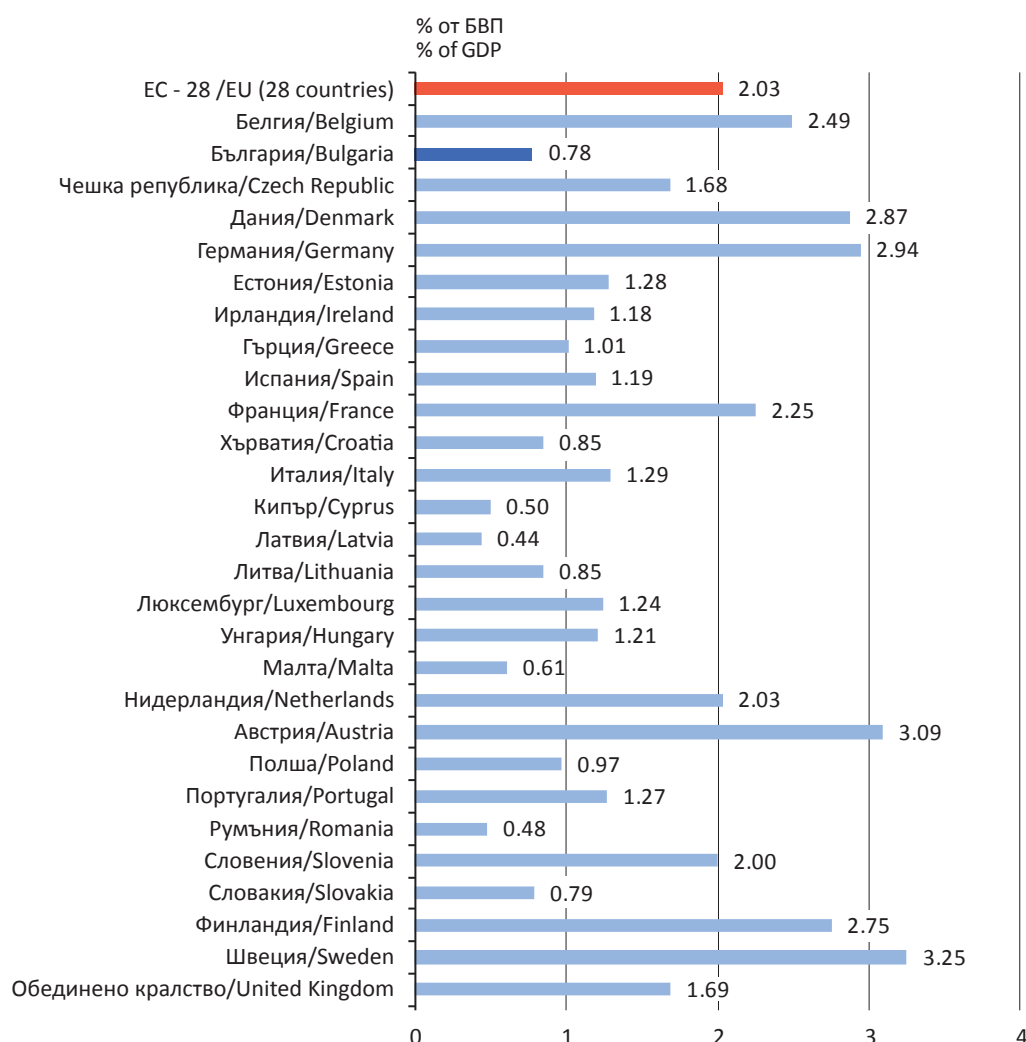
Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

През 2016 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност са 734.3 млн. лв., което е с 13.7% по-малко в сравнение с предходната година. Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от БВП) също намалява спрямо предходната година - от 0.96% през 2015 г. на 0.78% през 2016 година. Националната цел на България, свързана с реализацията на стратегия „Европа 2020“, е достигане на 1.5% интензивност на НИРД през 2020 година.

In 2016, R&D expenditure is BGN 734.3 million, which is 13.7% less than in the previous year. R&D intensity (measured as a percentage of R&D expenditure in GDP) also decreases compared to the previous year - from 0.96% in 2015 to 0.78% in 2016. Bulgaria's national target for implementing the Europe 2020 strategy is to reach 1.5% of R&D intensity in 2020.

Фиг. 1.5.2. Разходи за научноизследователска и развойна дейност (общо) в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 1.5.2. R&D expenditure (total) in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. стойността на индикатора е най-ниска за Латвия (0.44%), а най-висока - за Швеция (3.25%), при средна интензивност на НИРД за ЕС-28 - 2.03%.

In 2016, the indicator is lowest for Latvia (0.44%), and the highest for Sweden (3.25%), with an average EU (28) R&D intensity of 2.03%.

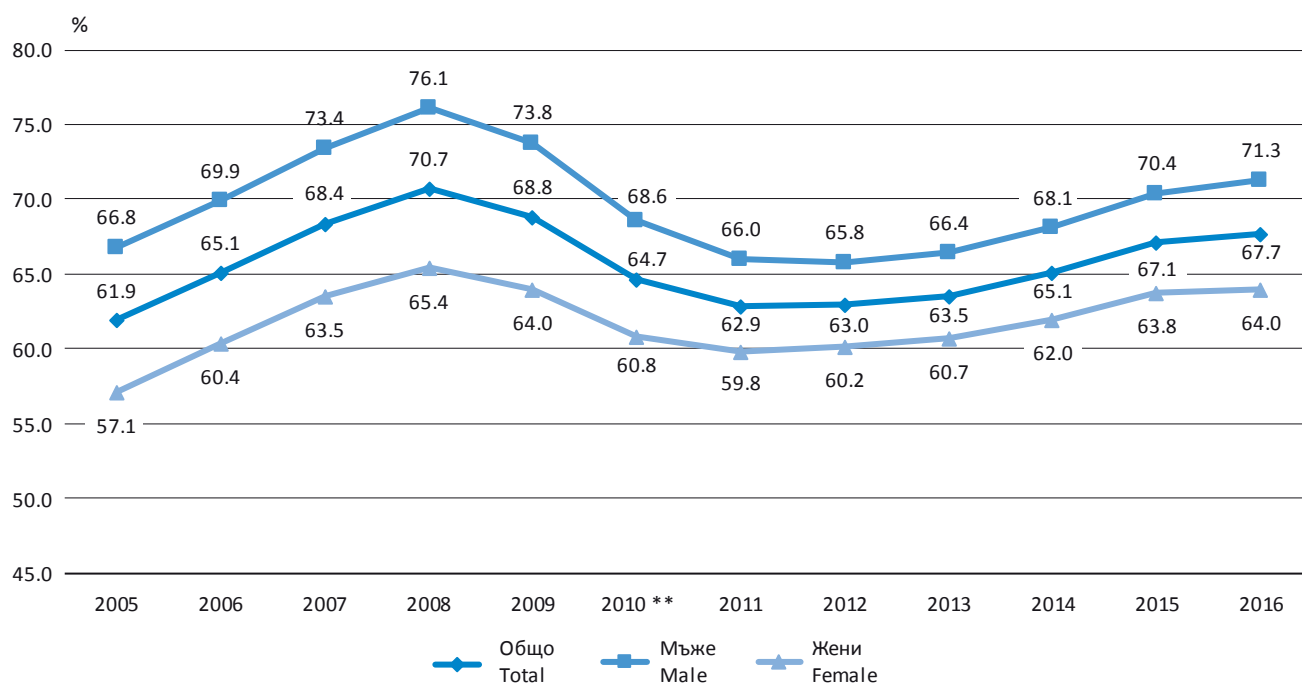
1.6. Коефициент на заетост (20 - 64 години)	1.6. Employment rates (20 - 64 years of age)
<p>Коефициентът на заетост се изчислява като относителен дял на зетите лица на възраст 20 - 64 навършени години от населението в същата възрастова група. Зети са лицата, които през наблюдавания период (календарна седмица) са работили срещу работна заплата или друг доход най-малко един час или не са работили, но са имали работа, от която временно са отсъствали.</p>	<p>The employment rate is calculated as a share of employed persons aged 20 - 64 of the total population in the same age group. Employed are persons who during the reference period (calendar week) did any work for pay or profit for at least one hour, or were not working but had a job from which they were temporary absent.</p>
<p>Мерна единица - %.</p>	<p>Unit of measurement - %.</p>

Заетостта е важна предпоставка за икономическото развитие, качеството на живота и социалното включване, които са основни елементи на устойчивото развитие. Коефициентът на заетост (20 - 64 навършени години) е един от ключовите показатели, измерващи целите, поставени в стратегията „Европа 2020“.

Employment is an important prerequisite for economic development, quality of life and social inclusion, which are key elements of sustainable development. The employment rate (20 - 64 years) is one of the key indicators measuring the objectives set out in the Europe 2020 strategy.

Фиг. 1.6.1. Коефициент на заетост (20 - 64 навършени години) по пол в България

Figure 1.6.1. Employment rates (20 - 64 years of age) by sex in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

Коефициентът на заетост за възрастовата група 20 - 64 навършени години проявява тенденция на увеличение през периода 2005 - 2008 г.,

The employment rate for the 20 - 64 age group increased over the period 2005 - 2008, from 61.9% to 70.7%, and decreased to 62.9% in 2011. During

като се покачва от 61.9 на 70.7%, след което спада до 62.9% през 2011 година. През следващите години равнището на заетост се стабилизира и започва да се увеличава, достигайки 67.7% през 2016 година.

В сравнение с 2008 г. коефициентът на заетост намалява в по-голяма степен при мъжете (с 4.8 процентни пункта), отколкото при жените (с 1.4 процентни пункта), като достига съответно 71.3 и 64.0% през 2016 година.

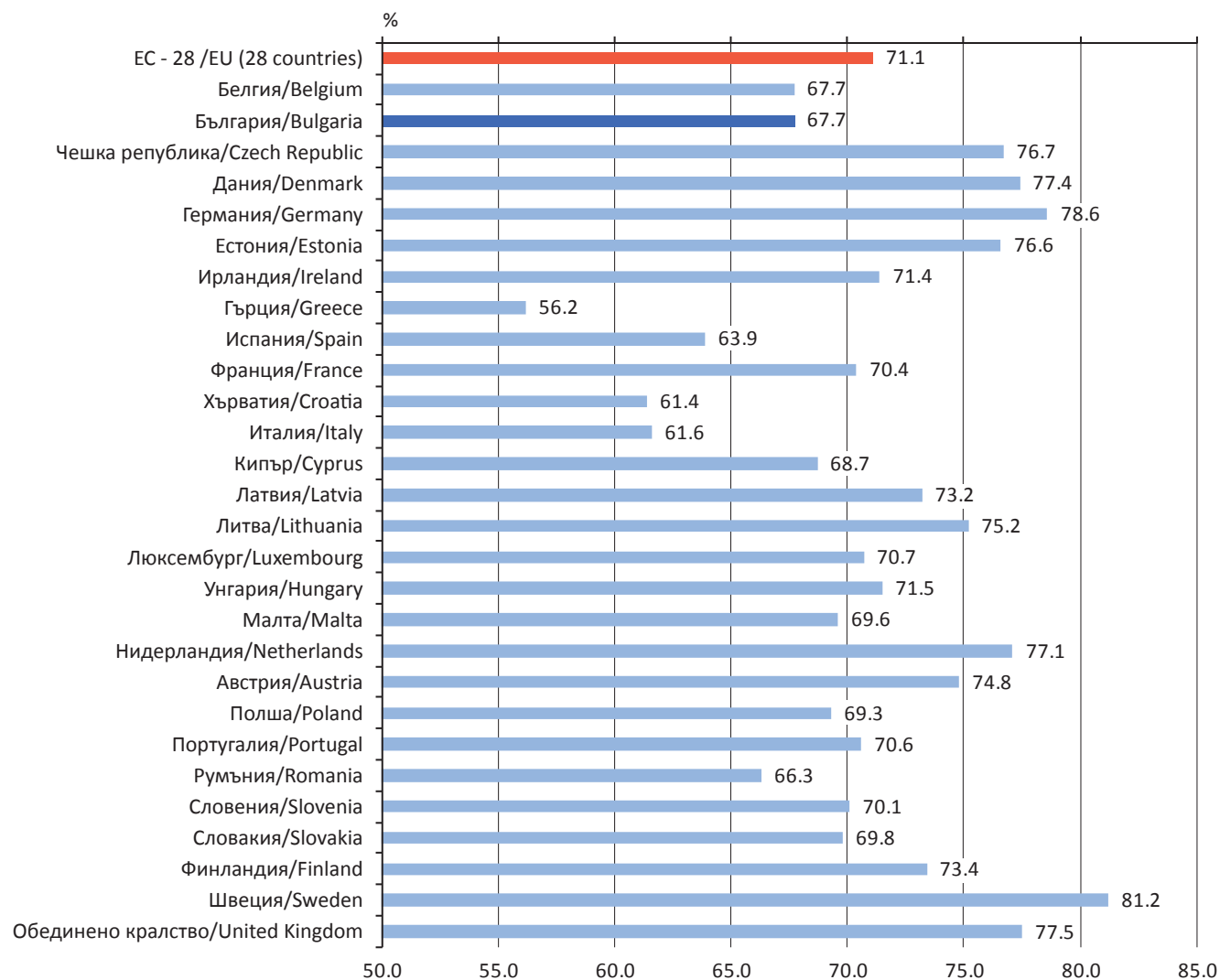
Националната цел, заложена в Националната програма за развитие на Република България, е коефициентът на заетост да достигне 76.0% през 2020 година.

the next years, the employment rate became stable and started to increase, reaching 67.7% in 2016.

Compared to 2008, the employment rate decreased more for male (by 4.8 percentage points) than for female (by 1.4 percentage points), reaching 71.3 and 64.0%, respectively, in 2016.

The national target set in the National Development Program of the Republic of Bulgaria is the employment rate to reach 76.0% in 2020.

Фиг. 1.6.2. Коефициент на заетост (20 - 64 навършени години) през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
Figure 1.6.2. Employment rates (20 - 64 years of age) in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на зетите лица на възраст 20 - 64 години от населението в същата възрастова група за България е с 3.4 процентни пункта под средната стойност за ЕС-28 (71.1%). С най-висок коефициент на зетост за възрастовата група 20 - 64 навършени години през 2016 г. е Швеция (81.2%), а с най-нисък - Гърция (56.2%). През 2016 г. най-висока зетост при мъжете е регистрирана в Чешката република (84.6%), а най-ниска - в Гърция (65.8%). За жените най-висока е стойността на индикатора в Швеция (79.2%), а най-ниска - в Гърция (46.8%).

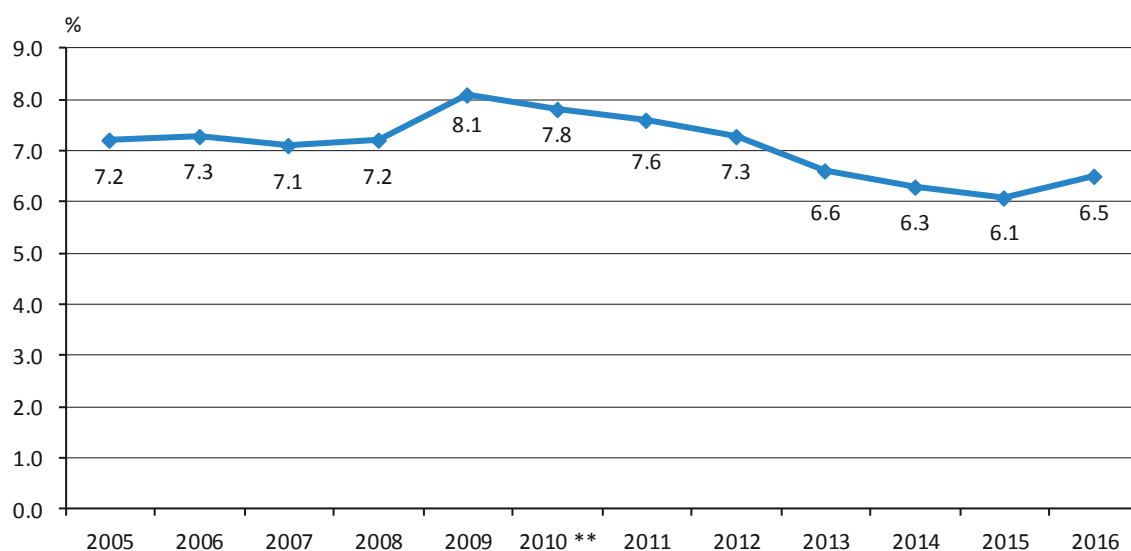
In 2016, the share of 20 - 64 years old in the same age group in Bulgaria is 3.4 percentage points below the EU-28 average (71.1%). The highest employment rate for the 20 - 64 age group in 2011 is Sweden (81.2%) and the lowest - Greece (56.2%). In 2016, the highest male employment was registered in the Czech Republic (84.6%), and the lowest in Greece (65.8%). For women, the indicator is the highest in Sweden (79.2%), and the lowest in Greece (46.8%).

1.7. Вариация на коефициента на зетост по статистически райони	1.7. Dispersion of regional employment rate
<p>Показателят измерва регионалните различия в зетостта в рамките на страната. Изчислява се като коефициент на вариация на коефициента на зетост (15 - 64 години) по статистически райони (NUTS2). Стойността на показателя е нула, когато коефициентът на зетост е еднакъв за всички райони и се увеличава при увеличаване на различията в коефициента на зетост между отделните райони. Коефициентът на зетост се изчислява като относителен дял на зетите лица на възраст 15 - 64 навършени години от населението на същата възраст, изразен в проценти.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator measures regional differences in employment within the country. It is expressed by the coefficient of variation of employment rates (15 - 64 years) at NUTS2 level. It is zero when the employment rates for all regions are identical, and it will rise if there is an increase in the differences between employment rates among regions. Employment rate (15 - 64 years) represents employed persons aged 15 - 64 as a percentage of the population in the same age group.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Този показател служи за мониторинг на действията, свързани с намаляването на регионалните различия в зетостта и безработицата, което е важна цел на националната и европейската политика и елемент на стратегията за устойчиво развитие.

This indicator monitors actions related to reduction of regional disparities in employment and unemployment, which is an important objective of the national and European policy and an element of the sustainable development strategy.

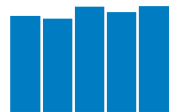
Фиг. 1.7.1. Вариация на коефициента на заетост по статистически райони в България
 Figure 1.7.1. Dispersion of regional employment rate by statistical regions in Bulgaria

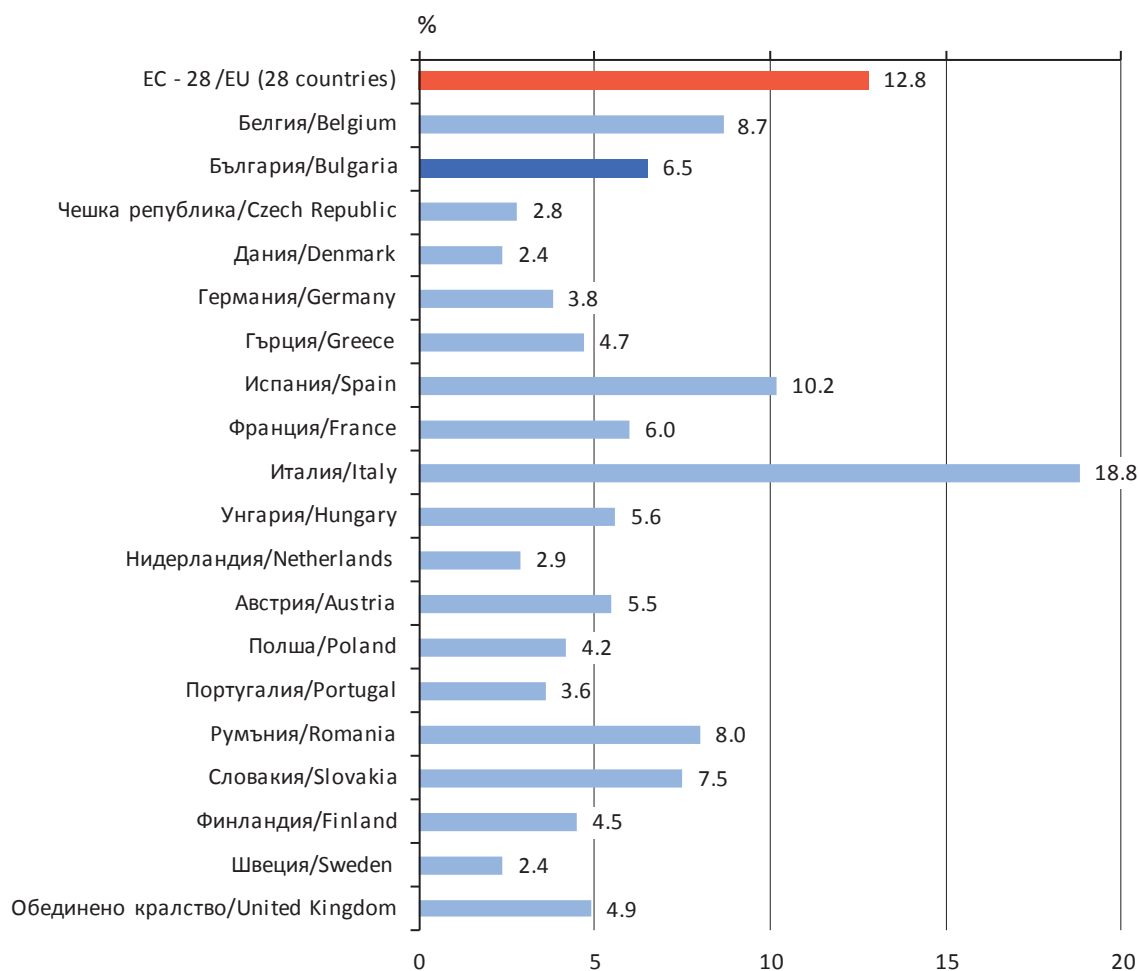
Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

През периода 2005 - 2009 г. вариацията на коефициента на заетост по статистически райони като цяло проявява тенденция на плавно увеличение - от 7.2% през 2005 г. на 8.1% през 2009 година. След 2009 г. се наблюдава намаление на регионалните различия в заетостта, като през 2015 г. показателят достига най-ниската си стойност за разглеждания период - 6.1%. През 2016 г. вариацията на коефициента на заетост е 6.5%.

In the period 2005 - 2009, the variation of the employment rate by statistical regions as a whole increases gradually from 7.2 in 2005 to 8.1% in 2009. Since 2009, there has been a decline in the regional employment disparities, with the indicator reaching its lowest value in the period under review - 6.1% in 2015. In 2016, the variation in the employment rate is 6.5%.

Фиг. 1.7.2. Вариация на коефициента на заетост по статистически райони през 2016 г. в някои държави - членки на ЕС
 Figure 1.7.2. Dispersion of regional employment rate by statistical regions in some of EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

Най-висока е стойността на показателя в Италия (18.8%), а най-ниска - в Дания и Швеция (2.4%).

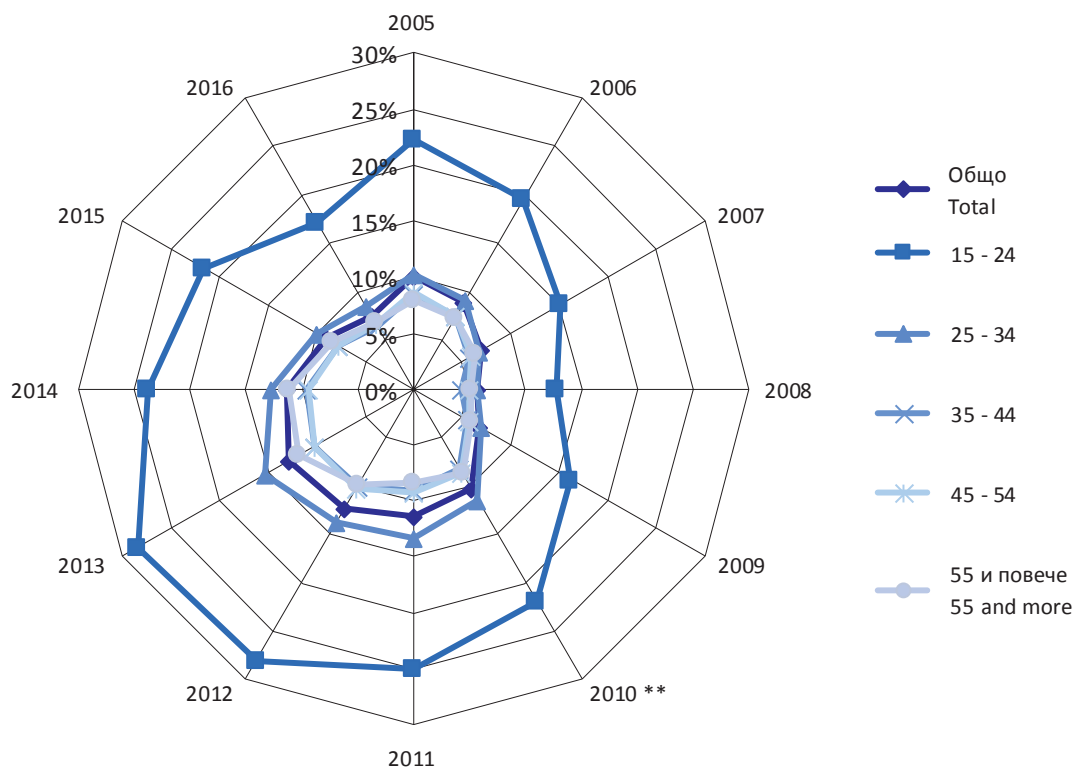
The highest indicator rate is in Italy (18.8%) and the lowest in Denmark and Sweden (2.4%).

1.8. Коефициент на безработица (общо и по възрастови групи)	1.8. Unemployment rate (total, by age groups)
<p>Показателят се изчислява като относителен дял на безработните лица от икономически активното население. Безработни са лицата на 15 - 74 навършени години, които нямат работа през наблюдавания период, като едновременно с това търсят активно работа през период от четири седмици, вкл. наблюдаваната, и са на разположение да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период. За безработни се считат и лицата, които не търсят активно, но са намерили работа, която очакват да започнат до три месеца след края на наблюдавания период. Икономически активното население (работната сила) е общият брой на заетите и безработните лица.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator represents the unemployed persons as a share of the total active population. Unemployed are persons aged 15 - 74 who did not work at all during the reference period, were actively seeking job within the preceding four weeks, including the reference period, and were available to start work within two weeks following the reference period. Unemployed are also persons who are not actively seeking work but have found a job to start within the 3 months following the reference period. The total active population (labour force) is the total number of the employed and unemployed persons.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Коефициентът на безработица е един от основните показатели за устойчиво развитие. Високата безработица увеличава риска от бедност и социално изключване. В рамките на стратегия „Европа 2020“ съществуват редица инициативи и мерки, насочени към увеличаване на заетостта, особено на по-уязвимите групи от населението, чрез насърчаване на образованието и обучението, подобряване на посредническите услуги за намиране на работа, осигуряване на равни възможности.

The unemployment rate is one of the main indicators of sustainable development. High unemployment increases the risk of poverty and social exclusion. In the Europe 2020 Strategy, there are number of initiatives and measures aiming at increasing employment, especially for the more vulnerable groups, by promoting education and training, improving intermediation services, and ensuring equal opportunities.

Фиг. 1.8.1. Коэффициент на безработица (общо и по възрастови групи) в България
 Figure 1.8.1. Unemployment rate (total, by age groups) in Bulgaria

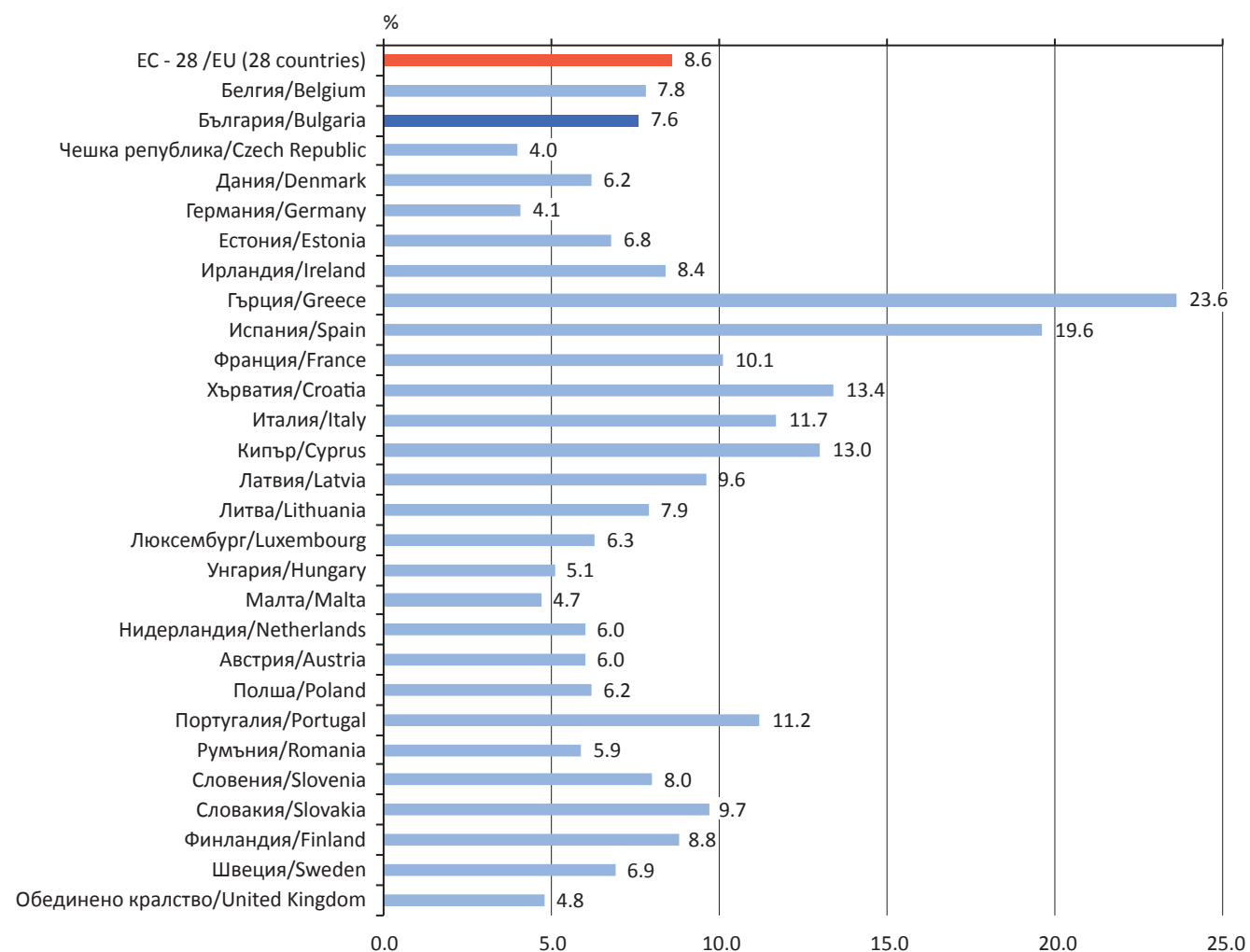
Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

От 2005 до 2016 г. се разграничават няколко периода по отношение на изменението на безработицата. През първите три години коефициентът на безработицата намалява от 10.1% на 5.6% през 2008 г., след което се покачва до 12.9% през 2013 година. От 2014 г. отново се наблюдава спад в коефициента на безработицата, като през 2016 г. стойността му достига 7.6%. От 2009 г. коефициентът на безработица е по-висок при мъжете в сравнение с жените, като през 2016 г. разликата е 1.1 процентни пункта (съответно 8.1 и 7.0%).

Several periods of unemployment are differentiated from 2005 to 2016. During the first three years, the unemployment rate decreased from 10.1 to 5.6% in 2008, then increased to 12.9% in 2013. Since 2014, the unemployment rate has decreased again, reaching 7.6% in 2016. Since 2009 the unemployment rate is higher for male than for female, with a difference of 1.1 percentage points in 2016 (8.1% and 7.0%, respectively).

Фиг. 1.8.2. Коефициент на безработица в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 1.8.2. Unemployment rate in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2016 г. коефициентът на безработица в България е с 1.0 процентен пункт под средното ниво за ЕС (8.6%). Най-висока стойност е отчетена в Гърция (23.6%), а най-ниска - в Чешката република (4.0%) и Германия (4.1%).

In 2016 the unemployment rate in Bulgaria is 1.0 percentage point below the EU-28 average (8.6%). The highest indicator rate is in Greece (23.6%) and the lowest in Czech Republic (4.0%) and Germany (4.1%).

ТЕМА 2. УСТОЙЧИВО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО
THEME 2. SUSTAINABLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

Моделите на производство и потребление са в основата на устойчивото развитие. Много от проблемите на околната среда и здравето са свързани с производството и употребата на стоки и услуги. Неустойчивите модели на потребление и производство водят до увеличено използване на природни ресурси, до образуване на повече отпадъци и същевременно до нарастване на нуждите от транспорт и инфраструктура за транспортиране и обезвреждане. С увеличаването на повторната употреба и рециклирането по-устойчивите модели на потребление биха намалили потребностите от суровинни източници и съответно и натиска върху околната среда.

Устойчивото производство и потребление са тясно свързани със социално-икономическото развитие. Икономическият растеж и подобряният стандарт на живот без промяна на моделите на потребление биха довели до нарастване на нуждите от продукти и услуги, до увеличаване на използването на природни ресурси и генерирането на отпадъци и до увеличаване на натиска върху околната среда.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

1. Образувани битови отпадъци на човек от населението - ключов показател

2. Дял на третираните битови отпадъци от общия обем на образуваните битови отпадъци по метод на третиране

3. Крайно енергийно потребление по сектори

4. Първично енергийно потребление

5. Индекс на експлоатация на водите

6. Индекс на гъстота на животните

7. Площи с биологично земеделие.

Production and consumption patterns are at the root of sustainable development. Many environmental and health problems are connected with the production and usage of goods and services. Unsustainable production and consumption patterns lead to a growing use of natural resources, to a higher generation of waste and at the same time to an increase of the need for transport and infrastructure for transporting and disposal. With an increase of the re-usage and recycling, the more sustainable consumption patterns would lower the needs for raw materials and would reduce the pressure on the environment.

Sustainable production and consumption are very closely connected to socioeconomic development. Without changes in consumption models, the economic growth and improved living standard, would lead to greater needs of product and services, thus increasing natural resources use and waste generation, as well as environmental pressure.

The indicators included in this theme are as follows:

1. Municipal waste generated per capita - key indicator

2. Share of treated municipal waste of total municipal waste generated, by type of treatment method

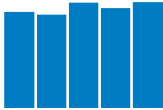
3. Final energy consumption by sectors

4. Primary energy consumption

5. Water Exploitation Index

6. Livestock density index

7. Area under organic farming.

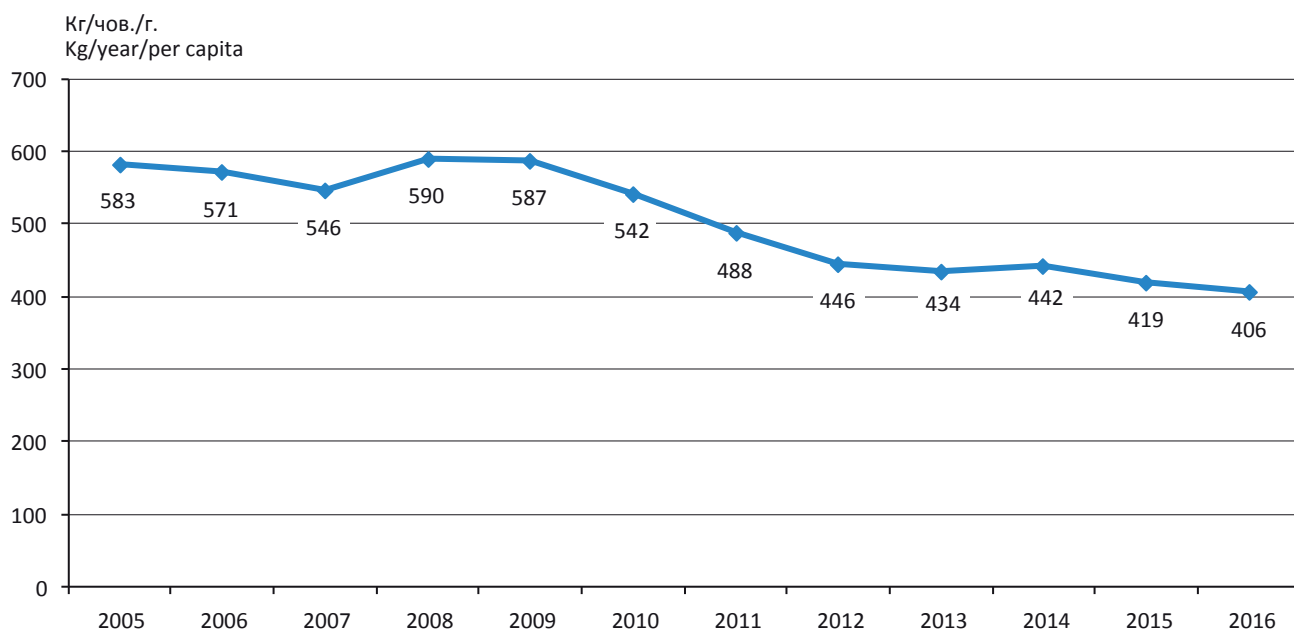

2.1. Образувани битови отпадъци на човек от населението	2.1. Municipal waste generated per capita
<p>Показателят включва събраните битови отпадъци от общинските власти или по тяхна поръчка и депонирани чрез система за организирано сметоизвозване. По-голямата част от битовите отпадъци са от домакинствата, макар че са включени и подобни отпадъци с източници от търговията, офиси и публични институции. За територии, които не са обхванати от схема за събиране на битови отпадъци, е направена оценка на количеството на образуваните отпадъци. Битови отпадъци са отпадъците, които се получават в резултат на жизнената дейност на хората в домовете, в административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват отпадъците от търговски обекти и съпътстващи производството занаятчийски дейности, от обекти за отдих и забавления, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите отпадъци.</p> <p>Мерна единица - кг/чов./г.</p>	<p>This indicator includes waste collected by or on behalf of municipal authorities and disposed through the waste management system. The bulk of this waste stream is from households, though similar wastes from sources such as commerce, offices and public institutions are included. For areas not covered by a municipal waste collection scheme the amount of waste generated is estimated. 'Municipal waste' is the waste resulting from the activities of people in homes, administrative, social and public buildings. The waste from commercial outlets, crafts, resort and entertainment facilities is also included, if they are non-hazardous, and at the same time their quantity or composition will not prevent them from being treated together with the household waste.</p> <p>Unit of measurement - kg/year/per capita.</p>

Намаляването на генерираните отпадъци чрез повторна употреба и рециклиране ще доведе до по-ефективно използване на природните ресурси и редуциране на негативното влияние върху околната среда. Всеки вид отпадък се разглежда не само като източник на замърсяване, което трябва да бъде намалено, но и като потенциален ресурс за повторно използване.

The reduction of waste through stimulation of reuse and recycling will lead to more effective use of natural resources and reduce the negative impact on the environment. Every item of waste is seen not only as a source of pollution to be reduced, but as a potential resource to be reused.

Фиг. 2.1.1. Образуван битови отпадъци на човек от населението в България
 Figure 2.1.1. Municipal waste generated per capita in Bulgaria

Източник: [Национален статистически институт](#).
 Source: [National Statistical Institute](#).

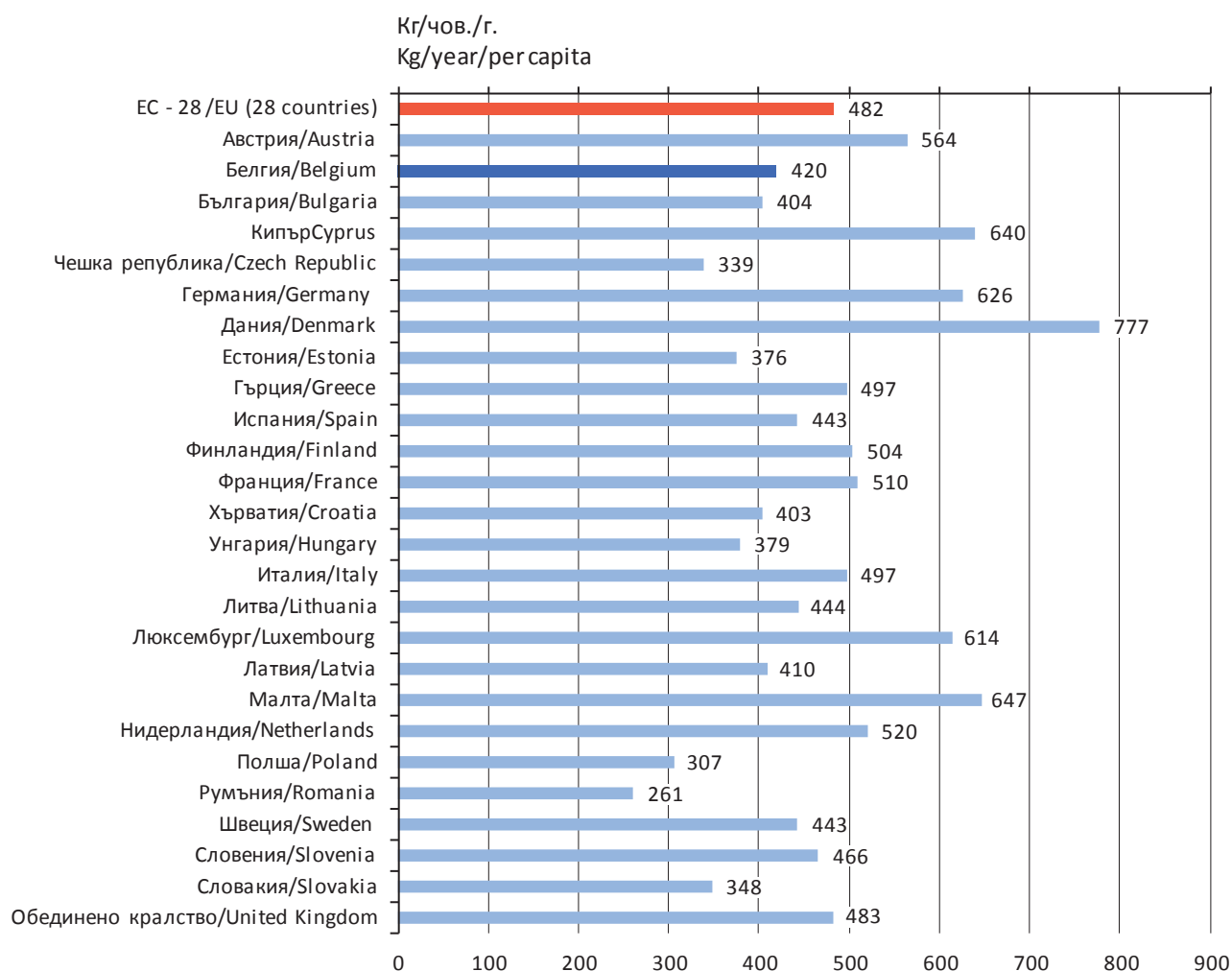
През периода 2005 - 2016 г. се наблюдава тенденция към намаляване на образуваните битови отпадъци. Докато през 2005 г. количеството образуван битови отпадъци на човек от населението възлиза на 583 кг, през 2016 г. то е съответно 406 кг/чов./годишно. През 2016 г. общо образуваните битови отпадъци (от обслужвани и необслужвани населени места) са оценени на 2 881 хил. т, или с 1 621 хил. т по-малко от образуваните битови отпадъци през 2005 година. Същевременно въвеждането на организирани системи за сметосъбиране в нови населени места води до увеличаване на дела на населението, обхванато с услуги по сметосъбиране - от 87.8% през 2005 г. на 99.7% през 2016 година.

Обслужените населени места от системи за организирано сметосъбиране през 2015 г. са 4 593, а обслуженото население е 7 147 847 души.

Tendency of reduction of the generated municipal waste per capita is observed for the period 2005 - 2016. The generated municipal waste per capita amounted to 406 kg/cap./yearly in 2016, while in 2005 it was 583 kg/cap./yearly. The total municipal waste generated (from served and unserved settlements) is estimated at 2 881 thousand tons in 2016 or with 1 621 thousand tons less than in 2005. The organized waste collection systems implemented in new settlements, led to an increase of the population covered by these services - from 87.8% in 2005 to 99.7% in 2016.

Settlements served by organized waste collection systems in 2015 were 4 593 and the served population - 7 147 847 persons.

Фиг. 2.1.2. Образувани битови отпадъци на човек от населението¹ в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 2.1.2. Municipal waste generated per capita¹ in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. са образувани 482 кг битови отпадъци средно на човек от населението за ЕС-28. С най-висока стойност на индикатора е Дания (777 кг/чов./г.), а с най-ниска - Румъния (261 кг/чов./г.).

The average municipal waste generated in 2016 per capita in EU (28) is 482 kg/cap./yearly. With the highest value of the indicator is Denmark (777 kg/cap./yearly) and the lowest - Romania (261 kg/cap./yearly).

¹За изчисляването на образуваните отпадъци на човек общото количество битови отпадъци от обслужвани и необслужвани населени места е разделено на средногодишното население на страната.

¹To calculate the waste generated per capita, the total amount of waste generated from served and unserved settlements is divided to the average annual country population.

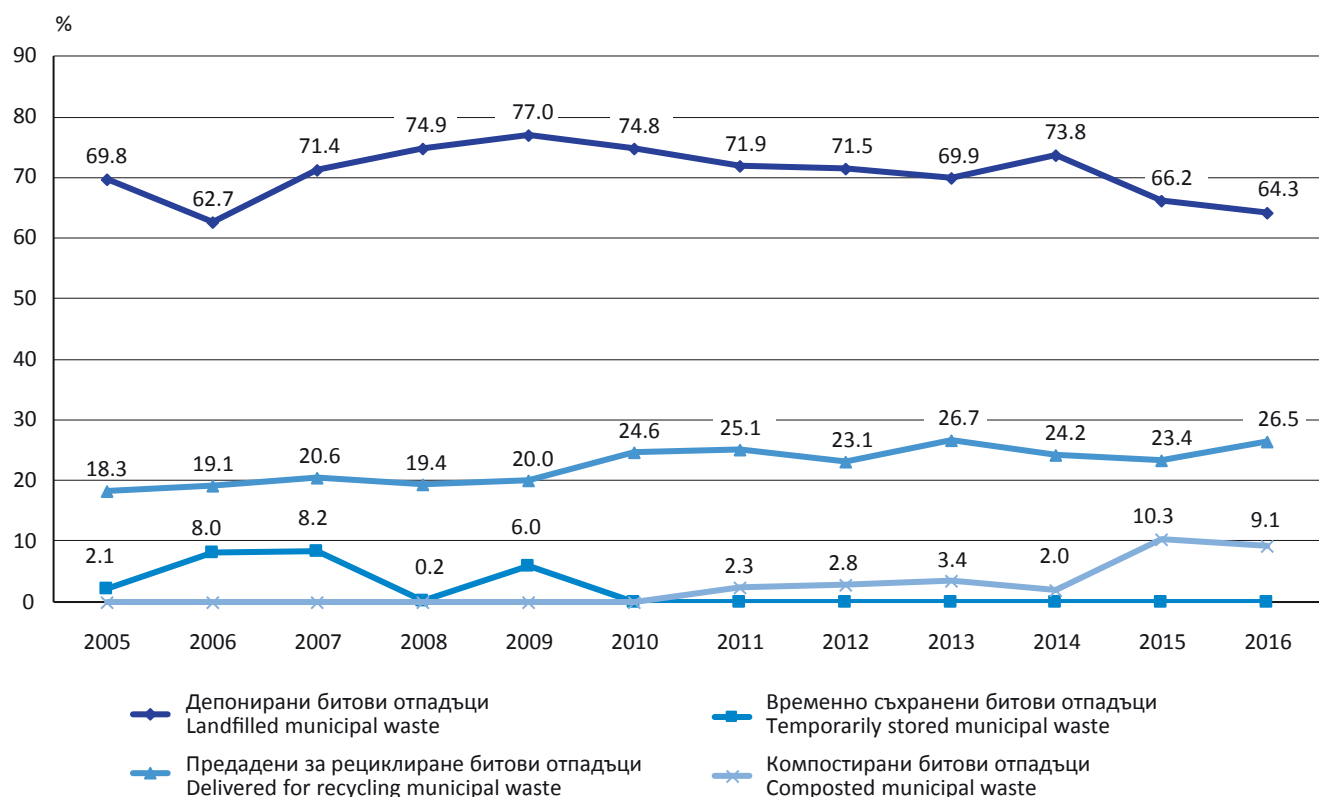
2.2. Дял на третираните битови отпадъци от общия обем на образуваните битови отпадъци по метод на третиране	2.2. Share of treated municipal waste of total municipal waste generated, by treatment method
<p>Показателят представя дела на събраните битови отпадъци от общинските власти или по тяхна поръчка и изгорени или депонирани в депа. Голямата част от битовите отпадъци са от домакинствата, макар че са включени и подобни отпадъци с източници от търговията, офиси и публични институции. Наземното депониране се дефинира като депониране на битовите отпадъци върху или в земята, в т.ч. в специално проектирани депа, и временно съхранение за повече от една година на постоянни площадки. Дефиницията обхваща както депониране на вътрешни площадки (т.е. където генераторът на отпадъци извършва собствено депониране на отпадъци на мястото на генериране), така и на външни площадки. Изгарянето означава термично третиране на битовите отпадъци в инсenerator или специализиран завод за общо изгаряне.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator presents the amount of municipal waste disposed of through landfill and through incineration. The bulk of this waste stream is from households, though similar wastes from sources such as commerce, offices and public institutions are included. Landfill is defined as depositing of waste into or onto land, including specially engineered landfill, and temporary storage for over one year on permanent sites. The definition covers both landfill in internal sites (i.e. where a generator of waste is carrying out its own waste disposal at the place of generation) and in external sites. Incineration means thermal treatment of waste in an incineration plant.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Депонирането на нетретираните отпадъци нанася вреда на околната среда, като замърсява въздуха, подпочвените води и почвите. То води и до образуване на емисии от парникови газове, които допринасят за глобалното затопляне. Показателят изразява тенденциите в обема на битовите отпадъци и е полезен за оценка на ефективността на управление на ресурсите от отпадъци. Политиките на ЕС отдават предпочитания на предотвратяването на образуването на отпадъци, отколкото на обезвреждането и оползотворяването им (повторна употреба, рециклиране, компостиране и изгаряне с преобразуване в енергия и компост), на изгарянето без преобразуване в енергия и на депонирането, което се разглежда като най-малко природосъобразен метод за обезвреждане.

Landfilling of untreated waste causes environmental damage as it pollutes the air, groundwater, soil and leads to greenhouse gas emission, which contribute to global warming. The indicator is presenting trends in the municipal waste volume and is useful for an appraisal of the efficiency of management of the resources of waste. EU policy gives preference to waste prevention, then to recovery (reuse, recycling, composting and incineration with energy recovery and composting), incineration without energy recovery, and, as a last resort, landfill, considered as the least environmentally friendly method.

Фиг. 2.2.1. Относителен дял на третираните битови отпадъци от общия обем на образуваните битови отпадъци по метод на третиране в България

Figure 2.2.1. Share of treated municipal waste of the total municipal waste generated, by type of treatment method in Bulgaria

Източници: Национален статистически институт и Изпълнителна агенция по околна среда.

Source: National Statistical Institute and Executive Environmental Agency.

За периода 2005 - 2016 г. се наблюдава тенденция на намаление на дела на депонираните битови отпадъци от общия обем на образуваните битови отпадъци - от 69.8% през 2005 г. на 64.3% през 2016 година. За същия период делът на предадените за рециклиране битови отпадъци се увеличава от 18.3% през 2005 г. на 26.5% през 2016 година. Делът на компостираните битови отпадъци от общия обем на образуваните битови отпадъци през 2016 г. достига 9.1%.

During the period 2005 - 2016 a tendency of decreasing the share of the landfilled municipal waste treated in the total amount of municipal waste generated is registered, - from 69.8% in 2005 to 64.3% in 2016. During the same period an increase of the share of recycled waste is recorded - from 18.3% in 2005 to 26.5% in 2016. The share of composted municipal waste in 2016 reaches 9.1%.

2.3. Крайно енергийно потребление по сектори	2.3. Final energy consumption by sectors
<p>Посредством този показател се изразява общото потребление на енергия в индустрията, транспорта, селското стопанство, услугите и домакинствата. Изключват се горивата за преобразуване, потреблението на енергийния сектор, загубите при разпределение и морската бункеровка.</p> <p>Мерна единица - хил. т н.е.</p>	<p>The indicator is defined as the total energy consumption in industry, transport, agriculture, services and households. Fuels for transformation, consumption in the energy sector, distribution losses and marine bunkering are excluded.</p> <p>Unit of measurement - thousand tones oil equivalent - Thousand toe.</p>

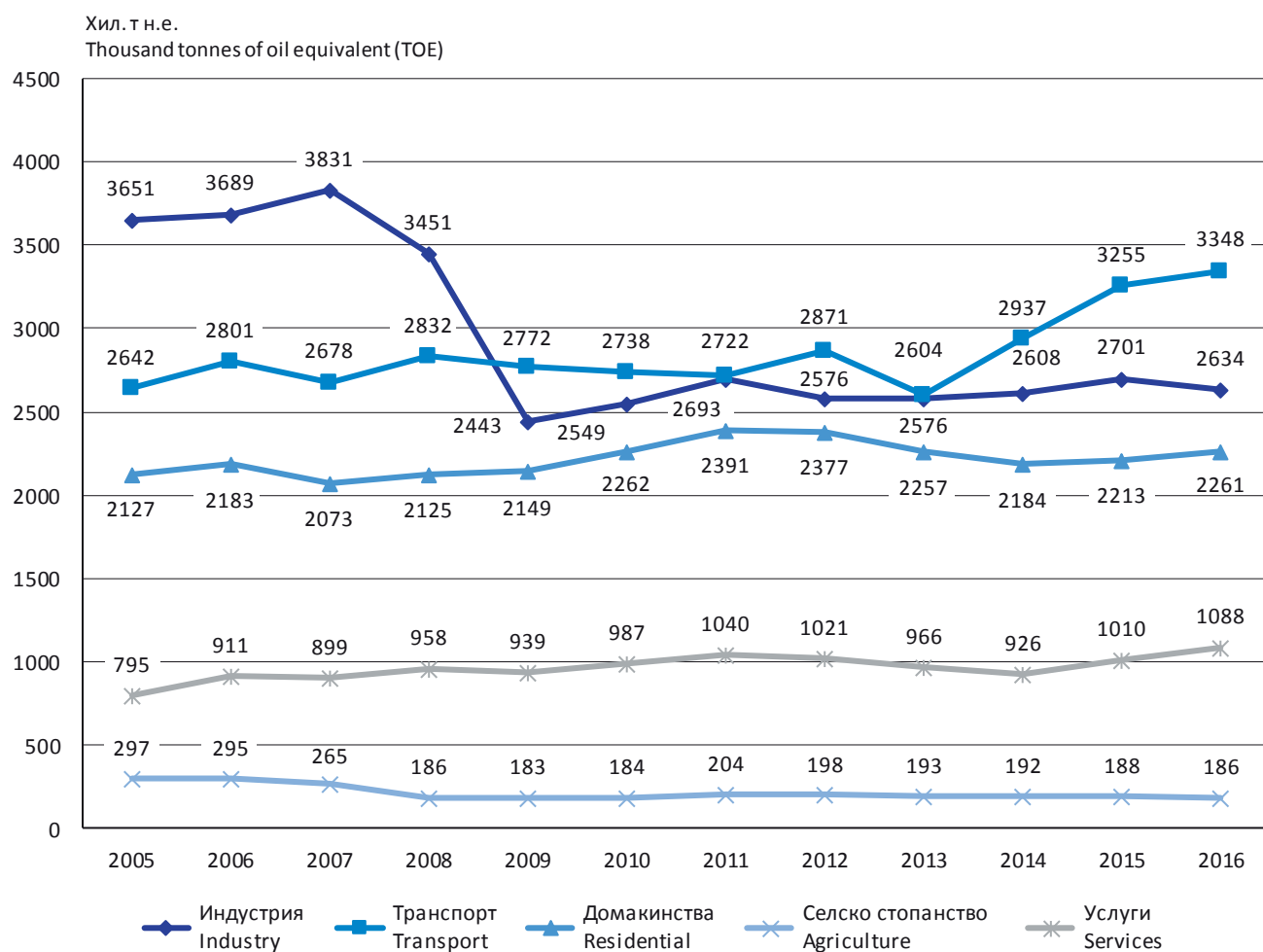
Показателят изразява количеството енергия, потребено от крайните потребители за всички енергийни цели. Крайното енергийно потребление в индустрията обхваща потреблението в индустриалните дейности с изключение на енергийния сектор. Количеството на горивата, трансформирани в електроцентралите на индустриалните производители (вкл. горивата за продадената топлинна енергия), не са част от индустриалното потребление - те се включват в сектора за преобразуване на горива. Крайното енергийно потребление в транспорта обхваща потреблението в железопътния, автомобилния (вкл. на домакинствата), въздушния и вътрешния воден транспорт. Крайното енергийно потребление по сектори включва и потребените количества енергия в домакинствата, търговията, обществените администрации, услугите, селското и горското стопанство и риболова.

Националната цел, заложена в Националната програма за реформи на Р България, е подобряване на енергийната ефективност с 25% през 2020 година.

The indicator gives the amount of energy consumed by final users for all energy purposes. Final energy consumption in industry covers the consumption in all industrial sectors with the exception of the energy sector. The fuel quantities transformed in the power plants of industrial producers (incl. fuels for sold heat) are not part of the overall industrial consumption but of the transformation sector. Final energy consumption in transport covers the consumption in rail, road (incl. households), air transport and inland navigation. Final energy consumption by sectors includes also the consumed quantities of energy in households, commerce, public administration, services, agriculture and forestry, and fisheries.

The national target, set in the National Reform Program of Bulgaria, is to improve energy efficiency by 25% in 2020.

Фиг. 2.3.1. Крайно енергийно потребление по сектори в България¹
 Figure 2.3.1. Final energy consumption by sectors in Bulgaria¹

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

В структурата на крайното енергийно потребление за 2016 г. най-голям дял заема потреблението на енергия в транспорта, следват индустрията и домакинствата. През 2016 г. в сравнение с 2005 г. крайното енергийно потребление в индустрията намалява с 27.9%. В транспорта потреблението на енергия през 2016 г. спрямо 2005 г. се е увеличило с 26.7%, а в услугите увеличението е от 36.9%.

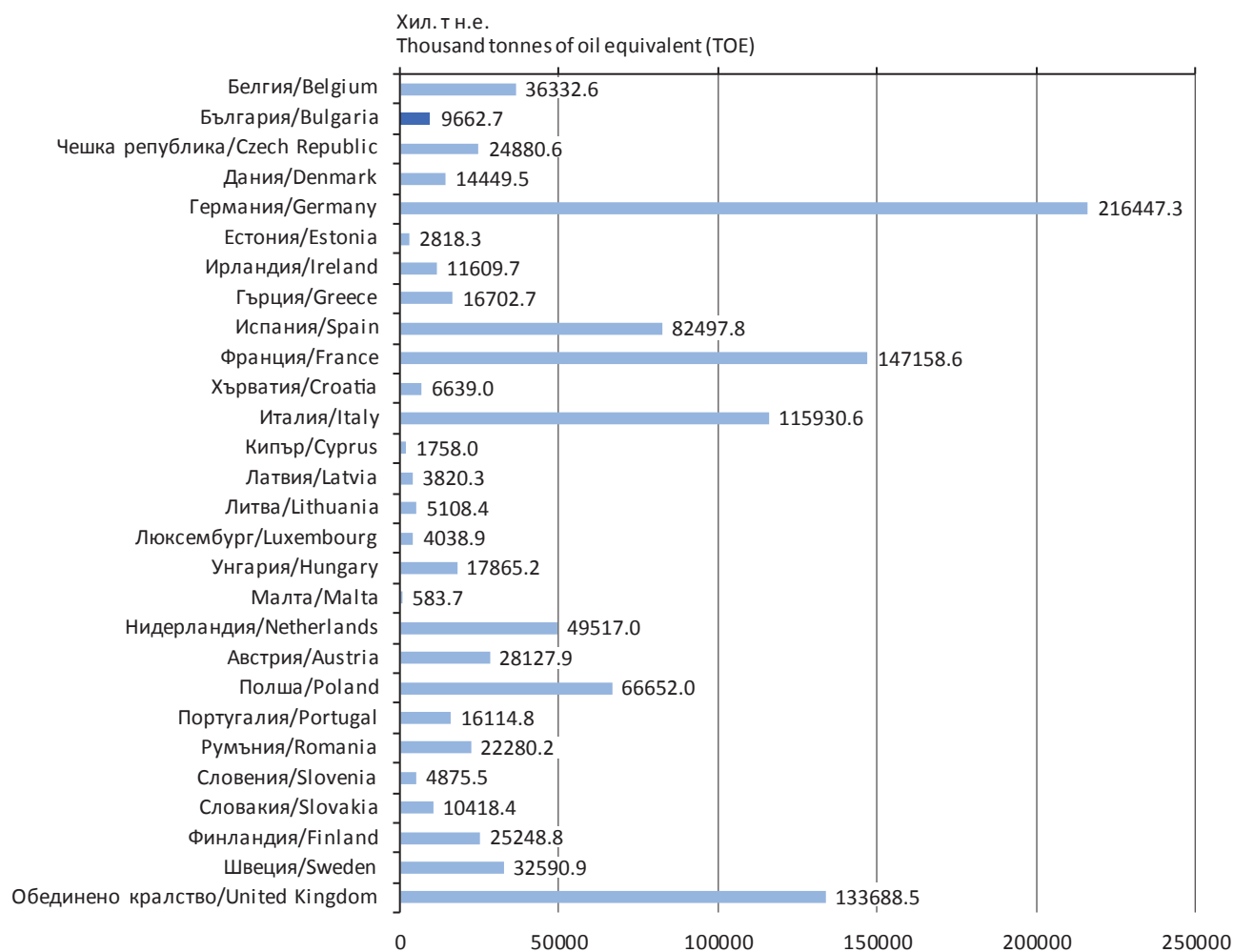
Biggest in the structure of final energy consumption for 2016 is the consumption in transport, followed by industry and households. Compared to 2005, the final energy consumption in industry in 2016 decreased by 27.9 per cent, while in the transport and services an increase of 26.7% and 36.9% respectively is observed.

¹ За изчислението на показателя съгласно дефиницията НСИ използва данни за брунтното вътрешно потребление, изготвени на базата на реално отчетените количества енергия. Данните на НСИ се различават от тези на Евростат, тъй като за изчислението на показателя Евростат използва данни за брунтното вътрешно потребление, в които производството на атомната енергия се изчислява със среден коефициент за целия Европейски съюз.

¹ For calculation of the indicator according to the definition, the NSI uses data on gross domestic consumption, based on the actual energy quantities reported. NSI data differ from those of Eurostat, as for calculation of the indicator, Eurostat uses data on gross domestic consumption in which the nuclear energy production is calculated using an average rate across the European Union.

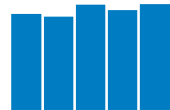
Фиг. 2.3.2. Крайно енергийно потребление в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 2.3.2. Final energy consumption in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2016 г. крайното енергийно потребление за ЕС-28 е 1 107 818.2 хил. т н.е. С най-висока стойност на индикатора е Германия (216 447.3 хил. т н.е.), а с най-ниска - Малта (583.7 хил. т н.е.).

In 2016 the final energy consumption in EU (28) is 1 107 818.2 thousand toe. The highest is the indicator for Germany (216 447.3 thousand toe) and the lowest for Malta - (583.7 thousand toe).

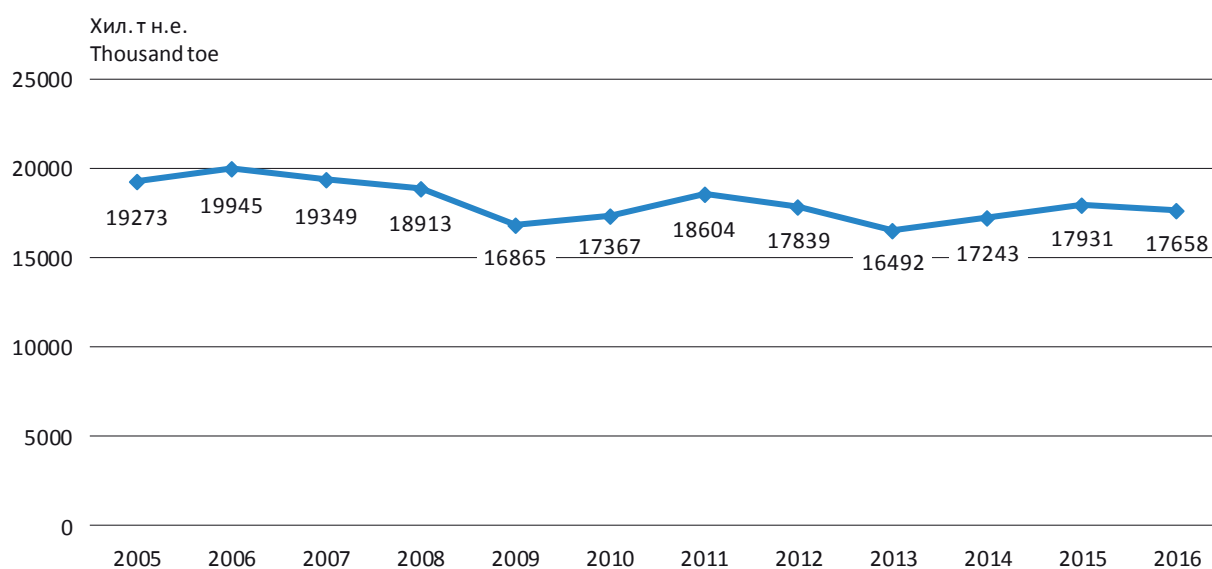

2.4. Първично енергийно потребление	2.4. Primary energy consumption
<p>Първичното енергийно потребление представлява брутното вътрешно потребление минус неенергийното потребление на всички енергийни носители.</p> <p>Мерна единица - хил. т н.е.</p>	<p>Primary energy consumption means the Gross inland consumption excluding all non-energy use of energy carriers.</p> <p>Unit of measurement - thousand tones oil equivalent - Thousand toe.</p>

Стратегия „Европа 2020“ включва „постигане на увеличение с 20% на енергийната ефективност“ до 2020 г. като една от петте водещи цели. Първичното енергийно потребление е от значение за определяне на действителното потребление на енергия и за сравнението му с целите на стратегия „Европа 2020“.

The Europe 2020 Strategy includes 'moving towards a 20% increase in energy efficiency' by 2020 as one of its five headline targets. Primary energy consumption is relevant for measuring the true energy consumption and for comparing it to the Europe 2020 target.

Фиг. 2.4.1. Първично енергийно потребление¹ в България
Figure 2.4.1. Primary energy consumption¹ in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

През периода 2005 - 2007 г. първичното енергийно потребление в страната е в рамките на 19 млн. т н.е. През следващите години индикаторът показва колебливо изменение към намаление, което се обуславя от икономическата криза

During the period 2005 - 2007 the primary energy consumption remained about 19 thousand toe. In the following years, the indicator shows tentatively change to a decline determined by the economic crisis in the country. In 2016 the primary

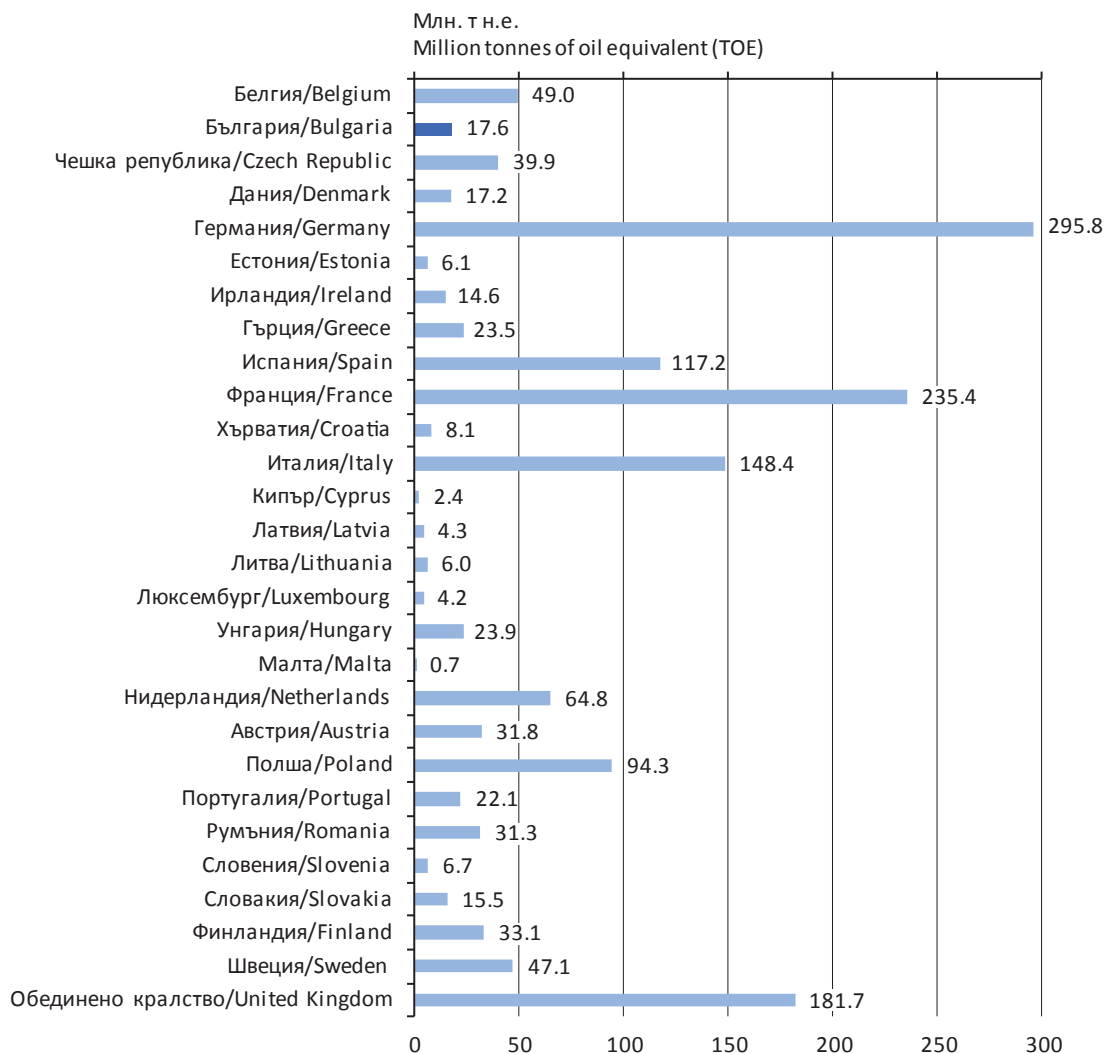
¹ За изчислението на показателя съгласно дефиницията НСИ използва данни за брутното вътрешно потребление, изготвени на базата на реално отчетените количества енергия. Данните на НСИ се различават от тези на Евростат, тъй като за изчислението на показателя Евростат използва данни за брутното вътрешно потребление, в които производството на атомната енергия се изчислява със среден коефициент за целия Европейски съюз.

¹ For calculation of the indicator according to the definition, the NSI uses data on gross domestic consumption, based on the actual energy quantities reported. NSI data differ from those of Eurostat, as for calculation of the indicator, Eurostat uses data on gross domestic consumption in which the nuclear energy production is calculated using an average rate across the European Union.

в страната. През 2016 г. първичното енергийно потребление достига равнище от 17 658 хил. т н.е., като отбелязва намаление с 8.4% спрямо 2005 година.

energy consumption reached the level of 17 658 thousand toe, as recorded a decrease compared to 2005 by 8.4%.

Фиг. 2.4.2. Първично енергийно потребление¹ през 2016 г. в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 2.4.2. Primary energy consumption¹ in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

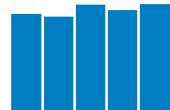
Source: Eurostat.

През 2016 г. първичното енергийно потребление в ЕС-28 възлиза на 1 542.7 млн. т н.е. Най-високо е първичното потребление на енергия в Германия (295.8 млн. т н.е.), следвана от Франция (235.4 млн. т н.е.), а най-ниска е стойността на индикатора в Малта (0.7 млн. т н.е.).

In 2016 the primary energy consumption in EU (28) countries is 1 542.7 million toe. The highest is the indicator for Germany (295.8 million toe), followed by France (235.4 million toe) and lowest in Malta (0.7 million toe).

¹ За изчислението на показателя съгласно дефиницията НСИ използва данни за брутното вътрешно потребление, изготвени на базата на реално отчетените количества енергия. Данните на НСИ се различават от тези на Евростат, тъй като за изчислението на показателя Евростат използва данни за брутното вътрешно потребление, в които производството на атомната енергия се изчислява със среден коефициент за целия Европейски съюз.

¹ For calculation of the indicator according to the definition, the NSI uses data on gross domestic consumption, based on the actual energy quantities reported. NSI data differ from those of Eurostat, as for calculation of the indicator, Eurostat uses data on gross domestic consumption in which the nuclear energy production is calculated using an average rate across the European Union.

2.5. Индекс на експлоатация на водите	2.5. Water Exploitation Index (WEI)
<p>Индексът на експлоатацията на водите илюстрира натиска на водовземането върху наличните пресни водни ресурси. Индексът на експлоатация в страната се изчислява чрез съотношението между годишния обем на иззетите пресни води и дългосрочните средни стойности на пресните водни ресурси. За изчисление на индекса е използван средномногогодишния обем на възобновимите пресни водни ресурси на страната за периода 1981 - 2016 година (източник: Министерство на околната среда и водите).</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The water exploitation index illustrates the pressure of water abstraction on the available fresh water resources. WEI is estimated by the ratio between the total annual water abstraction and the long-term annual averages of freshwater resources. For the calculation of the index the average annual volume of the renewable fresh water resources of the country for the period 1981 - 2016 was used (source: Ministry of Environment and Water).</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

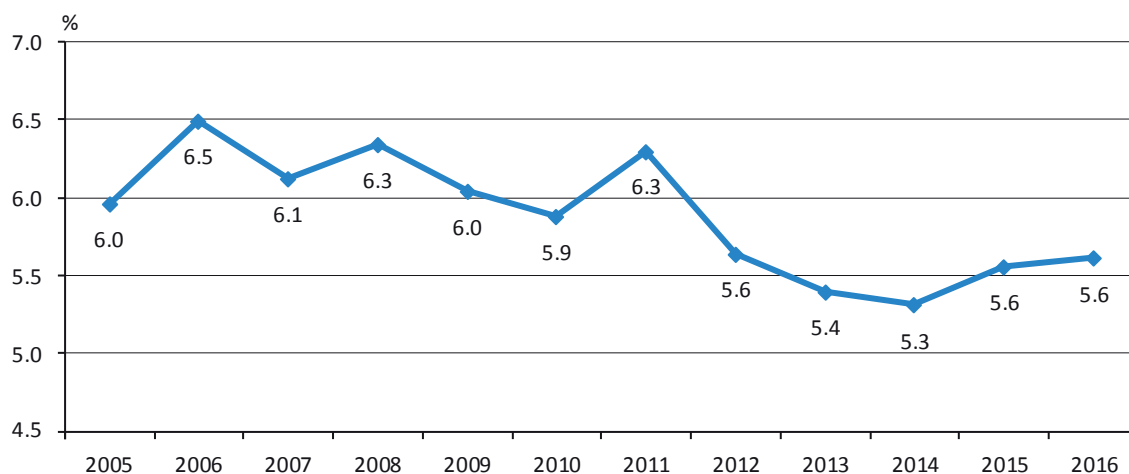
Стойността на индекса зависи от равнището на водовземане за домакинствата, услугите, селското стопанство, индустрията, за охлаждане в енергетиката и наличните ресурси на вода. Чрез показателя може да се определи дали са постигнати целите за устойчиво водоползване, основано на опазването на водните ресурси и свързаните с тях екосистеми.

Счита се, че предупредителният праг, който отличава районите без стрес от тези с недостиг на вода, е 20%. С остър недостиг на вода се считат районите с индекс над 40%. При индекс под 10% няма стрес на водната екосистема, а между 10 и 20% има нисък стрес.

The index value depends on the level of abstraction for households, services, agriculture, industry, cooling in energy as well as available water resources. This indicator can identify whether the objectives for sustainable water use based on protection of water resources and related ecosystems are achieved.

The warning threshold which distinguishes a non-stressed region from a stressed one is 20%. Severe water stress can occur in regions with WEI over than 40%. WEI less than 10% - non-stressed; WEI between 10 and 20% - low stress.

Фиг. 2.5.1. Индекс на експлоатация на водите в България
Figure 2.5.1. Water Exploitation Index in Bulgaria

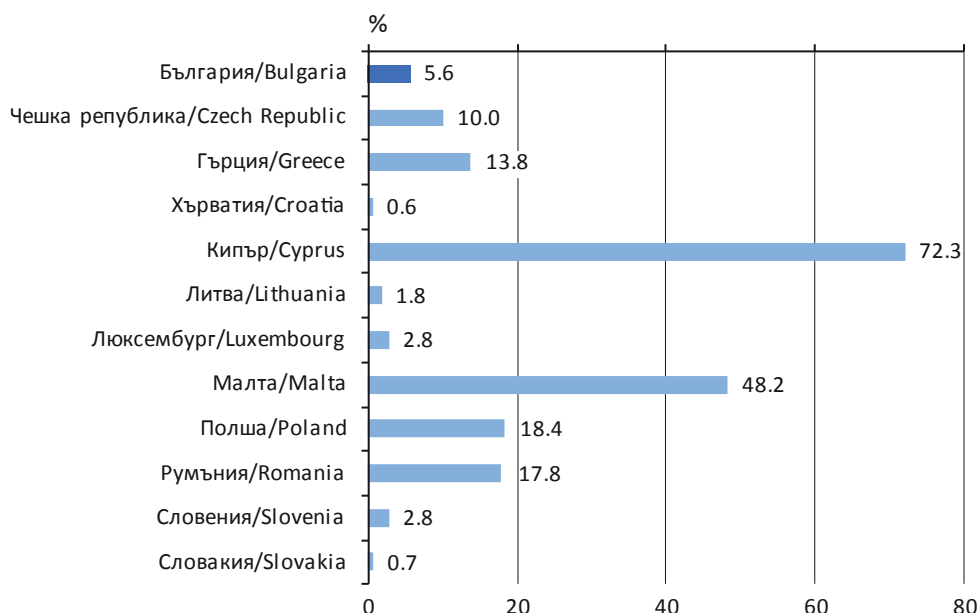
Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

За периода 2005 - 2016 г. индексът на експлоатация на водите за България варира в интервала 5.3 - 6.5%. Стойността на индикатора през всичките години е под 10%, т.е. не се наблюдава стрес за водната екосистема на страната ни.

Water exploitation index in the country varies between 5.3 and 6.5% for the period 2005 - 2016. The value of the indicator for the whole period is under 10%, i.e. non-stressed for the water ecosystem is observed.

Фиг. 2.5.2. Индекс на експлоатация на водите в някои държави - членки на ЕС, през 2015 година

Figure 2.5.2. Water Exploitation Index in some EU member states in 2015

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

С най-висок индекс на експлоатация на водите през 2015 г. са Малта (48.2%) и Кипър (72.3%).

The highest WEI in 2015 has Malta (48.2%) and Cyprus (72.3%).

2.6. Индекс на гъстотата на животните	2.6. Livestock density index
<p>Индексът на гъстотата на животните е броят на животинските единици на 1 хектар използвана земеделска площ. БЖЕ е еталонна единица, която улеснява агрегацията на селскостопанските животни от различни видове и възрасти. Агрегираните видове в общата БЖЕ са: еднокопитни животни, едър рогат добитък, овце, кози, свине, птици и зайци.</p> <p>Мерна единица - брой животински единици на 1 хектар.</p>	<p>The livestock density index is the number of livestock units per 1 hectare of utilized agricultural area. The LSU is a reference unit which facilitates the aggregation of livestock from various species and ages. The aggregated species in the LSU total, for the purpose of this indicator, are: equidae, cattle, sheep, goats, pigs, poultry and rabbits.</p> <p>Unit of measurement - Number of Livestock units per 1 hectare.</p>

Показателят се използва като измерител на селскостопанската интензификация в животновъдството. Това включва степента на натиска, упражняван върху околната среда от животновъдството.

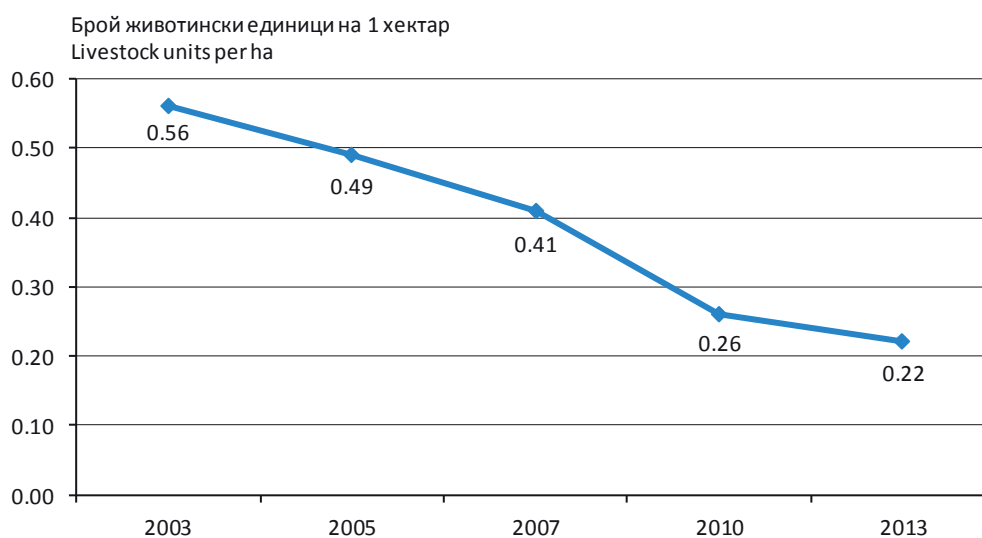
The indicator is used as a proxy of agricultural intensification in animal husbandry. It implies the degree of pressure exerted on the environment due to livestock, since they can have effects on

въдството, който може да има ефект върху биологичното разнообразие, качеството на водата, почвата и природата. В допълнение, разрастващото се животновъдство е отговорно за част от емисиите на антропогенни парникови газове (метан, карбонов диоксид и азотен окис). От друга страна, твърде ниският брой селскостопански животни в земеделието показва, че използването на органични торове (оборски тор) не е възможно и затова трябва да бъде приемано като отрицателен индикатор.

biodiversity, soil and water quality and landscape. In addition, livestock raising is responsible for a part of anthropogenic greenhouse gas emissions (methane, carbon dioxide and nitrous oxide). On the other hand, a too low number of livestock in agriculture indicates that the use of organic fertilisers is not possible, and should therefore be seen as a negative indicator.

Фиг. 2.6.1. Индекс на гъстотата на животните в България

Figure 2.6.1. Livestock density index in Bulgaria

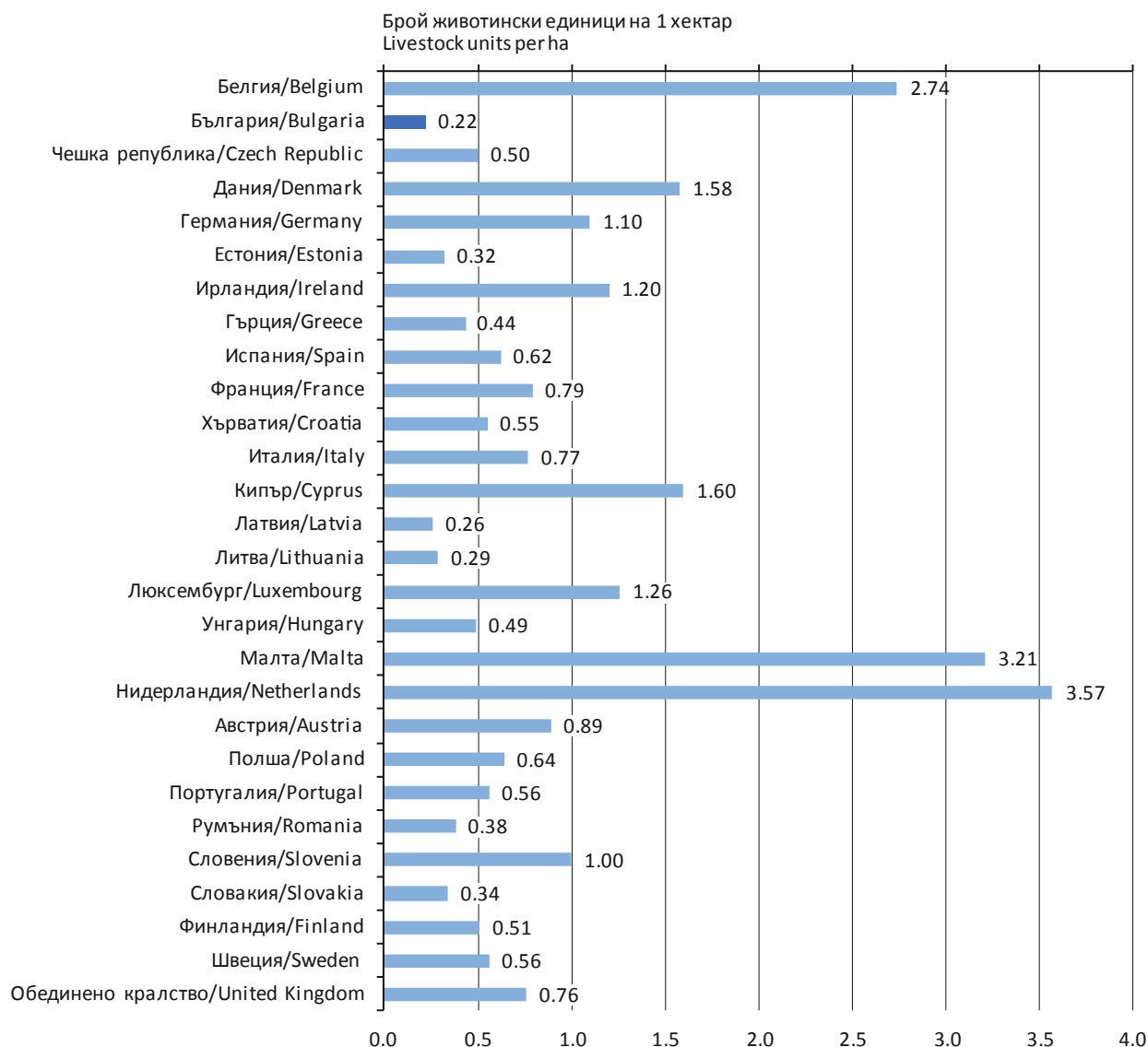
Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

Стойностите на показателя за България показват тенденция към намаляване. Това означава, че рискът от замърсяване на околната среда в България остава сравнително нисък, както и че възможностите за производство на екологична селскостопанска продукция в бъдеще ще бъдат допълнително ограничени.

The livestock density index for Bulgaria shows decreasing tendency. It means that the environmental pollution risk remains low, but possibilities for ecological agricultural production will be additionally limited in the future.

Фиг. 2.6.2. Индекс на гъстотата на животните в държавите - членки на ЕС, през 2013 година
 Figure 2.6.2. Livestock density index in EU member states in 2013

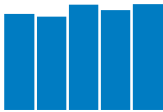

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2013 г. с най-висок индекс на гъстотата на животните са Малта (3.21%) и Нидерландия (3.57%), а най-ниска е стойността при Латвия (0.26%) и България (0.22%).

The highest Livestock density index in 2013 has Malta (3.21%) and Netherlands (3.57%), and the lowest is the value in Latvia (0.26%) and Bulgaria (0.22%).

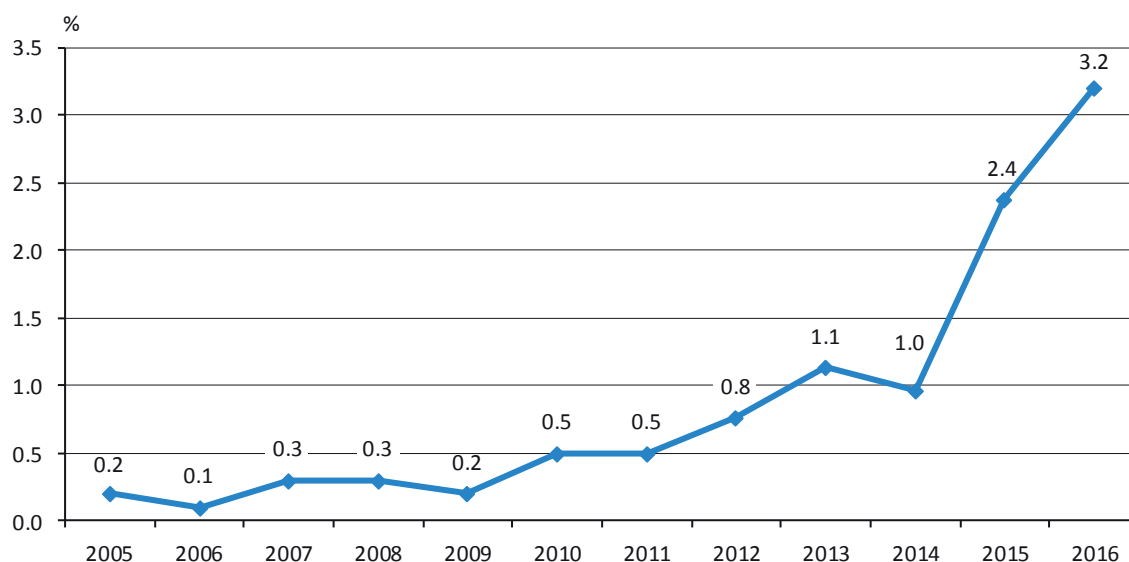
2.7. Площи с биологично земеделие	2.7. Area under organic farming
<p>Показателят представя относителния дял на площта, използвана за биологично производство (съществуваща или в процес на преминаване към биологично производство) от общата използвана земеделска площ. Използваната земеделска площ е общата площ, включваща обработваемата земя, постоянно затревените площи, трайните насаждения и семейните градини, използвани от стопанствата, независимо от формата на собственост и дали се използва като част от общински мери. Неизползваната земеделска земя, залесените и другите площи (заети със сгради, стопански дворове, пътни трасета, изкуствени езера и др.) се изключват.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as the share of total utilised agricultural area (UAA) occupied by organic farming (existing organically farmed areas and areas in process of conversion). Utilised agricultural area is the total area taken up by arable land, permanent grassland, permanent crops and kitchen gardens used by the holding, regardless of the type of tenure or whether it is used as a part of common land. Unutilised agricultural land, wooded area and other land (occupied by buildings, farmyards, tracks, ponds, etc.) are excluded.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Биологичното земеделие е метод на производство, който в максимална степен поставя ударение върху опазването на околната среда и здравето на животните. Това се осъществява чрез прилагането, където е възможно, на методи на биологични и механични методи на отглеждане, вместо използването на торове и пестициди. Показателят показва степента, в която са възприети от европейските фермери практиките на биологичното земеделие по отношение на използваната земеделска площ. Практиките на биологичното земеделие имат по-слабо въздействие върху околната среда. С тях се избягва или силно се ограничава употребата на синтетични химически средства като торове, пестициди, медицински продукти и по този начин се намалява замърсяването на почвените и водните ресурси и натискът върху биологичното разнообразие.

Organic farming is a method of production, which puts the highest emphasis on environmental protection and animal welfare considerations. This is accomplished by using, where possible, biological and mechanical methods in preference to fertilisers and pesticides. The indicator shows the extent of adoption of organic farming practices by European farmers, in terms of utilised agricultural land. Organic farming practices have lower environmental impacts. They avoid or largely reduce the use of synthetic chemical inputs such as fertilisers, pesticides, additives and medicinal products thus reducing environmental loading on soil and water resources and pressure on biodiversity.

Фиг. 2.7.1. Площи с биологично земеделие в България
 Figure 2.7.1. Area under organic farming in Bulgaria

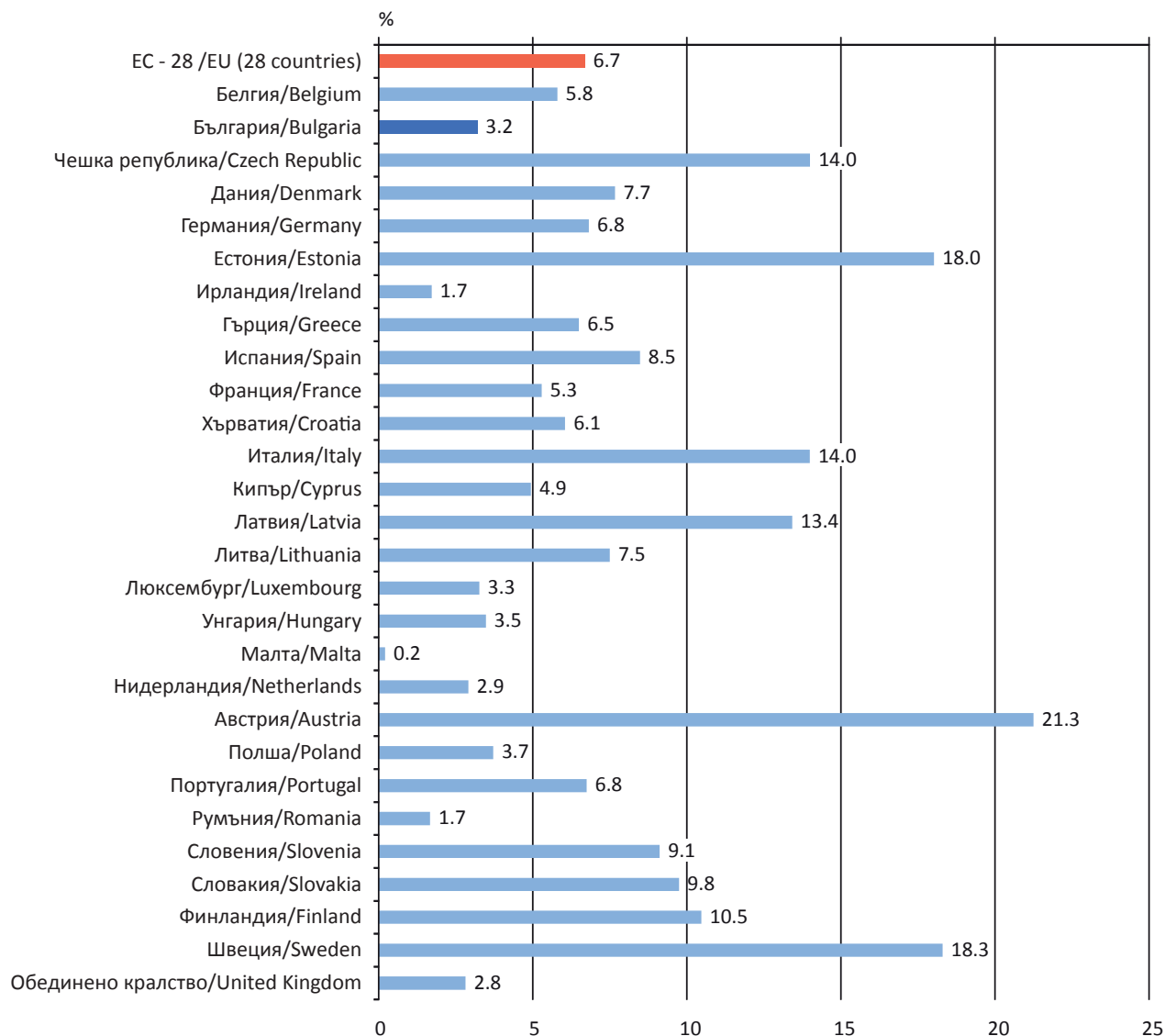

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2016 г. площите с биологично земеделие представляват 3.2% от общата използвана земеделска площ в България при средна стойност за ЕС-28 - 6.7%. Въпреки че стойността на показателя за България е значително по-ниска от средната стойност за ЕС-28, данните през периода 2005 - 2016 г. показват постепенно нарастване на биологичното производство в селското стопанство на България.

In 2016 the area under organic farming in Bulgaria represents 3.2% of the utilised agricultural area while the EU (28) average is 6.7%. Despite that the value for Bulgaria is considerably lower than the EU average, 2005 - 2016 data shows gradually increase of organic farming production.

Фиг. 2.7.2. Площи с биологично земеделие в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 2.7.2 Area under organic farming by EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. най-висок е дялът на площите, използвани за биологично производство от общата използвана земеделска площ, в Австрия (21.3%), следвана от Швеция (18.3%), а най-нисък - в Малта (0.2%) и Румъния и Ирландия (1.7%).

In 2016 organic farming production area has the highest share in Austria (21.3%), followed by Sweden (18.3%), while the lowest share is in Malta (0.2%), Romania and Ireland (1.7%).

ТЕМА 3. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
THEME 3. SOCIAL INCLUSION

Социалното включване е стратегическа цел на европейска политика. Дефинирането и измерването на бедността и социалното изключване е сложна задача, тъй като тези понятия са тясно свързани със стандарта на живот и благосъстоянието на населението. При разглеждането им е необходимо да се вземат предвид редица аспекти, свързани с достъпа до заетост, образование, здравеопазване, жилища, със степента на задоволяване на основните нужди и с възможността за пълноценно участие в обществото.

Бедността и социалните условия са силно зависими от състоянието на икономиката. Високото ниво на бедност, както и нарастването на продължителната безработица и на броя на домакинствата без работещи лица оказват негативно влияние върху националната икономика. Образованието като инвестиция в човешки капитал също е ключов фактор. Увеличаването на броя на хората с ниско образование би намалило възможностите за ангажиране на човешки ресурси за създаване на икономическо благосъстояние и би оказало негативно влияние върху растежа на БВП и дългосрочната конкурентоспособност. От своя страна, образованието и обучението могат да спомогнат за увеличаване на възможностите за заетост и съответно за намаляване на риска от бедност. По-голямата разлика в заплащането между половете би повлияла върху желанието за работа у жените, а оттам - и върху заетостта като цяло.

Бедността, и по-специално постоянният риск от бедност, може да има негативно влияние и върху здравословното състояние на населението. Нивото на бедност и промяната на нивото и качеството на образованието могат да намалят възможностите на обществото за приемането на нови модели на потребление и производство.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

1. Дял на лицата, изложени на риск от бедност (преди и след социалните трансфери) - ключов показател

2. Неравенство на доходите S80/20
3. Лица, живеещи в домакинства без заети лица

Social inclusion is a strategic goal of the European policy. The definition and measurement of poverty and social exclusion is a complex task as these concepts are closely related to the standard of living and the welfare of the population. In their consideration, it is necessary to take into account a number of aspects related to the access to employment, education, healthcare, housing, degree of satisfaction of basic needs and the possibility of full participation in society.

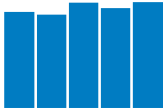
Poverty and social conditions depend to a great extent on the state of the economy. The high level of poverty, as well as the increase in long-term unemployment and the number of jobless households, have a negative impact on the national economy. Education as an investment in human capital is also a key factor. Increasing the number of people with low education would reduce the opportunities for engaging human resources to create economic prosperity and would have a negative impact on GDP growth and long-term competitiveness. In turn, education and training can help increase employment opportunities and thus reduce the risk of poverty. The larger gender pay gap would affect the willingness of women to work, and hence the employment rate as a whole.

Poverty, and in particular the persistent risk of poverty, can also have a negative impact on the health of the population. The level of poverty and the change in the level and quality of education can reduce the opportunities of society to adopt new models of consumption and production.

The indicators included in this topic are as follows:

1. At-risk-of-poverty rate before and after social transfers - key indicator

2. S80/20 income quintile share ratio
3. People living in jobless households

<p>4. Разлика в заплащането между половете</p> <p>5. Коефициент на продължителна безработица - ключов показател</p> <p>6. Рано напуснали образование и обучение - ключов показател</p> <p>7. Участие на населението (7 - 15-годишна възраст) в задължителното образование</p> <p>8. Лица с ниска степен на образование по възрастови групи</p> <p>9. Относителен дял на населението на 25 - 64 навършени години, участващо в образование и обучение</p> <p>10. Ниска степен на грамотност при четене на учениците</p> <p>11. Лица, регулярно използващи интернет (всеки ден или поне веднъж седмично).</p>	<p>4. Gender pay gap</p> <p>5. Long-term unemployment rate - key indicator</p> <p>6. Early leavers from education and training - key indicator</p> <p>7. Participation rate of the population (7 - 15 years of age) in compulsory education</p> <p>8. Persons with low educational attainment, by age groups</p> <p>9. Life - long learning (Share of population aged 25 - 64 participating in education and training)</p> <p>10. Low reading literacy performance of pupils</p> <p>11. Persons regularly using the Internet (every day or at least once a week).</p>
--	---

3.1. Дял на лицата, изложени на риск от бедност (преди и след социалните трансфери)	3.1. At-risk-of-poverty rate (before and after social transfers)
<p>Показателят представлява относителен дял на лицата от цялото население, които имат еквивалентен разполагаем доход под определена линия на бедност. Линията на бедност се определя на 60% от медианния еквивалентен разполагаем общ доход.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is a percentage of individuals of the entire population whose equivalent disposable income is below a given poverty line. The poverty line is set at 60% of the median equivalent disposable income.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Чрез показателя се оценява ефектът от провежданата социална политика по отношение на бедните слоеве от населението и се измерва влиянието на социалните трансфери за намаляване на дела на лицата, изложени на риск от бедност.

За изследване на бедността в България е използван приетият от Евростат относителен метод. За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица¹.

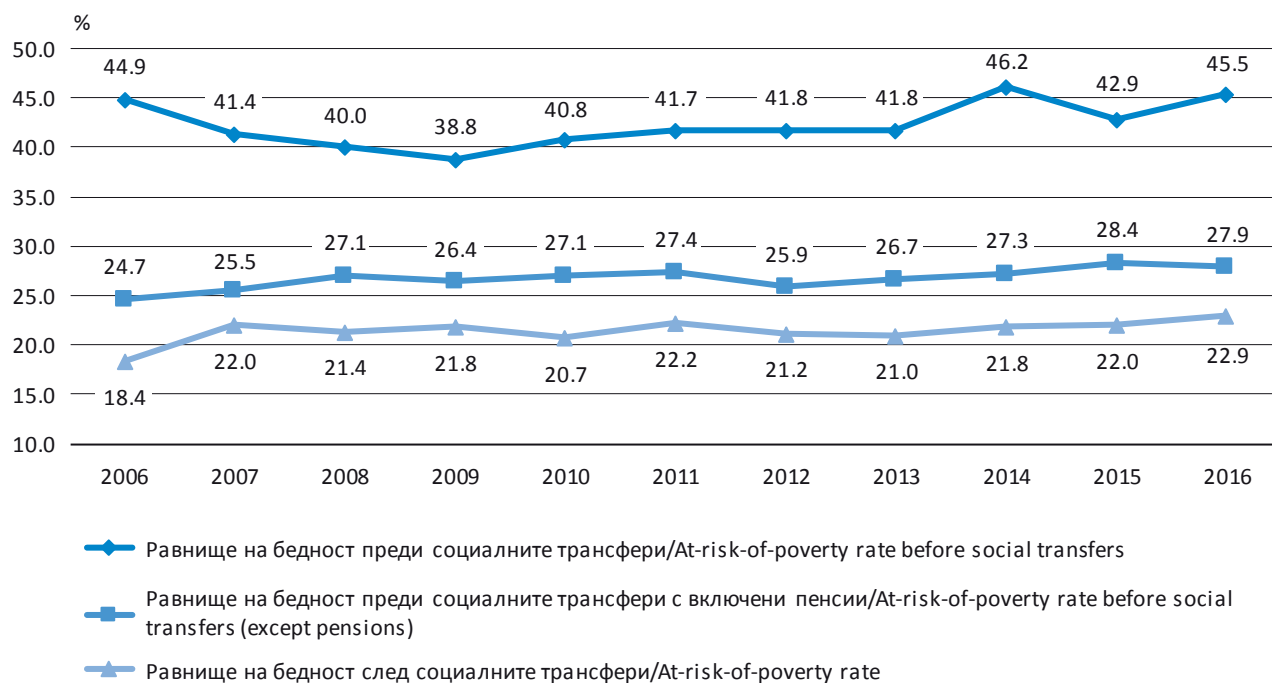
The indicator estimates the effect of social policy on poor populations and measures the impact of social transfers on reducing the proportion of people at risk of poverty.

Bulgaria's poverty survey uses the relative method adopted by Eurostat. Total disposable income of equivalent unit is used for calculation of poverty and social inclusion indicators¹.

¹ За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОИСР скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло 1, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

¹ For calculating poverty and social inclusion indicators, a total disposable net income per equivalent unit is used. Due to the different composition and number of persons in the households, equivalent scales are applied. The modified OECD scale is used, according to which the first adult aged 14 and over receives weight 1, the second adult aged 14 and over - 0.5 and each child under 14 years - weight 0.3. The weights are given to each household member and are summarised to obtain an equivalent household size. The total disposable net income for each household is divided to its equivalent size to produce a total disposable net income of equivalent unit.

Фиг. 3.1.1. Дял на лицата, изложени на риск от бедност (преди и след социалните трансфери) в България
 Figure 3.1.1. At-risk-of-poverty rate before and after social transfers in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

През 2016 г. линията на бедност общо за страната е 308.17 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 638.7 хил. лица, или 22.9% от населението на страната. Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2016 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност в България се повишава от 22.9 на 27.9%, или с 5 процентни пункта. Изключването на доходите от пенсии и на останалите социални трансфери от доходите на домакинствата влияе в посока към нарастване на равнището на бедност до 45.5%, или с 22.6 процентни пункта.

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.

In 2016, the poverty line total for the country is BGN 308.17 monthly average per household member. Below the poverty line have been 1 638.7 thousand persons, or 22.9% of the country's population. The social protection system is essential for reducing poverty. Data for 2016 show that if pensions are included in the household income and the other social transfers (benefits, social and family allowances and supplements) are excluded, the poverty rate in Bulgaria rises from 22.9, or by 5 percentage points. The exclusion of income from pensions and other social transfers from household income increases the poverty rate to 45.5% or by 22.6 percentage points.

More information on poverty and social inclusion indicators can be found on the NSI's website in section 'Social inclusion and living conditions' and in the 'Infostat' information system.

Фиг. 3.1.2. Дял на лицата, изложени на риск от бедност (преди и след социалните трансфери) през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 3.1.2. At-risk-of-poverty rate before and after social transfers in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. дялът на лицата, изложени на риск от бедност след социалните трансфери, в ЕС-28 е 17.3% и е с 5.6 процентни пункта по-нисък от този за България. Най-високо е равнището на бедност (след социалните трансфери) в Румъния (25.3%), а най-ниско - в Чешката република (9.7%).

Дялът на лицата, изложени на риск от бедност преди социалните трансфери, но с включени пенсии в доходите на домакинствата в ЕС-28 през 2016 г., е 25.9% (с 2 процентни пункта по-нисък от този за България). С най-висока стойност на индикатора е Ирландия (34.7%), а с най-ниска - Чешката република (16.3%).

In 2016, the share of people at risk of poverty after social transfers in the EU-28 is 17.3% or 5.6 percentage points lower than in Bulgaria. Highest is the poverty rate (after social transfers) in Romania (25.3%) and lowest - in the Czech Republic (9.7%).

The share of persons at risk of poverty before social transfers but with pensions included in household income in the EU-28 is 25.9% (2 percentage points lower than for Bulgaria). Highest is the indicator in Ireland (34.7%), and lowest - in the Czech Republic (16.3%).

Равнището на бедност през 2016 г. при изключени доходи от пенсии и останалите социални трансфери от доходите на домакинствата в ЕС-28 е 44.5%. Най-висока е стойността на този индикатор за Гърция (52.9%), а най-ниско е равнището на бедност преди социалните трансфери в Чешката република (36.5%).

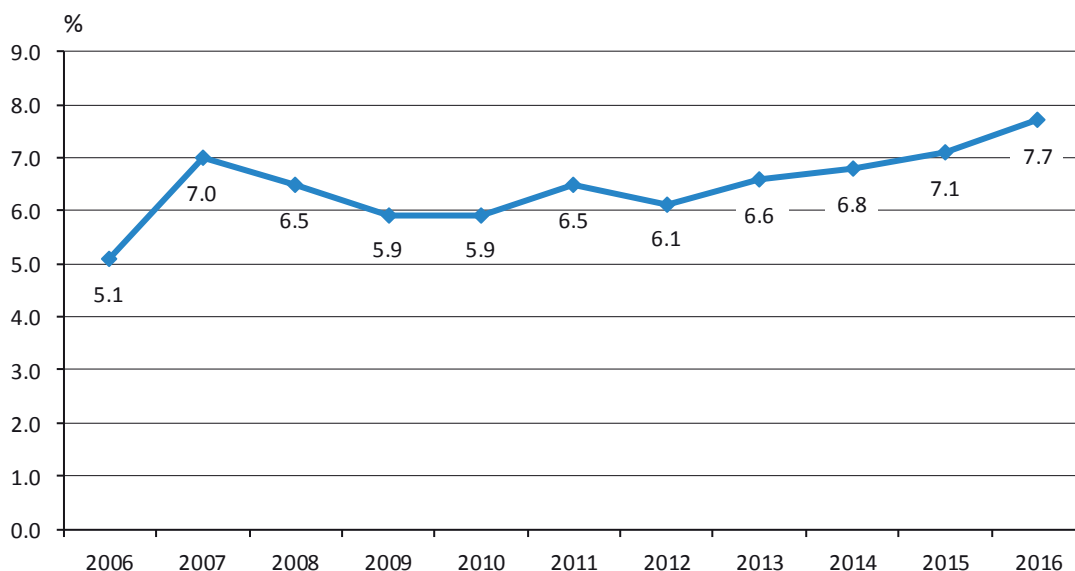
If income from pensions and other social transfers are excluded from the household income, the poverty rate in 2016 in EU-28 is 44.5%. Highest is the value of this indicator in Greece (52.9%) and lowest - in the Czech Republic (36.5%).

<p>3.2. Неравенство в разпределението на доходите S80/20 (Отношение между доходите на най-богатите и най-бедните 20% от домакинствата.)</p>	<p>3.2. S80/20 income quintile share ratio (Ratio between the incomes of the richest and the poorest 20% of households)</p>
<p>Показателят е отношение на доходите, получени от 20% от населението на страната с най-високи доходи (последен квантил), към получените от 20% от населението на страната с най-ниски доходи (първи квантил). Доходът трябва да се разглежда като еквивалентен нетен разполагаем доход.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is a ratio of income received by the 20% of the population with the highest income (the last quintile) to that received by the 20% of the population with the lowest income (the first quintile). The income is regarded as an equalised disposable income.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Посредством този показател се оценява ефектът от провежданата социална политика по отношение на нискодоходните слоеве от населението. Също така чрез него се измерва и поляризацията на населението по доход.

The indicator is used to evaluate the effects of social policy regarding the poor social groups. It also measures the polarization of population by income.

Фиг. 3.2.1. Неравенство в разпределението на доходите S80/20 в България
Figure 3.2.1. S80/20 income quintile share ratio in Bulgaria

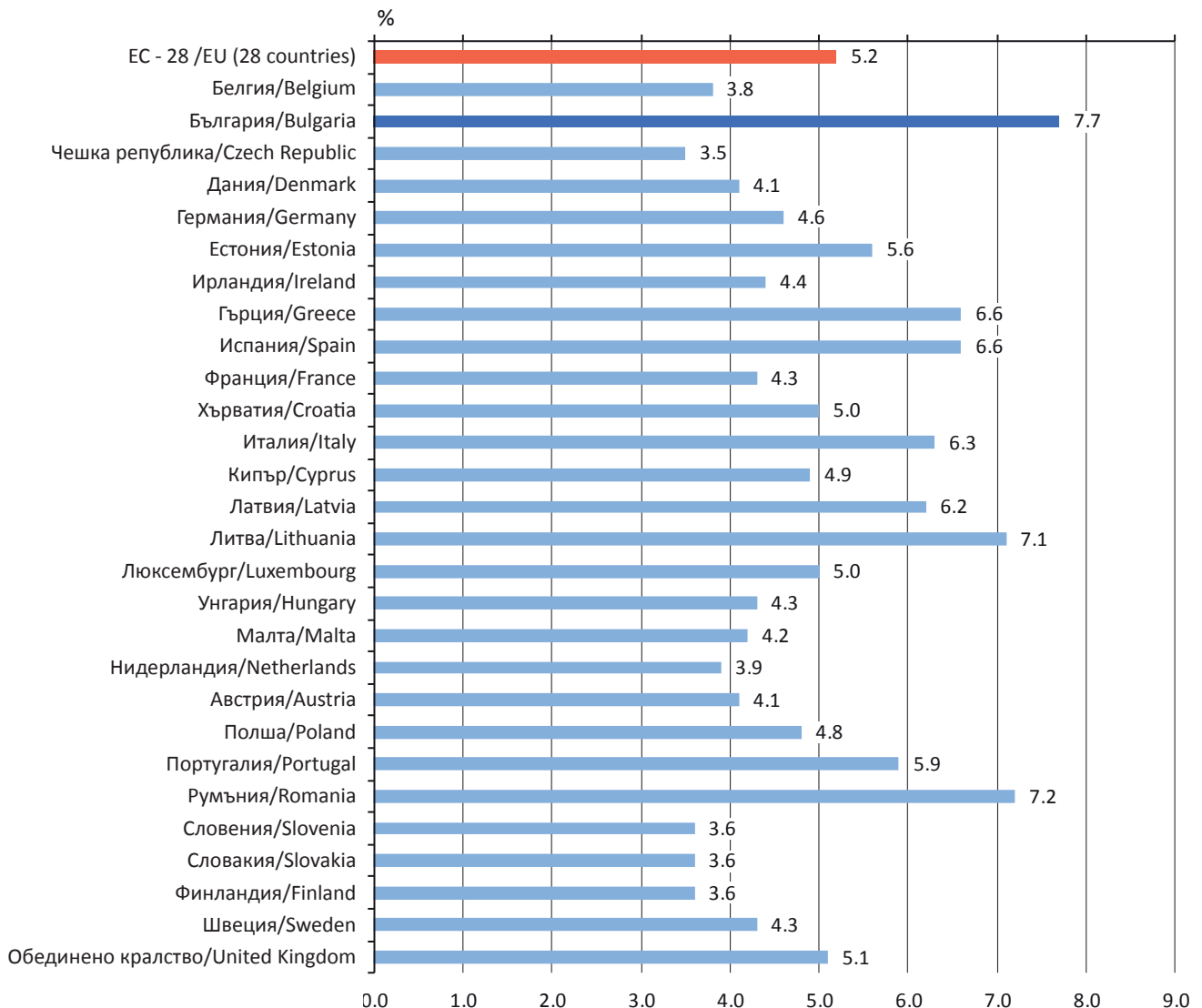
Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

През 2006 г. отношението между 20% от населението с най-високи еквивалентни доходи и 20% от населението с най-ниски доходи е 5.1. През 2016 г. 20% от лицата с най-високи доходи са получили 7.7 пъти по-високи доходи от лицата с 20% най-ниски доходи.

In 2006, the ratio between the total income, obtained from 20% of the population with the highest equivalised disposable income and the 20% of the lowest income population is 5.1. In 2016, 20% of the highest income population received 7.7 times higher earnings than 20% of those with the lowest income.

Фиг. 3.2.2. Неравенство на разпределението на доходите S80/20 в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 3.2.2. S80/20 income quintile share ratio in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. в три от държавите - членки на ЕС-28, е регистрирано най-голямо неравенство в разпределението на доходите - България (7.7%), Румъния (7.2%) и Литва (7.1%). С най-слаба поляризация на населението по доход е Чешката република (3.5%) при средна стойност на индикатора за ЕС-28 от 5.2%.

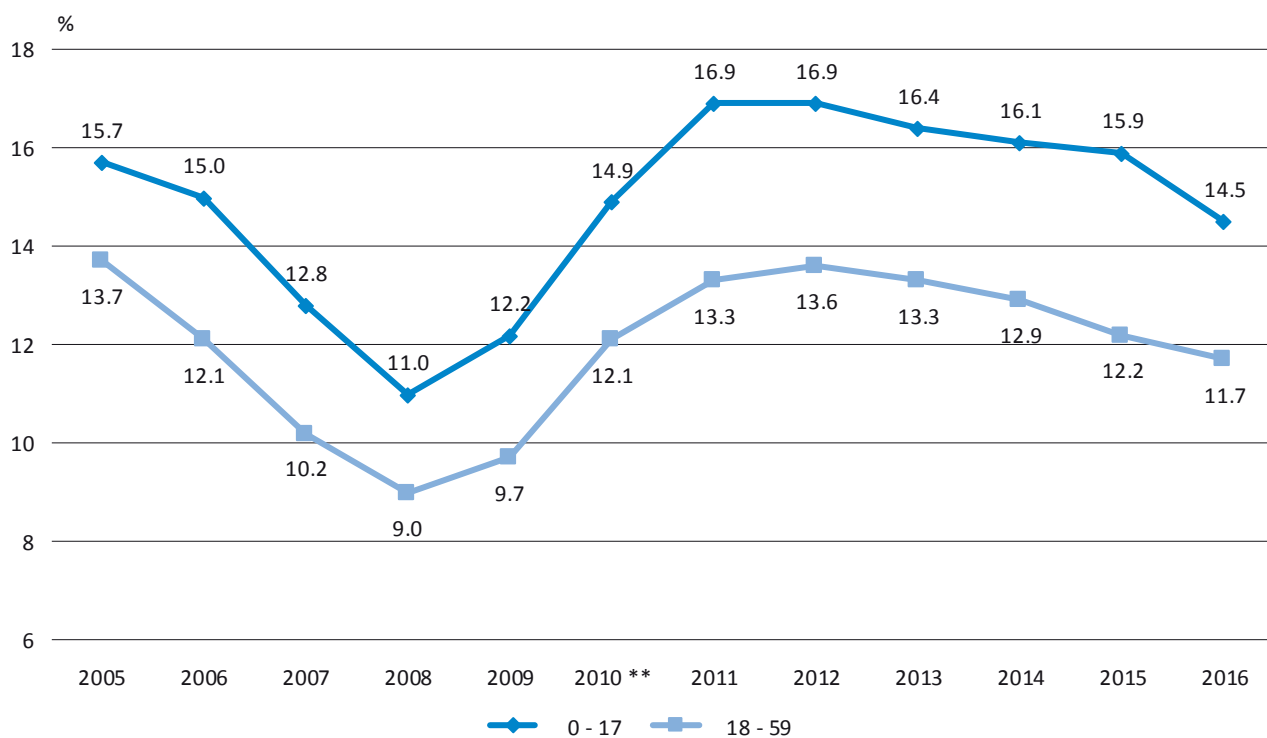
In 2016 highest inequality in income distribution is registered in three of the EU-28 member states - Bulgaria (7.7%), Romania (7.2%) and Lithuania (7.1%). Lowest is the polarization of income-distribution in the Czech Republic (3.5%), with an average EU-28 indicator of 5.2%.

3.3. Лица, живеещи в домакинства без заети лица	3.3. People living in jobless households
<p>Показателят се изчислява като относителен дял на лицата на възраст 0 - 17 и 18 - 59 навършени години, живеещи в домакинства, в които никой от членовете не работи, от общия брой на лицата на съответната възраст. При изчисляването му се изключват (както от числителя, така и от знаменателя) лицата, живеещи в домакинства, състоящи се само от учаци на възраст 20 - 24 години.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is calculated as a share of persons aged 0 - 17 and 18 - 59 of the total number of persons of the same age groups who are living in households where nobody works. Students aged 20 - 24 who live in households composed solely of students of the same age group are not included neither in the numerator nor in the denominator.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Разглеждането на структурата на домакинствата, засегнати от безработицата, има важно значение. Фактът, че никой от членовете на дадено домакинство не работи, може да доведе до влошаване на благосъстоянието на цялото домакинство и ограничаване на достъпа до услуги в областта на здравеопазването, образованието, правосъдието, културата и спорта.

Considering the structure of households affected by unemployment is of great importance. The fact that none of the household members is working can lead to worsening of the household's well-being and restricting the access to services in the fields of health, education, justice, culture, sport.

Фиг. 3.3.1. Относителен дял на лицата, живеещи в домакинства без заети лица в България
 Figure 3.3.1. People living in jobless households in Bulgaria

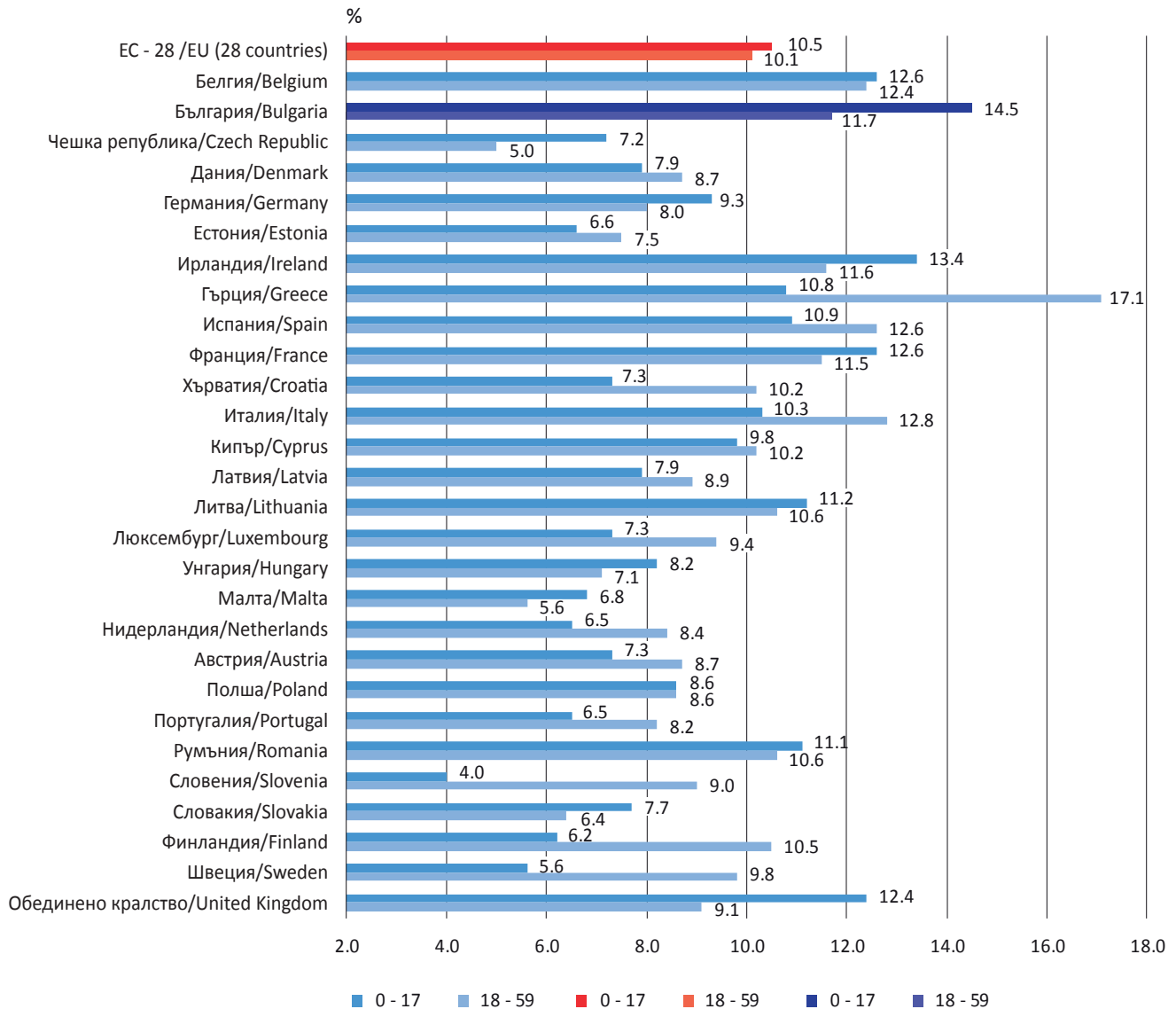

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

През 2016 г. дялът на децата на възраст 0 - 17 години, живеещи в домакинства, в които никой от членовете не работи, достига 14.5% и е с 1.2 процентни пункта по-нисък в сравнение с 2005 година. За възрастовата група 18 - 59 години този дял е 11.7% и е с 2.0 процентни пункта по-нисък от 2005 година.

In 2016 the share of children aged 0 - 17 living in jobless households is 14.5% and is with 1.2 percentage points lower than in 2005. For the adults aged 18 - 59 the same share in 2016 is 11.7% or respectively 2.0 percentage points lower than in 2005.

Фиг. 3.3.2. Относителен дял на лицата, живеещи в домакинства без заети лица в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 3.3.2. People living in jobless households in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

През 2016 г. дялът на децата на възраст 0 - 17 години, живеещи в домакинства, в които никой от членовете не работи, за ЕС-28 е 10.5%. Най-висока е стойността на индикатора за България (14.5%), а най-ниска - за Словения (4.0%).

In 2016 the share of children aged 0 - 17 in EU-28 living in jobless households is 10.5%. Highest is the indicator for Bulgaria (14.5%), lowest in Slovenia (4.0%).

За възрастовата група 18 - 59 години през 2016 г. най-висок е делът на живеещите в домакинства без заети лица в Гърция (17.1%), а най-нисък - в Чешката република (5.0%). За ЕС-28 стойността на индикатора е 10.1%.

For the age group 18 - 59 in 2016 the highest share of people living in jobless households is in Greece - 17.1%, and lowest in Czech Republic - 5.0%. For EU-28 the value of the indicator is 10.1%.

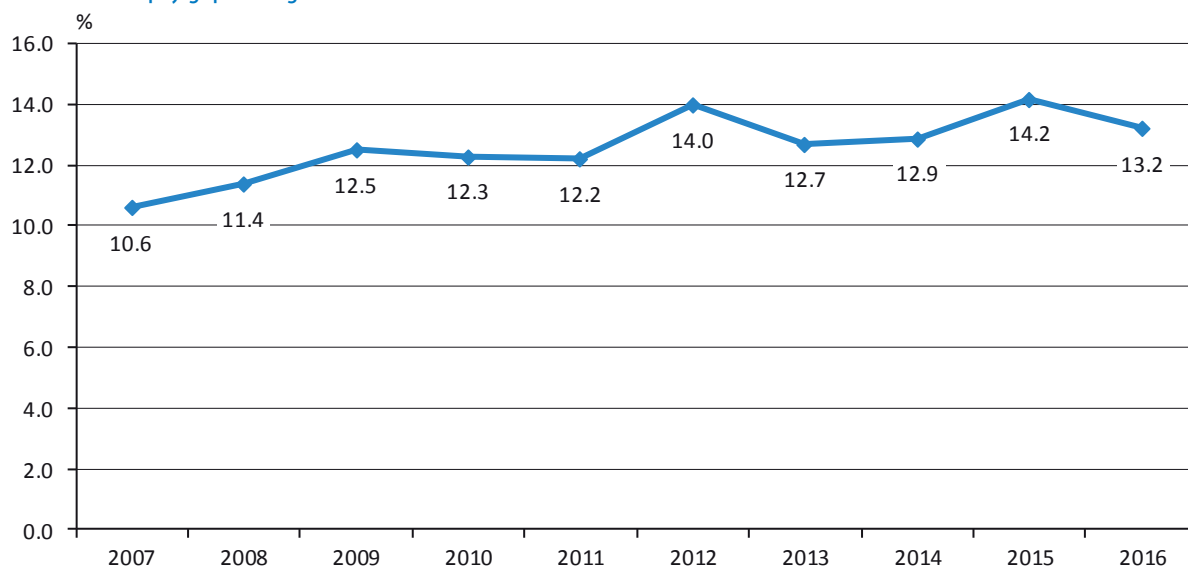
3.4. Разлика в заплащането по пол	3.4. Gender pay gap
<p>Различието в заплащането по пол в некоригирана форма е разликата между средното брутно почасово възнаграждение на наетите мъже и наетите жени като относителен дял от средното брутно почасово възнаграждение на наетите мъже. Съвкупността се състои от всички наети лица по трудово или служебно правоотношение и обхваща предприятията с 10 и повече наети лица от всички икономически дейности с изключение на „Селско, горско, ловно и рибно стопанство“.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The Gender Pay Gap in unadjusted form is the difference between the average gross hourly earnings of male paid employees and female paid employees as a percentage of the average gross hourly earnings of male paid employees. The data refer to all employees working under labour contract in enterprises with 10 or more employees in all economic activities except ‘Agriculture, hunting, forestry and fishing’.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Намаляването на различието в заплащането между мъжете и жените е една от важните цели на Европейската общност, като за постигането на тази цел усилията трябва да са насочени главно към прилагане на принципа на еднаквото заплащане за еднаква работа.

Reducing the gender pay gap is an important goal set by the European Union. In order to achieve this, the efforts should be directed mainly towards applying the principle of equal payment for equal work.

Фиг. 3.4.1. Разлика в заплащането между половете в България

Figure 3.4.1. Gender pay gap in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Обхват: Съвкупността се състои от всички наети лица по трудово или служебно правоотношение и обхваща предприятията с 10 и повече наети лица от всички икономически дейности с изключение на „Селско, горско, ловно и рибно стопанство“.

Source: National Statistical Institute.

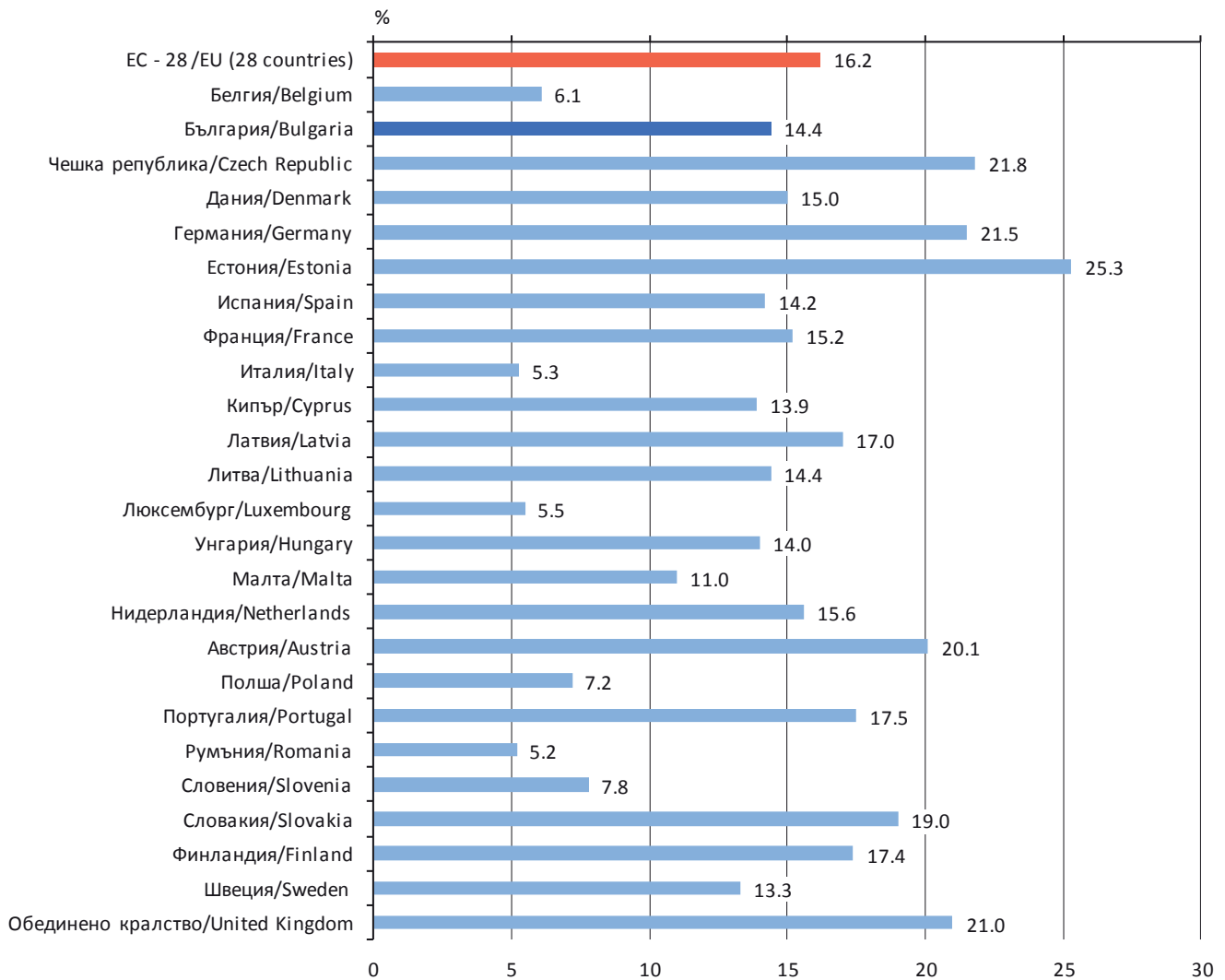
Coverage: The data refer to all employees under labour contract working in enterprises with 10 or more employees. Covered are all economic activities except ‘Agriculture, hunting, forestry and fishing’.

В България през периода 2007 - 2016 г. разликата в заплащането между половете се увеличава. През 2016 г. средното брутно почасово възнаграждение на наетите мъже е с 13.2% по-високо от това на наетите жени. За сравнение, през 2007 г. разликата в почасовото възнаграждение между мъжете и жените е била 10.6%.

Gender pay gap in Bulgaria is increasing over the period 2007 - 2016. In 2016, the average gross hourly wage of male employees is 13.2% higher than of female employees. For comparison, in 2007, the difference in hourly wages between men and women was 10.6%.

Фиг. 3.4.2. Разлика в заплащането между половете в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 3.4.2. Gender pay gap in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Обхват: Съвкупността се състои от всички наети лица по трудово или служебно правоотношение и обхваща предприятията с 10 и повече наети лица от всички икономически дейности с изключение на „Селско, горско, ловно и рибно стопанство“ и „Държавно управление, задължително обществено осигуряване“.

През 2016 г. разликата в заплащането между половете в ЕС-28 е 16.2% в полза на мъжете. Най-висока е стойността на индикатора за Естония (25.3%), а най-ниска - за Румъния (5.2%).

Source: Eurostat.

Coverage: The data refer to all employees under labour contract working in enterprises with 10 or more employees. Covered are all economic activities except 'Agriculture, hunting, forestry and fishing' and 'Public administration; compulsory social security'.

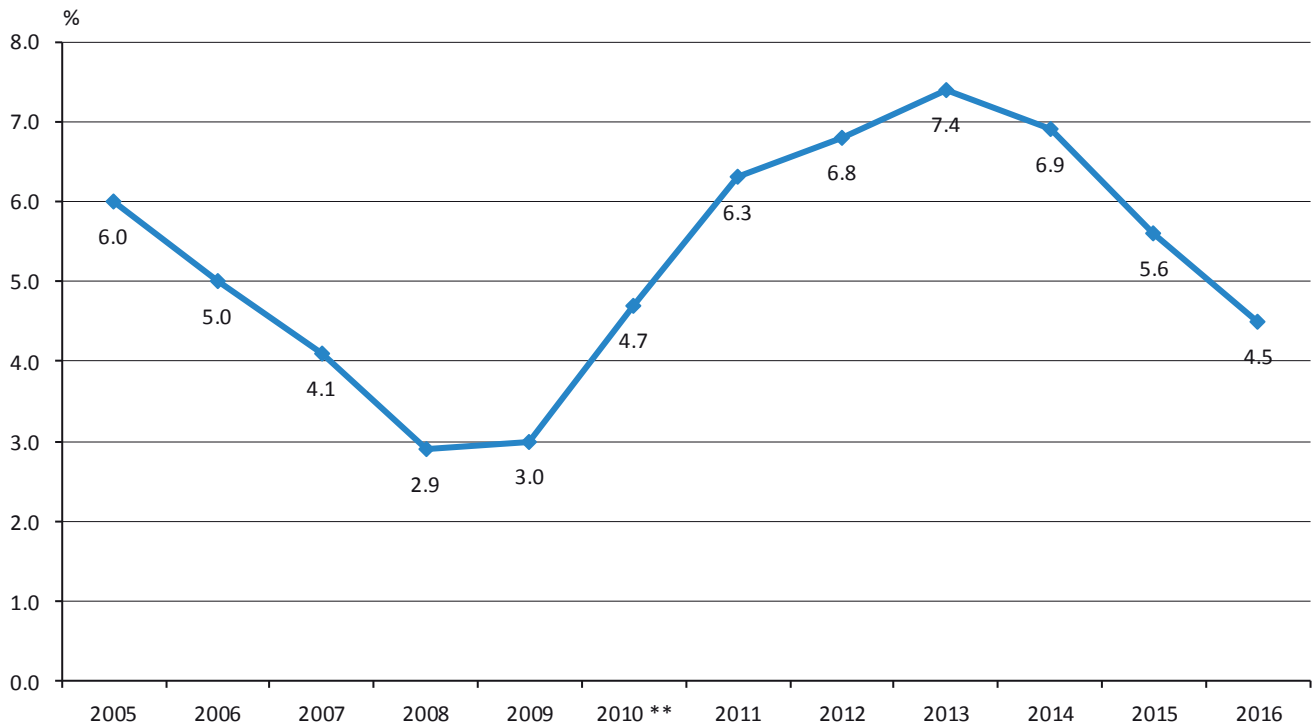
In 2016, the gender pay gap in EU-28 is 16.2% in favor of men. Highest is the indicator for Estonia (25.3%), and lowest for Romania (5.2%).

3.5. Коефициент на продължителна безработица	3.5. Long-term unemployment rate
<p>Показателят представлява относителен дял на продължително безработните лица (дванадесет месеца и повече) от икономически активното население. Икономически активното население (работната сила) е общият брой на заетите и безработните лица. Продължителността на безработицата се определя от продължителността на търсенето на работа или от продължителността на периода след напускане на последната работа (ако този период е по-кратък от продължителността на търсене на работа).</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator represents the long-term (12 months and more) unemployed persons as a share of the total active population. The total active population (labour force) is the total number of employed and unemployed population. The duration of unemployment is defined as the duration of a search for a job or as the length of period since the last job was held (if this period is shorter than the duration of search for a job).</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Във връзка с устойчивото развитие е важно да се наблюдават тенденциите в развитието на продължителната безработица, тъй като тя води до високи рискове от социално изключване. Продължителният период на безработица води до липса на доход и намалява възможността за намиране на работа. Намаляването на продължителната безработица чрез насърчаване на заетостта, разкриване на нови работни места и интегриране на неравнопоставените групи на пазара на труда е ключова цел на национални и европейски стратегии.

With regard to the sustainable development, it is important to monitor trends in the development of long-term unemployment as it leads to high risks of social exclusion. The prolonged period of unemployment leads to lack of income and reduces the possibility to find a job. Reducing long-term unemployment by encouraging employment, opening new jobs and integrating disadvantaged groups into the labour market is a key goal of the national and European strategies.

Фиг. 3.5.1. Коефициент на продължителна безработица в България
Figure 3.5.1. Long-term unemployment rate in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

Коефициентът на продължителна безработица следва тенденция, подобна на тази на общата безработица. През периода 2005 - 2008 г. коефициентът спада от 6.1 на 2.9%, след което се увеличава до 7.4% през 2013 година. От 2014 г. коефициентът на продължителна безработица намалява и през 2016 г. достига 4.5%, като при мъжете е по-висок отколкото при жените (съответно 4.8 и 4.1%). През 2016 г. продължително безработните (от една или повече години) са 146.1 хил., или 59.1% от всички безработни лица.

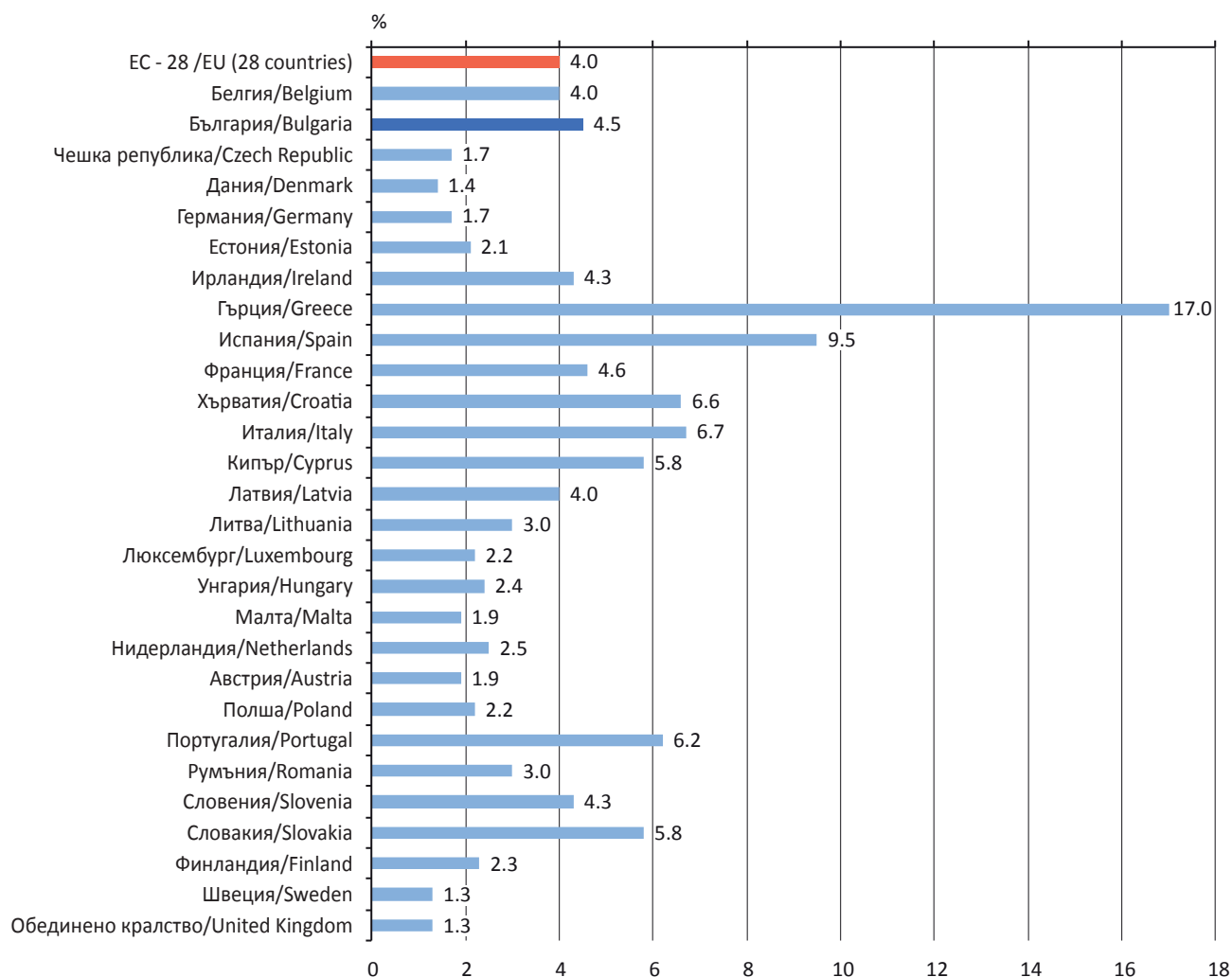
Продължителната безработица в страната засяга в по-голяма степен лицата с по-ниско образование. През 2016 г. от всички безработни лица с висше образование продължително безработни са 52.5%, докато за безработните с основно или по-ниско образование този дял е 65.9%.

Long-term unemployment rate follows a trend similar to the total unemployment. Over the period 2005 - 2008, the ratio decreased from 6.1 to 2.9%, then increased to 7.4% in 2013. From 2014, the long-term unemployment rate decreases and in 2016 reaches 4.5% as is higher for male than for female (4.8 and 4.1% respectively). In 2016, the long-term unemployed (for one or more years) were 146.1 thousand, or 59.1% of all unemployed.

Long-term unemployment in the country affects persons with lower education to a greater extent. In 2016, out of the total number of unemployed with university education 52.5% are long-term unemployed, while the same share for unemployed with basic or lower education is 65.9%.

Фиг. 3.5.2. Коефициент на продължителна безработица в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 3.5.2. Long-term unemployment rate in EU member states in 2016

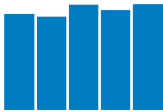

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. коефициентът на продължителна безработица за ЕС-28 е 4.0%. Най-висока е стойността на индикатора за Гърция (17.0%), а най-ниска - за Швеция и Обединеното кралство (1.3%).

In 2016, the long-term unemployment rate for the EU-28 is 4.0%. Highest is the indicator for Greece (17.0%), and lowest for Sweden and the United Kingdom (1.3%).

3.6. Рано напуснали образование и обучение	3.6. Early leavers from education and training
<p>Показателят представлява относителен дял на лицата на възраст 18 - 24 години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение, от населението на същата възраст.</p> <p>Основното образование съответства на степен 2 съгласно МСКО 2011 за данните от 2014 г. и на степен 2 съгласно МСКО 1997 за данните до 2013 г. включително. Съгласно МСКО 2011 към степен 2 се отнася и професионалното обучение, водещо до придобиване на I степен професионална квалификация, след завършено основно образование. От 2007 до 2013 г. лицата, завършили тази образователна програма, не са включени при изчисляването на показателя.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as a percentage of population aged 18 - 24 with at most lower secondary education and not in further education or training.</p> <p>Lower secondary education refers to level 2 according to the International Standard Classification of Education (ISCED) - 2011, in use since 2014, and to level 2 according to ISCED-1997, used until 2013. According to ISCED-2011, level 2 includes also vocational education leading to acquisition of first level professional qualification after completion of lower secondary education. From 2007 to 2013, persons graduated from this education programme were not included in the calculation of indicator.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

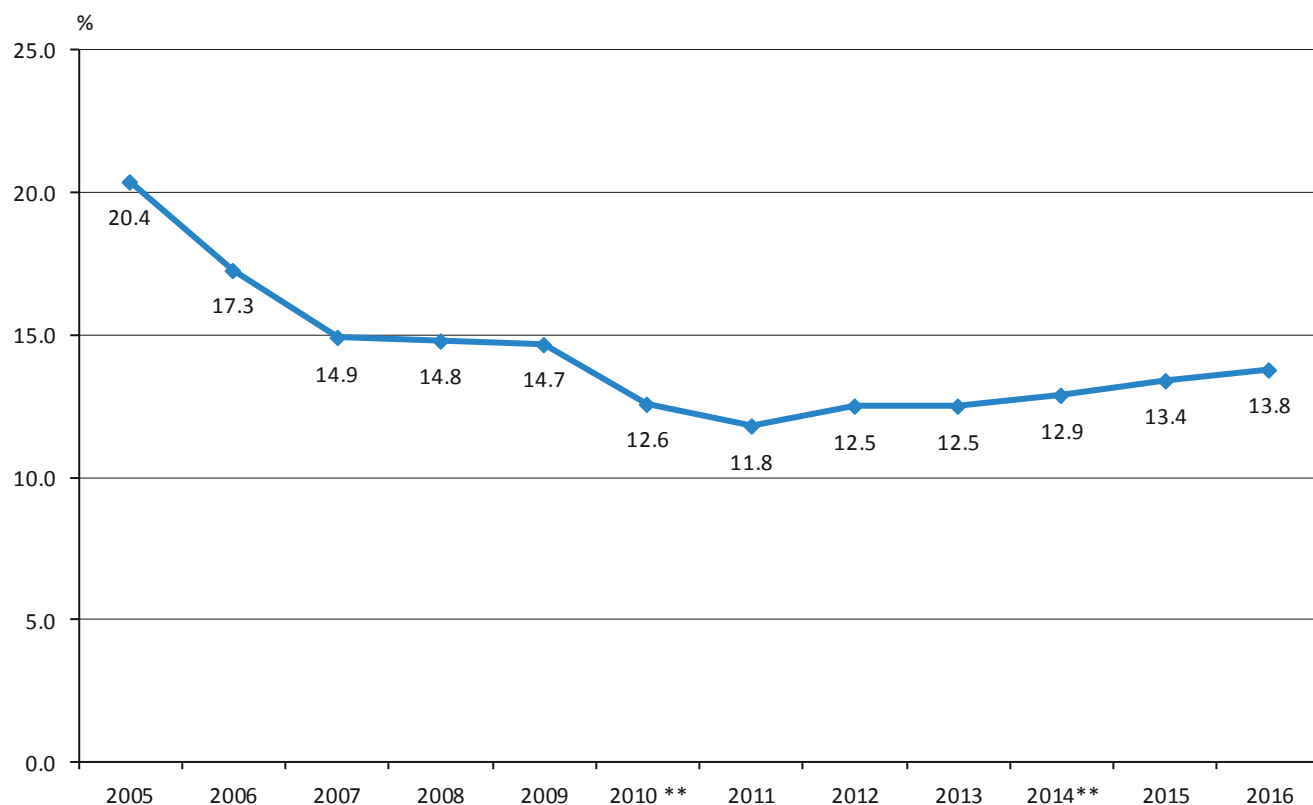
Ранното напускане на образованието е пречка за икономическия растеж и заетостта. Недостатъчната квалификация и умения на младите хора, напускащи преждевременно образователната система, водят до намаляване на тяхната производителност и конкурентоспособност на пазара на труда

Намаляването на рано напусналите образование и обучение е важен елемент от стратегия „Европа 2020“, където е заложен цел до 2020 г. техният дял в рамките на ЕС да не надвишава 10%. Националната цел, заложен в Националната програма за развитие на Република България, е делът на преждевременно напусналите образователната система до 2020 г. да не надвишава 11.0%.

Early leaving from education is an obstacle to economic growth and employment. Insufficient qualifications and skills of young people leaving the education system prematurely lead to a decrease in their productivity and competitiveness on the labour market.

Reducing early leavers from education and training is an important element of the Europe 2020 strategy where it is set to achieve a target of no more than 10% within the EU by 2020. The national target set in the National Development Program of the Republic of Bulgaria is the share of early school leavers by 2020 not to exceed 11.0%.

Фиг. 3.6.1. Рано напуснали образование и обучение в България
 Figure 3.6.1. Early leavers from education and training in Bulgaria

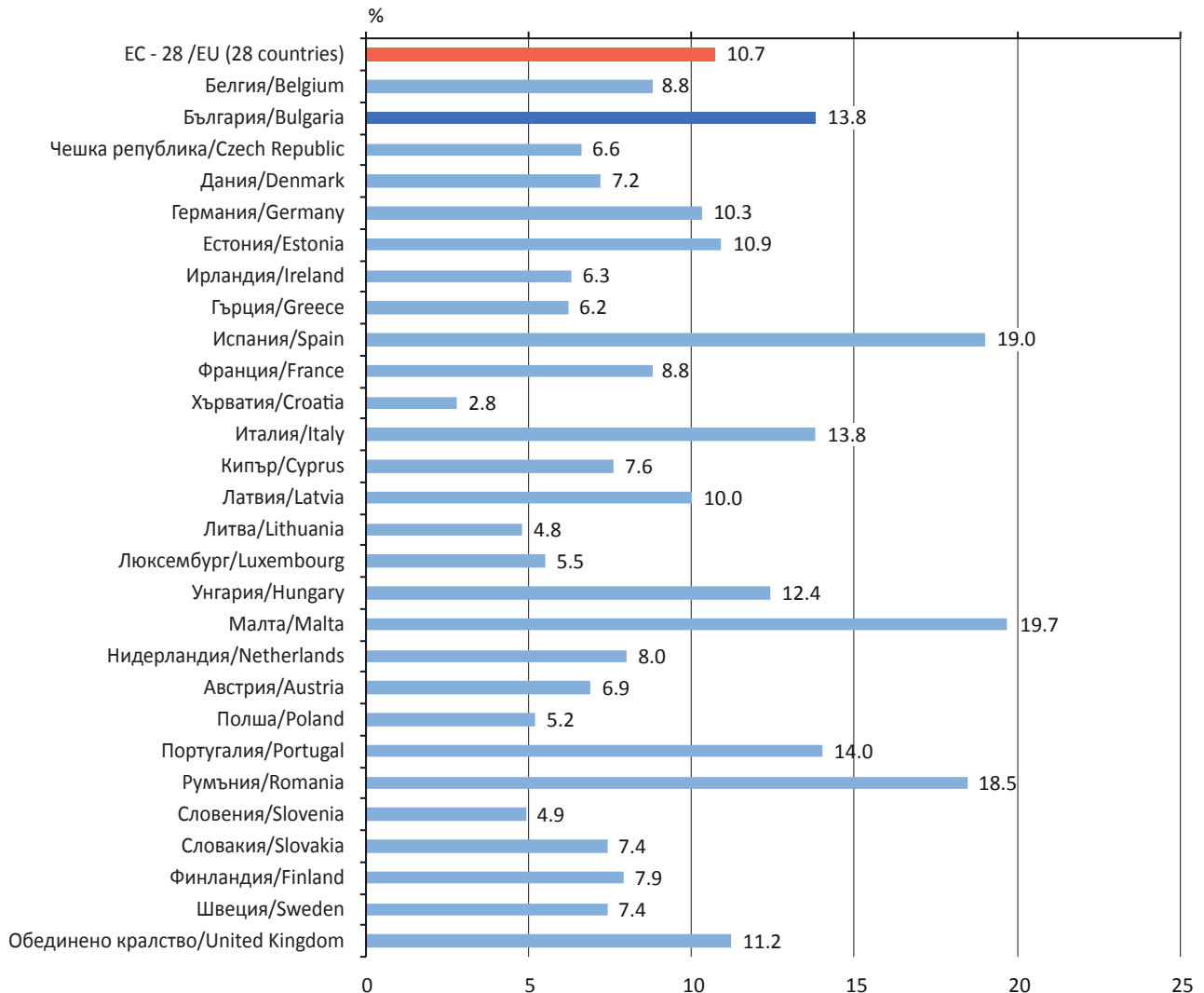

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

Относителният дял на лицата на възраст 18 - 24 години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение, намалява от 20.4% през 2005 г. на 13.8% през 2016 година.

The share of population aged 18 - 24 with at most lower secondary education and not in further education and training decreased from 20.4% in 2005 to 13.8% in 2016.

Фиг. 3.6.2. Рано напуснали образование и обучение в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 3.6.2. Early leavers from education and training in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на лицата на възраст 18 - 24 години, завършили най-много основно образование и неучастващи в образование и обучение, в ЕС-28 е 10.7%. С най-нисък дял на рано напусналите образование и обучение е Хърватия (2.8%), а с най-висок - Малта (19.7%).

През 2016 г. делът на рано напусналите образование и обучение в България е с 3.1 процентни пункта по-висок от този на ЕС-28.

In 2016, the share of population aged 18 - 24 with at most lower secondary education and not in further education and training in the EU-28 is 10.7%. Lowest is the rate of early leavers from education and training in Croatia (2.8%), and highest in Malta (19.7%).

In 2016, the share of early school leavers in Bulgaria is 3.1 percentage points higher than the EU-28 average.

<p>3.7. Участие на населението на възраст 7 - 15 години в задължителното образование</p>	<p>3.7. Participation rate of the population aged 7 - 15 years in compulsory education</p>
<p>Показателят се изчислява като относителен дял на записаните във формалното образование на възраст 7 - 15 години от населението на същата възраст.</p>	<p>The indicator is calculated as a share of population aged 7 - 15 years enrolled in a formal education from population in the same age group.</p>
<p>Мерна единица - %.</p>	<p>Unit of measurement - %.</p>

Показателят цели да се осигурят данни за равнището на записване на лицата в задължителното образование като предпоставка за повишаване на образователното равнище на населението. Чрез него може да се оцени ефектът от провежданата образователна политика.

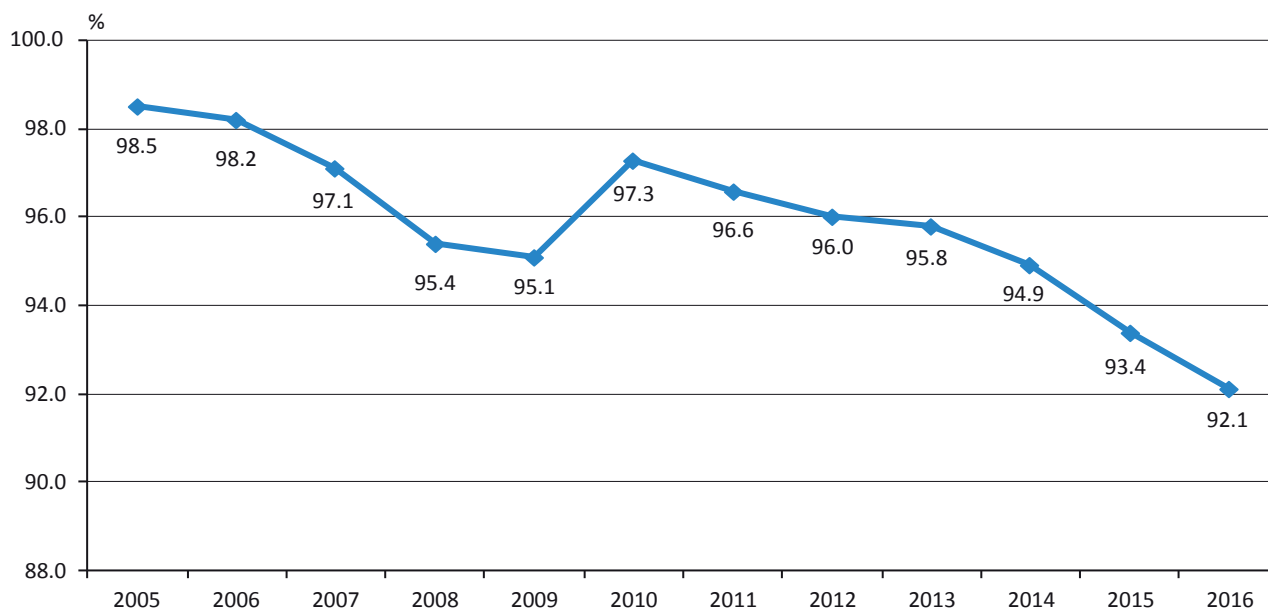
Участието на населението в задължителното образование, което за България е до навършване на 16 години, статистически се оценява чрез нетния коефициент на записване.

The indicator aims to provide data on the level of enrollment of persons in compulsory education as a precondition for raising the educational level of population. It can be used to assess the effect of policy pursued in the field of secondary education.

The participation of population in compulsory education, which for Bulgaria is until the age of 16, is statistically estimated by the net enrollment coefficient.

Фиг. 3.7.1. Участие на населението на възраст 7 - 15 години в задължителното образование в България

Figure 3.7.1. Participation rate of the population (7 - 15 years of age) in compulsory education in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

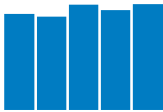
Source: National Statistical Institute.

Спрямо 2005 г., когато стойностите на индикатора са били най-високи за разглеждания период (98.5%), нетният коефициент на записване на населението на 7 - 15 години през 2016 г. е намалял с 6.4 процентни пункта.

Намалението на стойността на показателя се дължи основно на преждевременното напускане на училище.

Compared to 2005, when the indicator values were highest for the period considered (98.5%), the net enrollment rate of population aged 7 - 15 in 2016 decreased by 6.4 percentage points.

The decrease in the value of indicator is mainly due to early school leaving.

3.8. Лица с ниска степен на образование по възрастови групи	3.8. Persons with low educational attainment, by age groups
<p>Показателят представлява относителен дял на лицата на възраст 25 - 64 навършени години, които са завършили най-много основно образование, от населението в същата възрастова група.</p> <p>Основното образование съответства на степен 2 съгласно МСКО 2011 за данните от 2014 г. и на степен 2 съгласно МСКО 1997 за данните до 2013 г. включително. Съгласно МСКО 2011 към степен 2 се отнася и професионалното обучение след завършено основно образование, водещо до придобиване на I степен професионална квалификация. От 2007 до 2013 г. лицата, завършили тази образователна програма, не са включени при изчисляване на показателя.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as a percentage of persons aged 25 to 64 years with at most lower secondary education attained.</p> <p>The lower secondary education refers to level 2 according to the International Standard Classification of Education (ISCED) - 2011, in use since 2014, and to level 2 according to the ISCED-1997, used until 2013. According to ISCED-2011, level 2 includes also vocational education leading to acquisition of first level professional qualification after completion of lower secondary education. From 2007 to 2013 persons graduated from this education programme was not included in the calculation of this indicator.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

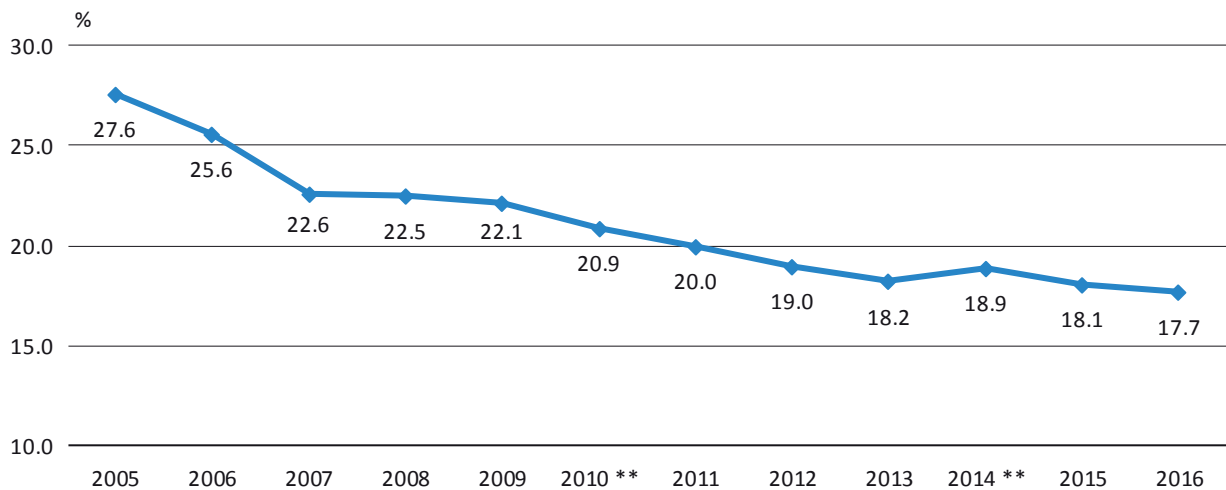
Ниското образователно равнище представлява бариера за личностното и професионалното развитие. То ограничава възможностите за заетост, намалява качеството на заетостта и повишава риска от бедност и социално изключване.

Показателят е свързан с целта, заложена в стратегия „Европа 2020“, за намаляване на дела на рано напусналите образование и обучение под 10% до 2020 година.

The low educational level is a barrier to personal and professional development. It limits employment opportunities, reduces the quality of employment and increases the risk of poverty and social exclusion.

The indicator is related to the Europe 2020 strategy's goal of reducing the share of early school leavers and training below 10% by 2020.

Фиг. 3.8.1. Лица с ниска степен на образование по възрастови групи в България
Figure 3.8.1. Persons with low educational attainment, by age groups in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

През периода 2005 - 2016 г. се очертава тенденция към повишаване на образователното равнище на населението в активна трудова възраст (25 - 64 години) - увеличава се делът на лицата със средно и висше образование и намалява този на лицата с основно и по-ниско образование. Делът на лицата с основно или по-ниско образование намалява от 27.6% през 2005 г. до 17.7% през 2016 г., или с 9.9 процентни пункта.

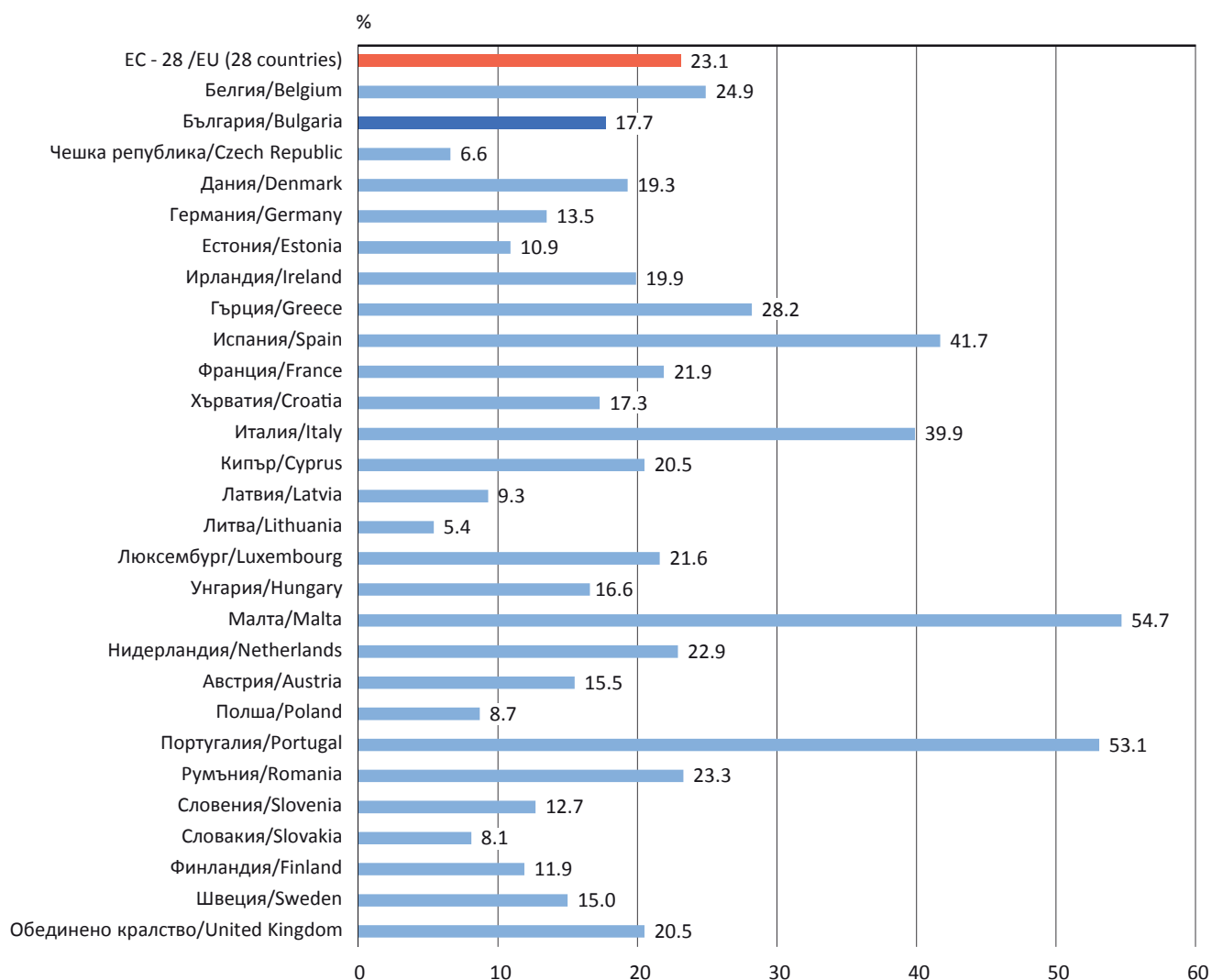
Намаляването на дела на лицата с основно и по-ниско образование през периода 2005 - 2016 г. се отнася за всички възрастови групи, но най-съществени са промените за възрастовата група 55 - 64 години, при която този дял намалява над два пъти - от 42.5 на 20.3%.

In the period 2005 - 2016, there is increasing tendency of the educational level of population in active working age (25 - 64 years) - the share of the persons with secondary and higher education increases and share of persons with basic and lower education decreases. Share of persons with primary or lower education drops from 27.6% in 2005 to 17.7% in 2016, or by 9.9 percentage points.

Reduction of share of persons with primary and lower education in the period 2005 - 2016 refers to all age groups, but the most significant are the changes for the 55 - 64 age group, where this share decreases more than twice - from 42.5 to 20.3%.

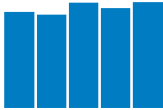
Фиг. 3.8.2. Лица с ниска степен на образование на възраст 25 - 64 години в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 3.8.2. Persons with low educational attainment aged 25 - 64 in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

За 2016 г. стойността на индикатора за ЕС-28 е 23.1%. С най-нисък дял на лицата с основно и по-ниско образование на населението от възрастовата група 25 - 64 навършени години е Литва (5.4%), а с най-висок - Малта (54.7%).

In 2016, the EU-28 value of indicator is 23.1%. Lowest is the share of people with primary and lower education in age group 25 - 64 in Lithuania (5.4%) and highest - in Malta (54.7%).

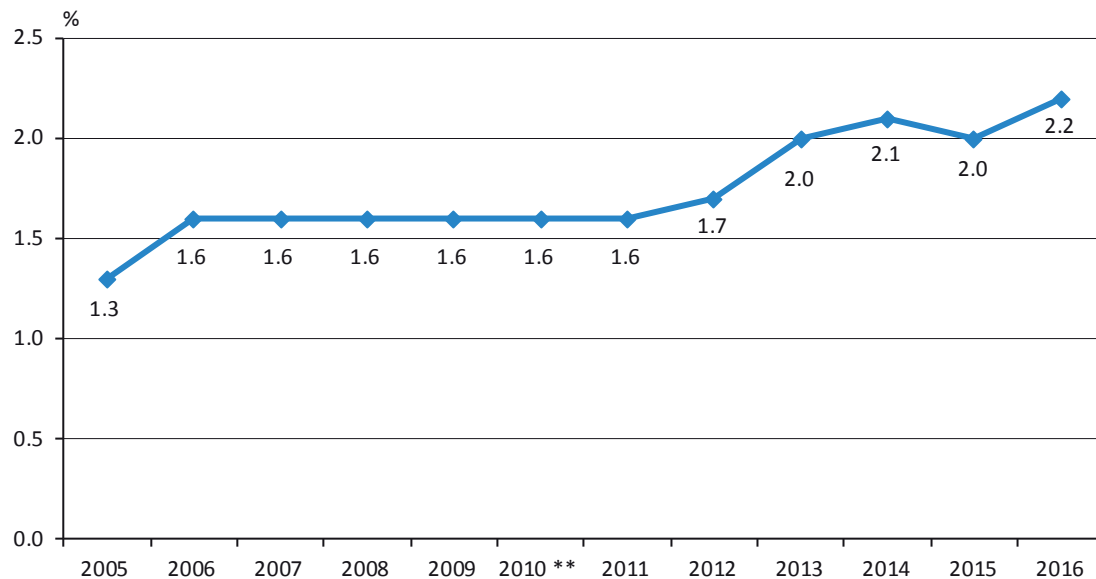
3.9. Относителен дял на населението на 25 - 64 навършени години, участващо в образование и обучение	3.9. Life - long learning (Share of population aged 25 - 64 participating in education and training)
<p>Индикаторът се измерва като дял на лицата на възраст 25 - 64 навършени години, участващи в образование или обучение през последните 4 седмици, вкл. наблюдаваната седмица, спрямо населението в същата възрастова група. Данните се отнасят за формално и неформално образование или обучение независимо дали е свързано с настоящата, или възможна бъдеща работа на респондента.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is calculated as share of persons in active working age - from 25 to 64 years, who have participated in education or training in the four weeks preceding the survey, of the total population in the same age group. The collected data refers to formal or non-formal education or training whether or not relevant to the respondent's current or possible future job.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Качеството на човешките ресурси е определящо за създаването и разпространението на нови знания. С преминаването към устойчиви модели на потребление и производство обществото ще се нуждае от хора, които са склонни към развитие и усвояване на нови технологии и организационни похвати, както и към нови начини на мислене и поведение като граждани и потребители. Участието на възрастните в образование и обучение спомага за развиването и допълването на познанията и уменията. Това, от своя страна, допринася за затвърждаването на позициите на трудовия пазар, тъй като по-квалифицираните служители са по-слабо застрашени от безработица, бедност и социално изключване. Същевременно производителността на труда при тях е по-висока и по този начин те допринасят за икономическия растеж.

The quality of human resources is crucial for creation and dissemination of new knowledge. By switching to sustainable patterns of consumption and production, society will need people who are inclined to develop and adopt new technologies and organizational skills, as well as new ways of thinking and behaving like citizens and consumers. The participation of adults in education and training helps to develop and complement knowledge and skills. This, in turn, contributes to strengthening the position of labour market, as more skilled workers are less vulnerable to unemployment, poverty and social exclusion. At the same time, their labour productivity is higher and thus they contribute to economic growth.

Фиг. 3.9.1. Относителен дял на населението (25 - 64 навършени години), участващо в образование и обучение в България¹
 Figure 3.9.1. Lifelong learning (Share of population aged 25 - 64 participating in education and training) in Bulgaria¹

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

За периода 2005 - 2016 г. делът на участие на населението на възраст 25 - 64 години в образование и обучение (формално и неформално) в България нараства от 1.3 до 2.2%.

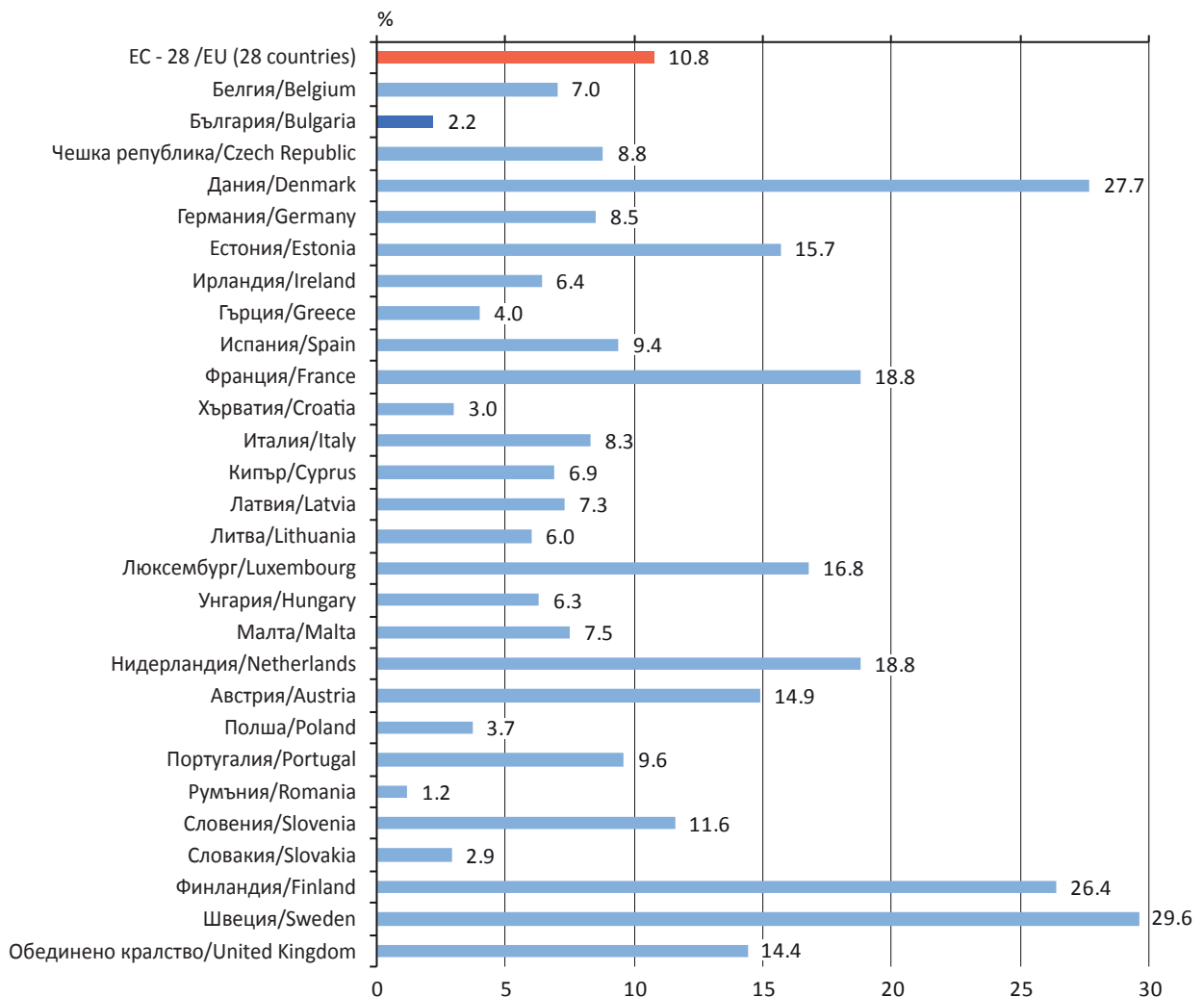
For the period 2005 - 2016, the share of population aged 25 - 64 in education and training (formal and non-formal) in Bulgaria increased from 1.3% to 2.2%.

¹Ревизирани данни за периода 2006 - 2015 година.

¹ For 2006 - 2015 - revised data.

Фиг. 3.9.2. Относителен дял на населението (25 - 64 навършени години), участващо в образование и обучение в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 3.9.2. Lifelong learning (Share of population aged 25 - 64 participating in education and training) in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на населението на 25 - 64 навършени години, участващо в образование и обучение, средно за ЕС-28 е 10.8%. Най-висока стойност на индикатора е регистрирана за Швеция (29.6%), а най-ниска - за Румъния (1.2%).

In 2016, the share of 25 - 64 year-old population participating in education and training was 10.8 per cent on average for EU-28. Highest is the indicator in Sweden (29.6%), and lowest in Romania (1.2%).

3.10. Ниска степен на грамотност при четене на учениците	3.10. Low reading literacy performance of pupils
Дял на 15-годишните ученици, които са на първо или по-ниско ниво по комбинираната скала за грамотност при четенето съгласно Програмата за международна оценка на учениците.	Share of the 15-year-old pupils at level 1 or below of the PISA combined reading literacy scale from the Programme for International Student Assessment (PISA).
Мерна единица - %.	Unit of measurement - %.

Грамотността при четене се фокусира върху способността (умението) на учениците да използват писмена информация в ситуации, с които те се сблъскват (случайно) в живота си. Владееенето на ниво 1 и по-ниско означава, че учениците не са способни да демонстрират успех в най-основния тип четене, който PISA се опитва да оцени. Такива ученици имат сериозни трудности в грамотността при четене като ефективно средство да повишат и разширят знанията и уменията си в други области.

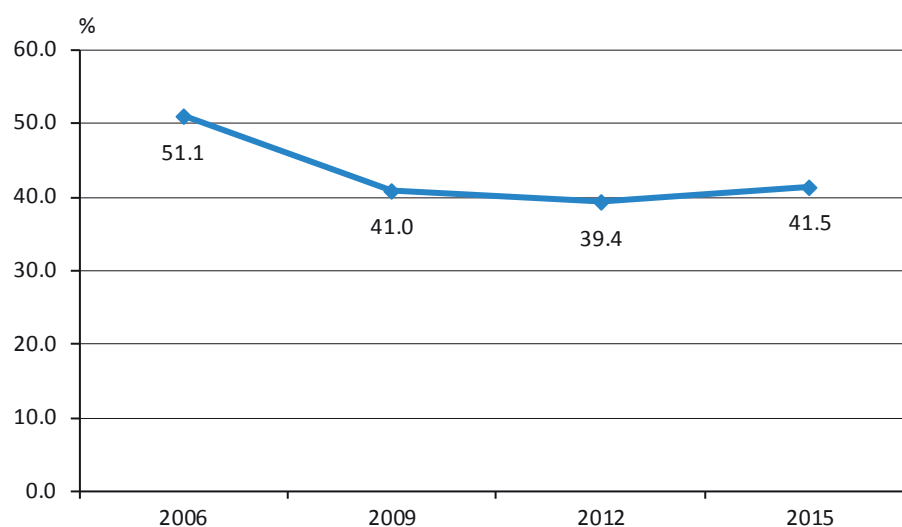
Данните са от Програмата за международно оценяване на учениците (PISA), която е стандартизирана оценка, разработена от ОИСР. Тази програма има за обект на изследване ученици, които са най-общо на 15-годишна възраст и посещават училище на територията на съответната държава независимо от вида на училището, вида на подготовката и класа, в който учат (но не по-малко от VII клас).

Reading literacy focuses on pupils' ability to use written information in situations they face (accidentally) in their lives. Understanding level 1 and lower means that students are not able to demonstrate success in the most basic type of reading that PISA is trying to evaluate. Such pupils have serious difficulties in reading literacy as an effective means of enhancing and expanding their knowledge and skills in other areas.

The data is from the Programme for International Student Assessment (PISA) Program, a standardized assessment developed by the OECD. This program targets students who are generally 15 years of age and attend a school on the territory of the country concerned, regardless of the type of school, the type of training and the class in which they study (but not less than VII grade).

Фиг. 3.10.1. Ниска степен на грамотност при четене на учениците в България

Figure 3.10.1. Low reading literacy performance of pupils in Bulgaria

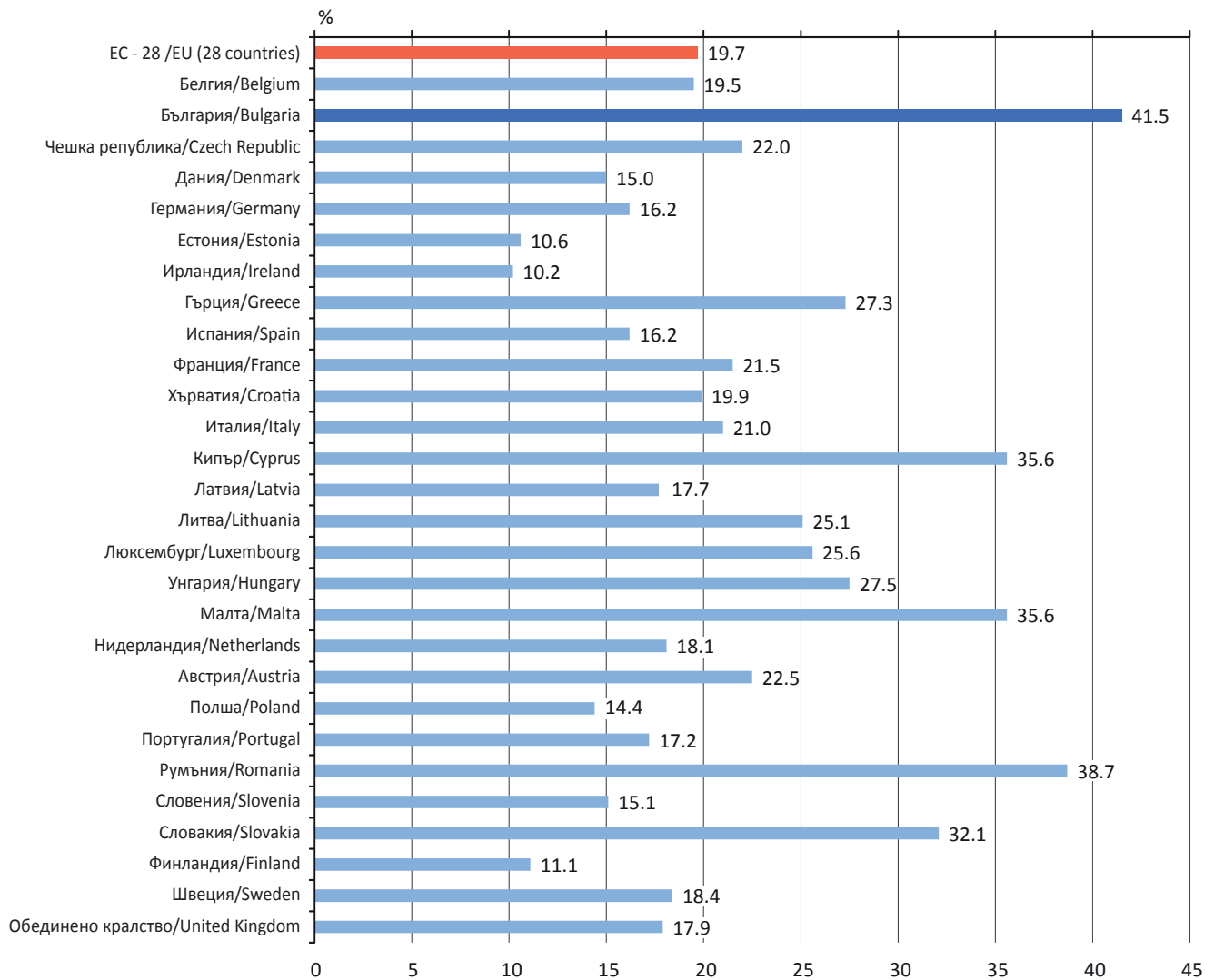
Източници: Програма за международно оценяване на учениците (PISA), ОИСР, Евростат.

Sources: Programme for International Student Assessment (PISA), OECD, Eurostat.

Учениците, които показват резултат под критичния в PISA 2015, представляват 41.5% от всички български ученици на 15-годишна възраст.

Pupils who show a score below the PISA 2015 score represent 41.5% of all Bulgarian students at the age of 15.

Фиг. 3.10.2. Ниска степен на грамотност при четене на учениците през 2015 г. в държавите - членки на ЕС
Figure 3.10.2. Low reading literacy performance of pupils in EU member states in 2015

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

Резултатите от изследването на PISA за 2015 г. показват, че 19.7% е делът за ЕС-28 на учениците с ниска степен на грамотност при четене. С най-висока стойност на индикатора е България (41.5%), следвана от Румъния (38.7%), а най-малък е делът на 15-годишните ученици с ниска степен на грамотност при четене в Ирландия (10.2%) и Естония (10.6%).

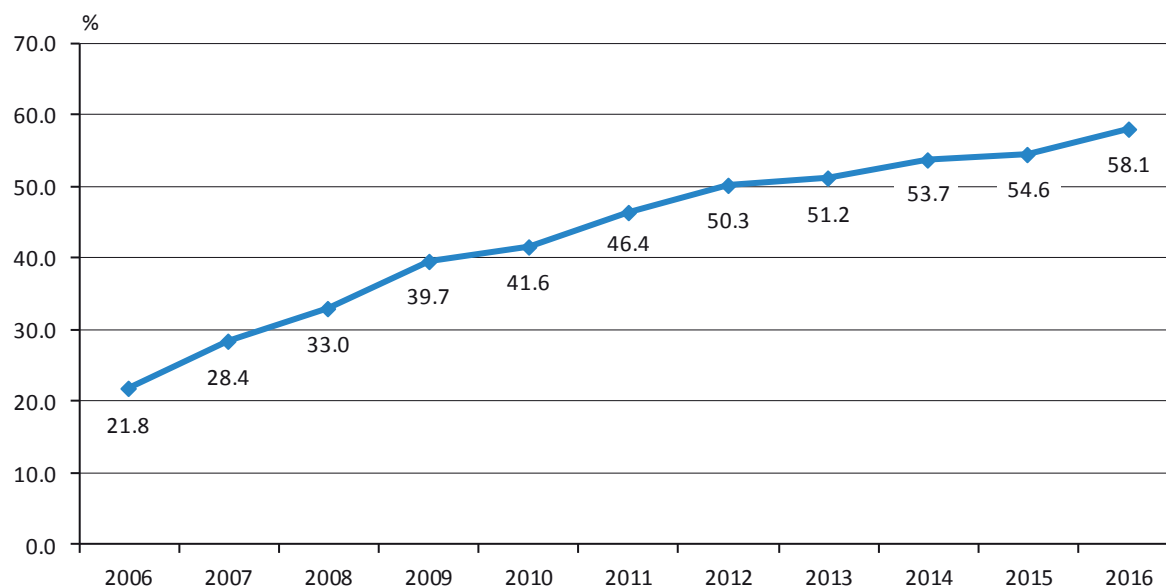
The results of PISA study for 2015 show that share of low literacy students in EU-28 is 19.7%. Highest is the indicator in Bulgaria (41.5%), followed by Romania (38.7%) and lowest is the share of 15-years old low literacy students in Ireland (10.2%) and Estonia (10.6%).

<p>3.11. Лица, регулярно използващи интернет (всеки ден или поне веднъж седмично)</p>	<p>3.11. Persons regularly using Internet (every day or at least once a week)</p>
<p>Този показател отразява дела на лицата на възраст от 16 до 74 години, които регулярно (всеки ден или поне веднъж седмично) използват интернет.</p>	<p>This indicator expresses the share of individuals aged 16 to 74 years who regularly use Internet (every day or at least once per week).</p>
<p>Мерна единица - %.</p>	<p>Unit of measurement - %.</p>

Използването на интернет дава възможност на гражданите за пряк достъп до информация и улесняване на комуникациите. Използването на интернет за различни видове дейности като комуникации, електронно банкиране, електронна търговия, електронно обучение, електронно образование и електронно правителство има въздействие върху социалните и икономическите процеси в страната.

Using the Internet enables citizens to access information directly and facilitate communications. The use of Internet for various types of activities such as communications, e-banking, e-commerce, e-learning, and e-government has an impact on the social and economic processes in the country.

Фиг. 3.11.1. Лица, регулярно използващи интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) в България
 Figure 3.11.1. Persons regularly using Internet (every day or at least once a week) in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

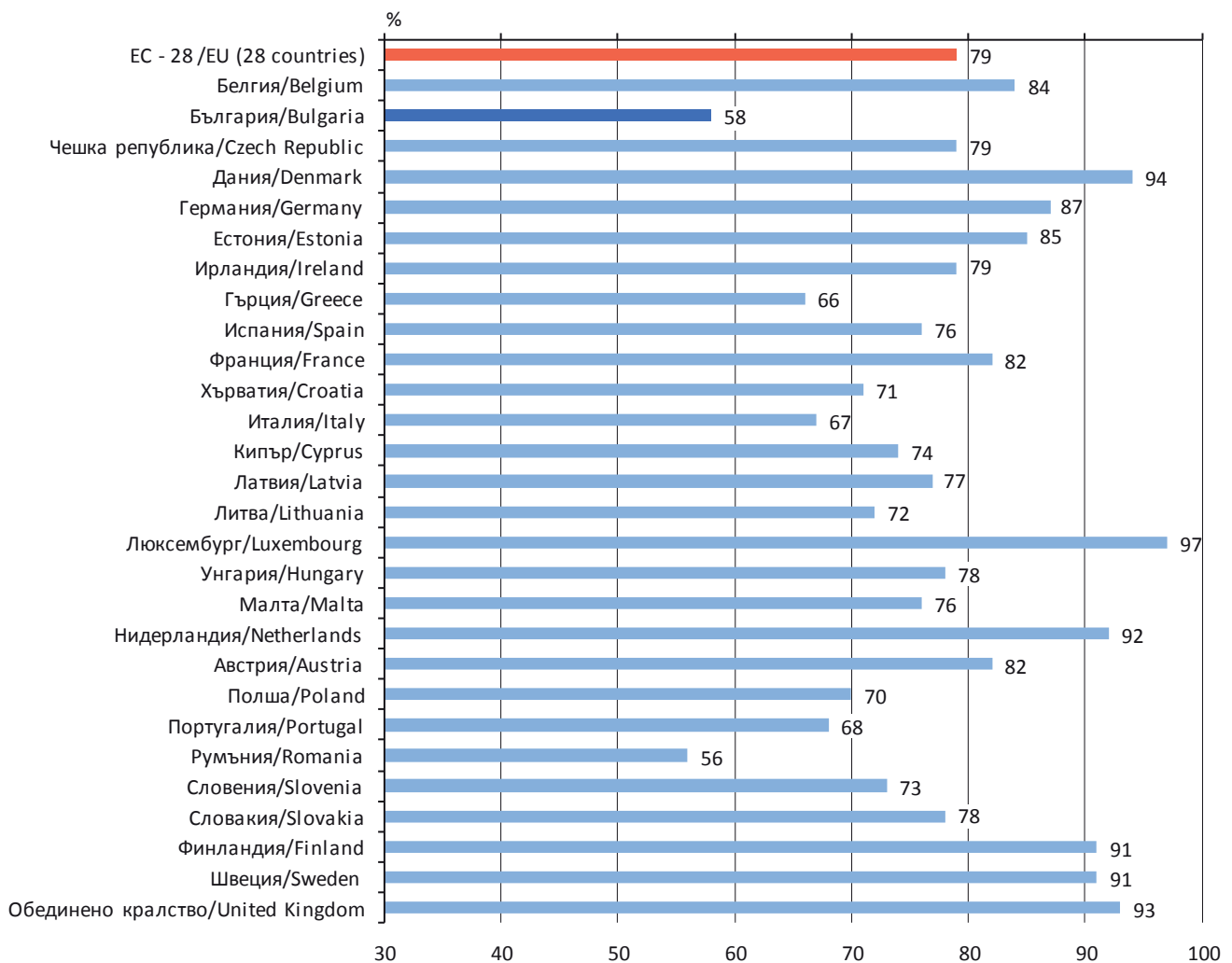
За периода 2006 - 2016 г. се очертава тенденция на растеж в регулярното използване на интернет от лицата и създаване на предпоставки за устойчиво развитие на ИКТ в страната. Делът на хората, които се възползват от възможностите, удобствата и безценния информационен ресурс на глобалната мрежа, нараства ежегодно с бързи темпове.

For the period 2006 - 2016 a trend is observed of increase of the regular use of Internet by individuals and creation of prerequisites for sustainable development of ICT in the country. The share of people who take advantage of the opportunities, facilities and invaluable information resources of the global network grows rapidly every year.

През 2016 г. повече от половината (58.1%) от населението на възраст 16 - 74 навършени години използва регулярно интернет. В сравнение с предходната година е регистриран ръст от 3.5 проценти пункта в дела на лицата, които се възползват от удобствата на глобалната мрежа всеки ден или поне веднъж седмично. Най-активните потребители в мрежата са младежите между 16 и 24 години, като 87.2% от тях използват интернет всеки ден или поне веднъж седмично.

In 2016, more than half (58.1%) of the 16 - 74 year-old population uses Internet regularly. Compared to the previous year, there is a growth of 3.5 percentage points in the proportion of people who benefit from the global network every day or at least once a week. The most active users are young people between 16 and 24 years of age, with 87.2% of them using Internet every day or at least once a week.

Фиг. 3.11.2. Лица, регулярно използващи интернет (всеки ден или поне веднъж седмично) през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
Figure 3.11.2. Persons regularly using Internet (every day or at least once a week) in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. 79% от населението на ЕС-28 на възраст 16 - 74 години използва всеки ден или поне веднъж седмично интернет. Най-висока е стойността на индикатора за Люксембург (97%), следва Дания (94%), а най-ниска е за Румъния (56%).

In 2016, 79% of the EU-28 population aged 16 - 74 use Internet every day or at least once a week. Highest is the indicator for Luxembourg (97%), followed by Denmark (94%) and lowest - for Romania (56%).

ТЕМА 4. ДЕМОГРАФСКИ ПРОМЕНИ
THEME 4. DEMOGRAPHIC CHANGES

След 1990 г. в България се формира трайна тенденция на намаляване на населението. В резултат на извършваните социални, икономически и политически промени в страната настъпиха съществени изменения в демографското поведение на населението, което доведе до бързо намаляване на неговия естествен прираст. За влошаване на демографската ситуация силно влияние оказаха и интензивните външномиграционни процеси. През 1990 г. населението на страната възлиза на 8 669 хил. души. През следващите десет години то намалява с близо 780 хил. и през 2001 г. достига до 7 891 хил. души. С по-бавни темпове намаляването на населението продължава и през следващите години. В края на 2016 г. то е 7 102 хил. души. В общия брой на населението жените съставляват 51.4%, а мъжете - 48.6%. Според разработените в Националния статистически институт прогнози населението на страната ще продължи да намалява и в бъдеще.

Броят на населението в трудоспособна възраст влияе върху възможностите за икономически растеж. От друга страна, степента, в която младите или възрастните хора (особено пенсионерите) преобладават в общото население, дава отражение върху размера на разходите, необходими за образование, здравеопазване и пенсии.

Броят на населението влияе и върху пазара на земя, използването на енергия и други природни ресурси, както и върху състоянието на околната среда, т.е. върху емисиите във въздуха, почвата и водата и количеството на генерираните отпадъци. Промяната във възрастовата структура на населението би оказала влияние и върху различните модели на потребление на хората по време на различните фази от техния живот.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

- 1. Тотален коефициент на плодовитост - ключов показател**
- 2. Коефициент на демографско заместване - ключов показател**
- 3. Очаквана продължителност на живота при лицата на възраст 65 години по пол**

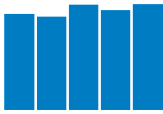
A steady tendency of population decrease is observed in Bulgaria after 1990. Due to social, economic and political changes that took place in the country, significant changes in the demographic behavior of the population is registered, which led to a rapid decrease of its natural growth. Worsening of the demographic situation was also strongly influenced by intensive emigration. In 1990 the country population amounted to 8 669 thousand people. Over the next ten years, it decreased by nearly 780 thousand and in 2001 it reached 7 891 thousand. Population decrease continued in the following years, but was slower. By the end of 2016, population number was 7 102 thousand, 51.4% female and 48.6% male. According to the NSI population projections, the country population will continue to decrease.

The number of the working age population influences the opportunities for economic growth. On the other hand, the extent to which young or elderly people (especially pensioners) predominate in the total population has an impact on the amount of expenditure on education, health and pensions.

The population number affects the land market also, the use of energy and other natural resources, as well as the state of the environment; on emissions into air, soil and water and the amount of waste generated. Changing the age structure of the population would also influence the different patterns of people's consumption during the different phases of their lives.

The indicators included in this topic are as follows:

- 1. Total fertility rate - key indicator**
- 2. Demographic replacement rate - key indicator**
- 3. Life expectancy at birth at age 65 by sex**

- 4. Общ коефициент на заместване на дохода
- 5. Дял на лицата на възраст 65 и повече години с риск от изпадане в бедност.

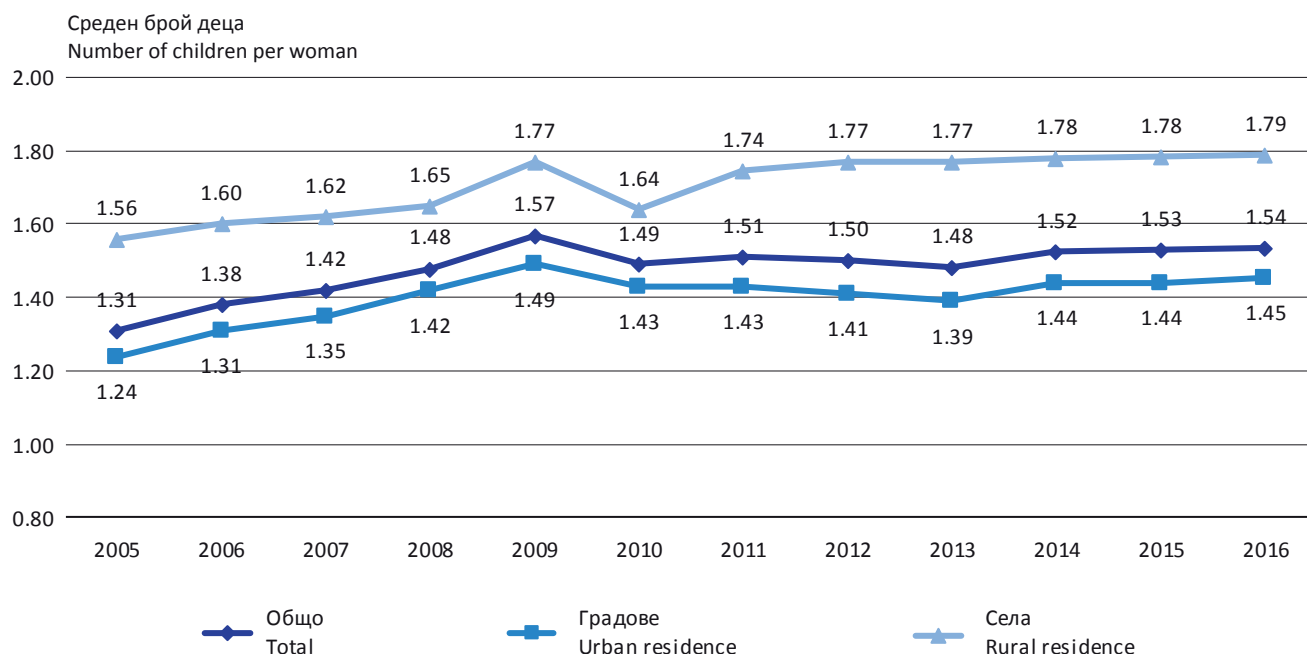
- 4. Aggregate replacement ratio
- 5. At-risk-of poverty rate for persons aged 65 and over.

4.1. Тотален коефициент на плодовитост	4.1. Total fertility rate
<p>Показателят представлява средния брой на децата (момчета и момичета), които една жена би родила през целия си фертилен период (15 - 49 години) съобразно повъзрастовите коефициенти на плодовитост през дадена година. Коефициентът представя пълната плодовитост на едно хипотетично поколение и се изчислява като сума от повъзрастовите коефициенти за плодовитост през дадена година. Тоталният коефициент на плодовитост показва плодовитостта, необходима за възпроизводство на населението.</p> <p>Мерна единица - брой деца на една жена.</p>	<p>The indicator represents the average number of children (boys and girls) that a woman would ever deliver during her entire childbearing age (15 to 49 years) if the age-specific fertility rates remain the same as during the reporting year. This rate is therefore the completed fertility of a hypothetical generation and is calculated as a sum of the age-specific fertility rates during the respective year. The total fertility rate indicates the fertility necessary for the reproduction of population.</p> <p>Unit of measurement - number of children per woman.</p>

Тоталният коефициент на плодовитост е основен показател за оценка на плодовитостта на жените. Той не се влияе от възрастовата структура на населението, т.е. от жените на определена възраст, поради което се използва за международни сравнения и сравнения във времето. Размерът на бъдещото население, както и разпределението му по възрасти до голяма степен се определят от този коефициент.

The total fertility rate is a basic indicator for assessment of fertility. The indicator is not influenced by the age structure of population, i.e. of the number of women at certain age, and is therefore particularly useful for international comparisons or for comparisons over time. Future population size as well as age distribution within that population are largely determined by the total fertility rate.

Фиг. 4.1.1. Тотален коефициент на плодovitост по местоживеене в България
 Figure 4.1.1. Total fertility rate by residence in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

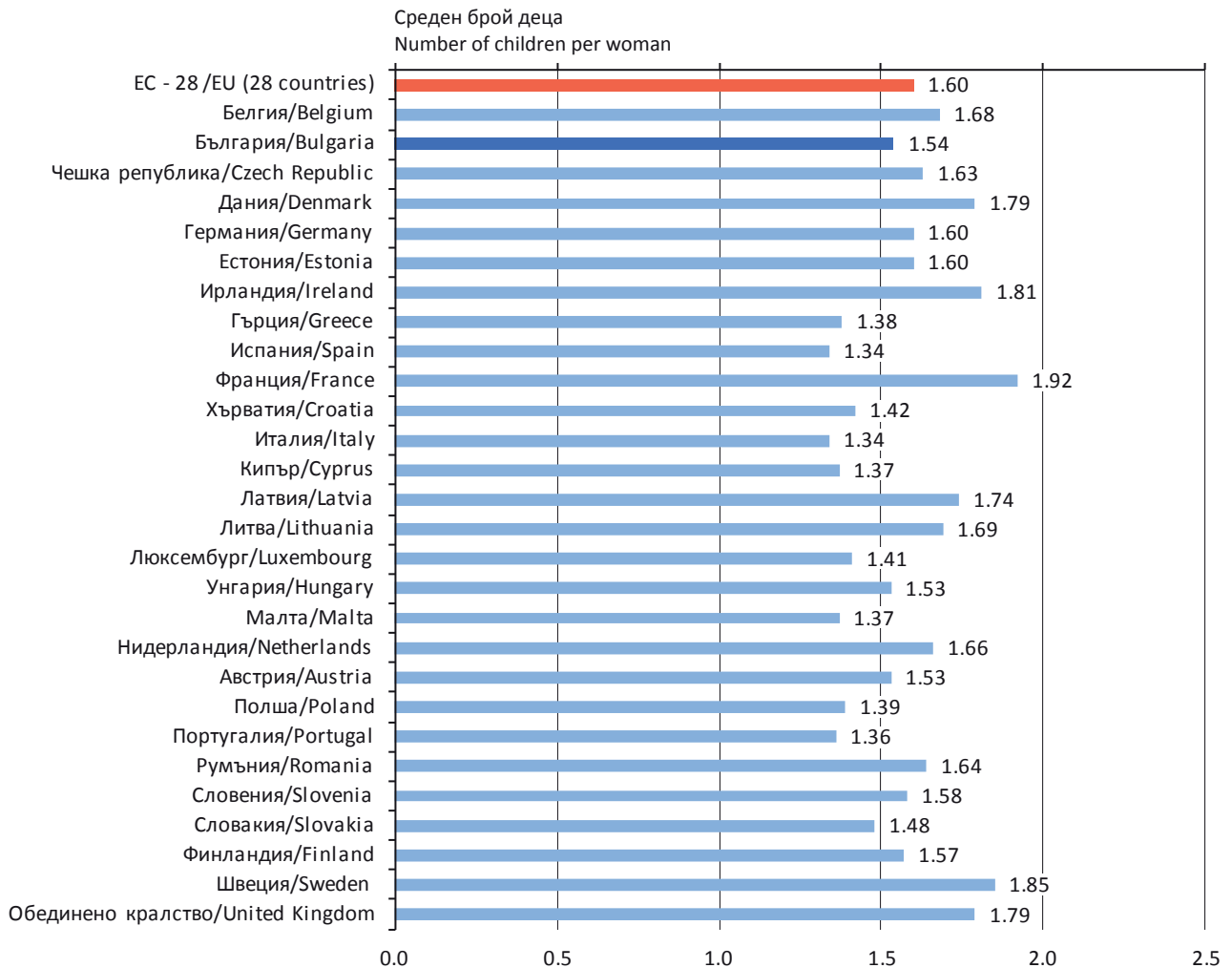
Общият коефициент на плодovitост за периода 2005 - 2016 г. е с най-висока стойност от 1.57 през 2009 година. За 2016 г. коефициентът на плодovitост е 1.54.

Плодovitостта на жените, живеещи в селата, е по-висока от тази на живеещите в градовете. През периода 2009 - 2016 г. плодovitостта на жените в градовете намалява от 1.49 до 1.45 деца, а в селата се увеличава от 1.77 през 2009 г. до 1.79 през 2016 година.

Total fertility rate for 2005 - 2016 period is the highest (1.57) in 2009. In 2016, the TFR is 1.54.

Fertility in rural areas is higher than in urban ones. In the period 2009 - 2016, the fertility in urban areas decreases from 1.49 to 1.45 children, while in rural increased from 1.77 in 2009 to 1.79 in 2016.

Фиг. 4.1.2. Тотален коефициент на плодovitост в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 4.1.2. Total fertility rate in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. коефициентът на плодovitост средно за ЕС-28 е 1.60 и е под нивото за възпроизводство на населението от 2.1 деца на една жена. Най-висока стойност на индикатора е отчетена за Франция (1.92), Швеция (1.85) и Ирландия (1.81). Най-нисък е коефициентът на плодovitост за Испания и Италия (1.34).

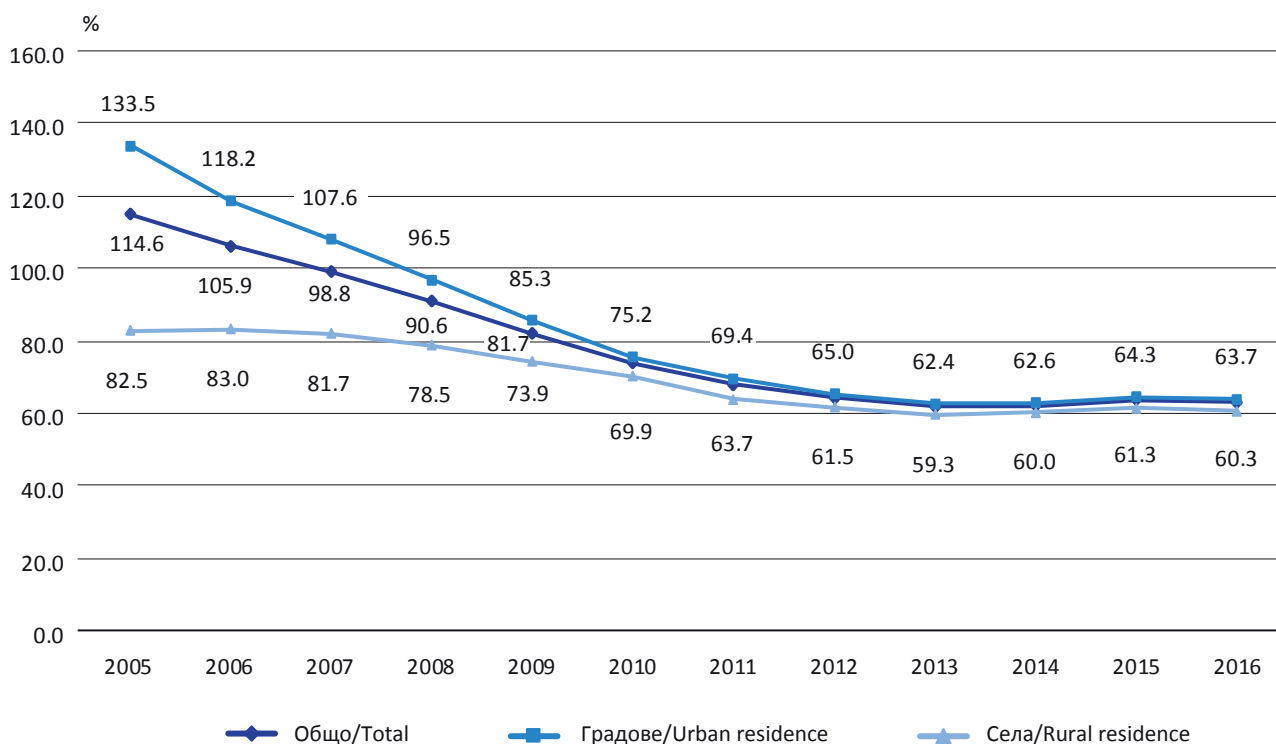
In 2016, the average total fertility rate in EU-28 is 1.60 and is below the level for simple reproduction of 2.1 children per woman. Highest is the indicator in France (1.92), Sweden (1.85) and Ireland (1.81) and lowest for Spain and Italy (1.34).

<p>4.2. Коефициент на демографско заместване</p>	<p>4.2. Demographic replacement rate</p>
<p>Този показател характеризира възпроизводството на трудовите ресурси. Изчислява се като отношение между броя на лицата, влизащи в трудоспособна възраст (15 - 19 години), и броя на лицата, излизащи от трудоспособна възраст (60 - 64 години).</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator characterises the reproduction of labour resources. It is calculated as a ratio between persons entering working age (15 - 19 years) and persons exiting working age, i.e. persons aged 60 - 64 years.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Показателят характеризира средния брой лица от най-ниската възрастова група 15 - 19 години на трудоспособното население, които заместват едно лице от най-високата трудоспособна възрастова група 60 - 64 години. Установяват се равнището и тенденциите във възпроизводството на трудовите ресурси.

The indicator presents the average number of persons aged 15 - 19 years replacing persons aged 60 - 64 years. It determines the level and tendencies of the reproduction of labour resources.

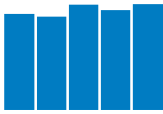
Фиг. 4.2.1. Коефициент на демографско заместване по местоживеење в България
 Figure 4.2.1. Demographic replacement rate by residence in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

През периода 2005 - 2016 г. коефициентът на демографско заместване в България намалява. Към 31.12.2016 г. стойността му е 62.8% (в градовете - 63.7%, а в селата - 60.3%). За сравнение, през 2005 г. всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 115 млади хора.

In the period 2005 - 2016, the demographic replacement rate in Bulgaria is decreasing. As of 31.12.2016, its value is 62.8% (63.7% in urban areas and 60.3% in rural). For comparison, in 2005, every 100 people exiting working age are replaced by 115 young people.

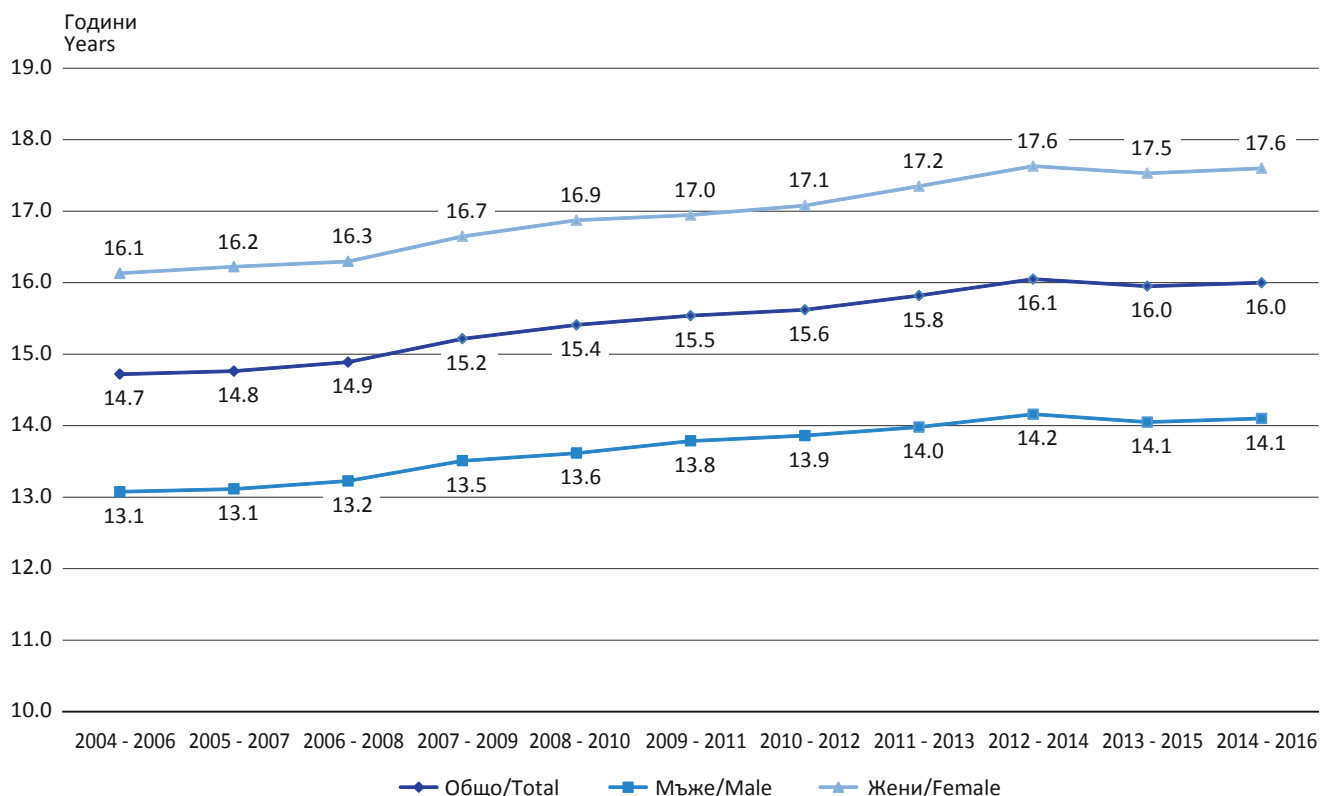
4.3. Очаквана продължителност на живота на лицата на възраст 65 години по пол	4.3. Life expectancy at age 65 by sex
Средната продължителност на предстоящия живот е отношение на сумата на човекогодините, които предстои да преживеят, достигналите дадена възраст x за целия период от предстоящия им живот (от възраст x до пределната възраст), към броя на доживелите възрастта x. Мерна единица - години.	Life expectancy at birth is a ratio between the sum of men-years which the persons who have reached a given age x will survive for the whole period of their future life (from age x to the upper limit age) to the number of persons who have survived the age x. Unit of measurement - years.

Показателят отразява степента на подобряване на условията на живот и по-специално на тези, свързани с благосъстоянието, жилищните условия, храненето и здравето на населението. Постигането на целта за по-висока продължителност на живота поставя редица предизвикателства пред публичните финанси, системата на здравеопазването и осигуряването на адекватни грижи за възрастните.

The indicator reflects the degree of improvement of living conditions, especially of those related to wealth, housing, nutrition and health of the population. Although increased life expectancy is considered a main goal, it challenges the public finances, the health care system and the provision of adequate care for the elderly.

Фиг. 4.3.1. Очаквана продължителност на живота на лицата на възраст 65 години по пол в България

Figure 4.3.1. Life expectancy at age 65 in Bulgaria by sex

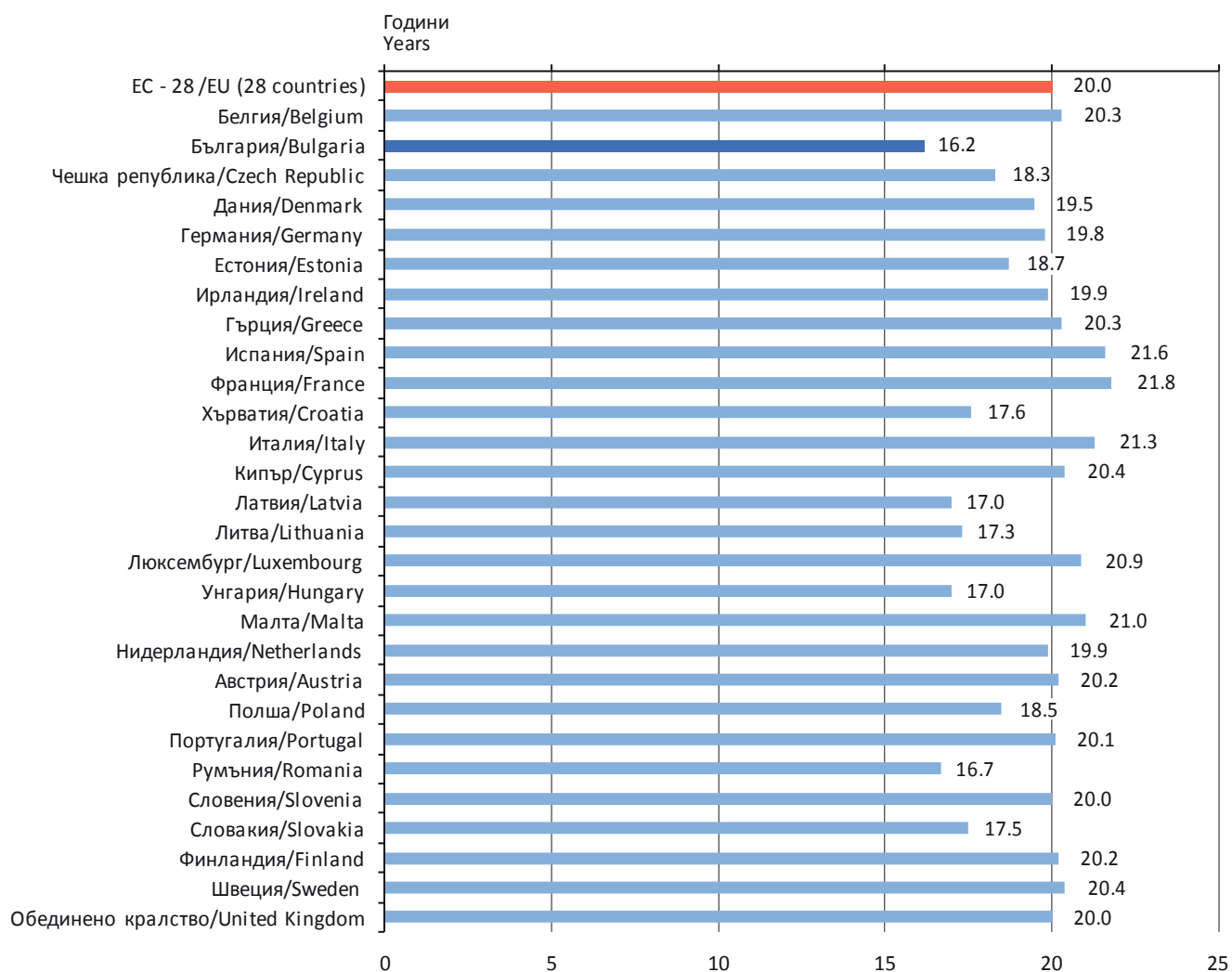
Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

За лицата, достигнали възраст 65 навършени години през 2016 г., очакваната средна продължителност на живота е 16.0 години. За мъжете и жените на 65 години тя е съответно 14.1 и 17.6 години. За периода 2005 - 2016 г. очакваната продължителност на живота на лицата, навършили 65 години, се е увеличила с 1.2 години, или с 1.0 и 1.4 години, съответно за мъжете и жените.

For people aged 65 years in 2016, the expected average life expectancy is 16.0 years - 14.1 and 17.6 years for male and female respectively. For the period 2005 - 2016, the life expectancy of people aged 65 years increased by 1.2 years, or 1.0 and 1.4 years respectively for male and female.

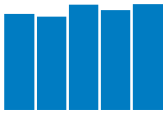
Фиг. 4.3.2. Очаквана продължителност на живота на лицата на възраст 65 години по пол в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 4.3.2. Life expectancy at age 65 in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

През 2016 г. очакваната средна продължителност на живота на лицата на възраст 65 навършени години в ЕС-28 е 20.0 години (18.2 години на мъжете и 21.6 години на жените). Общо 14 държави членки са с очаквана продължителност

Life expectancy at age 65 in the EU-28 is 20.0 years in 2016 (18.2 years for male and 21.6 for female). In 14 Member States, the life expectancy is below the EU-28 average, of which the lowest is in Bulgaria (16.2) and Romania (16.7 years). Highest

на живота под средната за ЕС-28, от които с най-ниска са България (16.2 години) и Румъния (16.7 години). Най-висока е очакваната продължителност на живота на навършилите 65 години във Франция (21.8 години) и Испания (21.6 години).

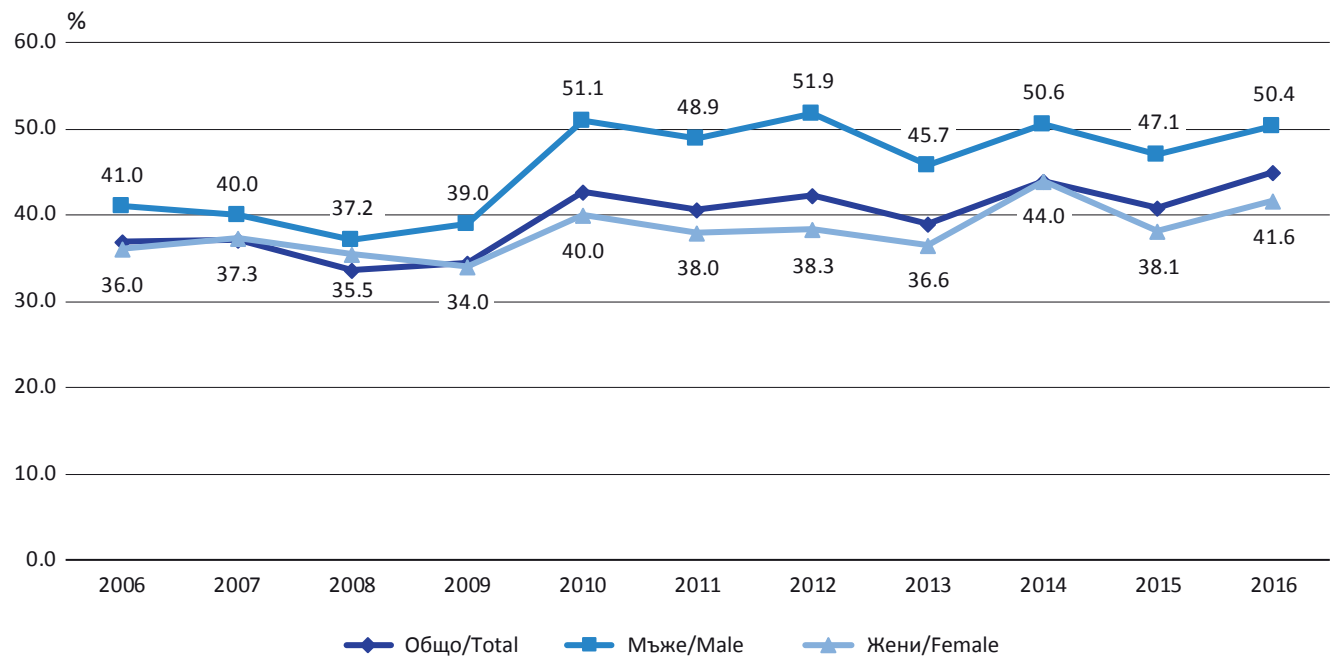
is the life expectancy at age 65 in France (21.8 years) and Spain (21.6 years).

4.4. Общ коефициент на заместване на дохода	4.4. Aggregate replacement ratio
<p>Показателят се дефинира като отношение на медианната брутна пенсия на лицата на възраст от 65 до 74 години към медианното брутно възнаграждение на лицата на възраст от 50 до 59 години, като се изключват други социални надбавки. Той отразява нивото на пенсиите на пенсионирани лица спрямо дохода от труд на лицата в декадата преди пенсиониране.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as a ratio of the median individual gross pensions of persons aged 65 - 74 to median individual gross earnings of persons aged 50 - 59, excluding other social benefits. It reflects the level of retired persons' pensions relative to the income from work of people in the decade before retirement.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Целта на пенсиите е да осигурят адекватно ниво на доход за хората, които вече са извън трудоспособна възраст. На редица срещи на Европейския съвет се посочва предизвикателството, пред което са поставени страните относно зареждането на населението и поддържането на адекватни и устойчиви равнища на пенсиите.

The purpose of pensions is to provide an adequate level of income for people who are over working age. Challenges of population ageing and its implications on maintenance of adequate and sustainable level of pensions are discussed at several meetings of the European Council.

Фиг. 4.4.1. Общ коефициент на заместване на дохода в България
Figure 4.4.1. Aggregate replacement ratio in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

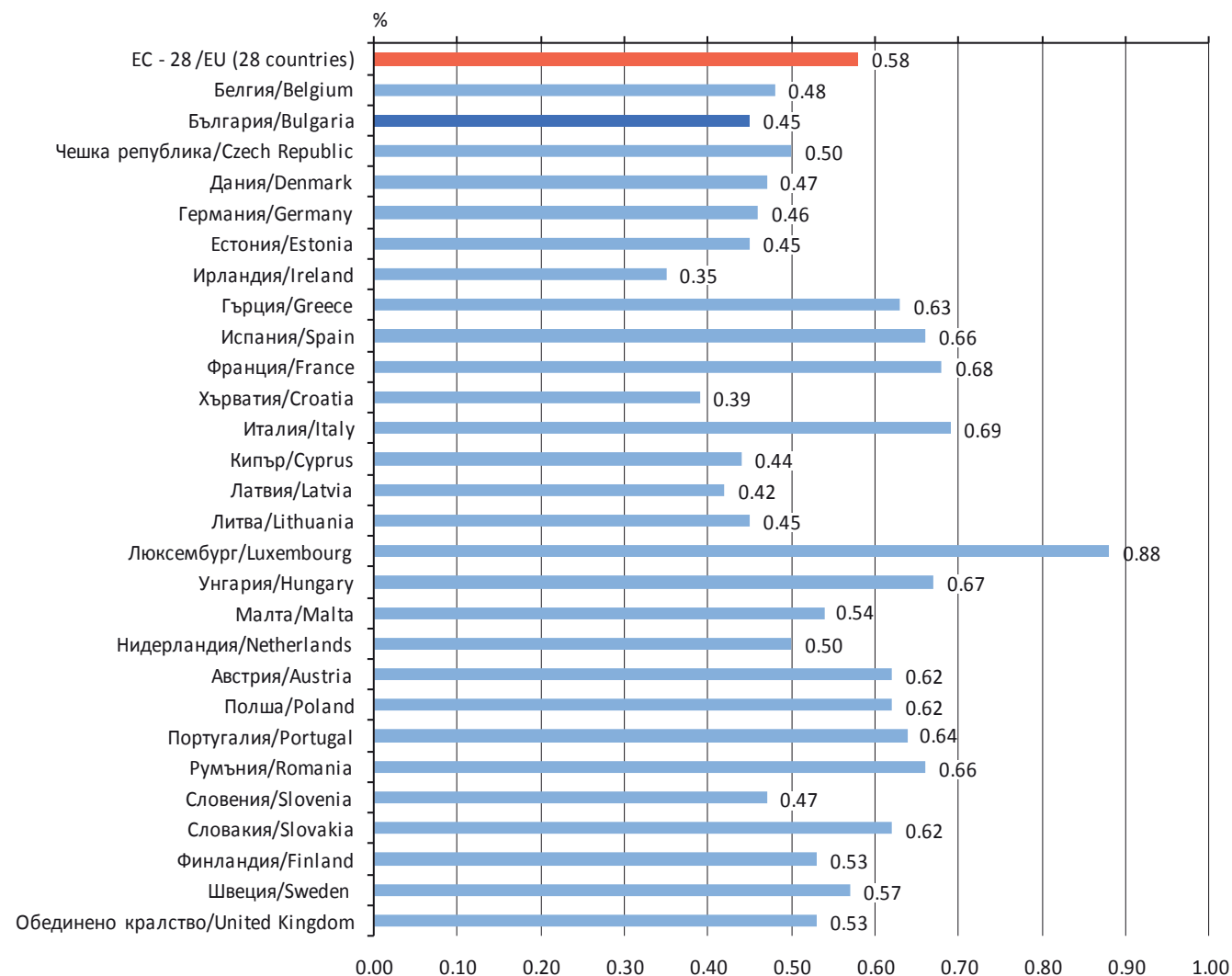

През 2016 г. общият коефициент на заместване на дохода е 44.9%, като за мъжете той е по-висок - 50.4%, в сравнение с този за жените - 41.6%. През 2016 спрямо 2006 г. коефициентът общо се повишава със 7.9 процентни пункта. При мъжете повишението е с 9.4 процентни пункта, а при жените - с 5.6 процентни пункта.

In 2016, the aggregate replacement ratio is 44.9% - 50.4% for male compared to 41.6% for female. In 2016, compared to 2006, the ratio increases by 7.9 percentage points - by 9.4 for male and 5.6 for female.

Фиг. 4.4.2. Общ коефициент на заместване на дохода в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 4.4.2. Aggregate replacement ratio in EU member states in 2016

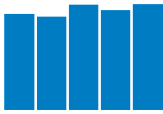

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. отношението между доходите от пенсии на пенсионерите през първото десетилетие след пенсионирането и доходите от работа на лицата през десетилетието преди пенсионирането средно за ЕС-28 е 0.58% (0.61% за мъжете и 0.55% за жените). Най-висока е стойността на индикатора за Люксембург (0.88%), а най-ниска - за Ирландия (0.35%).

In 2016, on average for EU (28), the ratio between the gross income from pension in the first decade after retirement and gross income from earnings during the decade prior to retirement is 0.58% on average (0.61% for male and 0.55% for female). Highest is the indicator for Luxembourg (0.88%), and lowest for Ireland (0.35%).

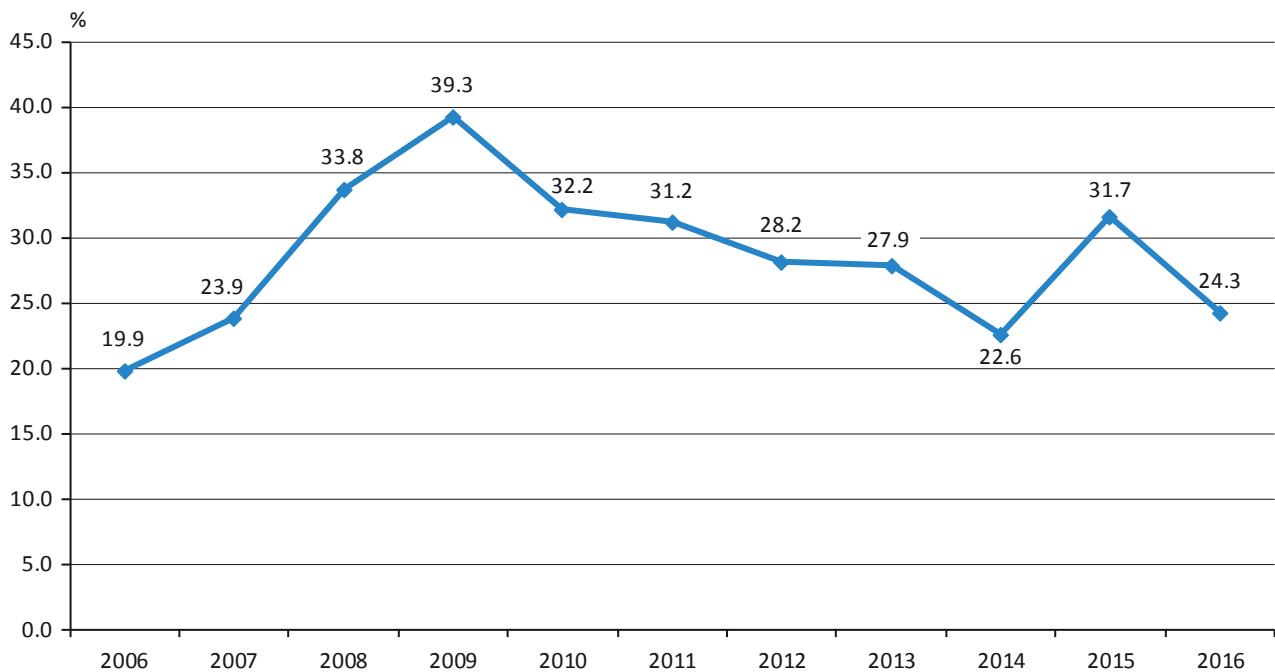
4.5. Дял на лицата на възраст 65 и повече години с риск от изпадане в бедност	4.5. At-risk-of poverty rate for persons aged 65 and over
Показателят представлява относителен дял на лицата на 65 и повече години (от цялото население), които имат еквивалентен разполагаем доход под определена линия на бедност. Линията на бедност се определя като 60% от медианния еквивалентен разполагаем общ доход.	The indicator is a percentage of persons aged 65 and over (from the total number of population) who have an equalized disposable income below the defined poverty line. The poverty line is defined as 60% of the median equalized disposable income.
Мерна единица - %.	Unit of measurement - %.

Чрез показателя се измерва и влиянието на социалните трансфери за намаляване на дела на лицата, изложени на риск от бедност. В сравнение с останалите възрастови групи за старите хора съществува по-голям риск от изпадане в бедност.

The indicator measures the impact of social transfers on reducing the share of persons at risk of poverty. Compared to the rest age groups, the risk of poverty is higher for elderly.

Фиг. 4.5.1. Дял на лицата на възраст 65 и повече години с риск от изпадане в бедност в България

Figure 4.5.1. At-risk-of poverty rate for persons aged 65 years and over in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

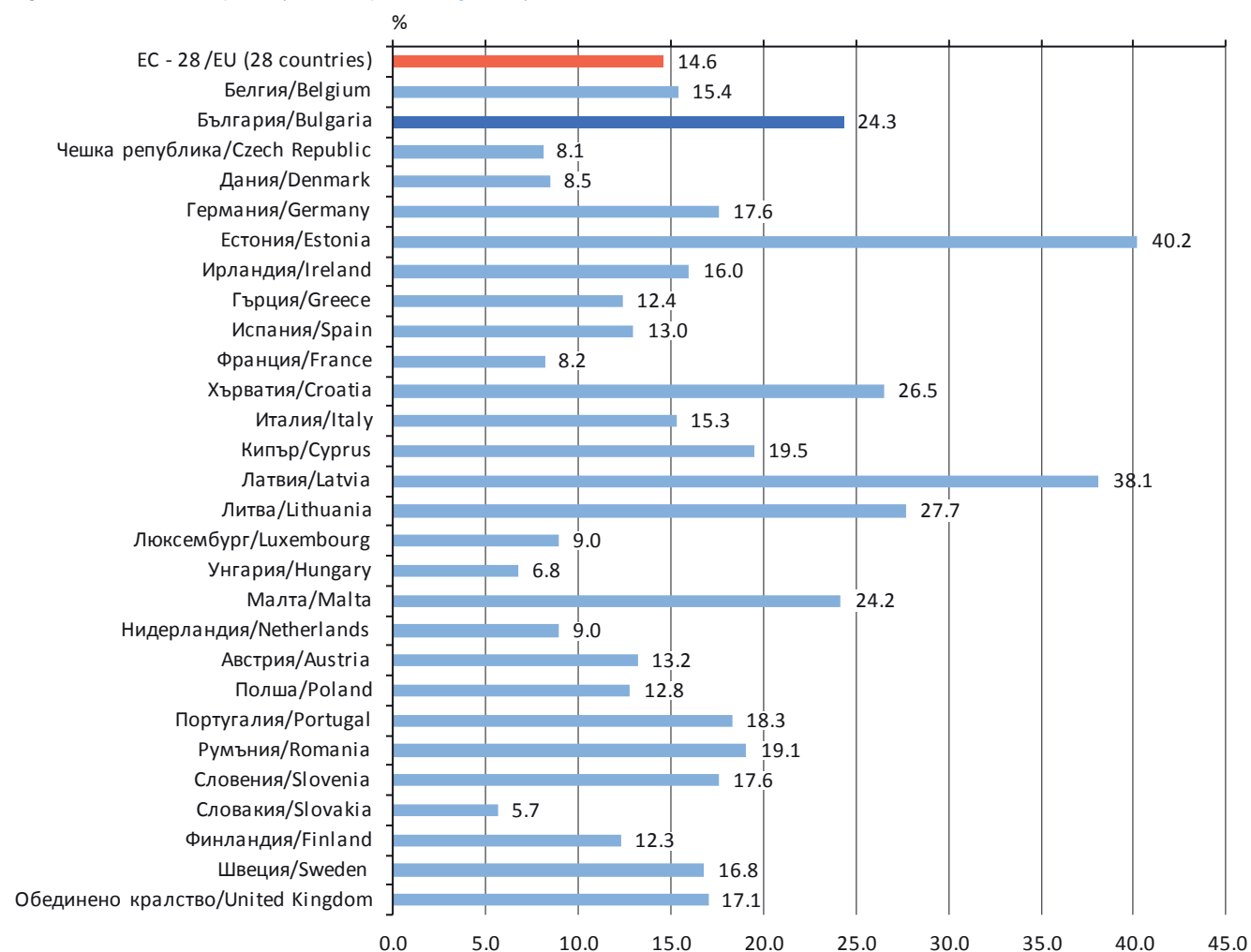
През периода 2006 - 2009 г. равнището на бедност за лицата на 65 и повече години непрекъснато се повишава. През 2010 г. стойността на показателя започва да намалява, като през 2014 г. достига 22.6%. През 2015 г. относителни-

During the period 2006 - 2009, at-risk-of poverty rate for people aged 65 and over is continuously rising. In 2010, the indicator value started to decrease, reaching 22.6% in 2014. In 2015, the relative share of people aged 65 and over

ят дял на лицата на 65 и повече години с риск от изпадане в бедност нараства до 31.7%, но през 2016 г. отново спада и достига 24.3%, което е с 9.7 процентни пункта по-високо от средното за ЕС-28.

who are at risk of poverty increased to 31.7%, but decreased again to reach 24.3% in 2016, which is 9.7 percentage points higher than the EU-28 average.

Фиг. 4.5.2. Дял на лицата на възраст 65 и повече години с риск от изпадане в бедност в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 4.5.2. At-risk-of poverty rate for persons aged 65 years and over in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на лицата на възраст 65 и повече години с риск от изпадане в бедност за ЕС-28 е 14.6%. От общо 15 държави членки с по-висок дял от средния за ЕС-28 най-висока е стойността на индикатора за Естония (40.2%) и Латвия (38.1%). Най-нисък е делът на възрастните лица с риск от изпадане в бедност за Словакия (5.7%) и Унгария (6.8%).

In 2016, at-risk-of poverty rate for EU-28 is 14.6%. In 15 Member States rates are higher than the EU-28 average, as highest is the indicator for Estonia (40.2%) and Latvia (38.1%). At risk of poverty is lowest in Slovakia (5.7%) and Hungary (6.8%).

ТЕМА 5. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
THEME 5. PUBLIC HEALTH

Здравето на населението е от съществено значение за икономическото развитие. Подобряването на здравния статус и увеличаването на продължителността на живота, както и здравословния начин на живот, водят до по-дълъг и по-продуктивен трудов живот.

Здравето на човека е от основно значение за устойчивото развитие, защото оказва влияние върху качеството на живот и благосъстоянието. Въпреки че генетичните фактори са много значими, начинът на живот и факторите на околната среда оказват влияние върху здравословното състояние. Правилното хранене и физическата активност са фактори, които оказват влияние върху теглото на човек - дали е с наднормено тегло, или не. От друга страна, наднорменото тегло заедно с навиците за пушене и употреба на алкохол допринасят за риска от развитие на хронични заболявания.

Влошеното здраве влияе върху разходите за здравеопазване, води до отсъствие от работното място и съответно намаляване на производителността. От друга страна, по-доброто здравеопазване може да доведе до по-голям брой възрастни хора, които са икономически зависими от населението в трудоспособна възраст.

Състоянието на здравето и тенденциите в здравния статус на населението се формират и оценяват в зависимост от демографските процеси, заболяемостта, рисковите фактори, способността и самооценката на здравето.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

- 1. Очаквана продължителност на живота при раждане по пол - ключов показател**
2. Коефициент на смъртност поради хронични заболявания
3. Процент на редовните пушачи
4. Относителен дял на хората с наднормено тегло
5. Самооценка на здравния статус
6. Практикуващи лекари.

The health of the population is of substantial importance for economic development. Improvements in health status, and increases of the life expectancy and in healthy life-years, lead to a longer and more productive working life.

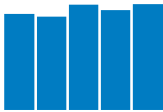
Human health is fundamental to sustainable development because it influences the quality of life and well-being. Although genetic factors are very significant, the lifestyle and environmental factors affect the state of health. Proper nutrition and physical activity have an influence on whether or not a person is overweight. On the other hand, overweight along with smoking and drinking habits, contribute to the risk of developing chronic diseases.

Deteriorated health influences the health care expenditures, the absence from work and decreases productivity. On the other hand, better health care can result in a greater number of elderly persons who are economically dependent on the working-age population.

The state of health and the trends of population's health status are formed and assessed depending on the demographic processes, morbidity, risk factors, ability and self-perceived health estimation.

The indicators included in this topic are as follows:

- 1. Life expectancy at birth by sex - key indicator**
2. Death rate due to chronic diseases
3. Percentage of regular smokers
4. Relative share of overweight people
5. Self-perceived health
6. Practicing physicians.

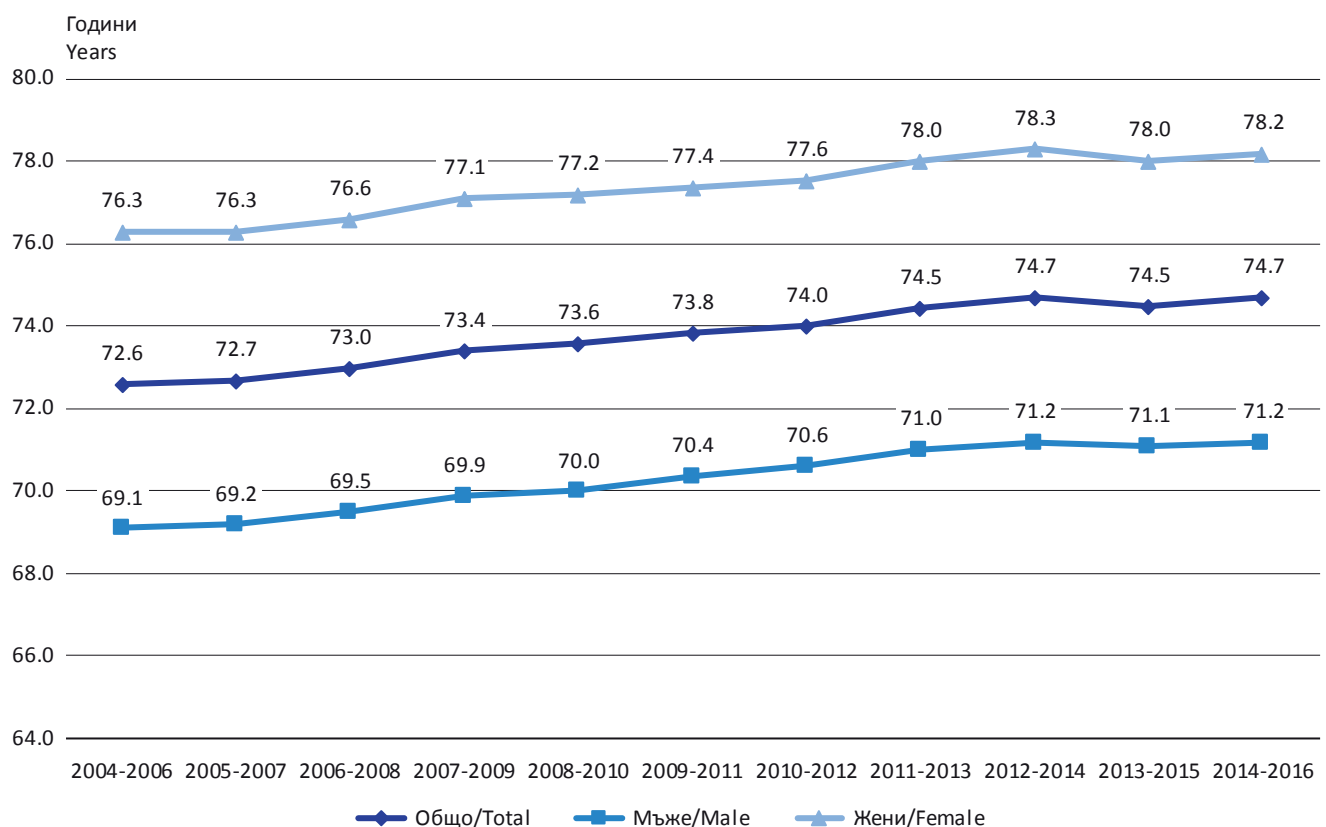

5.1. Очаквана продължителност на живота при раждане по пол	5.1. Life expectancy at birth by sex
<p>Средната продължителност на предстоящия живот е отношение на сумата на човекогодните, които предстои да преживеят хората, достигнали дадена възраст за целия период от предстоящия им живот, към броя на доживелите дадената възраст.</p> <p>Мерна единица - години.</p>	<p>Life expectancy at birth is the ratio of the sum of years still to be lived by people who have reached a certain age for the remainder of their life to the number of people who lived to be at this certain age.</p> <p>Unit of measurement - years.</p>

Показателят е измерител за оценка на средната продължителност на предстоящия живот на новородените при хипотеза за неизменност в интензивността на наблюдаваната през дадена година повъзrastова смъртност. Средната продължителност на живота е показател, който отразява комплексното действие на факторите, определящи равнището на смъртността на населението.

Life expectancy at birth indicates the life expectancy of the newborn under the hypothesis for a constant intensity of the age specific mortality observed for the respective year. Life expectancy at birth is an indicator reflexing the complex influence of the factors predefining the mortality of population.

Фиг. 5.1.1. Очаквана продължителност на живота при раждане по пол в България
Figure 5.1.1. Life expectancy at birth, by sex in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

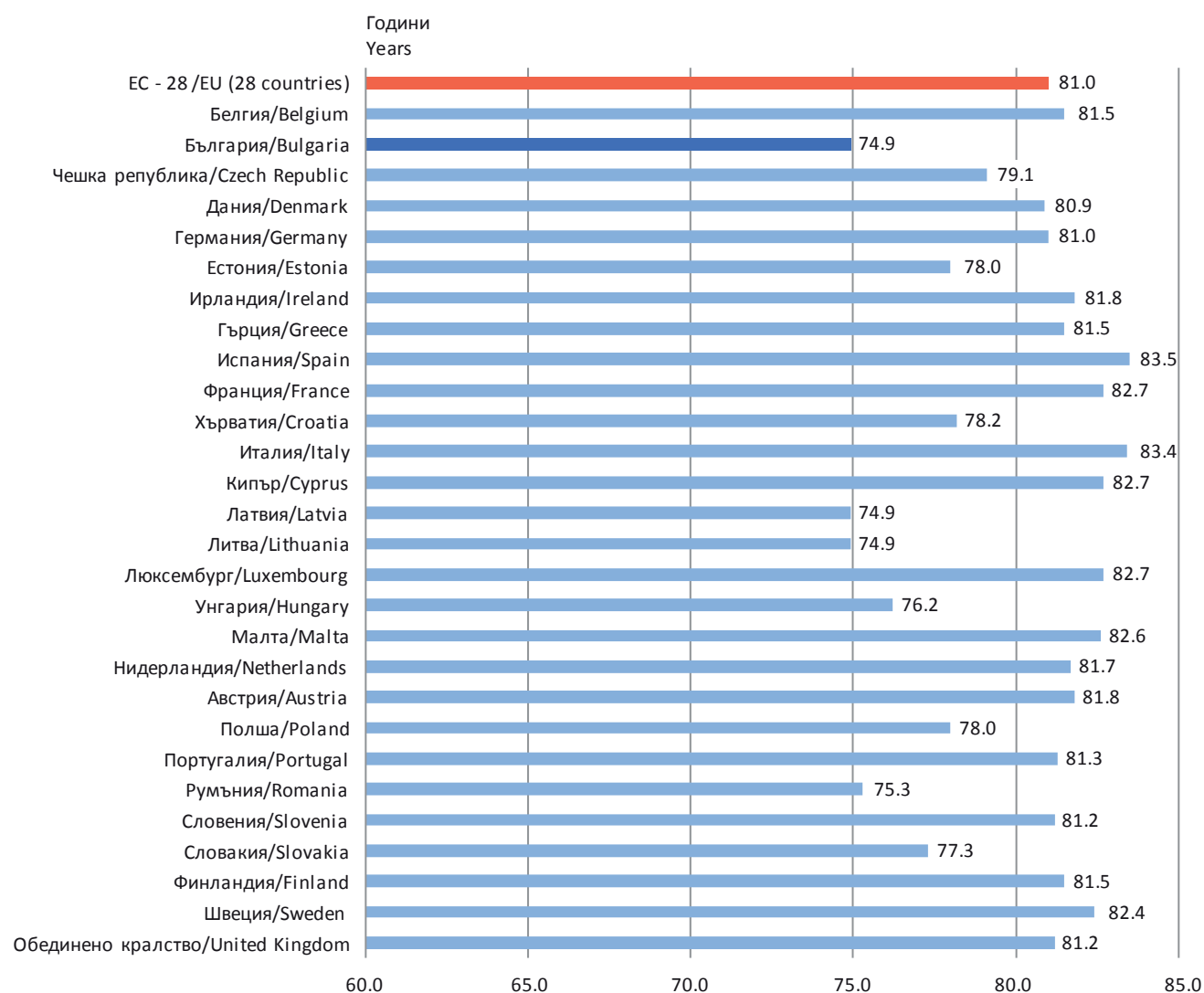
Очакваната продължителност на предстоящия живот общо за населението на страната, изчислена за периода 2014 - 2016 г., е 74.7 години. Спрямо предходния период (2013 - 2015 г.) тя се увеличава с 0.2 години.

Различната смъртност при мъжете и жените, както и сред населението в градовете и селата, определя и различната очаквана продължителност на живота при тези категории население. Средната продължителност на живота при мъжете е 71.2 години, докато при жените е със 7 години по-висока - 78.2 години. За периода между 2006 и 2016 г. средната продължителност на живота при мъжете се е увеличила с 2.1 години, а при жените - с 1.9 години.

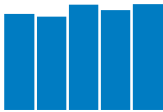
The life expectancy at birth for the total population for the period 2014 - 2016 is 74.7 years. Compared to the previous period (2013 - 2015), it increases by 0.2 years.

Different mortality rates among men and women, as well as urban and rural populations, also determine the different life expectancy for these population categories. The average life expectancy for men is 71.2 years, while for women it is 7 years higher - 78.2 years. For the period between 2006 and 2016, the average life expectancy for men increased by 2.1 years and for women by 1.9 years.

Фиг. 5.1.2. Очаквана продължителност на предстоящия живот в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
Figure 5.1.2. Life expectancy at birth in EU member states in 2016

Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

За 2016 г. очакваната средна продължителност на живота на населението в ЕС-28 е 81 години. България, Латвия и Литва (74.9 години) са страните с най-ниска средна продължителност на живота на населението от държавите членки, а с най-висока са Испания (83.5) и Италия (83.4 години).

Родените през 2016 г. момичета в Испания са с най-висока очаквана продължителност на живота (86.3 години), което е 2.7 години над средната стойност на индикатора за ЕС-28. С най-ниска очаквана продължителност на живота на жените е България. Италия е с най-висока стойност на индикатора за мъжете (81.0 години), а с най-ниска е Литва (69.5 години).

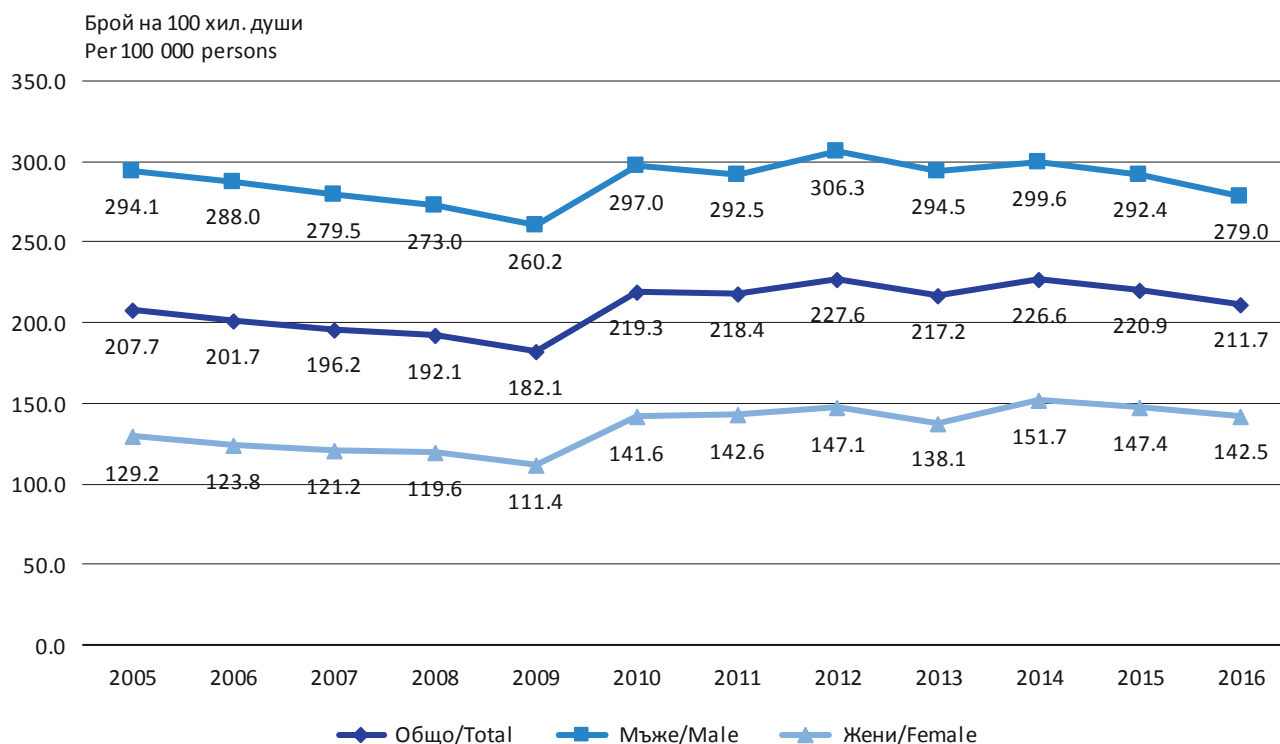
For 2016, the average life expectancy at birth of the EU-28 population is 81 years. Bulgaria, together with Latvia and Lithuania (74.9 years), are the countries with the lowest average life expectancy among the Member States, with the highest being Spain (83.5 years) and Italy (83.4 years).

Girls born in 2016 in Spain have the highest life expectancy (86.3 years), which is 2.7 years above the EU-28 average. The lowest is life expectancy for women in Bulgaria. Italy has the highest value for the indicator for men (81.0 years) and the lowest has Lithuania (69.5 years).

5.2. Коефициент на смъртност поради хронични заболявания	5.2. Death rate due to chronic diseases
<p>Този показател е дефиниран като стандартизиран коефициент на смъртност поради определени хронични заболявания на лицата на възраст под 65 години по пол. Взети са предвид следните заболявания: злокачествени новообразувания, диабет, исхемична болест на сърцето, мозъчносъдови болести, хронични болести на долните дихателни пътища и хронични болести на черния дроб. Тъй като случаите на хронични заболявания варират значително по възраст и пол, при международни сравнения показателят се представя чрез стандартизирани възрастови коефициенти, което подобрява сравнимостта по време и между страните, тъй като те коригират коефициентите на смъртност към стандартната европейска възрастова структура.</p> <p>Мерна единица - брой на 100 хил. души.</p>	<p>This indicator is defined as a standardised death rate due to certain chronic diseases for persons aged less than 65 years, by sex. The following diseases are considered: malignant neoplasms, diabetes mellitus, ischaemic heart diseases, cerebrovascular diseases, chronic lower respiratory diseases, and chronic liver diseases. As the incidence of chronic diseases varies significantly by age and sex, the indicator is expressed using age-standardized rates, which improve comparability over time and between countries, as they adjust raw incidence rates according to a standard European age structure.</p> <p>Unit of measurement - number per 100 thousand persons.</p>

Фиг. 5.2.1. Коефициент на смъртност поради хронични заболявания в България
 Figure 5.2.1. Death rate due to chronic diseases in Bulgaria

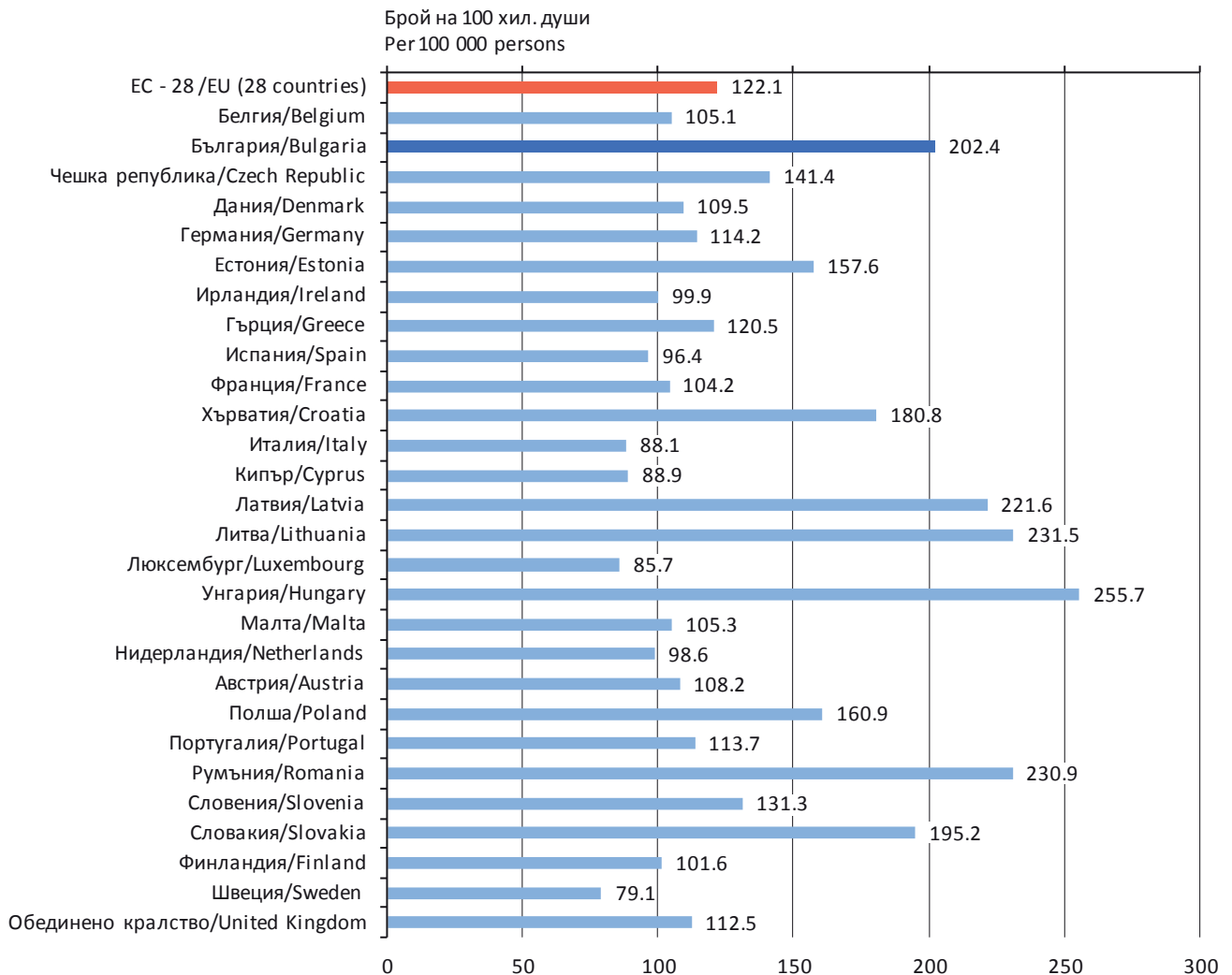

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

През 2016 г. на тези заболявания се дължат 51.1% от всички умираания на лицата до 65-годишна възраст, съответно 49.7% от умираанията при мъжете и 54.3% - при жените на възраст до 65 години. Както при общата смъртност, така и при смъртността от хронични заболявания показателите при мъжете са значително по-високи.

In 2016, 51.1% of all deaths of persons aged under 65 are due to chronic diseases (49.7% for male and 54.3% for female). As for the total mortality, the mortality due to chronic diseases is significantly higher for male.

Фиг. 5.2.2. Коефициент на смъртност поради хронични заболявания в държавите - членки на ЕС, през 2015 година
 Figure 5.2.2. Death rate due to chronic diseases in EU member states in 2015

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

При международни сравнения показателят се представя чрез стандартизирани възрастови коефициенти, което подобрява сравнимостта по време и между страните, тъй като те коригират коефициентите на смъртност към стандартната европейска възрастова структура.

The indicator is expressed using age-standardised rates, which improve comparability over time and between countries, as they adjust raw incidence rates according to a standard European age structure.

<p>5.3. Относителен дял на редовните пушачи</p>	<p>5.3. Percentage of regular smokers</p>
<p>Показателят се дефинира като относителен дял на ежедневно пушещите лица сред населението на 15 и повече години. Източник на данните е изследването на здравното състояние на населението - „Здравно интервю“, което е с петгодишна периодичност.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as a share of daily smokers among the population aged 15 years and over. The data source is ‘Health Interview Survey’, which is with 5 years periodicity.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

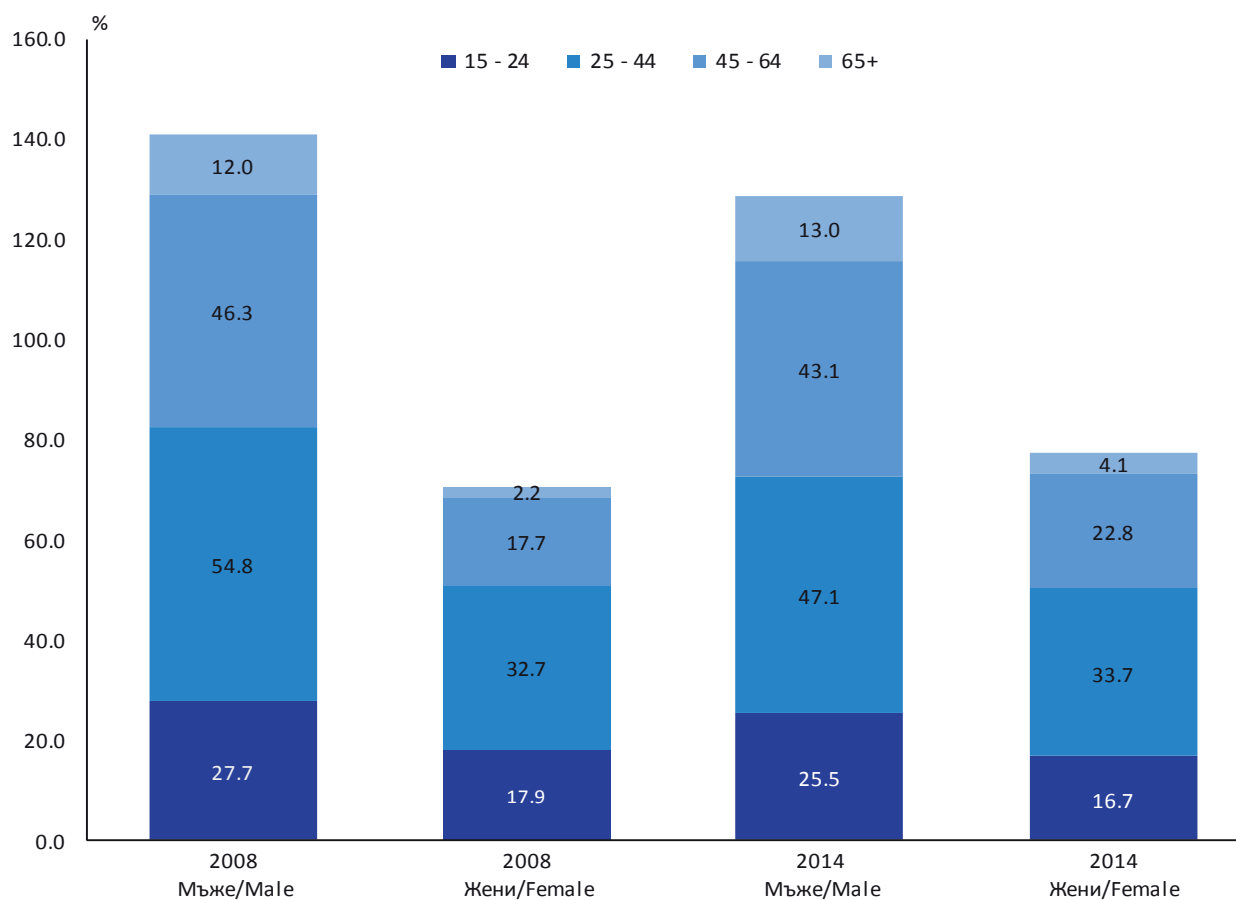
Съвременните подходи при здравните програми акцентират върху поведенчески модели, водещи до намаляване на рисковите за здравето фактори.

Тютюнопушенето е сред основните причини, пораждащи смърт и заболявания, и сред основните рискови фактори за болестите на органите на кръвообращението, рака на белия дроб, хроничния бронхит и други.

The contemporary approaches in health programs focus on behavioral patterns that reduce health risk factors.

Tobacco use remains the main cause of death and diseases in the society and one of major risk factors for diseases of the circulatory system, lung cancer, chronic bronchitis and other diseases.

Фиг. 5.3.1. Относителен дял на редовните пушачи в България
Figure 5.3.1. Percentage of regular smokers in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

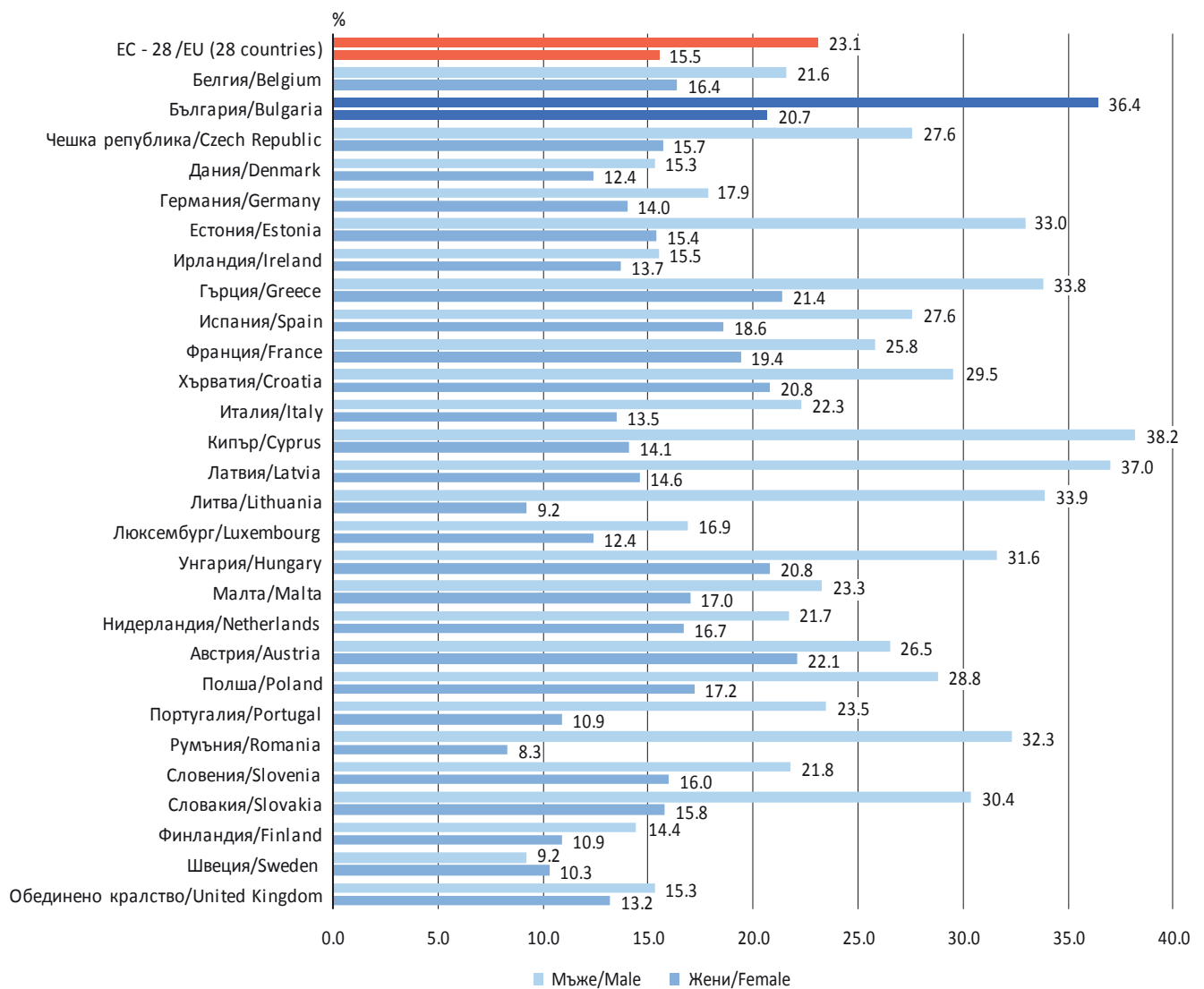
Резултатите от Европейското здравно интервю, проведено през 2014 г., показват, че мъжете пушачи в България са значително повече от жените. Делът на редовно пушещите мъже е 1.7 пъти по-висок от този на редовно пушещите жени.

Най-голям е относителният дял на редовно пушещите и сред мъжете, и сред жените във възрастовата група 25 - 44 години.

The results of the European Health Interview conducted in 2014 show that men-smokers in Bulgaria are significantly more than women. The proportion of male, regular smokers is 1.7 times higher than that of female regular smokers.

Highest is the proportion of regular smokers among both men and women aged 25 - 44.

Фиг. 5.3.2. Относителен дял на редовните пушачи в държавите - членки на ЕС, през 2014 година
Figure 5.3.2. Percentage of regular smokers in EU member states in 2014

Източник: Евростат.
Source: Eurostat.

Обобщените данни за държавите членки, получени от проведеното Европейско здравно интервю през 2014 г., показват, че 23.1% от мъжете на 15 и повече години в ЕС-28 пушат ежеднев-

The aggregated data for EU Member States resulting from the European Health Interview in 2014 show that 23.1% of men aged 15 years and over in the EU-28 smoke every day. Largest is the

но. Най-голям е делът на ежедневно пушещите мъже в Кипър (38.2%), Латвия (37.0%) и България (36.4%). Най-слабо разпространено е ежедневното тютюнопушене сред мъжете в Швеция (9.2%) и Финландия (14.4%).

В ЕС-28 15.5% от жените на възраст 15 и повече години пушат ежедневно. Делът на ежедневно пушещите жени в държавите членки варира в широки граници - от 8.3% в Румъния до 22.1% в Австрия.

share of smokers in Cyprus (38.2%), Latvia (37.0%) and Bulgaria (36.4%). The smallest is the share of daily smokers among men in Sweden (9.2%) and Finland (14.4%).

15.5% of women aged 15 and over in EU-28 smoke every day. The proportion of smoking women in the Member States varies widely from 8.3% in Romania to 22.1% in Austria.

5.4. Относителен дял на хората с наднормено тегло	5.4. Relative share of overweight people
<p>Показателят се дефинира като дял на хората на възраст 18 и повече години с наднормено тегло. С наднормено тегло са лицата, които имат индекс на телесна маса по-висок или равен на 25. Тук се включват и лицата със затлъстяване с индекс на телесна маса по-висок или равен на 30. Индексът се изчислява като съотношение между теглото, измерено в килограми, и квадрата на височината в метри.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>This indicator is defined as a share of overweight people aged 18 and over. Overweight people are those with a body mass index greater than or equal to 25. This includes people who are severely overweight (obese), having a BMI greater than or equal to 30. The index is calculated as a ratio between the weight measured in kilograms, and the square of the height measured in meters.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Повишеното телесно тегло предразполага към различни заболявания. Това се отнася за болестите на органите на кръвообръщението, диабет мелитус втори тип и други. Затлъстяването е нарастващ проблем за общественото здраве и е възможно да бъде ефективно повлияно.

Съществени са разликите между мъжете и жените с наднормено тегло в младите възрасти. С увеличаване на възрастта намалява разликата между двата пола и при най-възрастното население на 65 и повече години относителните дялове на лицата с наднормено тегло са почти изравнени.

Higher body mass is a predisposition to various diseases. This refers to diseases of circulatory system, diabetes mellitus type 2, etc. Obesity is an increasing problem for public health and it could be effectively influenced.

The differences between men and women overweight in younger ages are significant. With the increase of age, the gender gap decreases, and for the elderly population aged 65 and over, the relative shares of overweight people are almost equal.

5.4.1. Относителен дял на хората с наднормено тегло в България

5.4.1. Relative share of overweight people in Bulgaria

Възрастови групи Age groups	Пол/Сex	2008		2014	
		25.0 ≤ ИТМ/ВМІ < 30.0	ИТМ/ВМІ ≥ 30.0	25.0 ≤ ИТМ/ВМІ < 30.0	ИТМ/ВМІ ≥ 30.0
18 - 24	мъже/male	23.9	1.3	24.1	5.5
	жени/female	6.7	1.0	7.4	3.5
25 - 44	мъже/male	46.2	12.1	45.6	12.6
	жени/female	21.5	6.6	22.9	6.5
45 - 64	мъже/male	53.9	14.8	52.5	20.2
	жени/female	42.9	14.6	37.7	19.2
65+	мъже/male	47.5	11.3	48.8	16.8
	жени/female	45.3	17.3	44.0	19.8

Източник: Национален статистически институт.

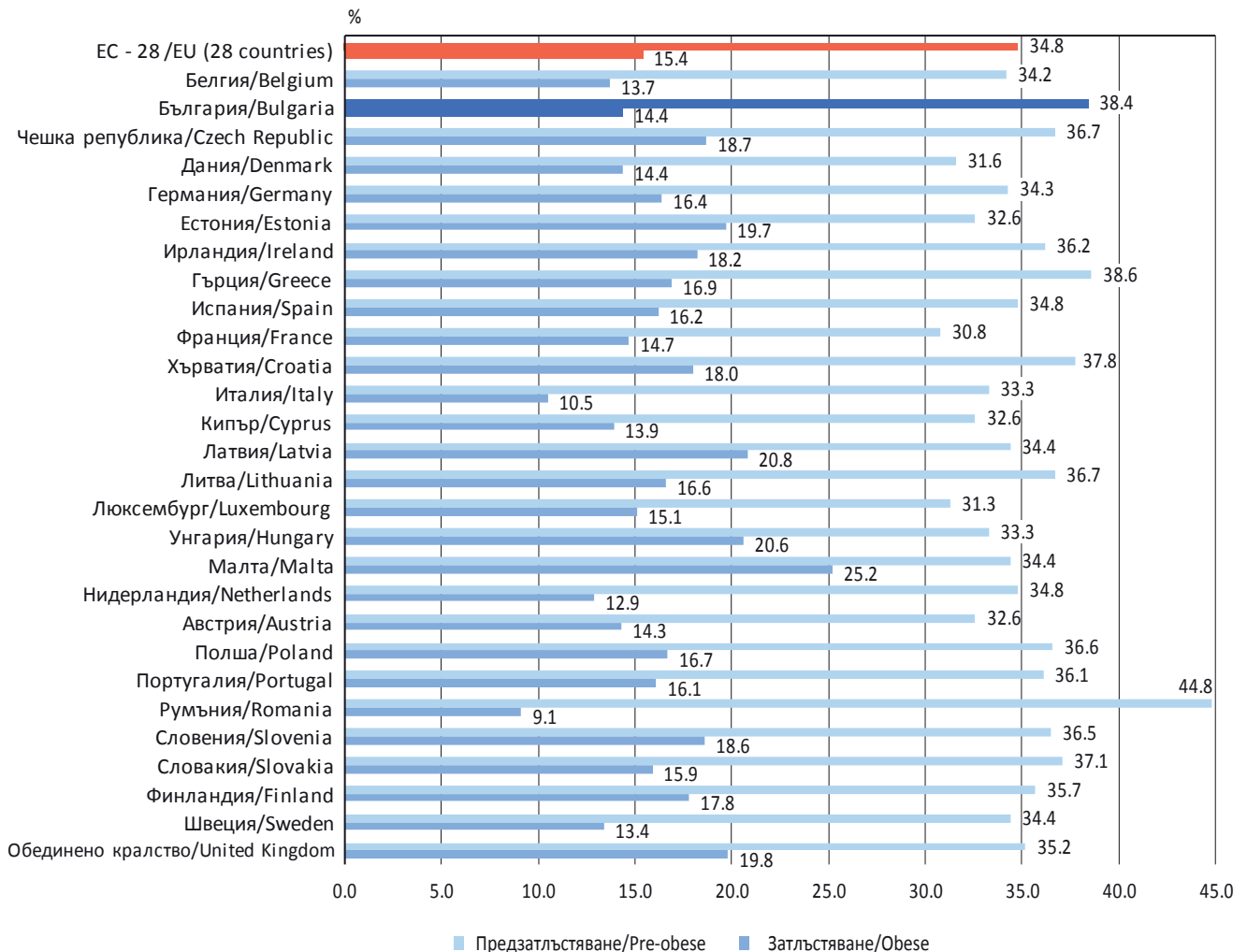
Source: National Statistical Institute.

Резултатите от проведеното през 2014 г. изследване показват, че 62.2% от мъжете и 46.8% от жените на възраст 18 и повече години в България са с наднормено тегло, като със затлъстяване са 15.5% от мъжете и 14.2% от жените.

The results of the survey conducted in 2014 show that 62.2% of men and 46.8% of women aged 18 years and over in Bulgaria are overweight, and with obesity are 15.5% of men and 14.2% of women.

Фиг. 5.4.2. Относителен дял на хората с наднормено тегло в държавите - членки на ЕС, през 2014 година

Figure 5.4.2. Relative share of overweight people in EU member states in 2014

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2014 г. в държавите членки 59.1% от мъжете и 44.7% от жените на възраст 18 и повече години в ЕС-28 са с наднормено тегло, като със затлъстяване са 16.1% от мъжете и 15.7% от жените в тази възрастова група. Най-голям е дялът на мъжете и жените със затлъстяване в Малта - съответно 28.1 и 23.9%. С най-ниски стойности на показателя за затлъстяване и за мъжете, и за жените е Румъния - 9.1 и 9.7%.

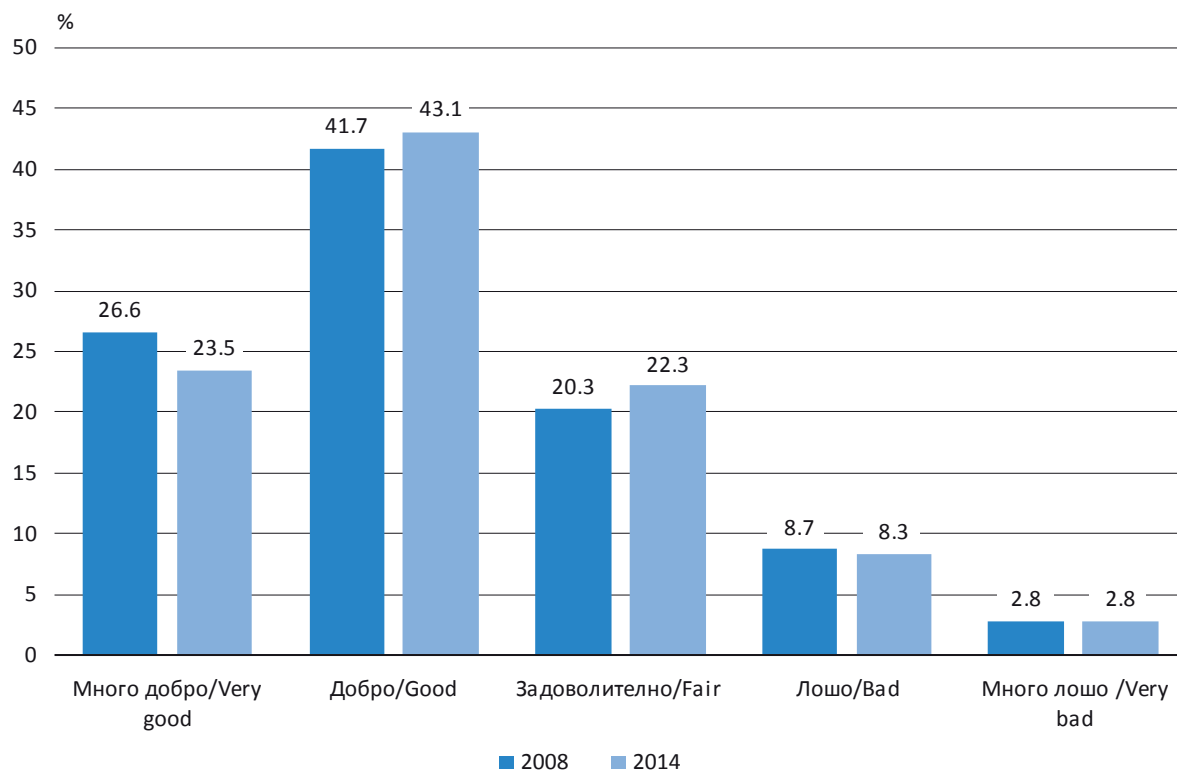
In 2014, in EU-28 59.1% of men and 44.7% of women aged 18 years and over are overweight, and 16.1% of men and 15.7% of women in this age group are with obesity. Largest is the proportion of obese men and women in Malta - 28.1% and 23.9%, respectively. The lowest obesity values for both men and women are observed in Romania - 9.1% and 9.7%.

5.5. Самооценка на здравния статус	5.5. Self-perceived health
<p>Показателят е широко използван измерител за самооценката на здравето и е един от начините за оценка на позитивните аспекти на здравето, като се базира на оценката на здравето от Здравното интервю. За самооценка на здравния статус се използва петстепенна категорийна скала за отговор - много добро, добро, задоволително, лошо и много лошо.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>This is a widely used measure of general and perceived health and is one of the ways to assess the positive aspects of health. The indicator is based on self-perceived health estimation from EHIS. In order to measure the self-perceived health, a five-option ordinal scale - very good, good, fair, bad, very bad is applied.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Самооценката на здравното състояние е комплексен измерител на здравето, отнасящ се до физическото, социалното и емоционалното възприятие на хората за тяхното здраве. То се влияе от наличието на симптоми и от болести, диагностицирани от лекар. Оценява се здравето по принцип, а не текущото здравно състояние.

Subjective health assessment is a global measurement related to several health dimensions (physical, social and emotional). It is influenced by the presence of symptoms or conditions and by the diseases diagnosed by a physician. The reference is to health in general, rather than the present state of health.

Фиг. 5.5.1. Самооценка на здравния статус в България
Figure 5.5.1. Self-perceived health in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

През 2014 г. най-голям е относителният дял на лицата на възраст 15 и повече години, които самоопределят здравето си като „добро“ (43.1%), следвани от отговорилите „много добро“ (23.5%)

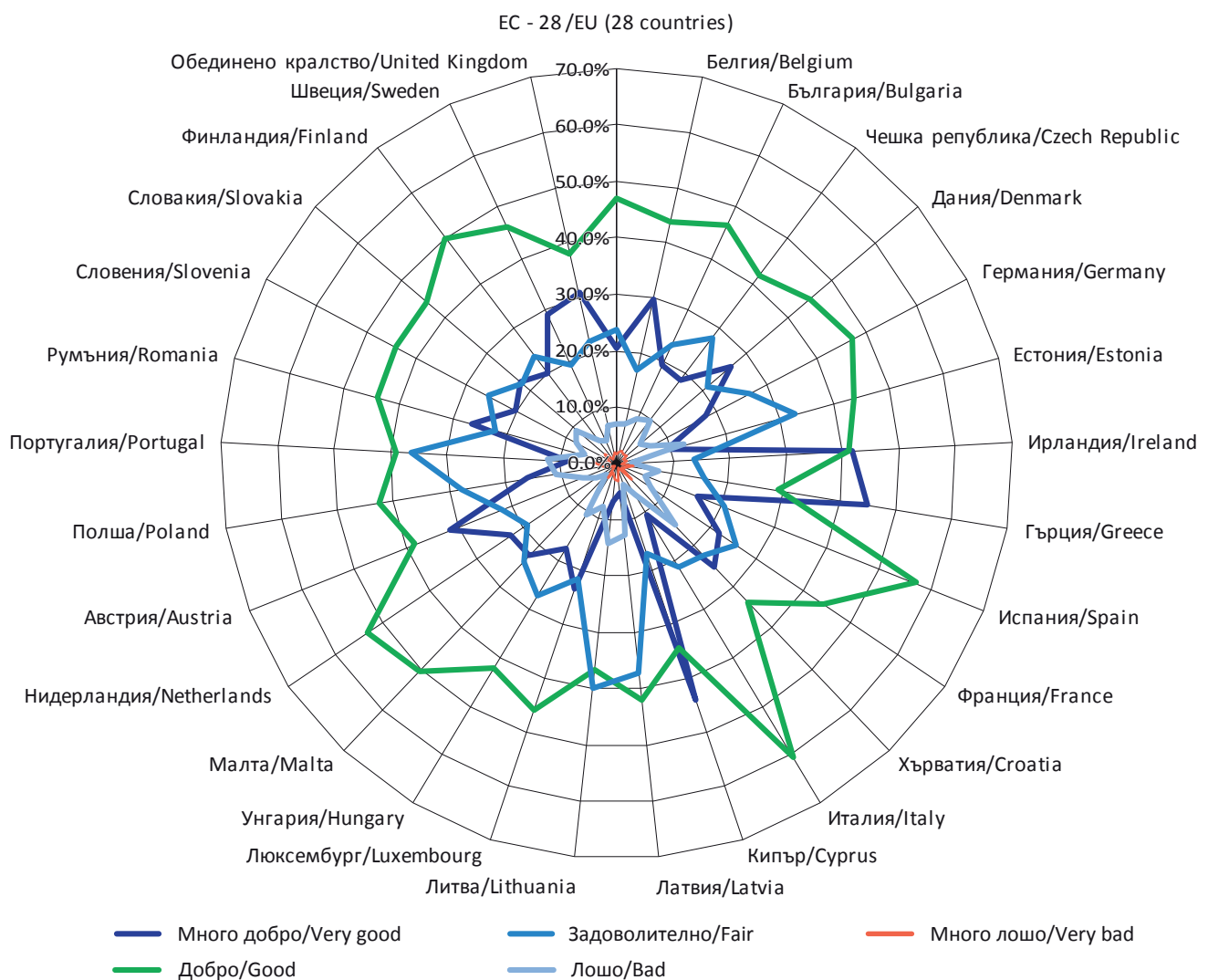
In 2014, highest is the proportion of people aged 15 years and over who identified their health as 'good' (43.1%), followed by 'very good' (23.5%) and 'satisfactory' (22.3%). 8.3 and 2.8% identify

и „задоволително“ (22.3%). Като „лошо“ и „много лошо“ оценяват здравето си съответно 8.3 и 2.8%. В сравнение с 2008 г. намалява делът на лицата, определили здравето си като „много добро“ (с 3.1 процентни пункта), за сметка на увеличението на дела на тези, които оценяват здравето си като „добро“ и „задоволително“. Минимално е намаляването на дела на лицата, според които здравето им е „лошо“ или „много лошо“.

their health as 'bad' and 'very bad'. Compared to 2008, the share of people who rated their health as 'very good' decreases (by 3.1 percentage points), at the expense of proportion of people who rated their health as 'good' and 'satisfactory'. Share of people who estimate their health as 'bad' or 'very bad' decreases slightly.

Фиг. 5.5.2. Самооценка на здравния статус в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 5.5.2. Self-perceived health in EU member states in 2016

Източник: Евростат, Изследване на доходите и условията на живот.
Source: Eurostat, SILC.

През 2016 г. в България 46.7% са самоопределили здравния си статус за „добър“, а 2.3% за „много лош“. Средната стойност за ЕС-28 за „добро“ здравословно състояние е 46.9% и 1.6% за

In 2016 in Bulgaria 46.7% have self-defined their health status as 'good' and 2.3% identify their health as 'very bad'. The average value for 'good' health in EU-28 is 46.9% and for 'very bad' - 1.6%.

„много лошо“. Най-голяма част от италианците (60.4%) се определят в „добро“ здравословно състояние, докато в графата „много лошо“ водещи са Хърватия (3.9%) и Португалия (3.8%).

Most of the Italians (60.4%) identified their health as 'good' while in 'very bad' category leading are Croatia (3.9%) and Portugal (3.8%).

5.6. Практикуващи лекари	5.6. Practicing physicians
Практикуващи лекари са тези, които предоставят медицински услуги директно на пациенти в болница, частен кабинет или другаде.	Practicing physicians are all physicians providing patients with medical services in either a hospital, practice or elsewhere.
Мерна единица - брой на 100 000 души от населението.	Unit of measurement - number per 100 000 of the population.

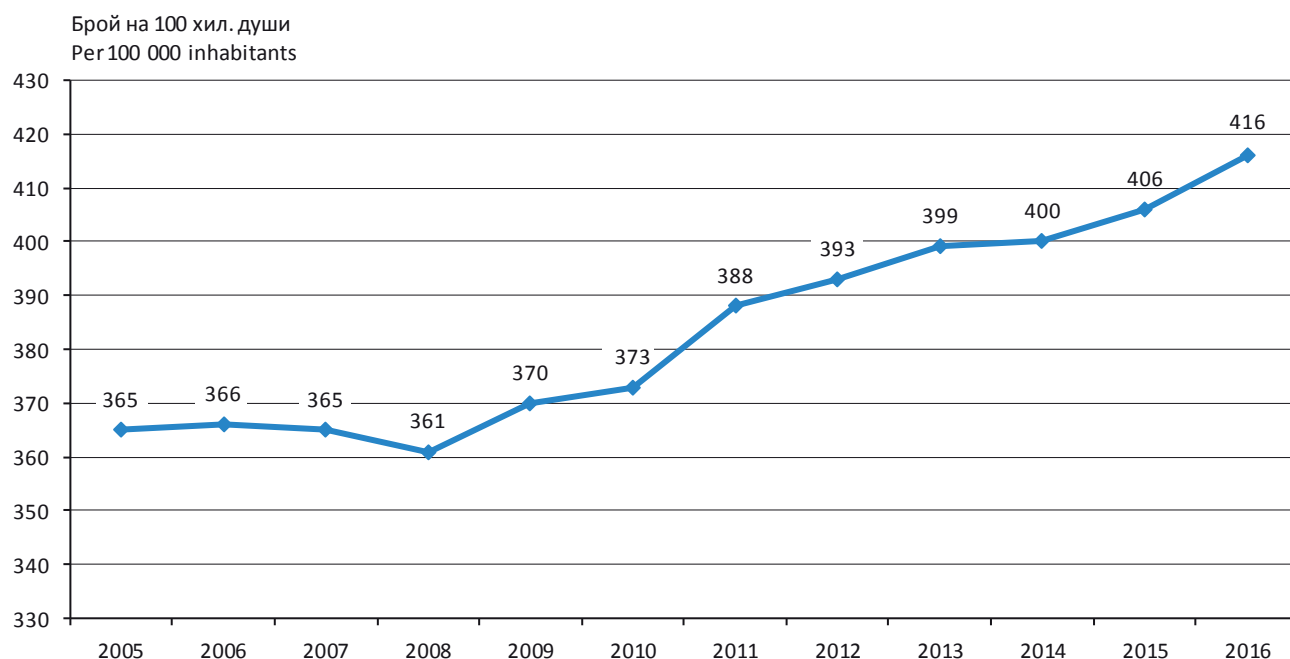
Броят и осигуреността на населението с практикуващи лекари са едни от най-важните показатели в областта на планирането, финансирането и отчитането на системите на здравеопазване.

The number and the assurance of population with practicing physicians are part of the most important indicators in the fields of planning, financing and accounting of the health care systems.

В броя на практикуващите лекари се включват лекарите на основен трудов договор към края на годината в лечебните и здравните заведения независимо от ведомствената подчиненост на заведенията. Не са включени данни за работещите извън страната медицински специалисти и за тези, които не работят непосредствено в здравните заведения - например във фармацевтичната промишленост.

Practicing are considered physicians working under basic labour contract at the end of the year in the medical and healthcare establishments, regardless the departmental subordination of the establishments. Data on medical specialists, who do not work directly in healthcare facilities, for example working in the pharmaceutical industry, are not included.

Фиг. 5.6.1. Практикуващи лекари към 31.12. в България
Figure 5.6.1. Practicing physicians as of 31.12. in Bulgaria

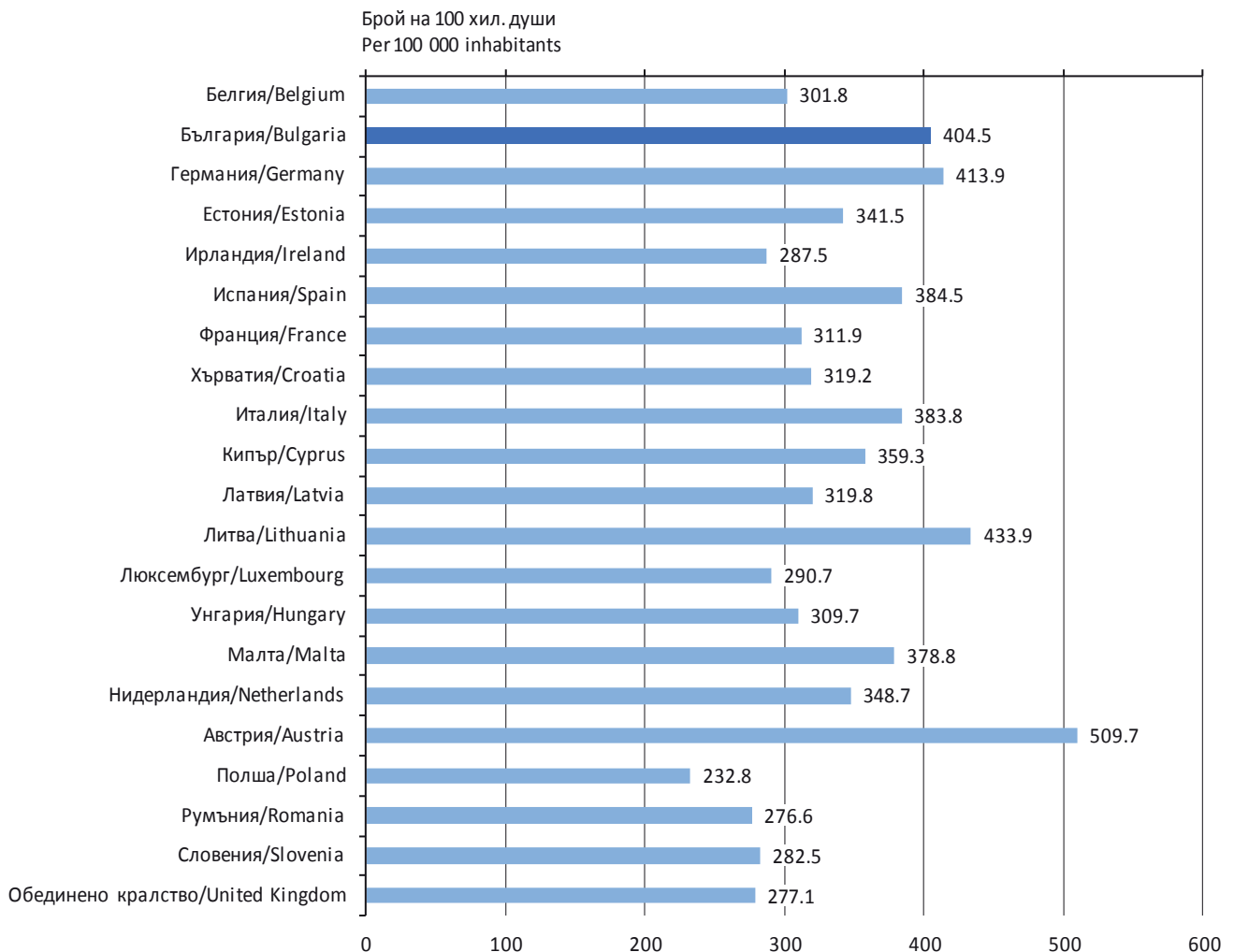

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

През периода 2005 - 2016 г. стойностите на показателя варират от 365 практикуващи лекари на 100 хил. души от населението през 2005 г. до 416 през 2016 година. Въпреки че броят на практикуващите лекари не се променя значително, намалението на населението влияе върху стойността на показателя.

Between 2005 and 2016, the indicator values vary from 365 practicing doctors per 100 000 population in 2005 to 416 in 2016. Although the number of practitioners does not change significantly, the population decline affects the indicator value.

Фиг. 5.6.2. Практикуващи лекари в държавите - членки на ЕС, към 31.12.2015 година
Figure 5.6.2. Practicing physicians in EU member states as of 31.12.2015

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2015 г. Австрия е с най-висока осигуреност на населението с практикуващи лекари от държавите - членки на ЕС (509.7 бр. на 100 хил. души), а с най-ниска е Полша (232.8).

In 2015, highest among the EU-28 Member states is the supply with practitioners in Austria (509.7 per 100 thousand) and lowest in Poland (232.8).

ТЕМА 6. ПРОМЕНИ В КЛИМАТА И ЧИСТА ЕНЕРГИЯ
THEME 6. CLIMATE CHANGE AND CLEAN ENERGY

С подписването и ратифицирането на Рамковата конвенция на Организацията на обединените нации по изменение на климата и Протокола от Киото България се присъедини към усилията на международната общност за борба с измененията на климата. Страната разработва и прилага национална политика в областта на измененията на климата, участва в „гъвките механизми“ на Протокола от Киото и е равностоен партньор в международните преговори към Конвенцията и Протокола.

Същевременно устойчивото и екологично енергийно развитие и по-конкретно намаляването на емисиите на парникови газове е изведено като център на енергийната политика на страната. Това може да бъде постигнато чрез: 1) използване на по-малко енергия с подобряване на енергийната ефективност при производството и при потреблението на енергия; 2) използване на по-чиста енергия чрез увеличаване на дела на нискоемисионната енергия и енергията от възобновяеми енергийни източници; 3) бърз технологичен напредък, в т.ч. въвеждане на нови енергийни технологии, което същевременно ще допринесе и за ограничаване на зависимостта от вносни енергийни ресурси.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

1. Емисии на въглероден диоксид (CO₂) на човек от населението

2. Дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия - ключов показател

3. Енергийна зависимост

4. Дял на електрическата енергия, произведена по комбиниран начин, в брутното производство на електрическа енергия

5. Електрическа енергия, произведена от възобновяеми източници - дял от брутното потребление на електрическа енергия

6. Брутно вътрешно потребление на енергия по горива.

By signing and ratifying the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Kyoto Protocol, Bulgaria joined the international community in the efforts against climate change. Bulgaria is developing and putting into practice a national policy in the field of climate changes, it participates in the Kyoto mechanisms and is an equal partner in the international negotiations on the Convention and the Protocol.

At the same time, the sustainable eco-efficient energy development and in particular the decrease of the greenhouse gas emissions is at the core of the national energy policy. This can be accomplished by: 1) using less energy, by improving the energy efficiency in the production and consumption of energy; 2) using purer energy by increasing the share of low emission energy and the energy from renewable energy sources; 3) a fast technological progress, including implementing new energy technologies, which will contribute to limiting the dependency on imported energy resources.

The indicators included in this topic are as follows:

1. CO₂ emissions per inhabitant

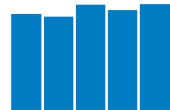
2. Share of renewable energy in gross final energy consumption - key indicator

3. Energy dependency

4. Share of combined heat and power (CHP) electricity generation in total gross electricity generation

5. Electricity generated from renewable sources - share of gross electricity consumption

6. Gross inland energy consumption by fuel.

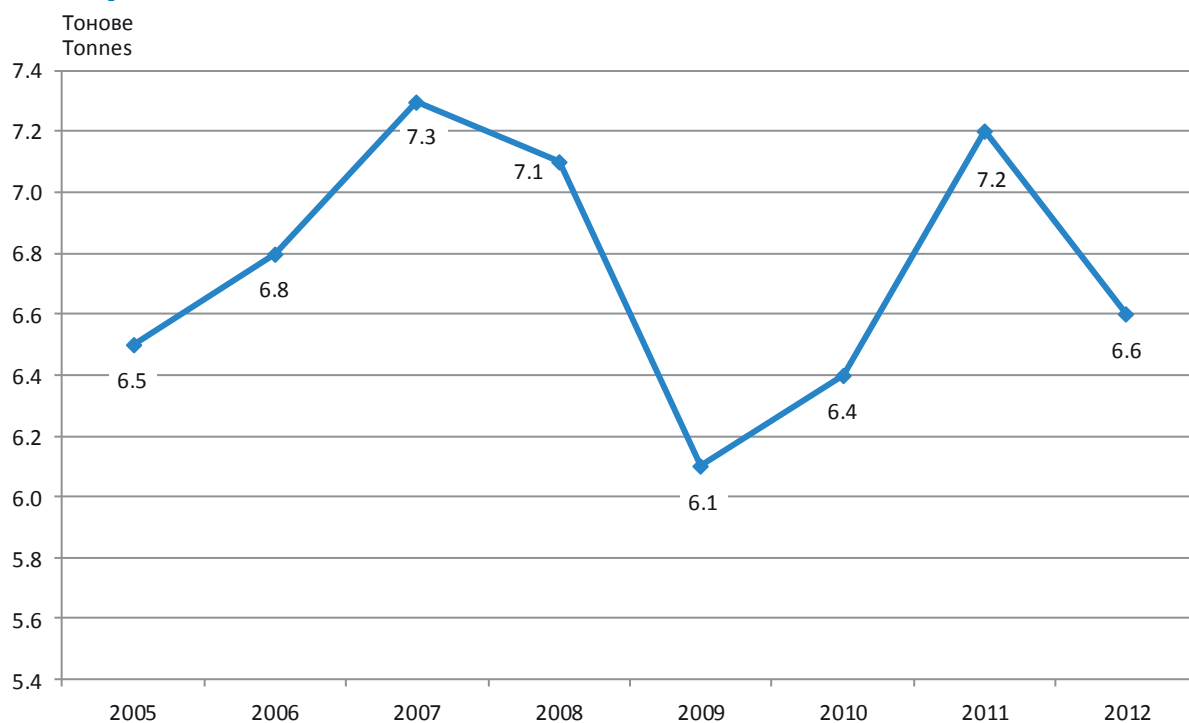

6.1. Емисии на въглероден диоксид (CO ₂) на човек от населението	6.1. CO ₂ emissions per inhabitant
<p>Индикаторът сравнява нивото на емисиите на въглероден диоксид (CO₂) в ЕС на човек от населението с нивата в развиващите се страни. За държавите - членки на ЕС, този показател е съставен въз основа на данните за емисиите на CO₂ (сектори от 1 до 7 от класификацията на IPCC - Междуправителствен комитет по изменение на климата, с изключение на сектор 5 - Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство), предоставени официално от Европейската комисия на UNFCCC. За развиващите се страни показателят е съставен с помощта на свързаните - изгаряне на горива на емисиите на CO₂ и емисии на човек от населението, публикувани от IEA. Развиващите се страни тук са идентифицирани с „развиващите се страни и територии“ в списъка на получателите на помощи на Комитета за подпомагане на развитието на ОИСП , за които са налице данни за емисиите на CO₂.</p> <p>Мерна единица - тонове.</p>	<p>The indicator compares the level of CO₂ emissions per inhabitant in the EU with levels in developing countries, in tonnes per inhabitant. For EU Member States: this indicator is compiled using the data on CO₂ emissions (sector 1 - 7 excluding sector 5 - land use change and forestry) provided in the official submission of the European Commission to the UNFCCC. For the developing countries: this indicator is compiled using fuel combustion related CO₂ emissions and per capita emissions, published by the IEA. Developing countries are here identified with the 'developing countries and territories' on the OECD Development Assistance Committee List of Aid Recipients, for which CO₂ emission data are available.</p> <p>Unit of measurement - tonnes.</p>

Една от целите на стратегията за устойчиво развитие е да „допринесе за подобряване на международното управление на околната среда и за укрепване на многостранните споразумения за околната среда“. Емисиите на CO₂ на човек от населението е един от индикаторите за мониторинг при постигането на Целите на хилядолетието (Цел 7 - гарантиране на устойчивостта на околната среда).

One of the objectives of the Sustainable Development Strategy is to 'contribute to improving international environmental governance and to strengthening multilateral environmental agreements'. CO₂ emissions per inhabitant is one of the indicators for monitoring the achievements on Millennium Development Goal 7 (ensure environmental sustainability).

Фиг. 6.1.1. CO₂ емисии на човек от населението в България
 Figure 6.1.1. CO₂ emissions per inhabitant in Bulgaria

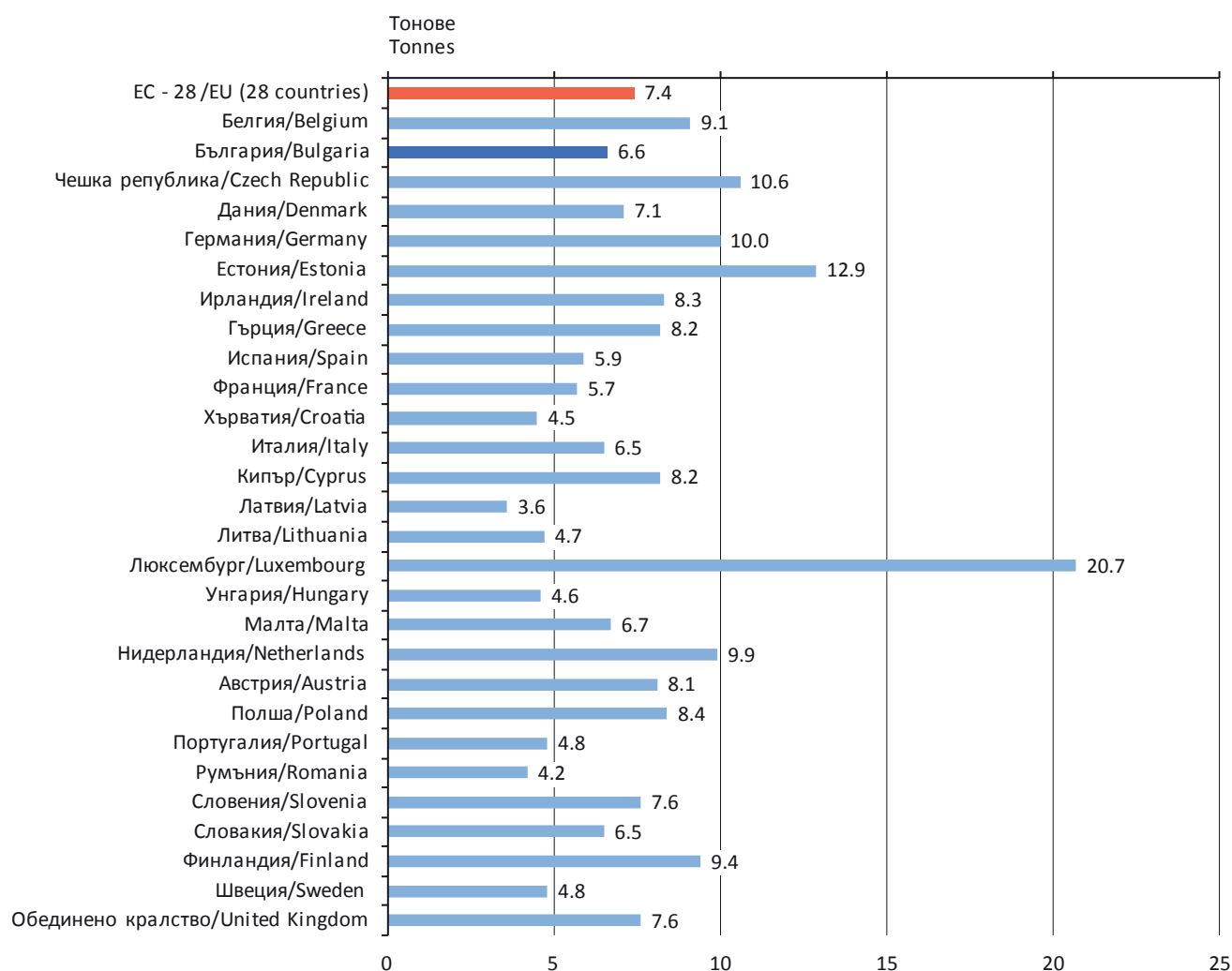

Източници: Евростат, Европейска агенция по околна среда (ЕЕА) и Международна енергийна агенция (IEA).
 Sources: Eurostat, European environmental agency (EEA), International energy agency (IEA).

От 2005 до 2007 г. емисиите на парникови газове слабо нарастват, като за 2012 г. те са 6.6 тона.

Between 2005 and 2007, the greenhouse gas emissions increase slightly, and in 2012 are 6.6 tonnes.

Фиг. 6.1.2. CO₂ емисии на човек от населението през 2012 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 6.1.2. CO₂ emissions per inhabitant in EU member states in 2012

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2012 г. емисиите на CO₂ в ЕС-28 възлизат на 7.4 т на човек от населението. С по-високи от средната стойност за ЕС-28 са емисиите на въглероден диоксид на човек от населението в 14 от държавите членки, от които Люксембург е с най-висока стойност на индикатора (20.7 тона). Най-ниски са CO₂ емисиите на човек от населението в Латвия (3.6 т) и Румъния (4.2 тона).

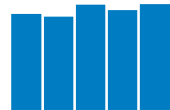
In 2012, EU-28 CO₂ emissions amount to 7.4 tonnes per capita. Higher than average for the EU-28 are per capita carbon dioxide emissions in 14 of the Member States, of which Luxembourg has the highest indicator value (20.7 tonnes). The lowest are CO₂ emissions per capita in Latvia (3.6 tonnes) and Romania (4.2 tonnes).

6.2. Дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия	6.2. Share of renewable energy in gross final energy consumption
<p>Изчислява се като процентно съотношение между брутното крайно потребление на енергия от възобновяеми източници и брутното крайно потребление на енергия от всички източници на енергия, определени с Директива 2009/28/ЕО. Използва се нормализираното количество електрическа енергия, произведена от водноелектрически централи и от съоръжения за вятърна енергия, което се изчислява като инсталираната мощност на ВЕЦ и вятърни генератори за всяка година от изучавания период се умножи по средното производство на електроенергия от единица мощност за целия период.</p> <p>За изчисляване на показателя Евростат е разработил приложен софтуер. Този софтуер използва динамични редове с данни от петте годишни въпросника (въглища, нефт и нефтопродукти, природен газ, електроенергия и топлоенергия, възобновяеми енергийни източници и отпадъци), определени факторни коефициенти и допълнителна информация, с които Евростат изчислява за всяка държава членка постигнатия дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия в съответствие с изискванията на Директива 2009/28/ЕО.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is calculated as a percent between gross final consumption of renewable energy and gross final energy consumption of all energy products described in the Directive 2009/28/EC. Normalized electricity, generated by hydropower plants and wind generators, is used for the calculations. For the purpose, the installed hydro and wind capacity for each year of the studied period is multiplied by the average production of electricity from power unit for the entire period. Eurostat has developed SHARES application software for calculation of the indicator. This software uses time series, taken from the five annual questionnaires (coal, oil and petroleum products, natural gas, electricity and heat, renewables and wastes), certain unit factors and additional information for calculation of the achieved share of renewable energy in gross final energy consumption of member states, according to the requirements of the Directive 2009/28/EC.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

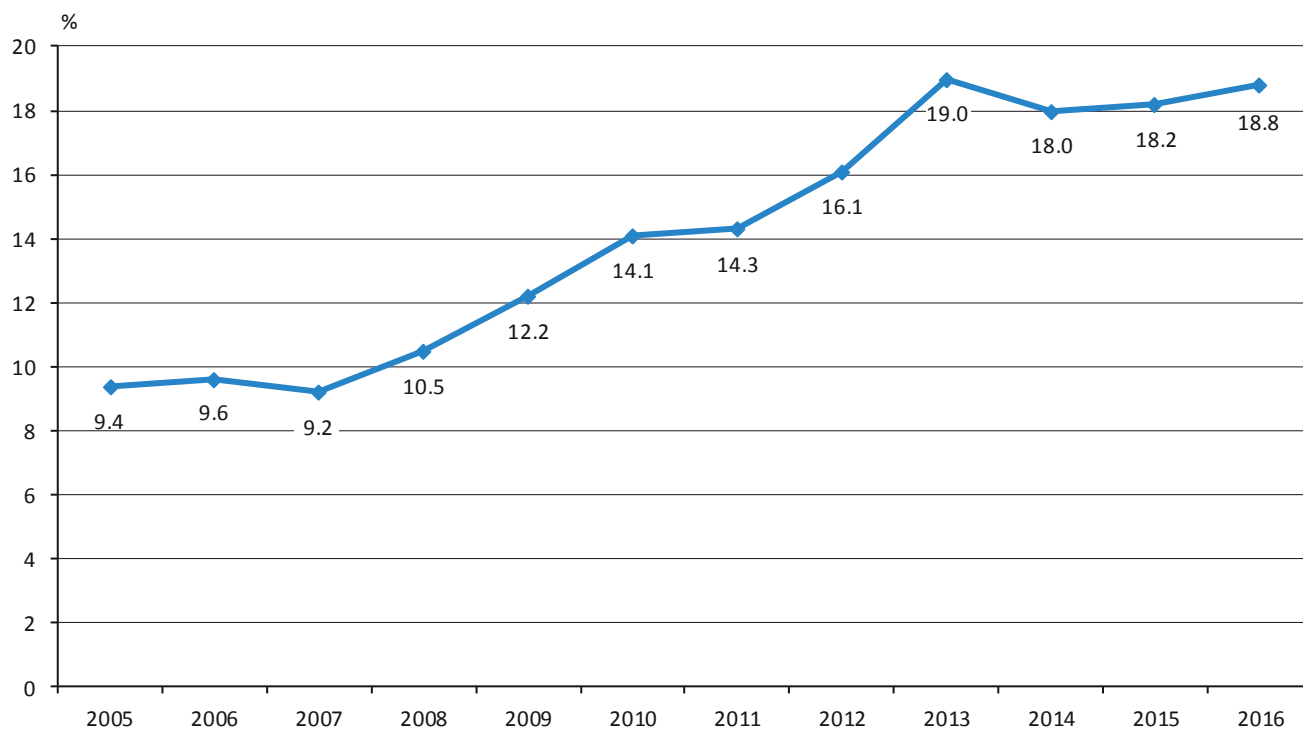
Възобновяемата енергия има решаваща роля за намаляване на емисиите на парникови газове и на вноса на изкопаеми горива. Използването на възобновяема енергия се разглежда като един от основните фактори за преминаване към нисковъглеродна икономика, за развитие на нови високотехнологични производства и за осигуряване на т.нар. „зелен“ растеж и „зелени“ работни места.

Renewable energy has a crucial role to play in reducing greenhouse gas emissions and imports of fossil fuels. The use of renewable energy is seen as one of the key factors for moving towards a low-carbon economy, developing new high-tech industries and ensuring the so called Green growth and green jobs.

Фиг. 6.2.1. Дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия в България

Figure 6.2.1. Share of renewable energy in gross final energy consumption in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

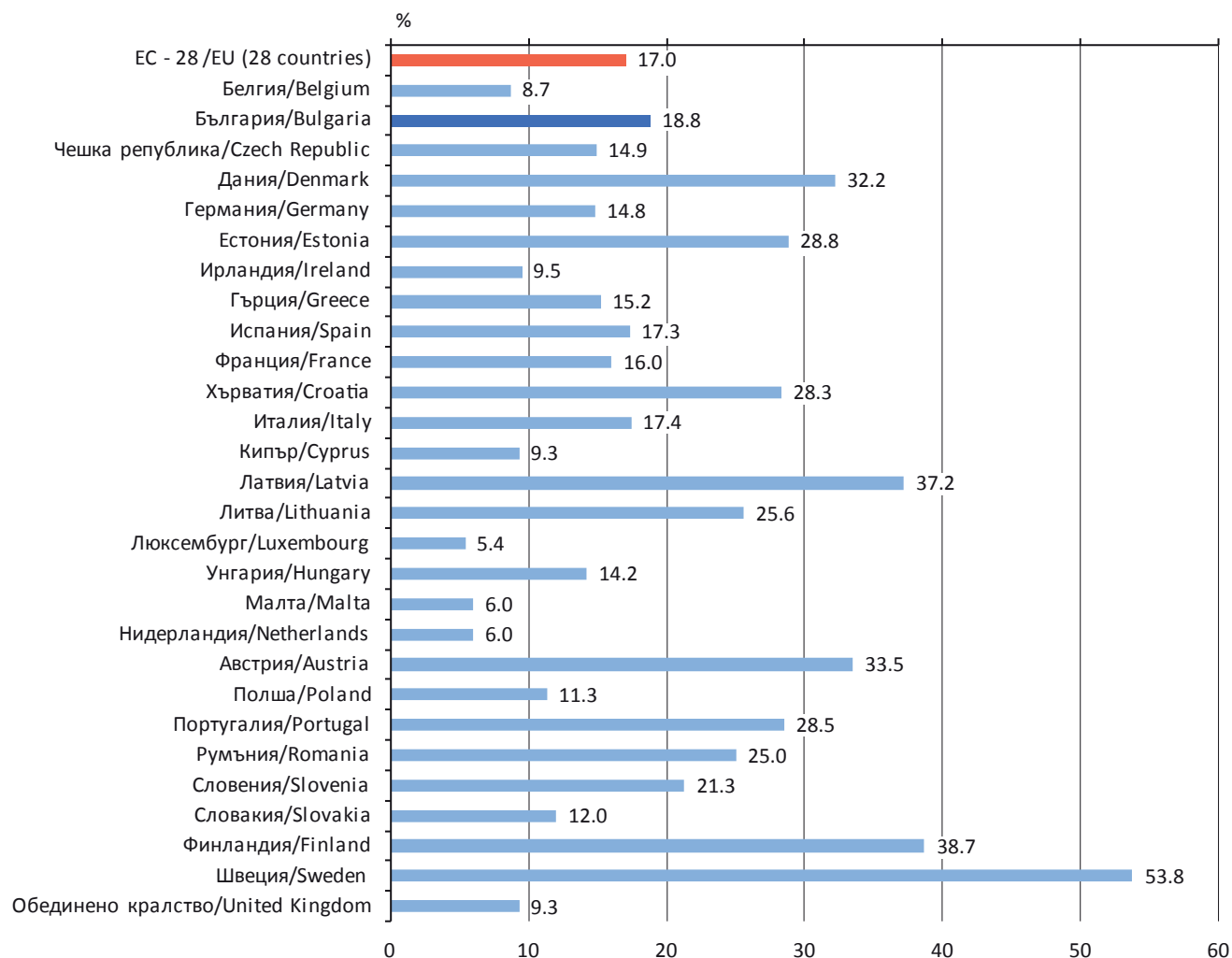
Националната цел на България за дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия до 2020 г. е 16.0% в съответствие с изискванията на Директива 2009/28/ЕО. Целта е постигната през 2012 година.

През 2016 г. делът на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия е 18.8%. Най-висок относителен дял в потреблението на възобновяема енергия имат топлинната енергия, произведена от биомаса, и електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници. Определящо за това е потреблението на дърва за отопление от домакинствата, както и на дървени и промишлени отпадъци в индустрията и производството на електрическа енергия от водноелектрически централи.

Bulgarian national target for the share of renewable energy in gross final energy consumption is 16% by 2020, according to the requirements of the Directive 2009/28/EC. Target was achieved in 2012.

In 2016, the share of renewable energy in gross final energy consumption is 18.8%. Highest share in the consumption of renewable energy have the heat from biomass and electricity from renewable sources. Determinant for that is the consumption of wood for heating in households and of wood waste and other solid waste in industry, as well as the production of electricity in hydro power plants.

Фиг. 6.2.2. Дял на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия през 2016 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 6.2.2. Share of renewable energy in gross final energy consumption in EU member states in 2016

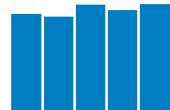

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. дялът на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия за ЕС-28 е 17.0%. С най-висока стойност на този индикатор през същата година са Швеция (53.8%) и Финландия (38.7%), а с най-ниска - Люксембург (5.4%), Малта и Нидерландия (6.0%).

In 2016, the share of renewable energy in gross final energy consumption for the EU-28 is 17.0%. Sweden (53.8%) and Finland (38.7%) have the highest value in the same year, and Luxembourg (5.4%), Malta and the Netherlands (6.0%) - the lowest.

6.3. Енергийна зависимост	6.3. Energy dependency
<p>Енергийната зависимост показва степента, в която една икономика зависи от вноса, за да посрещне енергийните си нужди. Показателят е изчислен като нетен внос, разделен на сумата на брутното вътрешно потребление на енергия плюс морската бункеровка. Ядрената енергия се приема за местен източник, равен на трикратното количество произведена електрическа енергия от ядрени централи.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>Energy dependency shows the extent to which an economy relies upon imports in order to meet its energy needs. The indicator is calculated as net imports divided by the sum of gross inland energy consumption plus marine bunkers. The nuclear energy is assumed to be a local source, equal to the triple quantity of electricity generated from nuclear plants.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Индикаторът оценява нетния внос на всички енергийни стоки, като не се взема предвид зависимостта от внос в страната на отделни енергийни стоки.

С нарастването на енергийното търсене и зависимостта от вноса на петрол и газ рискът от прекъсване на доставките нараства. Осигуряването на енергийните доставки следователно е на челно място в дневния ред на ЕС в областта. Сигурността на доставките на енергия е една от целите на Стратегията за устойчиво развитие и на пакета на ЕС за климата и енергията и е във фокуса на втория стратегически енергиен преглед.

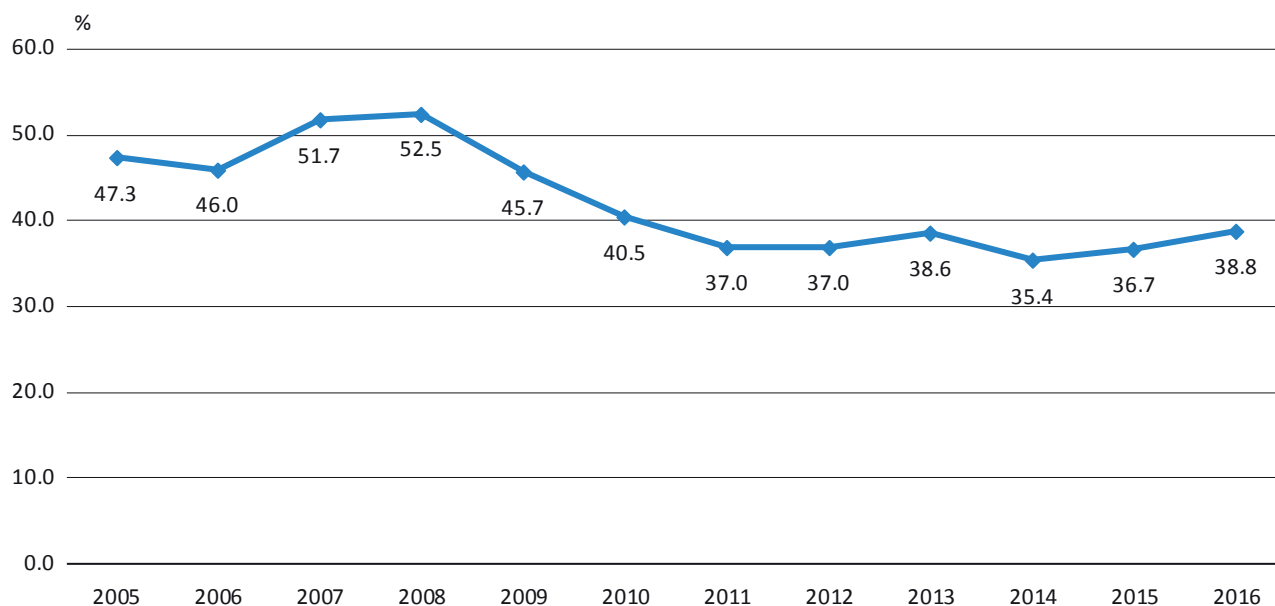
Увеличаващата се зависимост на икономиките на европейските страни от вноса на енергия поставя на дневен ред необходимостта от намаляване на енергийното потребление, използване на местни и възобновяеми източници на енергия, диверсификация на източниците и трасетата за доставка на енергия отвън.

The indicator assesses the overall net imports of energy commodities not taking into account the import dependency of the country for the individual energy commodity.

With both energy demand and dependency on oil and gas imports growing and supplies becoming scarcer, the risk of supply failure is rising. Securing the energy supplies is therefore high on the EU's agenda. The security of energy supply is an objective of the Sustainable Development Strategy and of the EU Climate and Energy Package and is the focus of the second strategic energy review.

The increasing European countries' dependency on the imports of energy introduces the needs of a decreasing consumption of energy, of using local and renewable sources of energy, diversification of the sources and routes of supply of energy from abroad.

Фиг. 6.3.1. Енергийна зависимост¹ в България
 Figure 6.3.1. Energy dependency¹ in Bulgaria

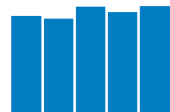
Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

България е изцяло зависима от вноса на суров нефт, природен газ и висококалорични въглища. Зависимостта на икономиката от вноса на енергийни ресурси нараства до 2008 г., когато достига ниво от 52.5%, след което следва плавен спад и за 2016 г. тя достига до 38.8% (при приемане на ядрената енергия за местен източник).

Bulgaria is entirely dependent on the imports of crude oil, natural gas and hard coal. The economy's dependency on energy resources increases until 2008, when it reached the level of 52.5%, followed by a gradual decline and in 2016 it reached 38.8% (assuming the nuclear energy as a local source).

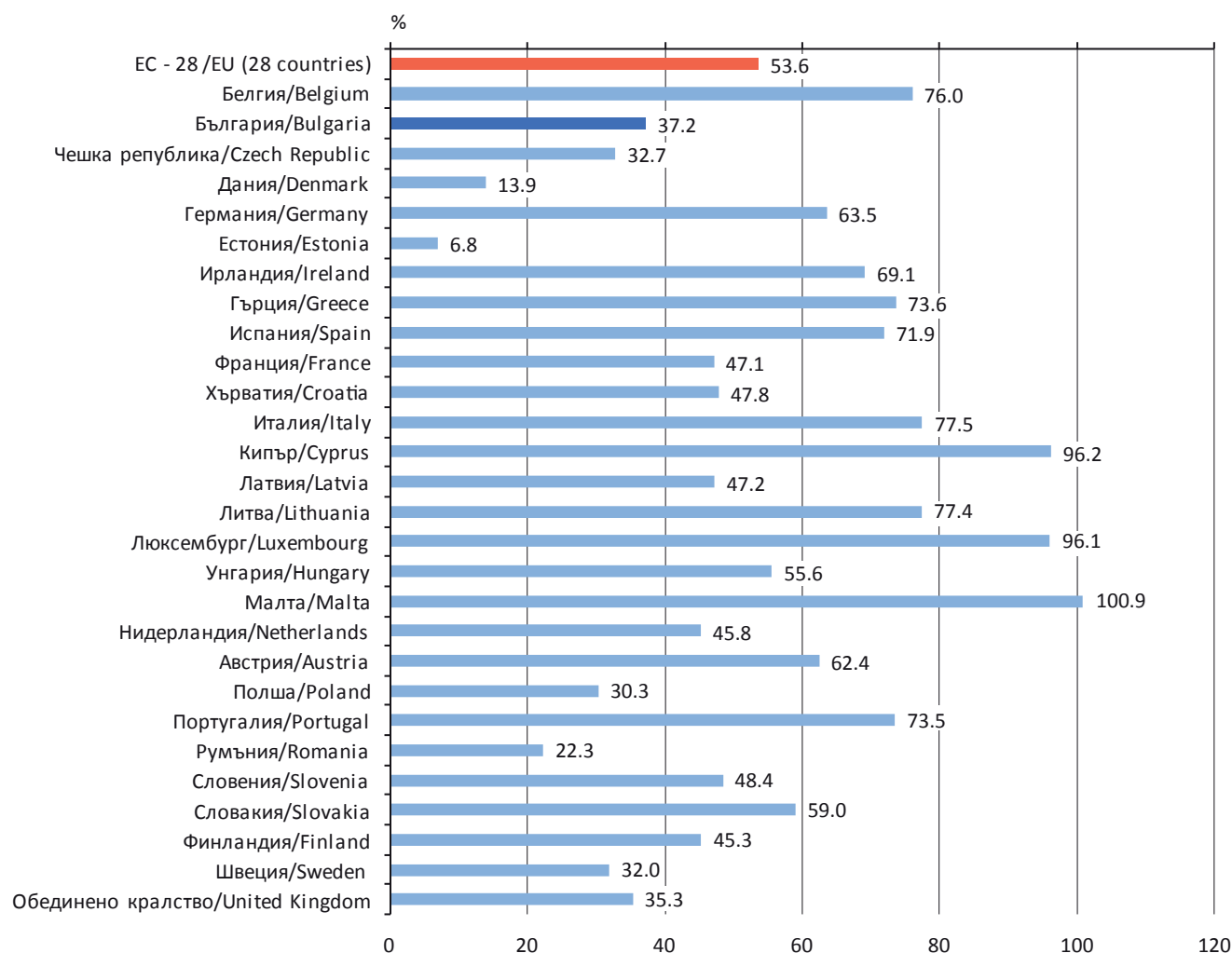
¹ За изчислението на показателя съгласно дефиницията НСИ използва данни за брунтото вътрешно потребление, изготвени на базата на реално отчетените количества енергия. Данните на НСИ се различават от тези на Евростат, тъй като за изчислението на показателя Евростат използва данни за брунтото вътрешно потребление, в които производството на атомната енергия е изчислено със среден коефициент за целия Европейски съюз.

¹ For calculation of the indicator NSI uses data on gross inland energy consumption, prepared on the basis of the real reported quantities of energy. Data of NSI differ from Eurostat data, because for calculation of the indicator Eurostat uses data on gross inland energy consumption, in which the production of nuclear energy is calculated using average coefficient for the European Union.

Фиг. 6.3.2. Енергийна зависимост през 2016 г. в държавите - членки на ЕС

Figure 6.3.2. Energy dependency in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. източник на повече от половината (53.6%) от брутното вътрешно потребление на енергия в ЕС-28 е именно вносът. Най-ниска е стойността на индикатора за Естония (6.8%), а най-висока - за Малта (100.9%).

In 2016, more than half (53.6%) of gross domestic energy consumption in the EU-28 is from import. Lowest is the indicator for Estonia (6.8%) and highest for Malta (100.9%).

<p>6.4. Дял на електрическата енергия, произведена по комбиниран начин, в брутното производство на електрическа енергия</p>	<p>6.4. Share of combined heat and power (CHP) electricity generation in total gross electricity generation</p>
<p>Показателят измерва дела на произведената по комбиниран начин електрическа енергия в брутното производство на електрическа енергия.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator measures the share of CHP electricity generation in total gross electricity generation.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Комбинираното производство на топлинна и електрическа енергия, или когенерацията, е технология за подобряване на енергийната ефективност чрез производство на топлинна и електрическа енергия в същата централа, използвайки обикновено газова турбина с възстановяване на топлина. Топлинната енергия, доставяна от комбинираните централи, може да бъде използвана за производствени или отоплителни цели във всички сектори на икономическата дейност, включително в жилищния сектор. По този начин се редуцира нуждата от допълнително изгаряне на гориво за производство на топлинна енергия и се избягва свързаният с това натиск върху околната среда като например емисии на CO₂.

The combined heat and power generation or cogeneration is a technology used to improve the energy efficiency through simultaneous generation of heat and electricity in the same process, using gas turbine with heat recovery. Heat delivered from CHP plants may be used for process or space-heating purposes in any sector of economic activity including the residential sector. CHP thus reduces the need for additional fuel combustion for the generation of heat and avoids the associated environmental impacts, such as CO₂ emissions.

Фиг. 6.4.1. Дял на електрическата енергия, произведена по комбиниран начин, в брутното производство на електрическа енергия в България

Figure 6.4.1. Share of combined heat and power (CHP) electricity generation in total gross electricity generation in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

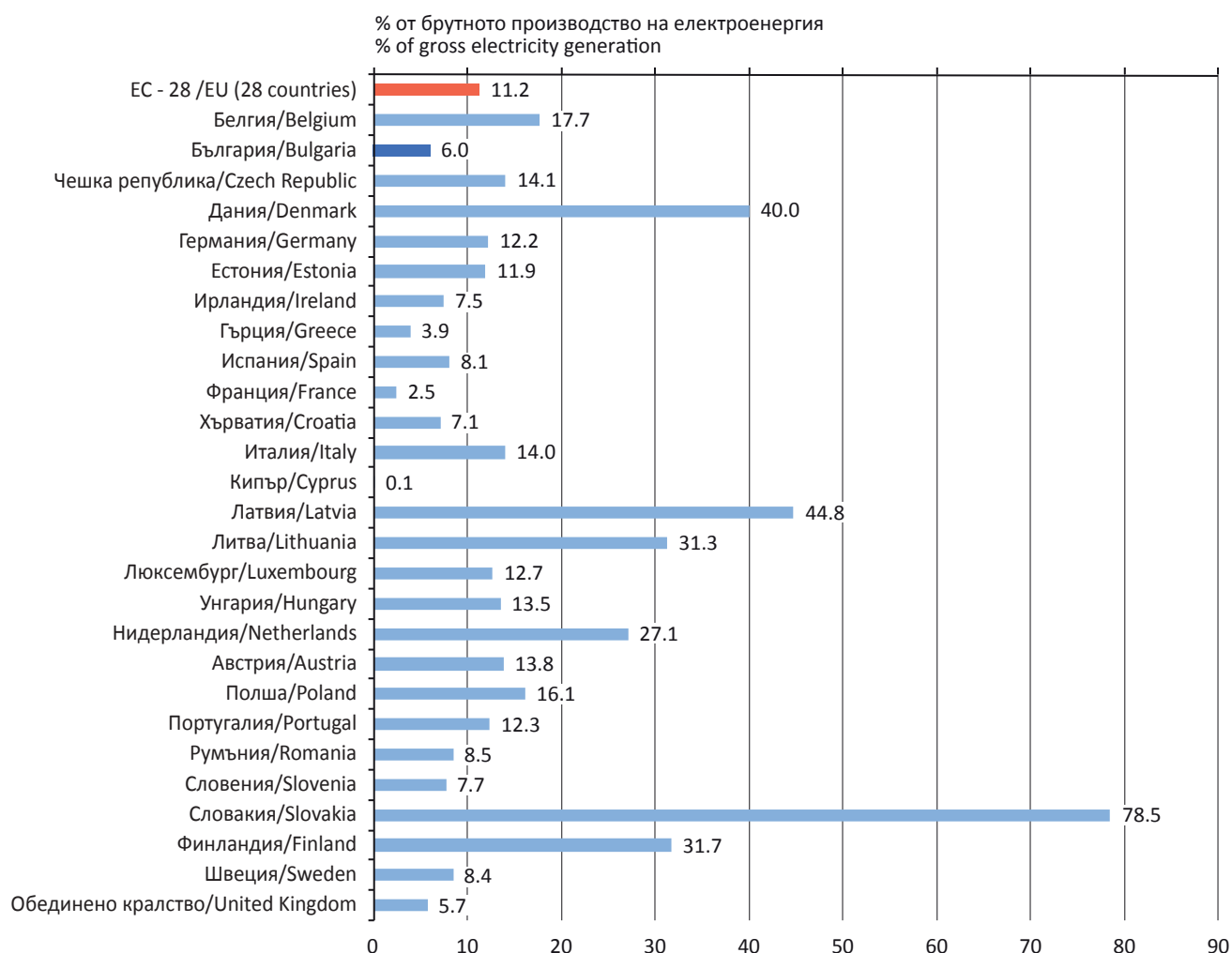
Source: National Statistical Institute.

България провежда политика за развитие на комбинираното производство на електроенергия и топлоенергия. От 2011 г. съгласно изискванията на европейското законодателство се наблюдават комбинираните централи, които осъществяват поне 10% икономия на гориво. През 2016 г. дялът на произведената електрическа енергия в комбиниран цикъл е 7.3%.

Bulgaria is pursuing a policy for the development of combined production of electricity and heat. Since 2011, according to the requirements of the European legislation, the combined plants, which achieve at least 10% fuel economy, have been observed. In 2016, the share of electricity produced in a combined cycle is 7.3%.

Фиг. 6.4.2. Дял на електрическата енергия, произведена по комбиниран начин, в брутното производство на електрическа енергия през 2015 г. в държавите - членки на ЕС

Figure 6.4.2. Share of combined heat and power (CHP) electricity generation in total gross electricity generation in EU member states in 2015

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2015 г. 11.2% от брутното производство на електрическа енергия в ЕС-28 е произведено по комбиниран начин. Най-висок е дялът на произведената по комбиниран начин електрическа енергия в Словакия (78.5%), а с най-нисък дял - в Кипър (0.09%).

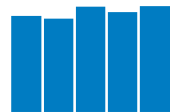
In 2015, 11.2% of the gross electricity production in the EU-28 is produced in a combined manner. The share of electricity produced in a combined form in Slovakia is highest (78.5%), with the lowest share in Cyprus (0.09%).

<p>6.5. Електрическа енергия, произведена от възобновяеми източници - дял от брутно потребление на електрическа енергия</p>	<p>6.5. Electricity generated from renewable sources - share of gross electricity consumption</p>
<p>Изчислява се като отношение на произведената електрическа енергия от възобновяеми източници към брутно национално потребление на електрическа енергия през годината. Индикаторът измерва приноса на електрическата енергия от възобновяеми източници в националното потребление на електроенергия.</p> <p>Електрическата енергия от ВИ включва произведената електрическа енергия от ВЕЦ без ПАВЕЦ (нормализирана), вятърна (нормализирана), слънчева, геотермална енергия и електроенергия от биомаси/отпадъци. Брутното национално потребление на електрическа енергия се изчислява като към брутно производство от всички горива и енергии (вкл. произведената от заводските централи) се прибави вносът и се извади износът на електрическа енергия.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>This indicator is calculated as a ratio between electricity produced from renewable sources and gross national electricity consumption for a given calendar year. It measures the contribution of electricity produced from renewable sources to the national electricity consumption.</p> <p>Electricity produced from renewable sources comprises electricity generation from hydro plants excluding pumping (normalized), wind (normalized), solar, geothermal and electricity from biomass/wastes. Gross national electricity consumption comprises total gross national electricity generation from all fuels (including autoproduction), plus electricity imports, minus exports.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

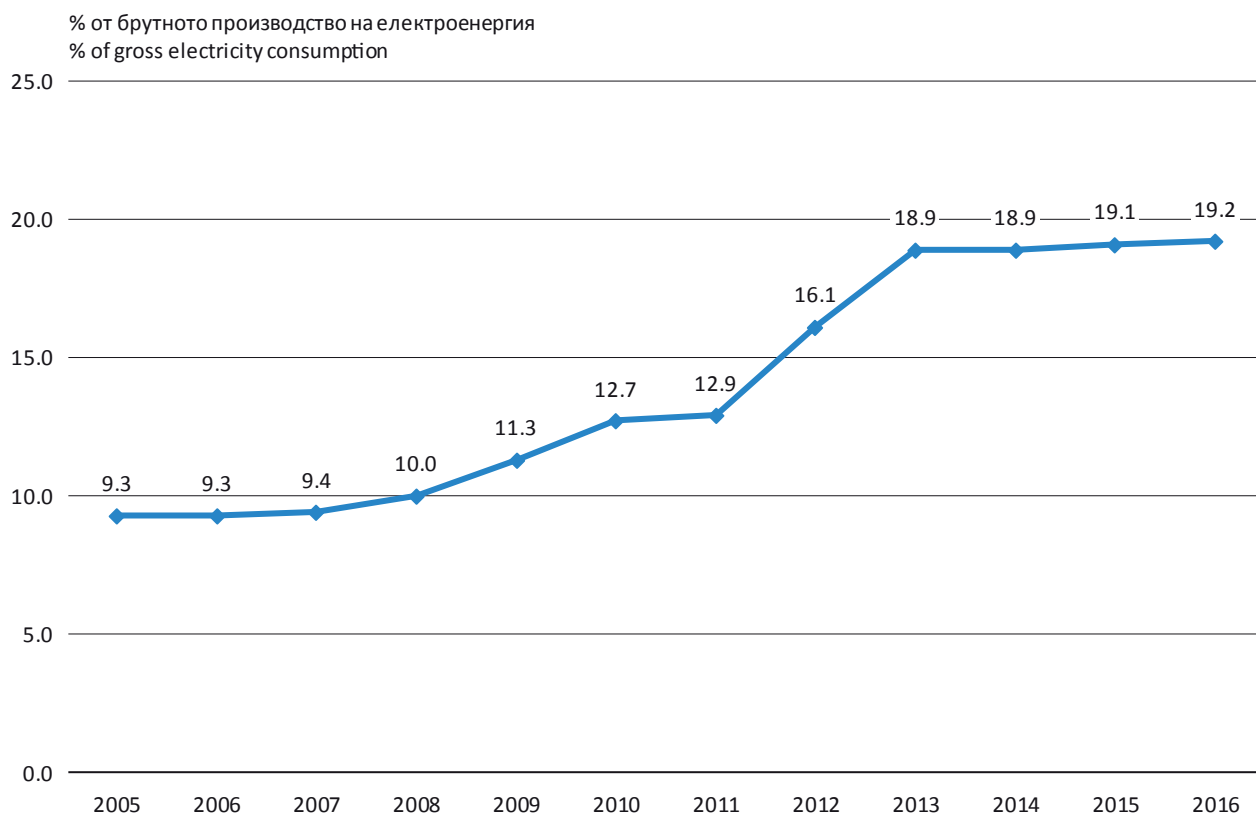
Делът на електрическата енергия от възобновяеми източници в брутно вътрешно потребление на електрическа енергия се определя за България в най-голяма степен от произведената електроенергия от ВЕЦ. Тенденцията на изменение е зависима от климатичните условия.

The share of electricity from renewable sources in the gross inland electricity consumption in Bulgaria is mostly due to the electricity produced from hydro power plants. The trend of change depends on climatic factors.

Фиг. 6.5.1. Електрическа енергия, произведена от възобновяеми източници - дял от брутното потребление на електрическа енергия в България

Figure 6.5.1. Electricity generated from renewable sources - share of gross electricity consumption in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

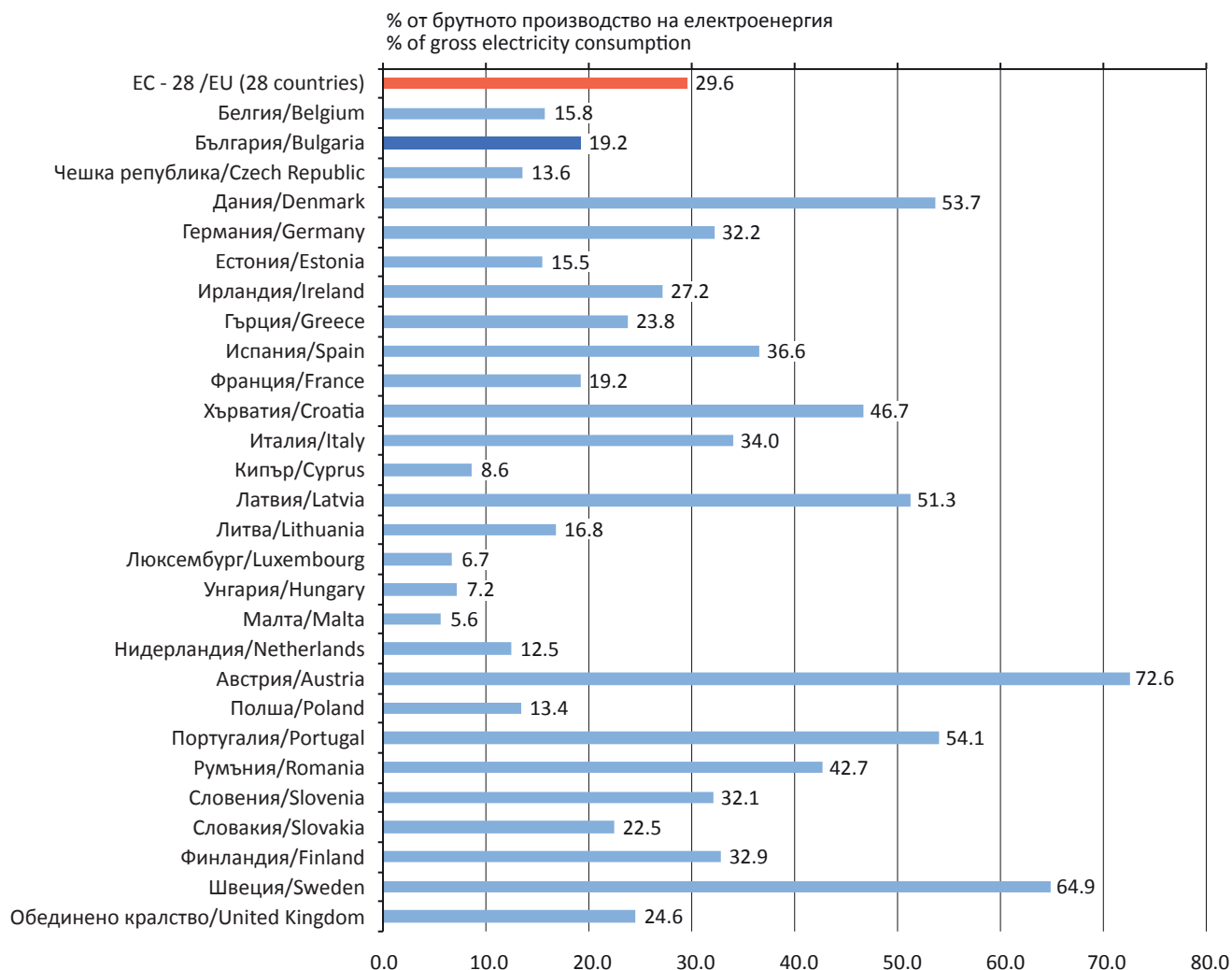
Source: National Statistical Institute.

Делът на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, от брутното потребление на електрическа енергия в България през 2016 г. е 19.2%. Наблюдава се минимален ръст в сравнение с 2015 г. (19.1%), като увеличението е с 0.5 процентни пункта.

The share of electricity produced from renewable sources in the gross electricity consumption in Bulgaria in 2016 is 19.2%. There is a minimal increase compared to 2015 (19.1%). Compared to 2015, it increases by 0.5 percentage points.

Фиг. 6.5.2. Електрическа енергия, произведена от възобновяеми източници - дял от брутното потребление на електрическа енергия през 2016 г. в държавите - членки на ЕС

Figure 6.5.2. Electricity generated from renewable sources - share of gross electricity consumption in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на произведената от възобновяеми източници електрическа енергия в брутното потребление на електрическа енергия за ЕС-28 е 17.0%. Индикаторът е с най-висока стойност за Швеция (53.8%) и Финландия (38.7%), а с най-ниска - за Люксембург (5.4%), Малта и Нидерландия (6.0%).

In 2016, the proportion of renewable electricity produced in the EU-28 gross electricity consumption is 17.0%. The indicator has the highest value for Sweden (53.8%) and Finland (38.7%), with the lowest for Luxembourg (5.4%) and Malta and the Netherlands (6.0%).

6.6. Брутно вътрешно потребление на енергия по горива	6.6. Gross inland energy consumption by fuel
Брутното вътрешно потребление на енергия се изчислява, както следва: първично производство + възстановени продукти + внос + изменение на запасите - износ - бункеровка. Включва крайното потребление, загубите при разпределение, загубите при трансформацията и статистическите разлики.	Gross inland energy consumption is calculated as follows: primary production + recovered products + total imports + variations of stocks - total exports - bunkers. It comprises final consumption, distribution losses, transformation losses and statistical differences.
Мерна единица - хил. т н.е.	Unit of measurement - thousand toe.

Брутното вътрешно потребление на енергия е количеството енергия, потребено в рамките на националната територия на дадена страна. Целта, която България трябва да постигне до 2020 г., е намаление на брутното вътрешно потребление на енергия до 15.8 млн. т н.е.

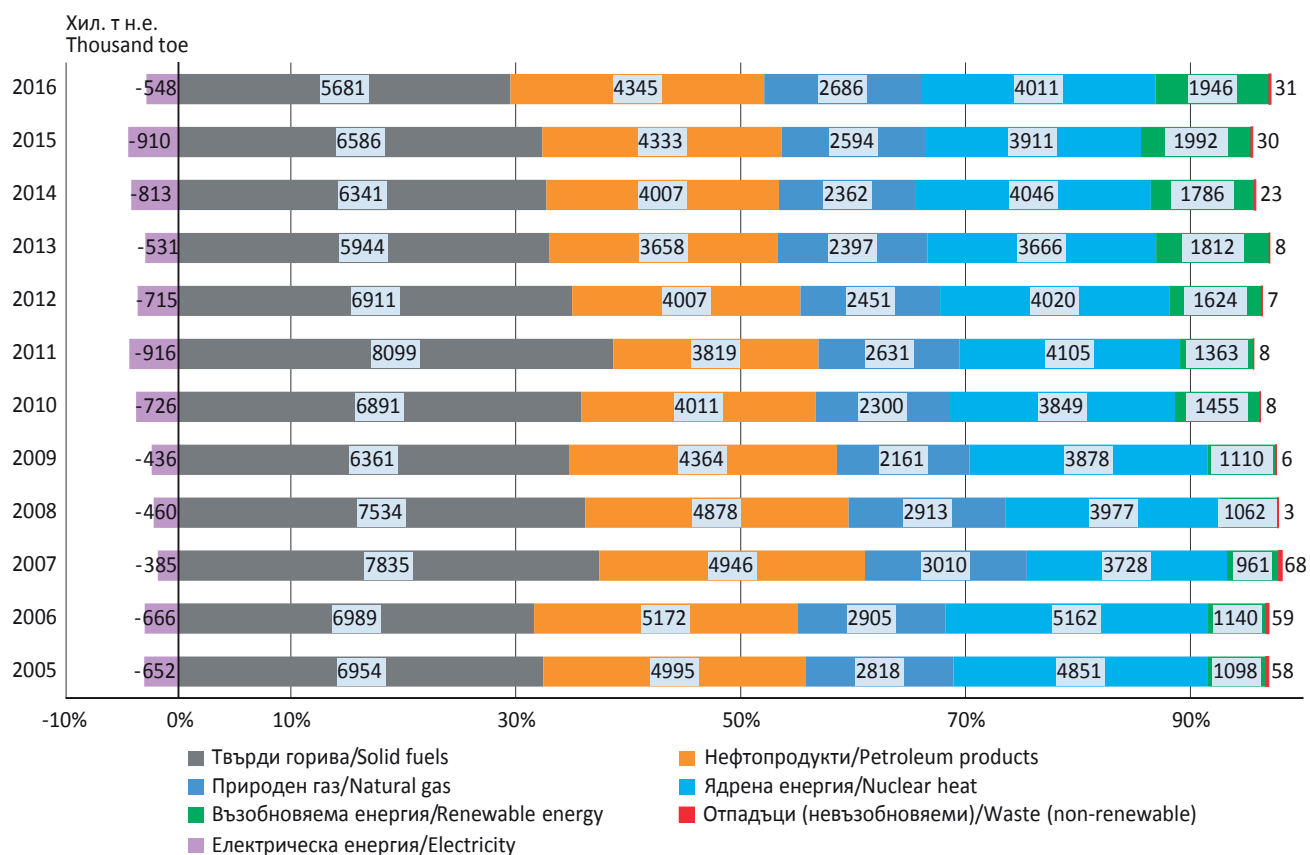
През 2016 г. в сравнение с 2005 г. брутното вътрешно потребление отбелязва спад от 9.8%. Намаление се наблюдава при всички горива с изключение на отпадъците и електроенергията.

Gross Inland Consumption of energy is the quantity of energy, consumed within the national territory of a country. The target Bulgaria has to achieve by 2020 is to reduce the Gross inland consumption of energy to 15.8 mtoe.

In 2016 compared to 2005 the gross inland consumption declined by 9.8%. Decrease is observed for all fuels except for waste and electricity.

Фиг. 6.6.1. Брутно вътрешно потребление на енергия по горива в България

Figure 6.6.1. Gross inland energy consumption by fuel in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

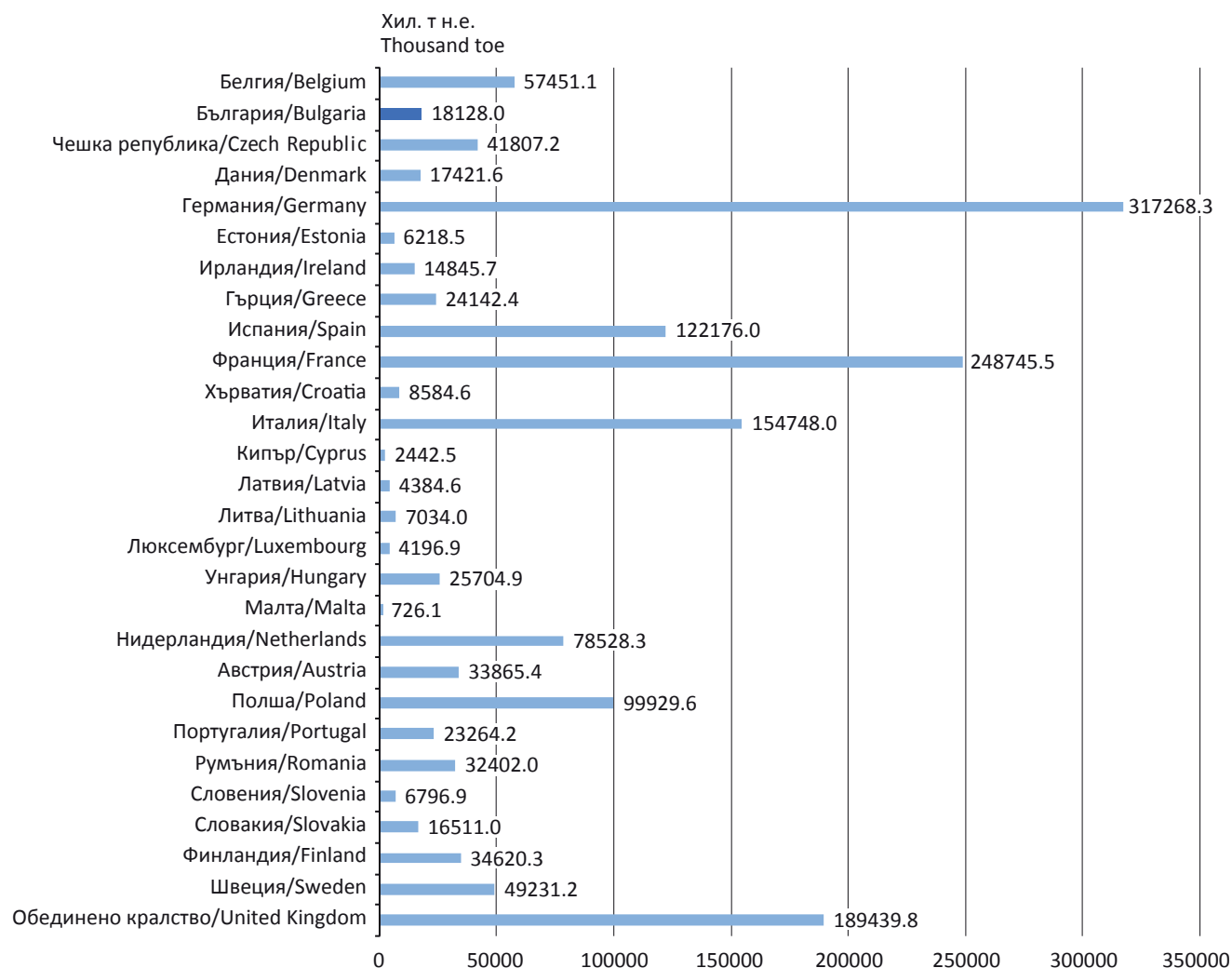
Source: National Statistical Institute.

В структурата на брутно вътрешно потребление за 2016 г. най-голям дял заема потреблението на твърди горива - 31.3%, следвано от нефтопродуктите - 23.9%, и ядрената енергия - 22.1%.

In the structure of Gross inland consumption of energy for 2016, the biggest share has the consumption of solid fuels - 31.3%, followed by petroleum products - 23.9%, and nuclear energy - 22.1%.

Фиг. 6.6.2. Брутно вътрешно потребление на енергия в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 6.6.2. Gross inland energy consumption in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. брутно вътрешно потребление на енергия за ЕС-28 е 1 640 614.5 хил. т н.е. С най-висока стойност на този индикатор през същата година са Германия (317 268.3 хил. т н.е.) и Франция (248 745.5 хил. т н.е.), а с най-ниска - Малта (726.1 хил. т н.е.) и Кипър (2 442.5 хил. т н.е.).

In 2016 gross inland energy consumption for the EU-28 is 1 640 614.5 thousand tonnes of oil equivalent (toe). Germany (317 268.3 toe) and France (248 745.5 toe) have the highest values for the indicator in the same year, and the lowest are in Malta (726.1 toe) and Cyprus (2 442.5 toe).

ТЕМА 7. УСТОЙЧИВ ТРАНСПОРТ
THEME 7. SUSTAINABLE TRANSPORT

В съвременното общество транспортът е двигател на икономическия растеж и позволява на хората да се свързват и да пътуват. Фирмите и гражданите на ЕС се възползват от предимствата, които предлагат разширяването и интеграцията на общия пазар. Увеличават се обемът и комплексността на транспортните дейности, което оказва все по-голям натиск върху природните ресурси. Емисиите на парникови газове, замърсителят на въздуха и шума от транспорта оказват влияние върху климата, околната среда и човешкото здраве. В допълнение, увеличаването на потреблението на енергия от транспортния сектор изисква повече ресурси.

Една от целите на устойчивото развитие е задоволяването на нуждите от транспортни услуги да става с намаляващо вредно въздействие от дейността на транспорта. Насоките в бъдещото развитие на сектора са постигане на устойчиви нива на потребление на енергия в транспорта, редуциране на емисиите от парникови газове и пренасочване на транспортната дейност към по-ефективни и благоприятни за околната среда видове транспорт.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

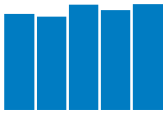
1. Модернизация на транспортната инфраструктура по видове - ключов показател
2. Енергийно потребление в транспорта по видове транспорт
3. Разпределение на товарните превози по видове транспорт
4. Дял на международните превози в железопътния транспорт
5. Дял на електротранспорта от обема на градските превози
6. Дял на новорегистрираните и регистрираните нови МПС
7. Лица, загинали при пътнотранспортни произшествия.

In modern society transport is a driver of economic growth and allows people to commute and travel. EU businesses and citizens benefit from the advantages of expanding and integrating the common market. The volume and complexity of transport activities is increasing, putting more pressure on natural resources. GHG emissions, air pollutants and transport noise have an impact on climate, the environment and human health. In addition, the increase in energy consumption in the transport sector requires more resources.

One of the objectives of sustainable development is to meet the transport needs with a decreasingly damaging impact of the transport activity. The future development of the sector aim at achieving sustainable levels of energy consumption in transport, reducing greenhouse gas emissions and shifting to more efficient and environmentally friendly modes of transport.

The indicators included in this topic are as follows:

1. **Modernization of transport infrastructure, by type - key indicator**
2. Energy consumption of transport, by mode
3. Modal split of freight transport
4. Share of international carriages in railway transport
5. Share of electrical transport in urban public transport
6. Share of new registered and registered brand new vehicles
7. Deaths in road accidents.

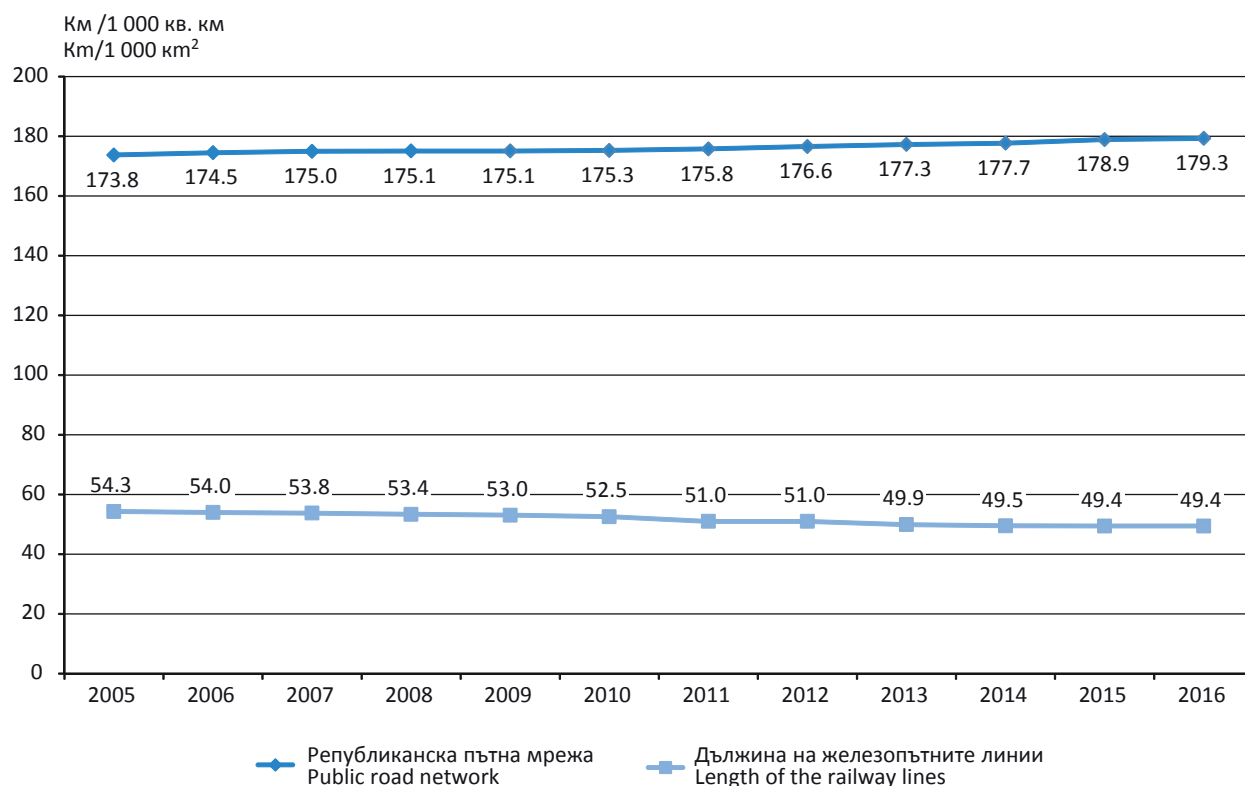
7.1. Модернизация на транспортната инфраструктура по видове	7.1. Modernization of transport infrastructure, by type
<p>Включени са четири показателя за модернизация на пътната и железопътната инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дължина на републиканската пътна мрежа спрямо площта на страната; - дължина на автомагистралите, отнесена към общата дължина на републиканската пътна мрежа; - дължина на железопътните линии спрямо площта на страната; - дължина на електрифицираните железопътни линии, отнесена към общата дължина на железопътните линии. <p>Мерна единица - км/1 000 кв. км; %.</p>	<p>Four indicators on modernisation of road and railway infrastructure are included:</p> <ul style="list-style-type: none"> - the length of public road network to the country's surface area; - the length of motorways related to the total public road network; - the length of railway lines to the country's surface area; - the length of electrified railway lines related to the total length of railway lines. <p>Unit of measurement - км/1 000 km²; %.</p>

Данните, върху които се базират показателите за модернизация на пътната и железопътната инфраструктура, дават информация за гъстотата на републиканската пътна мрежа и на железопътната мрежа в страната, както и за дела на автомагистралите от дължината на РПМ и на електрифицираните железопътни линии от общата железопътна мрежа. Показателите не оценяват качеството на пътните настилки, нивото на изграждане на инфраструктурни иновации (мостове, пресичания на две нива и т.н.), качеството на железопътните линии или използването на отсечки, пригодени за движение с висока скорост, и други.

Data, on which the indicators on modernisation of road and railway infrastructure are based, give information about the public road and railway network density in the country, the share of Motorways of the road network, as well as about the share of electrified railway lines in the total railway network. These indicators do not assess the quality of road surface or of the level of construction of infrastructural innovations (bridges, two-level crossing etc.), quality of railway lines or the use of high-speed segments, etc.

Фиг. 7.1.1. Модернизация на транспортната инфраструктура по видове в България
 Figure 7.1.1. Modernisation of transport infrastructure, by type in Bulgaria

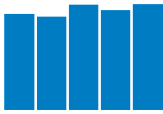
Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

Показателите за гъстотата на РПМ и на железопътните линии са сравнително плоски (статични) показатели, които дават количествено изражение на интензитета на транспортните артерии в страната. На 1 000 кв. км територия през 2016 г. се падат 179.3 км пътища и 49.4 км железопътни линии.

Делът на автомагистралите от републиканската пътна мрежа нараства от 1.7% през 2005 г. до 3.7% през 2016 година. Делът на електрифицираните железопътни линии е 68.1% от общата дължина на железопътната мрежа в страната през 2016 година.

Indicators on the density of public road network and of the railway lines are relatively flat (static) and quantify the intensity of the country's transport arteries. There are 179.3 km of roads and 49.4 km of railway lines per 1 000 sq. km of territory in 2016.

The share of motorways in the national road network increases from 1.7% in 2005 to 3.7% in 2016. The share of electrified railways is 68.1% of the total length of the railway network in the country in 2016.

7.2. Дял на възобновяемата енергия в потреблението на горива от транспорта	7.2. Share of renewable energy in fuel consumption of transport
<p>Индикаторът се изчислява на базата на данни, събирани с Регламент (ЕС) № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор и съгласно изискванията на Директива 2009/28/ЕО. Данните в проценти показват дела на възобновяемата енергия в потребените за транспорт горива.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is calculated based on data, collected according to the Regulation (EC) No. 1099/2008 on energy statistics and Directive 2009/28/EC. Data in percentages show the share of renewable energy in the fuel consumed by the transport.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

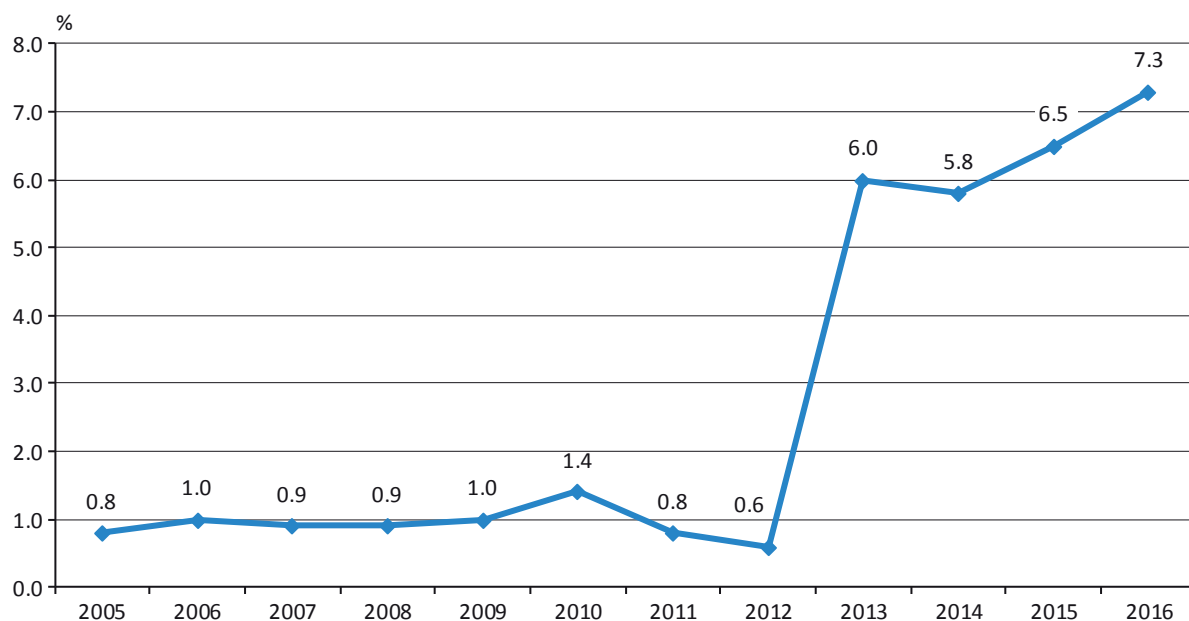
Индикаторът измерва използването на енергия от възобновяеми източници в транспорта и косвено степента, в която възобновяемата енергия замества конвенционалните горива. Биогорива като етанол и биодизел могат да заменят конвенционалните горива в днешните превозни средства без значителни изменения и имат потенциала да бъдат инструмент за намаляване на емисиите на парникови газове в транспорта.

Развитието на транспорта е тясно свързано с икономическия растеж. Силният икономически растеж води до използване на повече енергия както за производството на стоки, така и за пътувания. Използването на възобновяема енергия в транспорта подобрява сигурността на енергийните доставки чрез намаляване на зависимостта на вноса на петрол. Производството на възобновяема енергия може да допринесе за икономическото развитие на селските райони и осигуряване на нови възможности за доходи и заетост.

The indicator measures the use of renewable energy in transport and, indirectly, the extent to which renewable energy replaces conventional fuels. Biofuels, such as ethanol and biodiesel, can replace conventional fuels in modern vehicles without major changes and have the potential to be a tool to reduce greenhouse gas emissions in transport.

Transport development is closely linked to the economic growth. Intensive economic growth leads to spending more energy both for production of goods and for travelling. The use of renewable energy in transport improves the security of the energy supply by reducing the dependence on oil imports. The production of renewable energy may also contribute to rural economic development and provide new income and employment opportunities in rural areas.

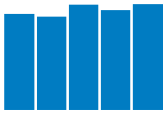
Фиг. 7.2.1. Дял на възобновяемата енергия в потреблението на горива от транспорта в България
 Figure 7.2.1. Share of renewable energy in fuel consumption of transport in Bulgaria

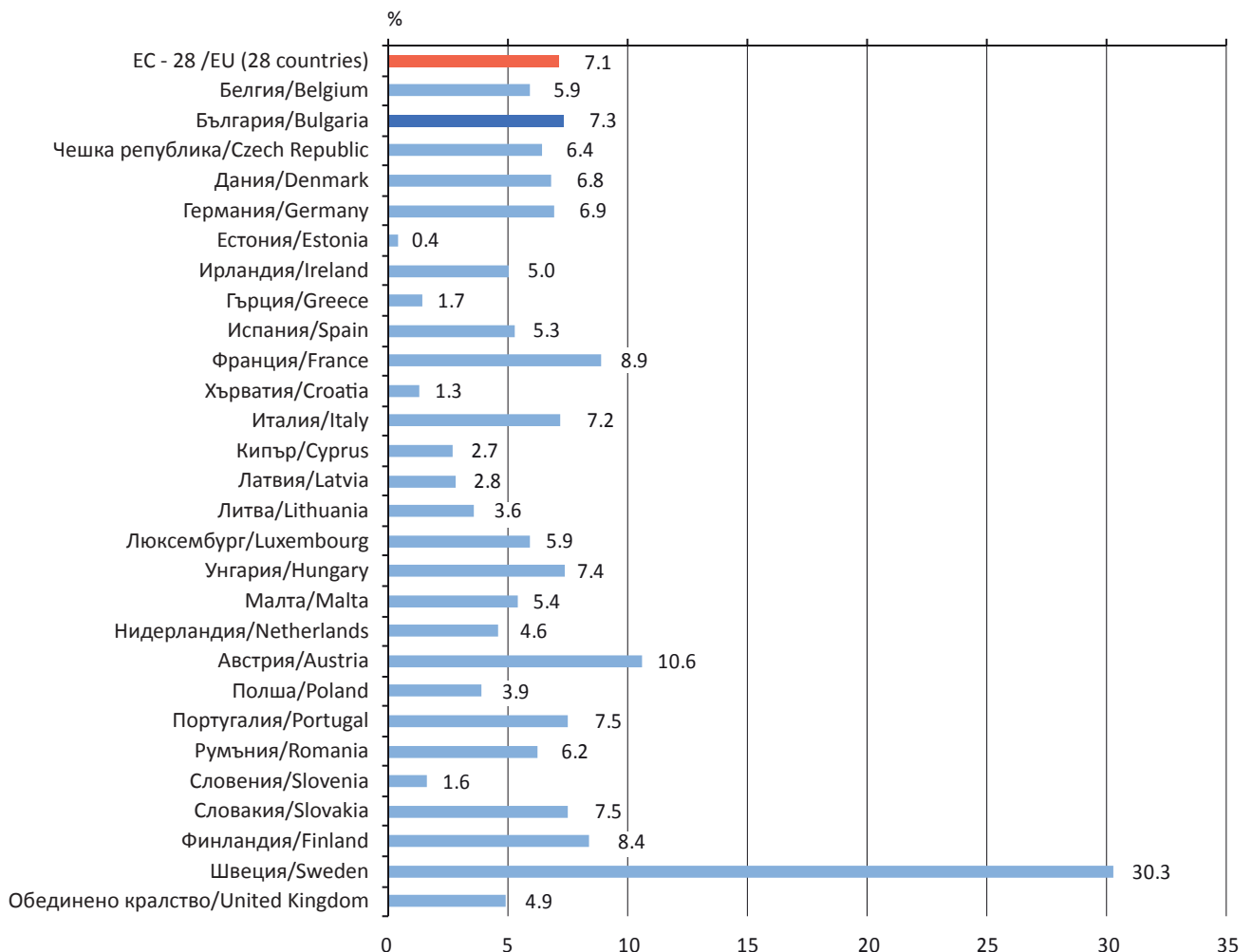
Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

За периода 2005 - 2012 г. делът на възобновяемата енергия при потреблението на горива от транспорта е нисък. С приемането на Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса, влязла в сила в началото на 2013 г., делът на възобновяемата енергия при потреблението на горива от транспорта нараства значително, като през 2016 г. достига до 7.3%.

For the period 2005 - 2012, the share of renewable energy in the fuel consumption of transport is low. With the entry into force of the Ordinance on sustainability criteria for biofuels and liquid fuels from biomass at the beginning of 2013, the share of renewable energy in the fuel consumption of transport grew significantly, reaching 7.3% in 2016.

Фиг. 7.2.2. Дял на възобновяемата енергия при потреблението на горива от транспорта в държавите - членки на ЕС, през 2016 година
 Figure 7.2.2. Share of renewable energy in fuel consumption of transport in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2016 г. делът на възобновяемата енергия при потребените за транспорт горива средно за ЕС-28 е 7.1%. Общо девет от държавите членки са с по-висок дял от средния за ЕС, като от тях с най-висока стойност на индикатора са Швеция (30.3%) и Австрия (10.6%). Най-нисък е делът на възобновяемата енергия при потреблението на горива от транспорта през 2016 г. в Естония (0.4%) и Хърватия (1.3%).

In 2016, the share of renewable energy in the fuels consumed by the transport is 7.1% on average for the EU-28. Nine Member States have a higher share than the EU average. Of these, highest is the indicator is Sweden (30.3%) and Austria (10.6%). Lowest in 2016 is the share of renewable energy in fuel consumption of transport in Estonia (0.4%) and Croatia (1.3%).

7.3. Разпределение на товарните превози по видове транспорт	7.3. Modal split of freight transport
<p>Показателят е дефиниран като относителен дял на всеки вид транспорт в общия наземен товарен транспорт, изразен в тонкилометри. Той обхваща автомобилния, железопътния и вътрешния воден транспорт. Автомобилният транспорт се базира на целия трафик на превозните средства, регистрирани на територията на страната. Железопътният и вътрешният воден транспорт обхващат дейността на националните превозвачи, като железопътният транспорт се базира на трафика на територията на страната, докато вътрешният воден транспорт обхваща целия трафик на плавателните съдове.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator is defined as a relative share of each mode of transport in the total land freight transport, expressed in tonne-kilometers. It covers road, railway and inland waterway transport. Road transport is based on the entire traffic of vehicles registered at the country territory. Railway and inland waterway transport incorporate the activities of national carriers, with the railway transport based on intra-country traffic, while the inland waterway transport covers all vessels traffic.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

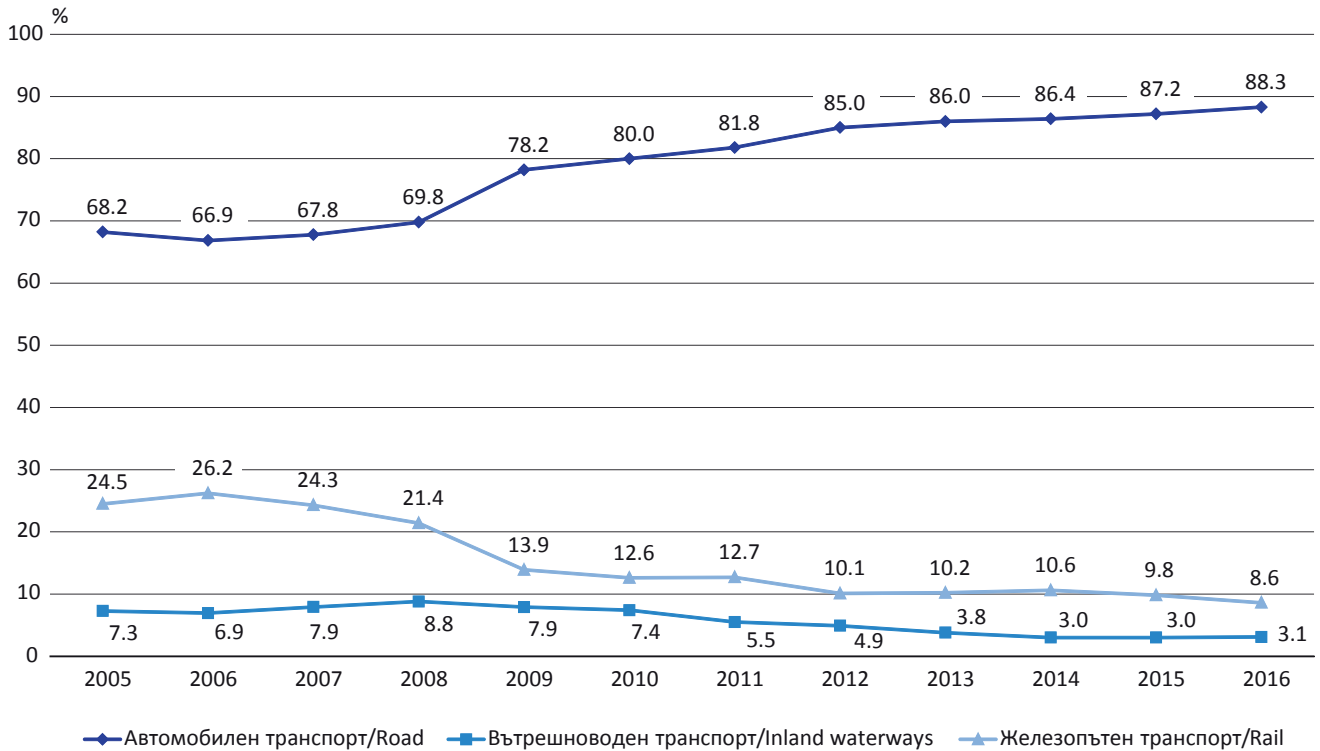
С този показател се осигурява информация за относителния дял на различните видове транспорт в наземния товарен транспорт (автомобилен, железопътен и вътрешноводен). Чрез него се следи дали се реализира преходът към екологосъобразните видове транспорт и по-специално преминаването от автомобилен към железопътен и воден транспорт, както и намаляването на интензивността на транспортните потоци чрез промени в производството, логистичните процеси и режима на работа и осигуряването на по-добра връзка между отделните видове транспорт.

Автомобилният транспорт е по-слабо енергийно ефективен и произвежда повече вредни емисии на 1 километър в сравнение с железопътния и вътрешния воден транспорт. По тази причина използването на автомобилите за транспортирането на товари има по-голямо въздействие както в социален аспект, така и върху околната среда като замърсяване, глобално затопляне, пътнотранспортни произшествия и други.

The indicator provides information on the relative shares of different transport modes in total inland freight transport (road, railway, inland waterways). The indicator is used to monitor the transition towards environmentally friendly transport modes and especially the shift from road to railways and waterways, as well as the decrease of the intensity of transport flows through changes in production and logistic processes and work regime, combined with a better connection between different transport modes.

Road transport is less energy efficient and produces more harmful emissions per kilometer than rail and inland waterway transport. For this reason, the use of cars for transport of goods has a greater impact on both the social and environmental aspects, such as pollution, global warming, road accidents and others.

Фиг. 7.3.1. Разпределение на товарните превози по видове транспорт в България
 Figure 7.3.1. Modal split of freight transport in Bulgaria

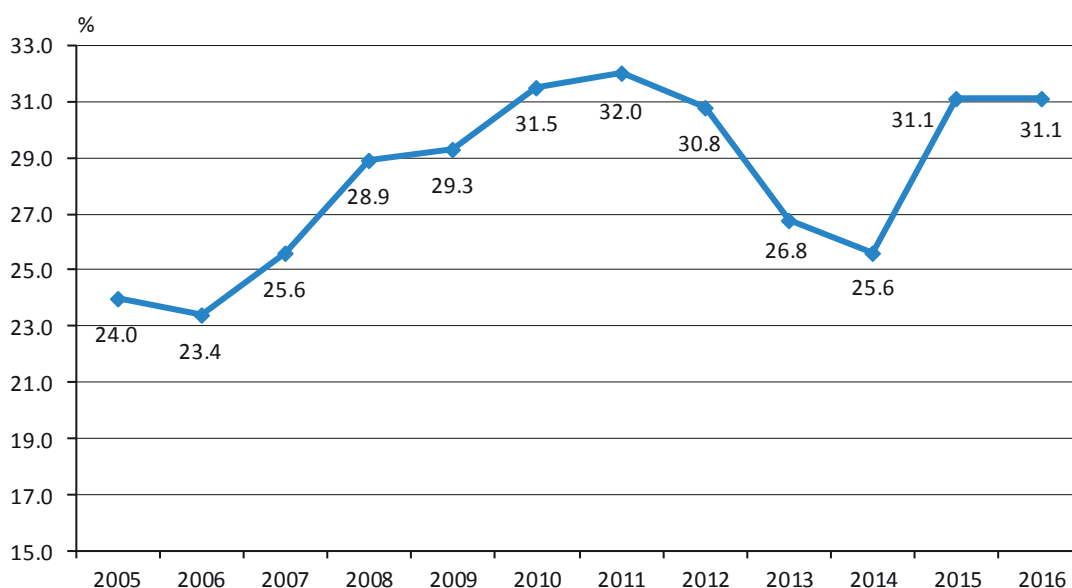
Източник: [Национален статистически институт](#).
 Source: [National Statistical Institute](#).

За периода 2005 - 2016 г. се очертава тенденция на нарастване на дела на автомобилния транспорт от общо извършената работа, измерена в тонкилометри - от 68.2% през 2005 г. на 88.3% през 2016 година. При вътрешноводния транспорт се наблюдава спад в произведените тонкилометри през последните години, като неговият относителен дял през 2016 г. спада до 3.1% при 7.3% през 2005 година. През 2016 г. дялът на железопътния транспорт също спада - от 24.5% през 2005 г. на 8.6% през 2016 година.

There is a tendency of increase of the share of road transport from the total work done for the period 2005 - 2016, measured in tonne-kilometers from 68.2% in 2005 to 88.3% in 2016. A decline in tonne-kilometer production of inland waterway transport is observed in recent years, with its relative share declining to 3.1% in 2016 compared to 7.3% in 2005. In 2016, the share of railway transport also decrease from 24.5% in 2005 to 8.6% in 2016.

7.4. Дял на международните превози в железопътния транспорт	7.4. Share of international carriages in railway transport
<p>Показателят представлява отношението на извършената работа от международните превози на железопътния транспорт към общия обем извършена работа. Включват се превозите само от български железопътни оператори.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator expresses the performance of international carriages in railway transport related to the total railway performance. It includes the activity of Bulgarian railway operators only.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

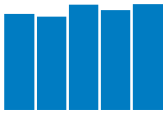
Фиг. 7.4.1. Дял на международните превози в железопътния транспорт в България
 Figure 7.4.1. Share of international carriages in railway transport in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

Спрямо 2005 г. относителният дял на международните превози нараства от 24.0% на 31.1% през 2016 г., докато вътрешните превози бележат спад от 12.5 процентни пункта.

Compared to 2005, the relative share of international traffic increase from 24.0% to 31.1% in 2016, while domestic shipments decreases by 12.5 percentage points.

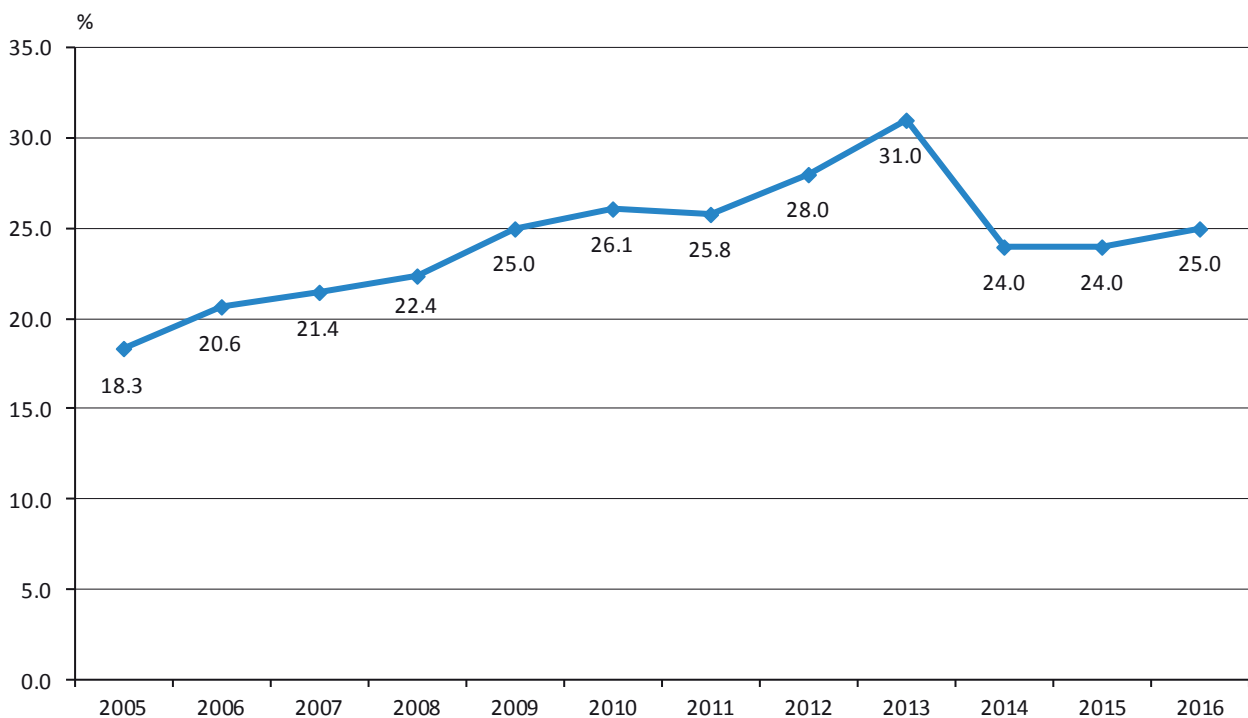

7.5. Дял на електротранспорта от обема на градските превози	7.5. Share of electrical transport in urban public transport
<p>Чрез този показател се измерва извършената работа от пътническият електротранспорт в съотношение към общия обем на извършената работа от градските превози с обществен транспорт. При изчисляването на работата от електротранспорта се включват тролейте, трамваите и метрото. Към общия обем на извършената работа от градските превози с обществен транспорт се добавя работата на автобусите (крайградските превози не са включени). Безплатните пътувания не се обхващат.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator measures the passenger performance of electrified transport in relation to the total volume of performance in the urban public transport. Trolley, tramway and metro transport are included. Performance of buses (except countryside carriages) is also included to the total performance of urban public transport. Free of charge carriages are not covered.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Замърсяването на въздуха, причинено от транспорта, е значителен проблем, особено в градските райони, където е концентрирано движението на превозни средства. Показателят е измерител на устойчивия транспорт в населените места, както и като основа за създаване на план за действие, ориентиран към използване на щадящи околната среда модели в градските превози с обществен транспорт.

Air pollution caused by transport is a major problem, especially in urban areas, where the vehicle traffic is concentrated. The indicator is a measure of the sustainable urban transport as well as a basis for setting up an action plan oriented towards usage of environmentally friendly models in the urban public transport.

Фиг. 7.5.1. Дял на електротранспорта от обема на градските превози в България
Figure 7.5.1. Share of electrical transport in urban public transport in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

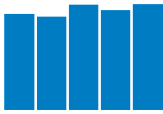
За периода 2005 - 2016 г. дялът на електро-transporta от обема на градските превози нараства от 18.3% в началото на периода до 25.0% през 2016 година. Относителното му увеличение се дължи основно на намалението на градските превози, извършвани от автобусния транспорт. С най-голям дял от общия обем произведени пътнички километри от предприятията, извършващи градски превози с електротранспорт (трамваен, тролейбусен и метро), са превозите с метро - 13.5%, следвани от превозите с тролей - 6.8%, и с трамваи - 4.7%.

For the period 2005 - 2016 the share of electric transport in the volume of urban transport increases from 18.3% at the beginning of the period to 25.0% in 2016. Its relative increase is mainly due to the reduction in urban bus services. In the total volume of passenger-kilometers produced by the enterprises performing urban transport by electric transport (tramway, trolley and metro), largest is the share of metro transport - 13.5%, followed by trolley transports - 6.8% and trams - 4.7%.

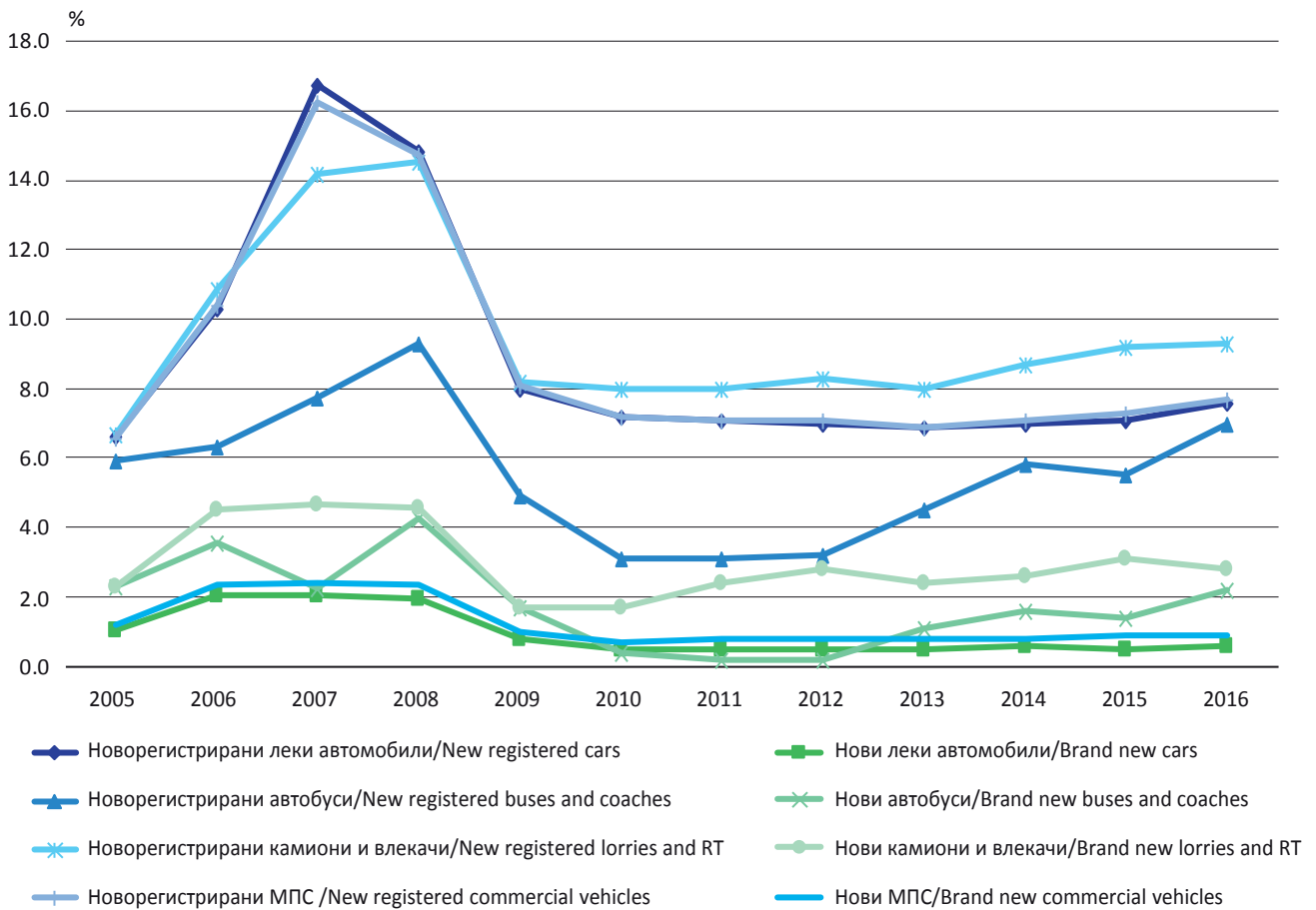
7.6. Дял на новорегистрираните и регистрираните нови МПС	7.6. Share of new registered and registered brand new vehicles
<p>Показателят измерва обновяването на парка с моторни превозни средства за превоз на товари и пътници, изразен чрез дела на новорегистрираните и регистрираните нови превозни средства от общия брой регистрирани превозни средства. Изчислява се по вид на превозното средство.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator measures the renewal of rolling stocks for freight and passenger transportation expressed as a share of the new registered and registered brand new vehicles in the total number of registered vehicles. It is calculated by type of vehicles.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Показателят се използва за измерване на обновяването на парка от моторни превозни средства за превоз на товари и пътници. Обхваща най-активната част от автомобилния парк, която произвежда най-голям обем парникови газове и по този начин оказва значително въздействие върху околната среда и обществото, както и върху безопасността при движение по пътищата.

The indicator is used to measure the renewal of the rolling stock of commercial motor vehicles for freight and passenger transportation. It represents the most active part of the vehicle park which produces the largest amount of greenhouse gases and thus severely impacts on the environment and the society, as well as on the road safety.

Фиг. 7.6.1. Дял на новорегистрираните и регистрираните нови МПС в България
 Figure 7.6.1. Share of new registered and registered brand new vehicles in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
 Source: National Statistical Institute.

В сравнение с 2005 през 2016 г. дялът на новорегистрираните моторни превозни средства от общия брой регистрирани превозни средства в България бележи слабо увеличение от 1.1 процентни пункта. Дялът на регистрираните нови моторни превозни средства през 2016 г. намалява спрямо 2005 г. с 0.3 процентни пункта.

Compared to 2005, in 2016 the share of newly registered motor vehicles in the total number of registered vehicles in Bulgaria increases by 1.1 percentage points. The share of registered new motor vehicles in 2016 decreases by 0.3 percentage points compared to 2005.

7.7. Лица, загинали при пътнотранспортни произшествия	7.7. Deaths in road accidents
<p>Показателят се изчислява като отношение на загиналите при ПТП през настоящата година спрямо предходната година или за дадена година - база. Смъртните случаи, причинени при ПТП, включват шофьори и пътници в пътни превозни средства, както и пешеходци, загинали в рамките на 30 дни от датата на произшествието.</p> <p>Мерна единица - % (2000 = 100).</p>	<p>The indicator is calculated as a ratio of deaths in road accidents during the current year related to the previous or a given base year. Fatalities include drivers and passengers of road vehicles as well as pedestrians deaths within 30 days after the day of accident.</p> <p>Unit of measurement - % (2000 = 100).</p>

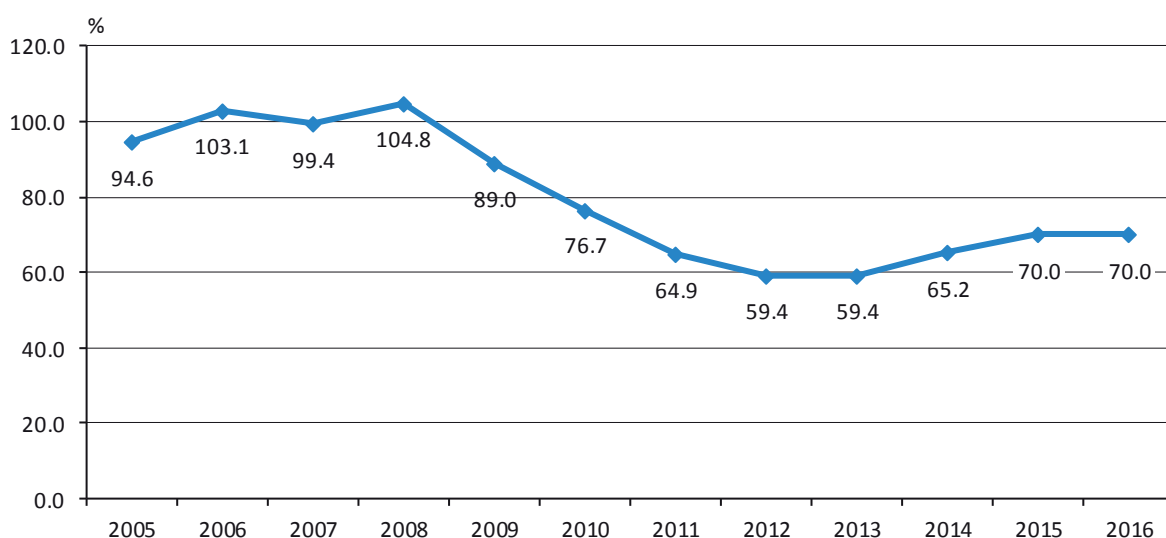
Показателят измерва безопасността по пътищата, като чрез него се представя изменението на броя на фаталните последствия при пътнотранспортни произшествия. Той е отражение на качеството на пътната инфраструктура, стандартите за безопасност на превозните средства, нормативната рамка, прилагането на законите, както и поведението на водачите. Безопасността по пътищата е от голямо значение, като се има предвид, че всяка година по пътищата на България загиват средно около хиляда души.

The indicator measures roads safety and presents the variation in the number of fatalities in road accidents. It reflects the quality of road infrastructure, vehicle safety standards, legal framework, law enforcement, and driver behavior. Road safety is an important issue since on average about one thousand people die every year on the roads of Bulgaria.

Фиг. 7.7.1. Лица, загинали при пътнотранспортни произшествия в България

Figure 7.7.1. Deaths in road accidents in Bulgaria

(2000 = 100)

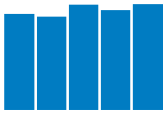

Източник: Национален статистически институт.

Source: National Statistical Institute.

За периода 2000 - 2016 г. по пътищата на България загиват средно около 1 200 души годишно. Наблюдава се положителна тенденция

For the period 2000 - 2016 on average there are about 1 200 deaths on Bulgaria's roads every year. A positive tendency of decrease of deaths in

към намаляване на убитите при ПТП, като през 2016 г. загиналите вследствие на ПТП са 708, или с 30.0% по-малко в сравнение с 2000 година.

Най-голям е дялът на загиналите при пътнотранспортни произшествия по вина на водачите - през 2000 г. той е 88.6% от всички убити, като се увеличава на 94.9% през 2016 година. Дялът на фаталните случаи по вина на пешеходците е със значително по-нисък относителен дял и отбелязва намаление от 7.6% през 2000 г. до 1.0% през 2016 година.

През 2015 г. средно за ЕС-28 при ПТП са загинали 5.1 лица на 100 000 души от населението. Най-голям е броят на загиналите през 2015 г. в България (9.9 на 100 000), следвана от Румъния (9.6) и Латвия (9.5). Най-малко смъртни случаи при ПТП са регистрирани в Малта (2.5) и Швеция (2.6 лица на 100 000).

road accidents is registered and in 2016 there are 708 such deaths, or 30.0 percent less compared to 2000.

Largest is the proportion of road deaths by fault of drivers - 88.6% of all deaths in 2000, which increases to 94.9% in 2016. The proportion of deaths by the pedestrian fault is significantly lower and decreases from 7.6% in 2000 to 1.0% in 2016.

In 2015, on average, for the EU-28 5.1 people per 100 000 population die in road accidents. Largest is the number of deaths in 2015 in Bulgaria (9.9 per 100 000), followed by Romania (9.6) and Latvia (9.5). Lowest number of road deaths is recorded in Malta (2.5) and Sweden (2.6 persons per 100 000).

ТЕМА 8. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ
THEME 8. NATURAL RESOURCES

Човешкото развитие се основава на използването на природните ресурси, поради което запасите им трябва да се ползват внимателно с оглед гарантиране на тяхната наличност за нуждите на бъдещите поколения. Природните ресурси осигуряват жизненоважните неща като храна, естествена среда, въглерод, вода, както и основни суровини. Околната среда трябва да има възможност да служи на всички екосистеми. Оценката на екосистемите потвърждава, че натискът върху естествената околна среда вече е довел до значителни загуби в почти всички типове екосистеми и съответно в услугите, които те предоставят на обществото.

Използването на природните ресурси поддържа икономическия растеж и съдейства за подобряване на условията на живот. Неустойчивото им използване обаче води до промени в много екосистеми, което, от своя страна, има сериозни последици. Счита се, че устойчивият икономически растеж зависи от качеството и количеството на наличните природни ресурси.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

1. Население, свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води с най-малко вторично третиране - ключов индикатор

- 2. Разходи за пречистване на отпадъчни води
- 3. Дял на защитените територии.

Human development is based on the use of natural resources and their stocks must be carefully used to ensure their availability for the future generations. Natural resources provide vital things such as food, natural environment, carbon, water, and major raw materials. The environment must be able to serve all ecosystems. Ecosystems assessment confirms that the pressure on natural environment has already led to significant losses in almost all types of ecosystems and the services they provide to society.

Use of natural resources supports the economic growth and helps to improvement of living conditions. However, their unsustainable use leads to changes in many ecosystems which serious consequences. Sustainable economic growth is believed to depend on the quality and quantity of available natural resources.

The indicators included in this topic are as follows:

1. Population connected to urban wastewater treatment plants with at least secondary treatment - key indicator

- 2. Expenditure on waste water treatment
- 3. Share of protected natural areas.

<p>8.1. Население, свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води с най-малко вторично третиране</p>	<p>8.1. Population connected to urban wastewater treatment plants with at least secondary treatment</p>
<p>Показателят се определя като относителен дял на населението, свързано със селищни пречиствателни станции с поне вторично пречистване на отпадъчните води, от цялото население.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>This indicator is defined as a share of population connected to waste water treatment plants with at least secondary treatment in the total population.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Данните за този показател отразяват усилията на обществото за опазване на водите от антропогенната дейност.

Показателят отразява усилията на обществото за опазване на околната среда от отрицателните въздействия на отвеждането на

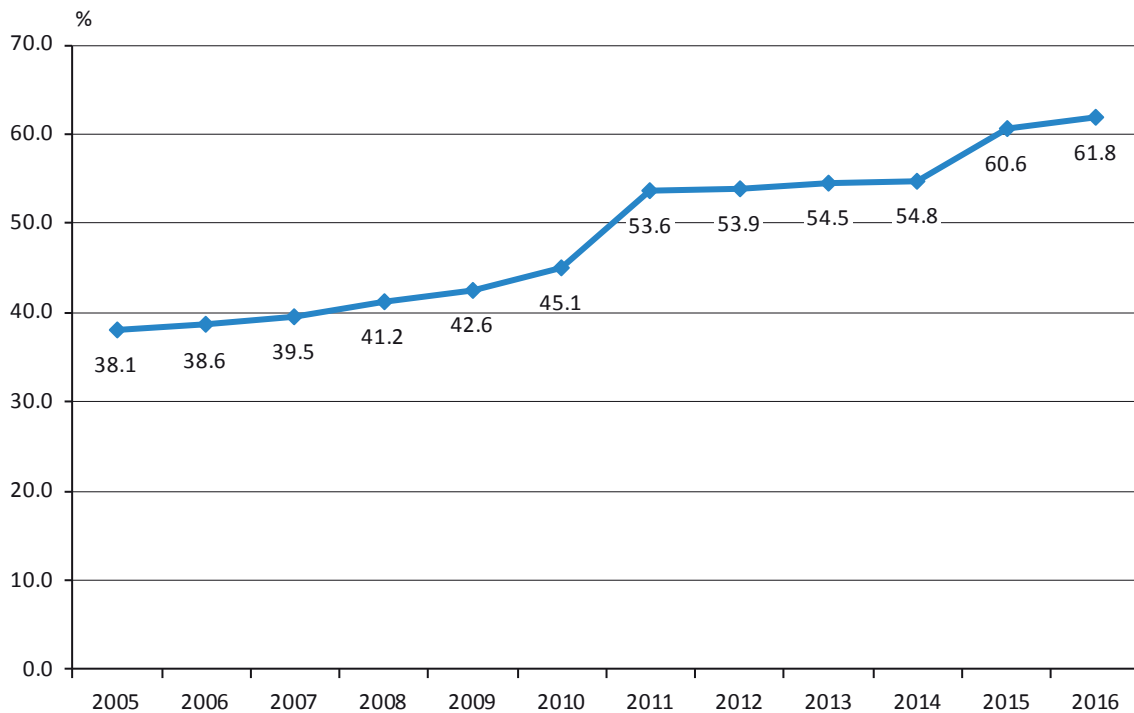
The data on this indicator reflect the efforts of society to protect waters from anthropogenic activities.

The indicator reflects the public's efforts to protect the environment from the negative impacts of urban wastewater removal. The construction

градските отпадъчни води. Изграждането на канализационни системи и съвременни селищни пречиствателни станции за отпадъчни води изисква високи инвестиционни разходи и необходимо технологично време за изграждане на съоръженията.

of sewage systems and modern urban wastewater treatment plants requires high investment costs and the necessary technological time to build the facilities.

Фиг. 8.1.1. Население, свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води с най-малко вторично третиране в България
Figure 8.1.1 .Population connected to urban wastewater treatment plants with at least secondary treatment in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

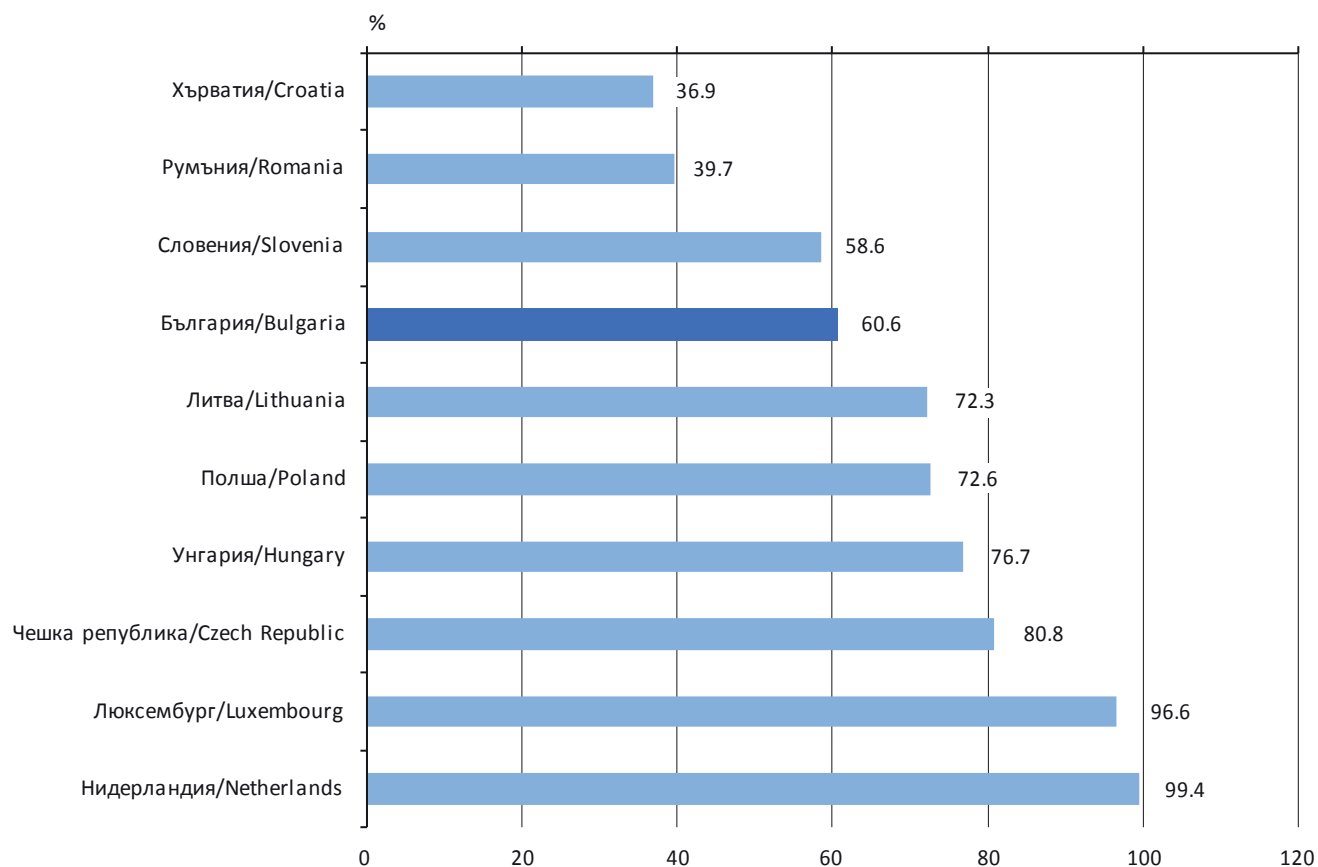
С увеличаването на броя на селищните пречиствателни станции за отпадъчни води (от 56 през 2005 г. на 174 през 2016 г.) нараства и населението, обхванато от услуги по пречистване. През 2016 г. населението, живеещо в селища, свързани със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, достига 63.14%, от които 61.8% са с поне вторично пречистване.

With the increase of number of urban wastewater treatment plants (from 56 - in 2005 to 174 - in 2016), the population covered by purification services is growing. In 2016, the population living in settlements connected to municipal wastewater treatment plants reached 63.14%, of which 61.8% - with at least secondary treatment.

Фиг. 8.1.2. Население, свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води с най-малко вторично третиране в някои държави - членки на ЕС, през 2015 година

Figure 8.1.2. Population connected to urban wastewater treatment plants with at least secondary treatment in some EU member states in 2015

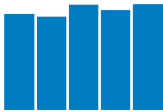

Източник: Евростат.

Source: Eurostat.

През 2015 г. процентът на населението на държавите членки, свързано със селищни пречиствателни станции за отпадъчни води с най-малко вторично третиране, варира от 36.9% за Хърватия до 99.4% за Нидерландия.

In 2015, the percentage of Member States' population connected to urban wastewater treatment plants with at least secondary treatment ranges from 36.9% (for Croatia) to 99.4% (the Netherlands).

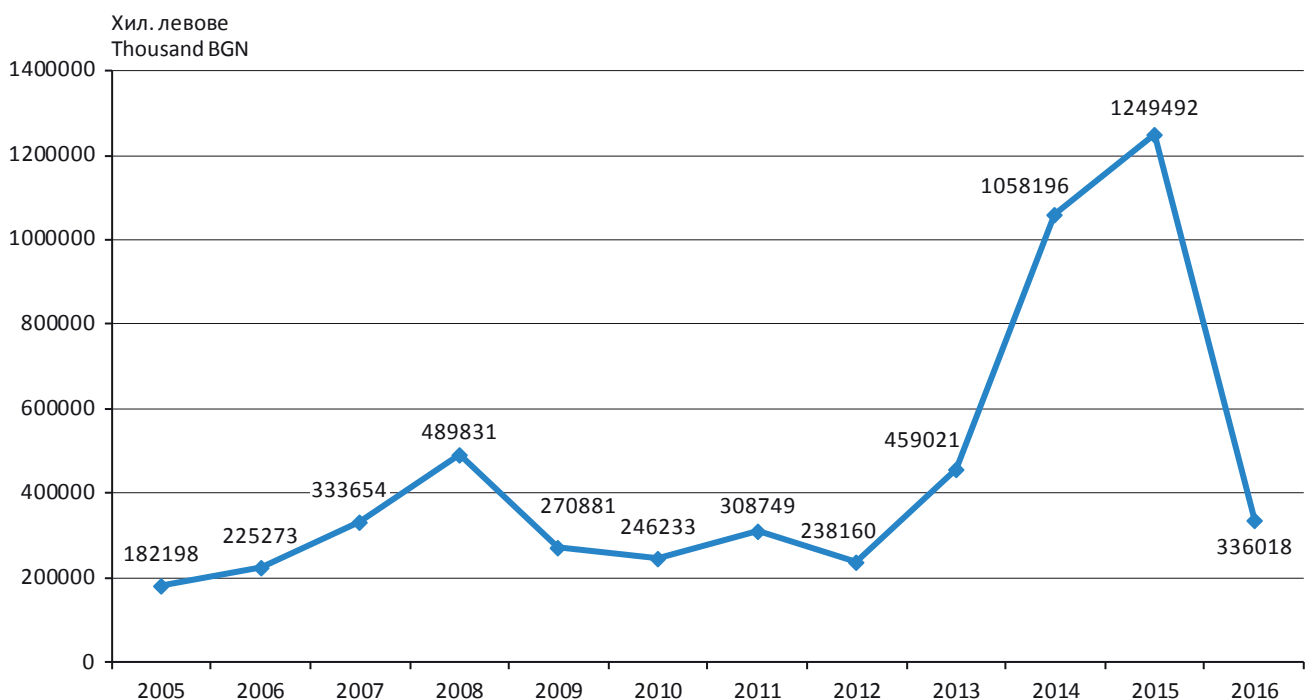

8.2. Разходи за пречистване на отпадъчни води	8.2. Expenditure on waste water treatment
Показателят представя общите разходи на стопанските субекти за пречистване на отпадъчните води, които включват инвестиции и текущи разходи. Данните са по текущи цени. Мерна единица - хил. левове.	Indicator presents the total expenditures of the economic subjects on wastewater treatment which include investment and current expenditures. The data are presented at current prices. Unit of measurement - thousand BGN.

Показателят дава представа за ефективното използване на финансовите средства от стопанските субекти, които пречистват отпадъчни води. Тези разходи са основен измерител за действията, които обществото и държавата предприемат с цел намаляване на отрицателното въздействие на социално-икономическите процеси върху околната среда като цяло.

The indicator gives information of the effective use of financial resources by economic operators who clean up wastewater. These expenditures are the main measure of actions taken by the society and the state in order to reduce the negative impact of socio-economic processes on the environment as a whole.

Фиг. 8.2.1. Разходи за пречистване на отпадъчни води в България
Figure 8.2.1. Expenditure on wastewater treatment in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.
Source: National Statistical Institute.

През 2005 г. разходите за пречистване на отпадъчни води се оценяват на 182 198 хил. лв., а през 2016 г. възлизат на 336 018 хил. лв., което е 15.2% от общите разходи за опазване и възстановяване на околната среда. Част от средствата са ориентирани основно за изграждане и модер-

In 2005, wastewater treatment expenditures are estimated to BGN 182 198 thousand and in 2016 amounted to BGN 336 018 thousand, which is 15.2% of the total expenditure on environmental protection and restoration. Part of the funds are mainly oriented towards construction and

низирание на селищни и производствени пречиствателни станции за отпадъчни води. За разлика от 2015 г. през 2016 г. в разходите за пречистване на отпадъчни води преобладаващ дял имат текущите разходи (за поддържане на ДМА) - 52.8%, докато инвестициите са с по-нисък дял - 47.2%.

modernization of urban and industrial sewage treatment plants. Unlike in 2015, prevailing is the share of running costs (maintenance of tangible fixed assets) - 52.8% of the total wastewater treatment expenditures in 2016, while the share of investments is lower - 47.2%.

8.3. Дял на защитените територии	8.3. Share of protected natural areas
<p>Показателят представя дела на защитените територии от общата територия на страната. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Категориите защитени територии са: резерват; национален парк; природна забележителност; поддържан резерват; природен парк; защитена местност. В защитените територии се включват гори, земи и водни площи.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator shows the share of protected natural areas in the total country area. Protected natural areas are intended to protect biodiversity of the ecosystems and the natural processes running within them as well as typical or remarkable objects of inanimate nature and scenery. The categories of protected natural areas are as follows: reserve; national park; natural landmark; maintained reserve; natural park and protected area. Protected natural areas include forests, lands and water areas.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

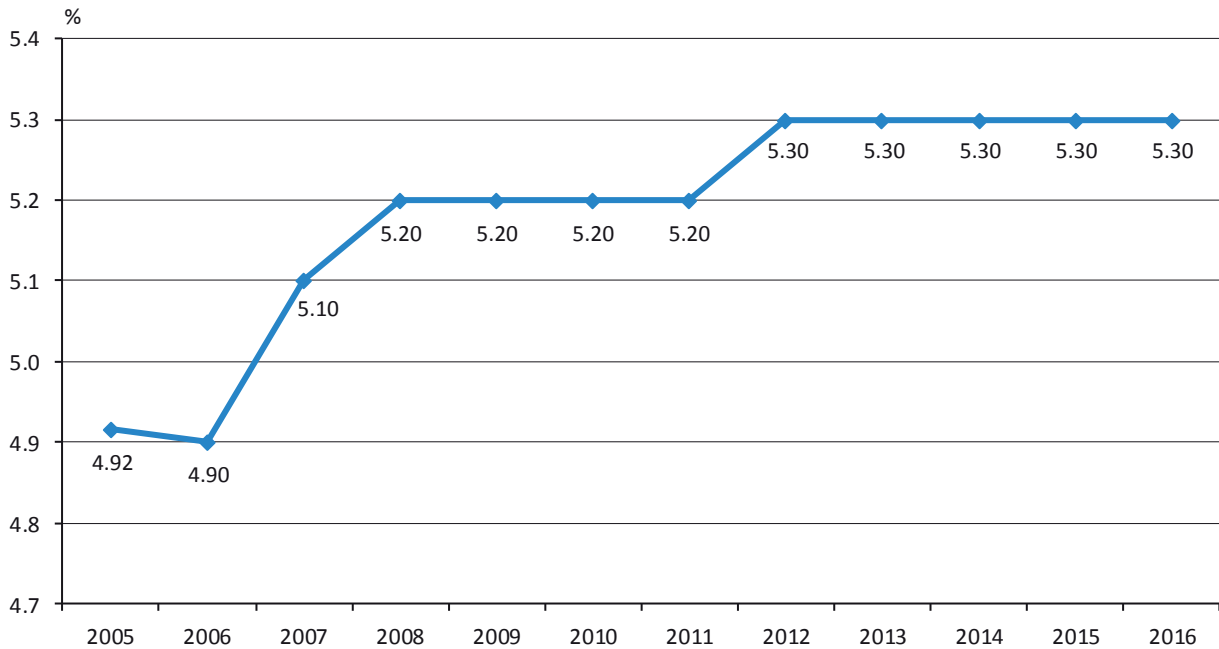
Показателят дава представа за защитените територии като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на природата, способстващи за развитието на културата и науката и за напредъка на обществото. Той има ключово значение във връзка с мерките за осигуряване на биологичното разнообразие, с цялостното опазване и управление на природните ресурси, както и с ограничаване на прекалената им експлоатация.

The indicator gives an idea of the protected areas as a national and universal wealth and as a special form of nature conservation, contributing to the development of culture and science and to the wellbeing of society. It is key in respect measures directed to ensure biodiversity, to fully conserve and manage natural resources, and to avoid over-exploitation.

Държавата изгражда и осигурява функционирането и съхраняването на система от защитени територии като част от регионалната и световната мрежа от защитени територии в съответствие с международните договори по опазване на околната среда, по които България е страна.

The State creates and ensures the functioning and preservation of a system of protected areas as part of the regional and global network of protected areas in accordance with the international environmental treaties signed.

Фиг. 8.3.1. Дял на защитените територии в България
Figure 8.3.1. Share of protected natural areas in Bulgaria

Източник: Министерство на околната среда и водите.
Source: Ministry of Environment and Water.

Опазването на околната среда и биологичното разнообразие са сред важните национални приоритети. През 2016 г. площта на защитените територии в България е 584 501 хектара. Делът на защитените територии от общата територия на страната през 2016 г. възлиза на 5.3% и спрямо 2005 г. е нараснал с 0.4 пункта.

Protecting the environment and biodiversity are among the important national priorities. In 2016 the area of protected areas in Bulgaria is 584 501 ha. The share of protected areas from the total territory of the country in 2016 amounts to 5.3% and compared to 2005 it has increased by 0.4 percentage points.

ТЕМА 9. ГЛОБАЛНО ПАРТНЬОРСТВО
THEME 9. GLOBAL PARTNERSHIP

През 2006 г. Европейският съюз поднови своята стратегия за устойчиво развитие, определяйки глобалните предизвикателства пред бедността и устойчивото развитие като основни приоритети. Целите на стратегията за устойчиво развитие на ЕС гарантират, че вътрешните и външните политики на Европейския съюз са в съответствие с глобалното устойчиво развитие.

Показателят, включен в тази тема, е следният:

1. Официална помощ за развитие.

In 2006, the European Union updated its Sustainable Development Strategy, defining global challenges for poverty and sustainable development as key priorities. The objectives of the EU Sustainable Development Strategy ensure that the EU's internal and external policies are in line with global sustainable development.

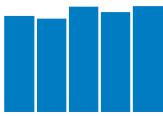
The indicators included in this topic are as follows:

1. Official development assistance.

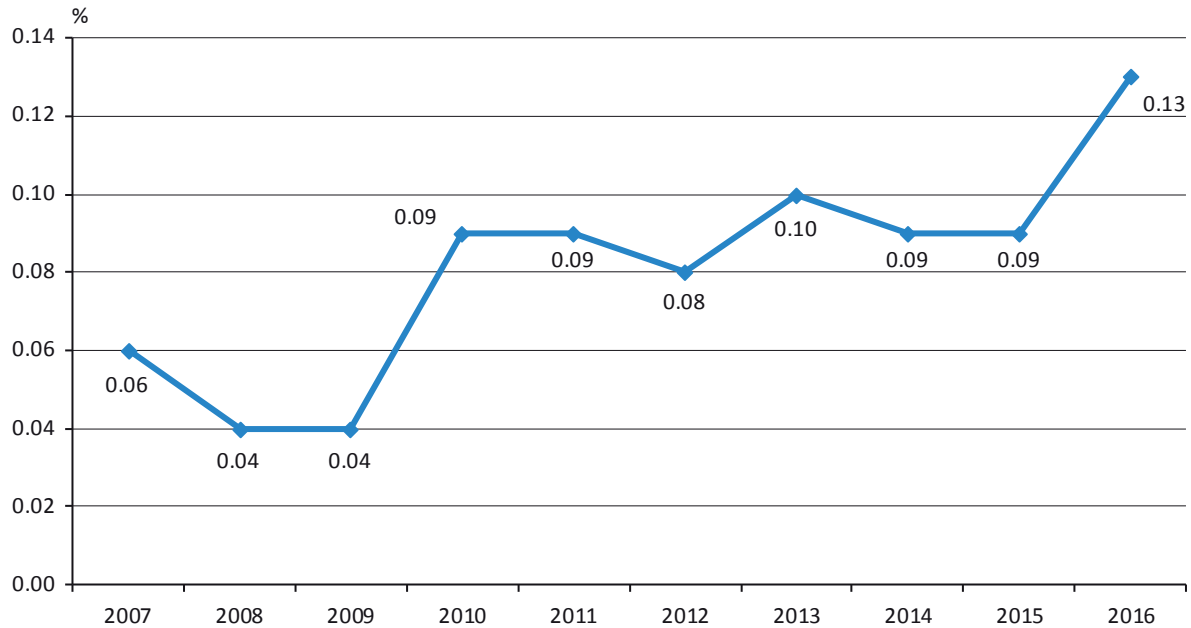
9.1. Официална помощ за развитие	9.1. Official development assistance
<p>Официалната помощ за развитие се състои от безвъзмездни помощи или заеми, които са предприети от официалния сектор, с цел насърчаване на икономическото развитие и благосъстоянието в страните получатели.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>Official development assistance consists of grants or loans that are undertaken by the official sector with the objective of promoting economic development and welfare in the recipient countries.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Индикаторът показва ангажираността на държавата в подпомагане на развитието и ограничаване на бедността в развиващите се страни. Това са страните, включени в списъка за подпомагане на развитието към ОИСР, като измерител е дялът на официалната помощ за развитие като дял от brutния национален доход по пазарни цени на страната-донор. Разходите се състоят в отпускане на средства или в покупка на стоки или услуги в полза на страната получател.

The indicator shows the state's commitment to support the development and to reduce poverty in developing countries. These are the countries included in the List of Assistance Committee of OECD and measured as a net expenditure on official development assistance as part of the gross national income at market prices of the donor country. Expenditure consists of the funds granted or the purchase of goods or services for the benefit of the recipient country.

Фиг. 9.1.1. Официална помощ за развитие, предоставена от България
 Figure 9.1.1. Official development assistance granted by Bulgaria

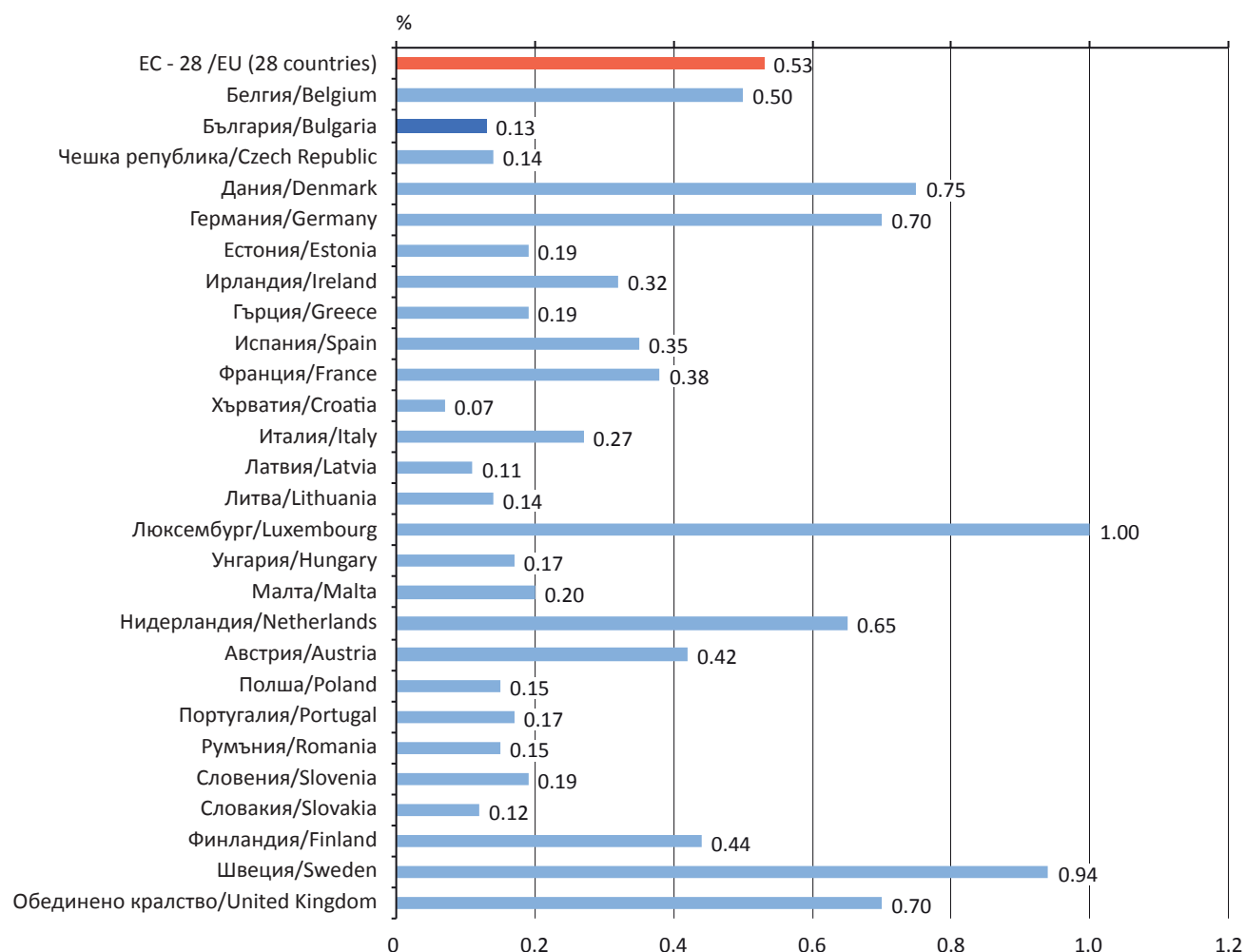
Източници: ОИСР, Евростат, Европейска комисия.
 Sources: OECD, Eurostat, European Commission.

България увеличава своя дял от brutния национален доход, изразходван за официална помощ за развитие, с 0.07 процентни пункта между 2007 и 2016 година.

Share of gross national income spent on Official Development Assistance in Bulgaria increases by 0.07 percentage points between 2007 and 2016.

Фиг. 9.1.2. Официална помощ за развитие от държавите - членки в ЕС, през 2016 година
 Figure 9.1.2. Official development assistance of EU member states in 2016

Източници: ОИСР, Евростат, Европейска комисия.
 Sources: OECD, Eurostat, European Commission.

През 2016 г. официалната помощ за развитие, оказана от България, възлиза на 0.13% от БНД на страната при 0.53% средно за ЕС-28. Пет от държавите членки надхвърлят средния процент за ЕС-28, от които най-големи донори са Люксембург (1.0% от БНД) и Швеция (0.94%). Най-нисък е делът на ОПР от БНД в Хърватия (0.07%) и Словакия (0.12%).

In 2016, the official development assistance provided by Bulgaria amounts to 0.13% of the country's GNI, compared to 0.53% on average for the EU-28. Five of the Member States are above the EU-28 average, of which the largest donors are Luxembourg (1.0% of GNI) and Sweden (0.94%). Lowest is the share of ODA in Croatia (0.07%) and Slovakia (0.12%).

ТЕМА 10. ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ
THEME 10. GOOD GOVERNANCE

В контекста на устойчивото развитие в Плана за изпълнение, приет на Световната среща на върха за устойчиво развитие през 2002 г., се посочва, че „доброто управление в рамките на всяка страна и на международно ниво е от основно значение за устойчивото развитие“.

Показателите, включени в тази тема, са следните:

1. Използване на интернет от лицата с цел взаимодействие с обществени институции
2. Гласували на европейски и национални парламентарни избори.

In the Action plan, adopted at the 2002 World Summit on Sustainable Development, it is stated that ‘good governance within each country and at international level is essential for sustainable development.’

The indicators included in this topic are as follows:

1. Individuals using the Internet for interacting with public authorities
2. Voters turnout in national and EU parliamentary elections.

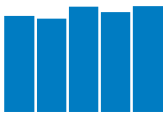
<p>10.1. Използване на интернет от лицата с цел взаимодействие с обществени институции</p>	<p>10.1. Individuals using the internet for interacting with public authorities</p>
<p>Показателят отразява дела на лицата на възраст от 16 до 74 години, които са ползвали интернет през последните дванадесет месеца за връзка с публичната администрация (т.е. използвали са интернет за една или повече от следните дейности: получаване на информация от уебстраниците на публичната администрация, изтегляне на официални бланки (формуляри), изпращане на попълнени формуляри).</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>This indicator expresses the share of persons aged 16 to 74 who have used the internet in the last 12 months, for interaction with public authorities (i.e. having used the internet for one or more of the following activities: obtaining information from public authorities websites, downloading official forms, submitting completed forms).</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Използването на интернет с цел взаимодействие с обществените институции дава възможност на гражданите за пряк достъп до информация и улеснява комуникациите с публичните институции.

Държавната администрация и местното самоуправление в България предлагат онлайн услуги, но все още не е голям броят на хората, които използват глобалната мрежа, за да изтеглят или изпратят официални формуляри, или да получат информация от сайтовете на администрацията.

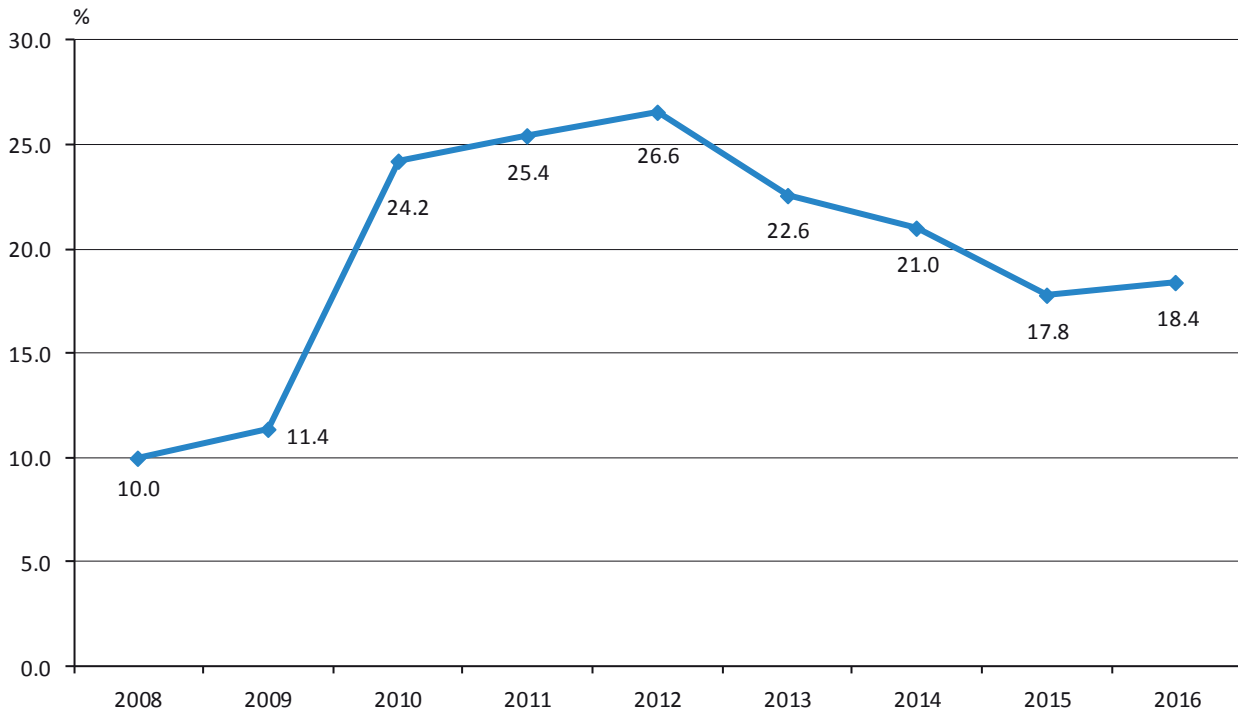
The use of Internet to interact with public institutions enables citizens to have direct access to information and facilitates communication with relevant authorities.

State administrations and local government authorities in Bulgaria offer online services, but still the number of people using the global network to download or send official forms or to get information from the administration's sites is not big enough.

Фиг. 10.1.1. Относителен дял на лицата, използвали интернет с цел взаимодействие с обществени институции през последните дванадесет месеца в България

Figure 10.1.1. Persons using Internet for interacting with public authorities (during the last 12 months) in Bulgaria

Източник: Национален статистически институт.

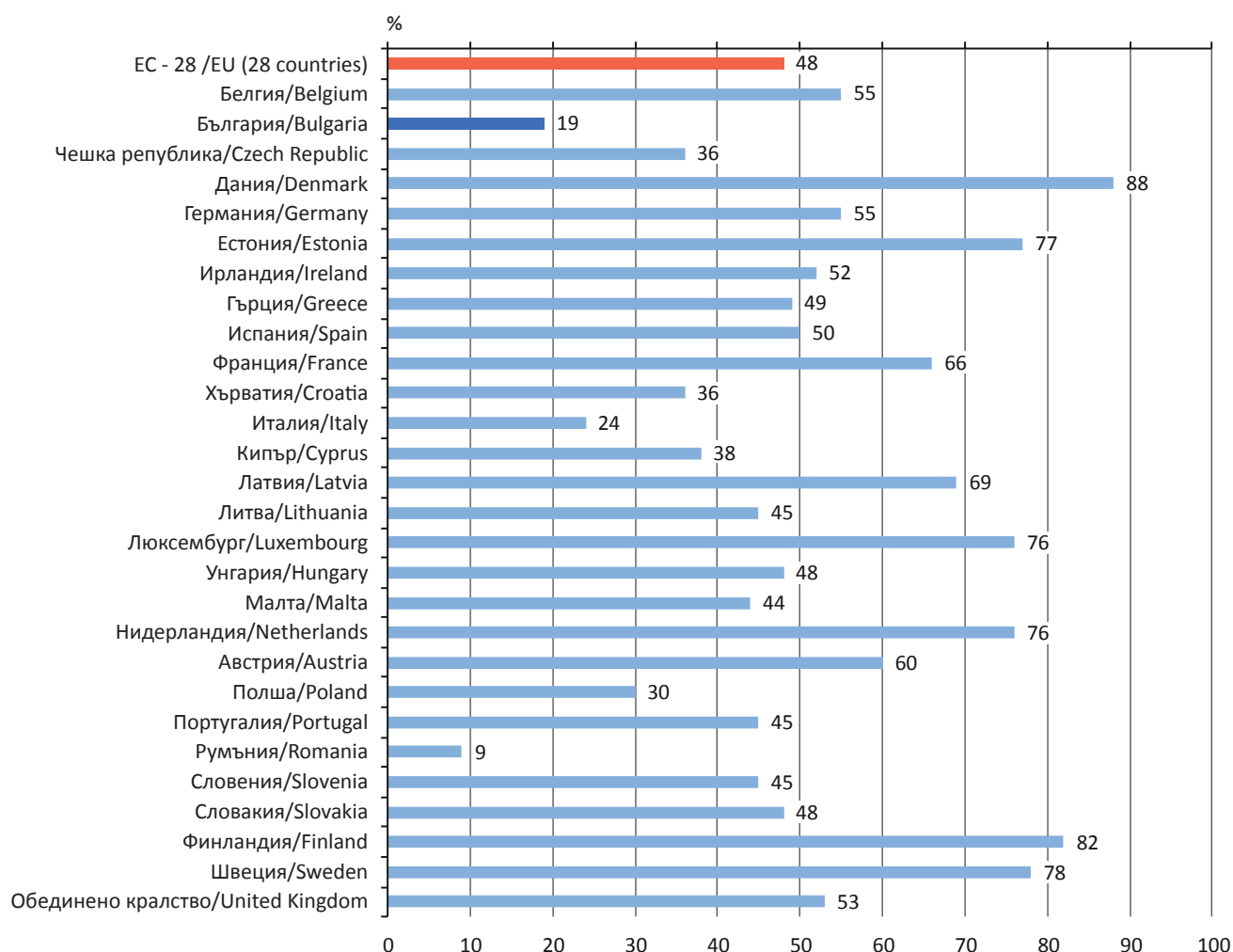
Source: National Statistical Institute.

За периода 2008 - 2016 г. делът на лицата, използвали интернет с цел взаимодействие с обществени институции в България, се увеличава с 8.4 процентни пункта. През 2016 г. 18.4% от лицата са се възползвали от онлайн услугите, от които 17.3% мъже и 19.5% жени. Интернет са използвали 15.0% от лицата на възраст от 16 до 74 години за получаване на информация от интернет страница на публична администрация, 9.3% - за изтегляне на официални формуляри, а 6.5% - за изпращане на попълнени формуляри.

Share of Internet users for interaction with public institutions in Bulgaria increases by 8.4 percentage points in the period 2008 - 2016. In 2016, 18.4% of people benefited from online services, of which 17.3% are men and 19.5% - women. 15.0% of population aged 16 - 74 years use Internet to receive information from a public administration website, 9.3% - to download official forms, and 6.5% - to send completed forms.

Фиг. 10.1.2. Относителен дял на лицата, използвали интернет с цел взаимодействие с обществени институции през последните дванадесет месеца в държавите - членки на ЕС, през 2016 година

Figure 10.1.2. Persons using Internet for interacting with public authorities (during the last 12 months) in EU member states in 2016

Източник: Евростат.

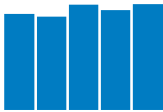
Source: Eurostat.

Средно 48% от населението на ЕС-28 на възраст между 16 - 74 години е използвало интернет за взаимодействие с обществените институции. С най-висока стойност на индикатора са Дания (88%) и Финландия (82%).

В 14 държави членки повече от половината от населението на възраст между 16 и 74 години не е имало онлайн взаимодействие с обществените институции, като стойността на индикатора варира между 49% (Гърция) и 9% (Румъния).

On average, 48% of the EU-28 population aged 16 - 74 use Internet to interact with public institutions. Highest are the shares in Denmark (88%) and Finland (82%).

In 14 Member States, more than half of the population aged 16 - 74 did not have online interaction with public institutions, where the value varies between 49% (Greece) and 9% (Romania).

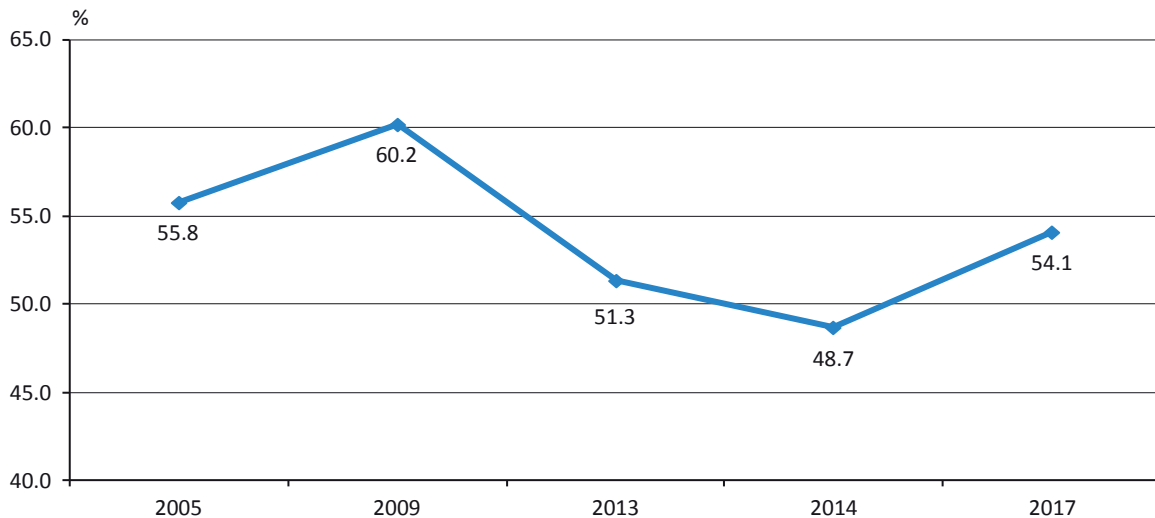
10.2. Гласували на европейски и национални парламентарни избори	10.2. Voters in national and EU parliamentary elections
<p>Показателят отразява дела на населението, което е участвало в националните или европейските парламентарни избори, от общия брой на населението, което има право да гласува. За участие в изборите се счита и подаването на празни или невалидни бюлетини. В Белгия, Люксембург и Гърция гласуването е задължително, а в Италия е гражданско задължение и неизпълнението му не подлежи на наказателна отговорност.</p> <p>Мерна единица - %.</p>	<p>The indicator expresses the share of population who voted at national or European parliamentary elections in the total population having the right to vote. Voting are considered also blank or invalid votes. In Belgium, Luxembourg and Greece the voting is compulsory, while in Italy voting is a civic obligation and no penalty is envisaged.</p> <p>Unit of measurement - %.</p>

Показателят се изчислява, като броят на гласувалите се раздели на броя на лицата в регистъра на гласоподавателите. Данните за отделните държави - членки на ЕС, не са напълно сравними поради използването на различна методология.

The indicator is calculated by dividing the number of voters to the number of persons entitled to voting in the register. Data for individual EU Member States are not fully comparable due to use of different methodology.

Фиг. 10.2.1. Гласували на национални парламентарни избори в България

Figure 10.2.1. Voters in national parliamentary elections in Bulgaria

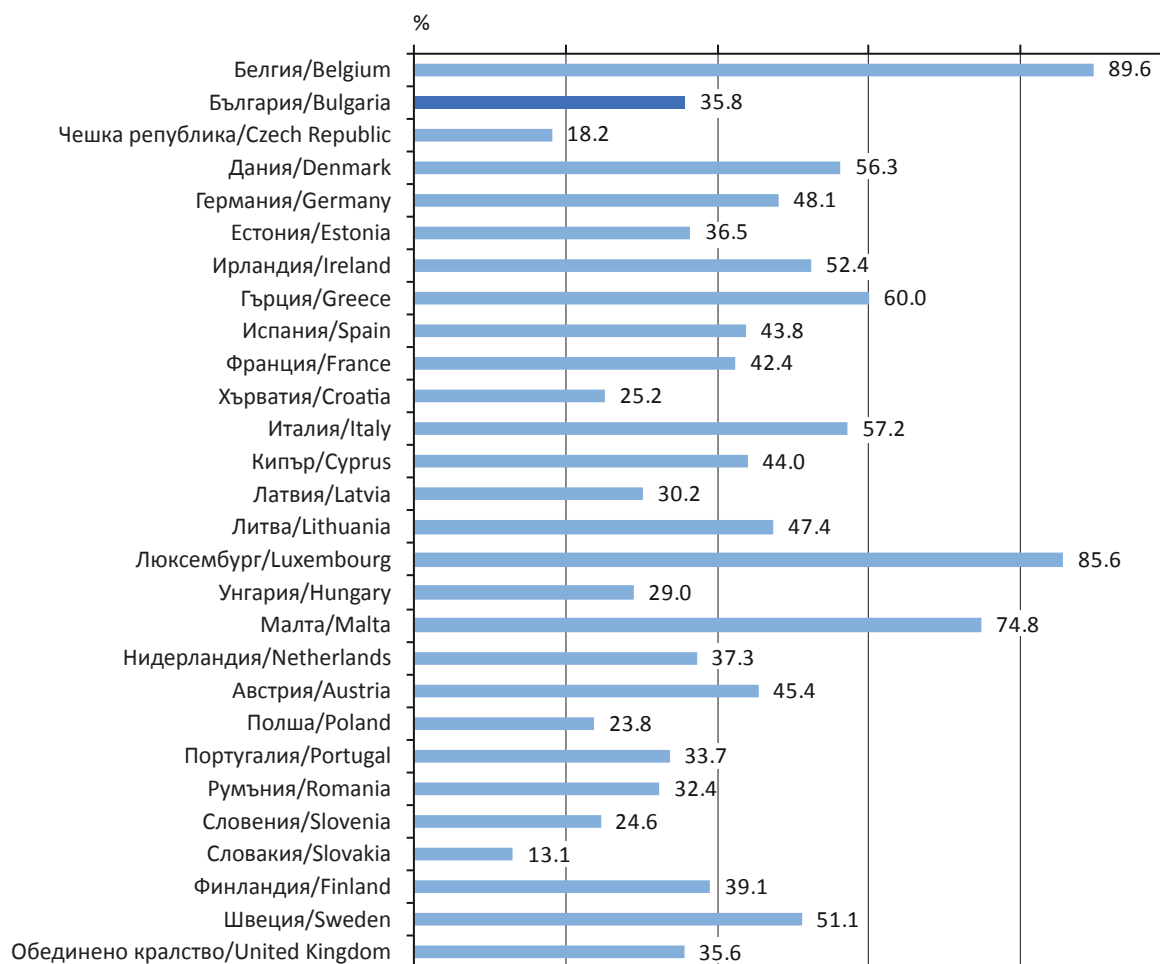
Източници: ЦИК и Евростат.

Sources: Central Election Commission and Eurostat.

През 2014 г. средната за ЕС-28 избирателна активност на национални избори (по данни на Евростат) е 68.0%. За България (по данни на ЦИК) през 2014 г. се наблюдава постепенно намаляване на гласувалите в националните избори спрямо 2005 г. - от 55.8 на 48.7%. През 2017 г. избирателната активност на националните избори в страната достига 54.1%.

In 2014, the average EU-28 activity in national elections (according to Eurostat) is 68.0%. For Bulgaria (according to CEC data), in 2014 there is a gradual decrease in the number of voters in national elections compared to 2005 from 55.8% to 48.7%. In 2017, the activity in national elections in the country reached 54.1%.

Фиг. 10.2.2. Гласували на европейски парламентарни избори през 2014 г. в държавите - членки на ЕС
 Figure 10.2.2. Voters in EU parliamentary elections in EU member states in 2014

Източник: Евростат.
 Source: Eurostat.

През 2014 г. гласувалите на европейски парламентарни избори са 43.3% от населението, което има право да гласува (по данни на Евростат). Избирателната активност на европейските избори през 2014 г. в различните държави членки варира от 89.6% в Белгия до 13.1% в Словакия. В България гласуването на тези избори се понижава от 37.5% през 2009 г. на 35.8% през 2014 година (по данни на ЦИК).

According to Eurostat data, in 2014 - 43.3% of the population entitled to vote voted in the European Parliamentary elections. Participation in the European elections in 2014 in the different Member States varies from 89.6% in Belgium to 13.1% in Slovakia. In Bulgaria, the share votes at these elections declined from 37.5% in 2009 to 35.8% in 2014 (according to the CEC).

ISBN: 978-619-155-021-0

НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ 2005 - 2016

Дирекция „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“
Отдел „Регионална статистика и индикатори за мониторинг“

Автори: С. Стойкова, Ф. Денкова, Р. Петрова

Редактор: А. Илкова
Стилов редактор: Л. Александрова
Графики: С. Стойкова

Предпечатна подготовка и печат:
„Образование и наука“ ЕАД

NATIONAL STATISTICAL INSTITUTE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF BULGARIA 2005 - 2016

Multi-Domain Statistics and User Services Directorate
Regional Statistics and Monitoring Indicators Department

Authors: S. Stoykova, F. Denkova, R. Petrova

Editor: A. Ilkova
Stylistic editor: L. Aleksandrova
Diagrams: S. Stoykova

Pre-printing processing and printing:
Education and Science inc. Co.

ISBN 978-619-155-021-0

**УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА
БЪЛГАРИЯ 2005 - 2016
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF
BULGARIA 2005 - 2016**

www.nsi.bg